TRACTATUL DE BERLIN

URMAT DE

PROTOCÓLELE CONGRESULUI

PRECUM ŞI DE CHARTA

BASARABIEI ROMANE A DELTEI DUNAREI SI A DOBROGEI

(Traducţiunea Ministerului Afacerilor Străine.)

BUCURESCI

IMPRIMERIA STATULUI

1878

TRACTATUL DE BERLIN

URMAT DE

PROTOCÓLELE CONGRESULUI

PRECUM ŞI DE CHARTA

BASARABIEI ROMANE A DELTEI DUNAREI SI A DOBROGEI

(Traducţiunea Ministerului Afacerilor Străine.)

BUCURESCI

IMPRIMERIA STATULUI

1878

TRACTATUL DE PACE DE LA BERLIŃ

In numele a Tot puterniculuĭ Dumneḍeŭ !

Maj. Sa împĕratul Germanieĭ, rege al Prusieĭ; Maj. Sa împĕratul Austrieĭ rege al Bohemieĭ etc. şi rege apostolic al Ungarieĭ; preşedintele Republiceĭ Francese, Maj. Sa Regina regatuluĭ unit al Mareĭ-Britaniĭ şi Irlandeĭ, Impĕrătésă a Indiilor; Maj. Sa regele Italieĭ; Maj. Sa împĕratul tutulor Rusiilor. şi Maj. Sa Impĕratul Otomanilor, doritorĭ de a regula, într'un cuget de ordine europeană conform cu stipulaţiunile tratatuluĭ din Paris de la 30 Martie 1856, cestiunile ridicate în Orient de evenimentele anilor din urmă şi de resbelul care luâ sfârşit prin tratatul de la San-Stefano, aŭ fost în unanimitate de părere, că întrunirea unuĭ congres ar fi cel maĭ bun mijloc de a se stabili lesne o înţelegere.

Majestăţile Lor şi Preşedintele Republiceĭ Francese aŭ numit pentru acésta, plenipotenţiarĭ aĭ lor;

Majestatea Sa Impĕratul Germanieĭ, rege al Prusieĭ:

Pe D. *Othon*, principe de *Bismarck*, preşedintele consiliuluĭ sĕŭ de ministri aĭ Prusieĭ, cancelarul Imperiuluĭ.

Pe D. *Bernard Ernest de Bülow*, ministrul sĕŭ secretar de Stat la departamentul afacerilor strĕine, şi

Pe D. *Chlodwig Carol Victor*, principe de Hohenlohe-Schillingsfürsth, principe de *Ratibor şi Corvey*, ambasadorul sĕŭ estraordinar şi plenipotenţiar pe lângă Republica Francesă, Mare Şambellan al corónеĭ bavarieĭ.

Majestatea Sa Impĕratul Austrieĭ, rege al Bohemieĭ, etc. şi rege Apostolic al Ungarieĭ :

Pe D. *Iuliu* comite *Andrassy de Csik-Szent-Kiraly* şi *Karszna Horca*, Grande de Spania de I-ia clasă, consilier intim actual, ministru al caseĭ Imperiale şi al afacerilor străine, Feld-Mareşal-locotenent în armatele sale.

Pe D. *Ludovic*, comite *Karoly de Nagy-Karoly*, şambelan şi consilier intim actual, ambasador estraordinar şi plenipotenţiar pe lângă Majestatea Sa Imperatorele Germanieĭ, Rege al Prusieĭ, şi

Pe D. *Henric* baron de *Haymerle*, consilier intim actual, ambasador estraordinar şi plenipotenţiar pe lângă Majestatea Sa regele Italieĭ.

Preşedintele republiceĭ Francese

Pe D. *William Henri Waddington*, senator, membru al institutuluĭ, ministru secretar de stat la departamentul afacerilor străine.

Pe D. *Charles Raymond de la Croix de Chevrière*, comite de *Saint-Vallier*, senator, ambasador extraordinar şi plenipotenţiar al Francieĭ pe lângă Majestatea Sa Impĕratul Germanieĭ, rege al Prusieĭ, şi

Pe D. *Félix Hyppolite Desprez*, consiliar de Stat, ministru plenipotenţiar de prima clasă, însărcinat cu direcţiunea afacerilor politice la ministerul trebilor din afară,

Majestatea Sa Regina Regatului-Unit al Marieĭ-Britaniĭ și Irlandeĭ, Impĕtésă a Indielor :

Pe prea onorab. *Beanjamin Disraeli*, comite de *Beaconsfield*, vice-comite *Hughenden*, pair al parlamentului, membru în prea-honorabilul consiliŭ privat al Majestăței Sale, prim lord al tesaurului Majestăței Sale și prim-ministru al Angliei.

Pe prea onorabilul *Robert Arthur Talbot Gascoyne Cecil*, marchis de *Salisbury* comite de Salisbury, vice-comite *Cranborne*, baron *Cecil*, pair al parlamentului, membru în prea-onorabilul consiliŭ privat al Majestăței Sale, principal secretar de Stat al Majestăței Sale la departamentul afacerilor străine, și

Pe prea-onorabilul lord *Odo William Léopold Russell*, membru în consiliul privat al Majestăței Sale, ambasador extraordinar și plenipotențiar pe lângă Majestatea Sa Impĕratul Germaniei, rege al Prusiei.

Majestatea Sa regele Italiei :

Pe D. *Ludovic*, comite *Corti*, senator, ministrul sĕŭ al afacerilor străine, și

Pe D. *Eduard* comite de *Launay*, ambasadorul sĕŭ extraordinar și plenipotențiar pe lângă Majestatea Sa Impĕratul Germaniei, rege al Prusiei.

Majestatea Sa Impĕratul tutulor Rusielor :

Pe D. *Alexandru*, principe *Gorceacoff*, cancelar al Imperiului.

Pe D. *Petru*, comite *Șuvaloff*, general de cavalerie, ajutantul sĕŭ general, membru în consiliul Imperiului și ambasador extraordinar și plenipotențiar pe lângă Majestatea Sa Britanică, și

Pe D. *Paul d'Oubril*, consilier privat actual, ambasador extraordinar și plenipotențiar pe lângă Majestatea Sa Impĕratul Germaniei, rege al Prusiei, și

Majestatea Sa Impĕratul Otomanilor:

Pe *Alexandru-Caratheodory-Pașa*, ministrul sĕŭ la lucrările publice.

Pe *Mehemed-Ali-Pașa*, mușir al armatelor sale, și

Pe Sadullah-Bey, amhasadorul sĕŭ extraordinar și plenipotențiar pe lângă Majestatea Sa Impĕratul Germaniei, rege al Prusiei.

Carĭ, după propunerea curței Austro-Ungariei și în urma invitărei curței Germaniei, s'aŭ întrunit la Berlin căpuiții cu depline puteri carĭ s'aŭ găsit în bună și regulată formă.

Acordul stabilindu-se cu fericire între dênșiĭ, eĭ aŭ convenit asupra stipulațiunilor următóre :

Art. 1. Bulgaria este constituită în principat autonom și tributar, sub suzeranitatea M. S. Sultanului; ea va avea un guvern creștin și uă miliție națională.

Art. 2. Principatul Bulgariei va cuprinde teritoriile următóre: Fruntaria urméză, la Nord, țĕrmul drept al Dunării de la vechia fruntarie a Serbiei pênĕ la un punct care se va hotărî de uă comisie Europeană,la rĕsărit de Silistra și, de acolo, se va îndrepta spre Marea Négră la Sud de Mangalia, care rĕmâne lipită de teritoriul românesc. Marea Négră formézĕ hotarul rĕsăritén al Bulgariei. La Sud, fruntaria reurcă talvegul părâului lângă care sunt satele Hogia-Chioi, Selam-Chioi, Aivagic, Cubibe, Sugiuluc; strĕbate oblic valea Deli-Kamcik, trece la Sud de Belibe și Kemhalik și la nord de Hagi-Mahale, după ce a trecut Deli-Kamcik la doă și și jumĕtate kilometre în sus de Cengei; ajunge culmea la un punt dintre Tekenlik și Aidos-Breza și urméză prin Carnabad-Balcan, Prisevica-Balcan, — Cazan-Balcan. la nord de Cotel, pênĕ la Demir-Capu. Urméză prin lanțul principal al Mareluĭ Balkan a cărui întindere o urméză pênĕ la vêrful Kosica.

Acolo, ea lasă culmea Balkanului, cobóră spre sud intre satele Pirtop și Duzanci, lăsate unul Bulgariei și cel-lalt Rumeliei Orientale pênĕ la părîul Tuzlu Dere, urméză acéstă gârlă pênĕ la gura apeĭ Smovschio-Dere lângă satul Petricevo, lăsând Rumeliei O ientale uă zonă cu uă rază de douĕ chilometre în sus de acest confluent, reurcă intre păraiele Smovschio-Dere și Camenica, urmând linia de împărțirea apelor, pentru a coti spre Sud-Vest, la înălțimea Voiniaculuĭ și a ajunge drept la puntul 875 din harta statuluĭ major austriac.

Linia fruntariei taie în linie drĕptă

albia superiórâ a pârâulul Ichtiman Dere, trece în Bogdina şi Caraula, pentru a reafla linia de împărţire a apelor, despărţind albiile Ischerului şi Maritzeĭ, între Camurli şi Hagilar, urmézâ acéstâ linie pênê la vêrfurile Velina-Mogila, gâtul 531, Zmailica, Sumnatica şi se uneşte cu hotarul administrativ al Sangiacului Sofia între Sivri-Tas şi Cadir Tepe.

De la Cadir-Tepe, fruntaria, îndreptându-se spre sud-vest, urmézâ linia de împărţire a apelor între albiile Mesta Carasu d'o parte şi Struma Carasu d'altâ parte, ia d'a lungul culmile munţilor Rodop, numite Demir Capu, Iscoftepe, Cadimesar-Balcan şi Aiĭ Gedue pênê la Capetenic-Balcan, şi se confundâ ast-fel cu vechiul hotar administrativ al Sangiacului Sofia.

De la Capetnic Balcan, fruntaria este arâtatâ prin linia de împărţire a apelor între vâile Rilsca-Reca şi Bistriţa-reca, şi urmézâ contrafortul numit Vodenice Planina pentru a coborî în valea Strumeĭ la confluentul acesteĭ gârle cu Rilsca-reca, lâsând satul Baracli Turcieĭ. Ea reurcâ atunci la sud satul Jelisnica, ca sâ ajungâ prin linia cea maĭ scurtâ, lanţul Golema Planina în vêrful Gitceĭ şi se a uni cu vechiul hotar administrativ al sangiacului Sofia, lâsând âsâ Turcieĭ tótâ albia Suhareceĭ.

De la muntele Gitca, fruntaria apusanâ se îndreptézâ spre muntele Cerni-Vrh prin munţiĭ Carvena-Iacuba, urmând vechiul hotar administrativ al sangiacului Sofia, în partea superiórâ a albiilor Egrisu şi Lepnica, urcâ pe culmile Babina-Polana şi ajunge la muntele Cerni-Vrh.

De la muntele Cerni Vrh, fruntaria urmézâ linia de împărţirea apelor între Struna şi Morava, prin vêrfurile Streser, Vilogolo şi Mesid Planina, se uneşte cu Gacina, Cerna Trava, Darsovsca şi Drainica Plan, apoĭ Descani Cladenec linia de împărţire a apelor Sucoveĭ de Sus şi Moraveĭ, merge drept spre Stol şi se cobórâ pentru a tâia la 1,000 metriĭ la nord-vest de satul Segusa drumul de la Sofia la Pirot. Ea reurcâ în linie drêptâ pe Vidlic Planina şi, de acolo, pe muntele Kadocina în lanţul Cogia Balcan, lâsând Serbieĭ satul Doikineĭ, iar Bulgarieĭ satul Senacos.

Din vêrful muntelui Radocina fruntaria urmézâ spre apus culmea Balkanilor prin Ciprovec-Balkan şi Stara-Planina pênê la vechiul hotar oriental al principatului Serbieĭ lângâ Cula Smiliova Cuca. şi, de acolo, vechiul hotar pênê la Dunâre cu care se uneşte la Racovitza.

Acéstâ hotârnicire va fi fixatâ la facia locului de comisia europénâ în care puterile semnatare vor fi represintate. S'a hotârît apoĭ :

a) Ca acéstâ comisie sâ ia în consideraţie necesitatea pentru M. S. Sultanul d'a putea sâ apere fruntariile Balkanilor şi ale Rumelieĭ Orientale.

b) Câ nu se va putea rădica intrârĭ într'o radâ de dece kilometre în jurul Samacovului.

Art. 3. Principele Bulgarieĭ va fi liber ales de populaţie şi confirmat de Sublima Pórtâ cu consimţimêntul Puterilor. Nicĭ un membru din dinastiele domnitóre ale marilor Puterĭ Europene nu va putea sâ fie ales Principe al Bulgarieĭ.

In cas de vacanţâ a demnitâţeĭ princiare, alegerea noului Principe se va face în aceleaşĭ condiţiĭ şi forme.

Art. 4. Uâ adunare de notabilĭ aĭ Bulgarieĭ, convocatâ la Tîrnova, va face, înainte de alegerea principelui, regulamentul organic al Principatului.

In locurile unde Bulgariĭ sunt amestecaţĭ cu populaţiĭ Turce, Române, Grece, sau altele, se va ţine sémâ de drepturile şi interesele acestor populaţiĭ în ceea ce se atinge de alegerĭ şi de facerea regulamentului organic

Art. 5. Disposiţiile urmâtóre vor fi temelia dreptului public al Bulgarieĭ :

Osebirea de credinţe religióse şi de confesiunĭ nu se va putea opune nimerui ca motiv de excludere sau incapacitate în ceea ce se atinge de esercitiul drepturilor civile şi politice, admiterea la sarcinele publice, funcţiĭ şi onorurĭ sau exerciţiul diferitelor profesiĭ şi industriĭ, în orĭ-ce localitate.

Libertatea şi practica exterióră a tutulor cultelor este asiguratâ tutulor indigenilor din Bulgaria câtşi strĕinilor şi nicĭ uâ pedicâ nu se va putea pune în organisarea diferitelor comunitâţĭ sau în raporturile lor cu capiĭ lor spirtualĭ.

Art. 6. Administraţia provisorie a Bulgarieĭ va fi dirigiată pênĕ la terminarea regulamentuluĭ organic de un comisar Imperial Rusesc. Un comisar Imperial Otoman cum şi consuliĭ delegaţĭ *ad-hoc* de cele-l-alte Puterĭ semnatare ale acestuĭ tractat vor fi chemaţĭ să asiste cu scop d'a controla funcţionarea acestuĭ regim provisor. In cas de neînţelegere între consuliĭ delegaţĭ, majoritatea va hotărî; şi, în cas de divergenţă între acéstă majoritate şi comisarul Imperial Rus saŭ comisarul Imperial otoman, representanţiĭ Puterilor semnatare de la Constantinopole, întruniţĭ în conferinţă, se vor pronuncia.

Art. 7. Regimul provisoriŭ nu va putea să se prelungéscă maĭ mult de nouĕ luniĭ de la schimbul ratificărilor acestuĭ tratat.

Când regulamentul organic va fi terminat, se va procede îndată la alegerea Principeluĭ Bulgarieĭ. Indată ce Principele va fi instituit, noua organisare se va pune în vigóre şi Principatul va intra în deplinul esercitiŭ al autonomieĭ sale.

Art. 8. Tratatele de comerciŭ şi de navigaţie, cum şi tóte conventiile şi arangiamentele încheiate între Puterile strĕine şi Pórtă şi aḑĭ în vigóre, sunt menţinute în Principatul Bulgarieĭ şi nicĭ o schimbare nu se va face în privinţa nicĭ uneia din Puterĭ înainte d'a fi consimţit ea.

Nicĭ un drept de transit nu se va percepe în Bulgaria de la mărfurile carĭ vor trece prin acest principat.

Naţionaliĭ şi comerciul tuturor Puterilor vor fi trataţĭ cu aceeaşĭ perfectă egalitate.

Imunităţile şi privilegiele supuşilor strĕinĭ, cum şi drepturile de juridicţie şi protecţie consulare, aşa cum s'aŭ stabilit prin capitulaţiĭ şi usagiurĭ vor remânea în deplină vigóre, cât timp nu se vor modifica prin consimţimêntul părţilor interesate.

Art. 9. Suma tributuluĭ anual, care va avea să plătéscă principatul Bulgarieĭ curţeĭ suzerane, transmiţin lu'l uneĭ băncĭ, pe care o va desemna în urmă Inalta Pórtă, se va fixa în comună înţelegere de Puterile semnatare, la fineleântêiuluĭ an al esistenţeĭ noueĭ organisaţiĭ. Acest tribut va fi basat pe venitul de mijloc al teretoriuluĭ principatuluĭ, avênd Bulgaria să pórte uă parte din datoria publice a Imperiuluĭ. La fixarea tributuluĭ, Puterile vor avea în vedere partea acesteĭ datoriĭ, care va putea fi impusă principatuluĭ pe basa uneĭ equitabile proporţiĭ.

Art. 10. Incepênd din ḑiua ratificăreĭ presentuluĭ tratat Bulgaria este substituită guvernuluĭ otoman în sarcinele şi îndatoririle eĭ, faciă cu societatea căeĭ ferate Ruşciuc-Varna. Regularea socotelelor anterióre este reservată uneĭ combinăriĭ între Inalta Pórtă, guvernul principatuluĭ şi administraţia societăţeĭ căeĭ ferate. Asemenea este principatul Bulgar substituit şi pentru acea parte a îndatoririlor primite de Inalta Pórtă atât faciă cu Austro-Ungaria, cât şi faciă cu societatea de exploatare a căeĭ ferate a Turcieĭ europene, privitóre la terminarea, joncţiunea şi circularea liniilor ferate, situate pe teritoriul eĭ (bulgar). Conventiile necesare pentru regularea acestor cestiuni se vor săvêrşi imediat după încheerea păceĭ, între Austro-Ungaria, Pórtă, Serbia şi principatul Bulgarieĭ.

Art. 11. Armata otomană nu va maĭ putea sta în Bulgaria. Tóte fortăreţele vechĭ vor fi desfiinţate în cursul unuĭ an saŭ şi maĭ 'nainte, daca va fi posibil, cu cheltuiala principatuluĭ. Guvernul local va lua imediat mĕsuriĭ pentru a le dărâma, şi nu va putea lăsa să se clădéscă altele. Inalta Pórtă are dreptul d'a dispune după voinţă de materialul de resboiŭ şi de alte obiecte, carĭ aparţin guvernuluĭ otoman, şi carĭ vor fi rămas încă prin fortăreţele Dunărene, evacuate în puterea armistiţiuluĭ de la 19 (31) Ianuarie saŭ prin cetăţile Şumla şi Varna.

Art. 12. Proprietariĭ musulmanĭ saŭ alte persóne, carĭ 'şĭ vor alege reşedinţa personală afară din principat, vor puté să rĕmână stăpânĭ pe imobilele lor din Bulgaria, putênd să le arendenze saŭ să le administreze prin a treia persónă. Uă comisie turco-bulgară va fi însărcinată să reguleze în curs de duoĭ anĭ tóte afacerile privitóre la modul vênd̆ăreĭ, exploatăreĭ saŭ folosinţeĭ în contul Inalteĭ Porţĭ, a avereĭ statuluĭ, saŭ a daniilor pióse precum şi cestiile relative la interesele private, carĭ ar putea fi îngagiate pe lângă cele de sus. Supuşiĭ principatuluĭ Bulga-

rieĭ, carĭ călătoresc orĭ stau prin părțile cele-alte ale Imperiuluĭ otoman, vor fi supușĭ autorităților și legilor otomane.

Art. 13. In partea despre sud a Balcanuluĭ se va forma uă provinciă ce se va numi *Rumelia orientală*, și care va fi pusă direct sub autoritatea politică și militară a M. S. Sultanuluĭ, cu uă administrație autonomă, avênd un guvernator general creștin.

Art. 14. Rumelia orientală se hotărasce spre nord și nord-vest cu Bulgaria, și coprinde teritoriul coprins între liniele următóre:

Plecând de la Marea Négră, linia hotaruluĭ se urcă de la gura și în lungul aceluĭ rîŭ, lîngă care se află satele Hagikiŏi, Selamkiŏi, Avragik-Kulibe, și Sugiuluk, străbate oblic valea Dali-Kamciculuĭ, trece în partea de sud de Bulibe și Kemhalik, și în partea de nord de Hagi-Mahale, după ce a trecut rîul Delicamzik, înaintând la o distanță de 2 și jumĕtatate chilometre, ajunge la culmea unuĭ punct situat între Toberlik și Ardos-Breza, urmându-o prin Balcaniĭ-Karnabad, Prisevița și Kazan, iar spre nord de la Kotel la Demircapu. Ea se întinde prin lanțul general al mareluĭ Balcan, urmându'l în tótă întinderea pênĕ la vêrful Kosica. La acest punct hotarul Rumelieĭ Orientale lasă culmea Balkanuluĭ, se cobóră între satele Pirtop și Dusanci, din care unul remâne Bulgarieĭ éră cel-alt Rumelieĭ Orientale, pênĕ la rîul de la Tuzludere, urmézĕ cursul acestuĭ rîŭ pênĕ la unirea luĭ cu Topolnica, și apoĭ pe acesta pênĕ la vĕrsarea sa în Smovskio-Dere lîngă satul Petricevo, lăsând Rumelieĭ Orientale uă zonă de douĕ kilometri d'asupra acesteĭ confluențe, se urcă apoĭ între rîurile Smovskio-Dere și Kamenca, urmând linia de împărțire a apelor, pentru a se îndrepta spre Sud-Vest la înălțimea de la Voiniak și a ajunge direct la puuctul 875 al charteĭ statuluĭ-major austriac.

Linia hotaruluĭ taie în linie dréptă albia superióră a rîuluĭ Ihtimandere, trece între Bogdina și Karaula, pentru a se împreuna érășĭ cu linia care desparte albiile rîurilor Isker și Maritza, între Kamurli și Hagilar, o urmézĕ d'a lungul vêrfurilor Dvelina-Moglio, crésta 531, Zmailica-Brh și Sumcatița, și ajunge la hotarul administrativ al sangiaculuĭ Sofia între Sivritas și Kadirtepe.

Hotarul Rumelieĭ se desparte de al Bulgarieĭ la muntele Kadirtepe, linia ce desparte albia Mariței, urmând atât adfluențele rîuluĭ Mesta-Karasu, îndreptându-se pre sud-vest și sud d'alungul crestelĕ munților Despoto-Dag spre muntele Krușovo (punctul de joncțiune al linieĭ tractatuluĭ de la San-Stefano).

De la muntele Krușovo, hotarul corespunde linieĭ fixate în tractatul de la San-Stefano, adică lanțuluĭ Balcanuluĭ Negru (Cara-Balcanĭ), munților Dag, Eșec, Cepeloi, Caracolas și Isicla, de unde trece direct spre Șud, pentru a ajunge rîul Arda, al căruĭ talveg 'l urmézĕ pênĕ la un punct aprópe de satul Ada-Cale, care rĕmâne Turcieĭ. De la acest punct hotarul se urcă pe crésta munteluĭ Bestepe-Dag, urmându-o pentru a se coborî și a trece Marița la un punct situat la cinci kilometri în sus de podul lui Mustafa-Pașa. — De aci linia se îndreptézĕ spre nord, adică pe linia de împărțire a apelor între Demirhali-Dere și a micilor afluențĭ aĭ Maritzeĭ pênĕ la Kuedeler-Bair, de unde se îndreptézĕ în partea ostuluĭ spre Sucar-Bair, trece de aci valea Tungeĭ, mergênd spre Büiuc-Derbent, pe care o lasă spre nord, cum și Sügiak. De la Buiuc-Derbent ea urmézĕ iar linia ce desparte apa, pîntre rîurile laterale ale Tungeĭ spre nord și ale Mariteĭ spre Sud, pênĕ la înălțimea de la Kaibilar, care remâne Rumelieĭ Orientale, merge în partea de snd de la Almali prin albia Mariței și în partea sudului diferitelor ape, carĭ se scurg în marea Négră, între satele Belevin și Alatli, urmézĕ în spre nord de Kazanlîc, crestele de la Vosna și Zuvak, adică linia care desparte apele Duka și Caragacisu, și ajunge între acele douĕ rîurĭ cu acest nume.

Art. 15. Sultanul va avea dreptul să apere hotarele provincieĭ pe uscat și pe mare, prin rădicare de întăririĭ la hotare și trămitere de trupe. Ordinea interióră în Rumelia Orientală va fi mănținută printr'uă gendarmeriă indigenă, susținută de uă miliție locală. In întocmirea acest o

două corpuri, ai căror oficiări se vor numi de Sultanul, se va ţine sémă de religia locuitorilor diferitelor localităţi. M.S. Sultanul se obligă a nu întrebuinţa în garnisonele fruntarielor, trupe neregulate, precum sunt başibuzucii şi cercheziі. Trupele regulate, destinate pentru acest serviciu nu vor putea fi în nicĭ un cas cuartirnite pe la locuitorĭ. Când vor trece prin provincie, ele nu vor puţea să staţioneze într'ênsa.

Art. 16. Guvernatornl general va avea dreptnl să cheme trupele otomane, în casnl când siguranţa interióră saŭ esterióră va părea ameninţată. In casnl acesta, Inalta Pórtă va trebni să înscinţeze pe representanţiі puterilor atât despre acéstă hotărîre, cât şi despre necesitatea ce-a justificat'o.

Art. 17. Guvernatornl general al Rumelieĭ orientale va fi numit pe un timp de cinciі anĭ, de către Inalta Pórtă, cu consimţimêntnl puterilor.

Art. 18. Imediat după schimbarea ratificăreĭ acestuĭ tratat, se va forma o comisie europénă pentru a elabora, în înţelegere cu Pórta Otomană, organisaţia Rumelieĭ Orientale. Acéstă comisie va avea să hotărască, într'un interval de treĭ luniі, puterea şi competinţa guvernatornlnĭ general, precum şi regimnl administrativ, judiciar şi financiar luând de basă diferitele legĭ ale vilaetelor, precum şi propunerile făcnte în şedinţa a opta a conferinţeĭ din Constantinopole. Tóte articolele asupra Rumelieĭ Orientale vor fi coprinse într'un firman imperial, care se va promnlga de Inalta Pórtă, şi care va fi comunicat Puterilor.

Art. 19. Pênă la terminarea noueĭ organisaţiĭ, Comisia europénă va fi însărcinată d'a administra financele provincieĭ în nnire cu Pórtă.

Art. 20. Tractatele, convenţiile şi aranjamentele internaţionale de orĭ-ce natură, carĭ aŭ fost încheiate între Pórtă şi puterile străine, saŭ care se vor încheia încă, vor fi în vigóre în Rumelia Orientală, precum şi în tot Imperinl otoman. Tóte imnnităţile şi privilegiile obţinnte de supnşiĭ străinĭ, orĭ-care ar fi posiţia lor, se vor respecta în acea provincie. Inalta Pórtă se obligă a face să se păzéscă acolo legile generale ale Imperiulnĭ, privitóre la libertatea religiósă a tutnlor cultelor.

Art. 21. Dreptnrile şi îndatoririle Inalteĭ Porţĭ, în cestinnile privitóre la căile ferate din Rumelia Orientală rĕmân în totnl neatinse.

Art. 22. Corpnl rusesc de ocnpaţie în Bulgaria şi Rumelia Orientală se va compune din şése divisiĭ de infanterie şi din două divisiĭ de cavalerie, neputând trece peste 50 de miĭ ómenĭ, şi va fi întreţinnt pe socotéla ţĕrilor ocnpate. Trupele de ocnpaţie nu vor comunica cu Rusia nnmaĭ prin România, după învoelele deja făcnte între aceste două state, dar şi prin porturile Măreĭ Negre *Varna* şi *Burgas*, nnde, pentru timpnl ocnpaţieĭ, îşĭ pot stabili depositele necesare.

Durata ocnpaţieĭ Rumelieĭ Orientale şi a Bulgarieĭ, de către trupele Imperiale, este fixată la nouĕ lnniĭ, cu începere din ḑioa ratificăreĭ presentnlnĭ tratat. Guvernnl imperial rns se obligă d'a termina trecerea trupelor sale prin România şi evacnarea complectă a acestnĭ principat într'nn termen ulterior de treĭ lnniĭ.

Art. 23. Inalta Pórtă se obligă a aplica în insula Creta, în mod scrnpnlos, regnlamentnl organic de la 1868, făcêndu'ĭ modificările ce se vor socoti echitabile. Asemenea regnlamente potrivite cu trebninţele locale, afară de scutirile contribnţiilor făcnta Creteĭ, se vor introdnce şi în cele-alte părţĭ ale Turcieĭ Enropene, pentru care presentnl tractat nu prevede nă organisare specială.

Inalta Pórtă va însărcina comisinnĭ speciale, în carĭ va fi representat în d'ajnns elementnl indigen, pentru a elabora amênnntele acestor regnlamente nouĭ pentru fie-care provincie. Proiectele de organisaţinne ce vor resnlta din aceste lncrărĭ, se vor snpnne cercetareĭ înalteĭ Porţĭ care, 'naintea promnlgăreĭ actelor de sancţionare, va cere opinia comisieĭ enropene stabilită pentru Rumelia Orientală.

Art. 24. In cas când Inalta Pórtă şi Grecia nu ar fi în stare a se învoi asupra rectificăreĭ hotarnlnĭ, conţinntă în art. 13 din protocolnl congresnlnĭ din Berlin, atnncĭ Germania, Anstro-Ungaria, Francia, Marea-Britanie, Italia şi Rnsia 'şĭ reservă

dreptul de a oferi celor două părţi mijlocirea lor pentru a înlesni tratările.

Art. 25. Provinciile Bosnia şi Herzegovina vor fi ocupate şi administrate de Austro-Ungaria. De óre-ce guvernul Austro-Ungariei nu doresce a se însărcina cu administrarea Sangiaculuĭ Novi-Bazar, care se întinde între Serbia şi Muntenegru în direcţia sudică peste Mitrovitza, guvernul otoman va urma să funcţioneze acolo. Cu tóte acestea, pentru a se asigura noua stare politică, libertatea şi siguranţa populaţieĭ, Austro-Ungaria'şĭ menţine dreptul, d'a ţine garnisone şi drumurĭ militare şi comerciale în tótă întinderea aceleĭ părţĭ a vechiuluĭ vilaet al Bosneĭ. In acest scop se reservă guvernul Austro-Ungar şi acel al Turcieĭ, d'a se înţelege asupra amăruntelor.

Art. 26. Indepedinţa Muntenegruluĭ este recunoscută de Inalta Pórtă şi de tóte cele-alte înalte părţĭ contractante, care n'o recunoscuse încă.

Art. 27. Inaltele părţĭ contractante s'aŭ învoit asupra următórelor puncte : In Muntenegru deosebirea credinţelor religióse şi a confesiunilor nu se va putea opune nimenuĭ ca un motiv pentru escludere saŭ incapacitate în cât privesce esercitarea drepturilor civile şi politice, admiterea la demnităţĭ publice, funcţiunĭ şi onorurĭ saŭ exercitarea diferitelor profesiĭ şi industriĭ în orĭ-ce loc. Libertatea şi esercitiul exterior al tutulor cultelor vor fi asigurate tuturor locuitorilor din Muntenegru, ca şi strĕinilor şi nu li se va pune nicĭ o pedică atât la organisarea ierarchică a diferitelor comunităţĭ religióse cât şi la raporturile lor cu capiĭ spiritualĭ.

Art. 28. Nouile hotare ale Muntenegruluĭ se hotărăsc precum urmézĕ : Linia plecând de la Ilinobrdo, spre nord de Klobuk, scobóră pe Trebincica către Grantzarevo, care rĕmâne Herzogovineĭ, de aicĭ urmézĕ cursul acestuĭ rĭŭ pênĕ la un punct, situat la un kilometru în josul confluenteluĭ Cepeliceĭ şi de acolo se întinde prin linia cea maĭ scurtă spre înălţimele ce hotărnicesc Trebinjcica. Apoĭ se îndréptă către Pilatova, lăsând acest sat Muntenegruluĭ, şi merge d'alungul înălţimelor în direcţia nordică, unde se ţine, cât se va putea, la uă depărtare de şése kilometre de şoséoa Bilek-Korito-Gacko, pênĕ la gâtul aşedat între Somina-Planina şi muntele Curilo, de unde se îndréptă către ost prin Vratkovici, lăsând acest sat Herzegovineĭ, pênĕ la muntele Orline. Incepênd de la acest punct şi lăsând Bavno Muntenegruluĭ, hotarul merge direct către nord-est, trecênd peste vêrfurile Lebersniculuĭ şi Volojaculuĭ, se scobóră pe linia cea maĭ scurtă la Piva, pe care o tae, şi se unesce cu Tara trecênd printre Crkvic şi Nedvina. Da la acest punct merge în sus pe Tara pênĕ la Mijkovak, de unde urmézĕ crésta contrefortuluĭ pênĕ la Siskojezero. De la acéstă localitate, ea se confundă cu vechile hotare pênĕ la satul Sekulare.

De acolo merg noile graniţe peste culmele Mokra-Planineĭ, lăsênd satul Mokra Muntenegruluĭ, aicĭ ajunge punctul 2,166 a charteĭ Statuluĭ major austriac, urmând lanţul principal şi linia de despărţire a apelor între Lim d'uă parte şi Drina şi Cievna (Zem) de alta. Apoĭ se unesc cu actualele hotare între teritoriul tribuluĭ Kusi-Drecalovicĭ d'uă parte şi Kuci-Krajna, Klementi şi Grudi de la alta pênĕ la şesul Podgoriţa, de unde se îndréptă către Plavnica, lăsând Albanieĭ teritoriul Klementi, Grudi şi Hotĭ. De aicĭ nouile hotare trec lacul pe lêngă insula Gorika-Topal, şi de la Gorica-Topal, trec direct peste vêrful culmeĭ, de unde urmézĕ linia de despărţire a apelor între Megured şi Kalimed, lăsând Markovie Muntenegruluĭ şi adjunge la marea Apriatică la Kruci. La Nord-Vest, hotarele sunt formate de uă linie, care merge de la cósta dintre satele Susana şi Zubeĭ, şi se finesce la punctul estrem Sud-ostic al graniţelor actuale ale Muntenegruluĭ la Vrsuta-Planina.

Art. 29. Antivari şi liŭoralul sĕŭ sunt anexate Muntenegruluĭ cu următórele condiţiunĭ: localităţile aşedate la Sud de acest teritoriŭ după delimitările stabilite maĭ sus pênĕ la Bojana, coprinzênd şi Dulcinjo se vor reda Turcieĭ. Comuna Spizza, pênĕ la hotarul nordic al teritoriuluĭ indicat în descrierea detaliată a hotarelor, se incorporéză cu Dalmaţia. Deplină şi totală libertate de navigaţie pe Bojana va

fi pentru Muntenegru. Nu se vor rădica întăriri pe cursul acestuĭ rîŭ, afară de acelea care vor fi necesare la apărarea locală a orașuluĭ Skutari, și care nu se vor întinde mai departe de șése kilometri de la dênsul. Muntenegrul nu va putea să aibă corăbiĭ și pavilióne de resbel. Portul Antivari și tóte apele Muntenegrene rĕmân închise pentru navele de resboiŭ ale tutulor națiunilor. Fotificațiile dintre marele litoral pe teritoiul Muntenegrén vor fi dĕrĕmate, și în acéstă zonă nu se vor putea rĕdica altele nouĕ. Poliția maritimă și sanitară, în Antivari, precum și în tot lungul țĕrmuluĭ Muntenegrén, se va exercita de Austro-Ungaria prin vase ușóre, pentru pază cóstelor.

Muntenegrul adoptă legile maritime esistente în Dalmația, pentru acésta Austro-Ungaria se obligă a lăsa să se acorde pavilionuluĭ de comerciŭ Muntenegrén protecția consulatuluĭ sĕŭ. Muntenegrul se va înțelege cu Austro-Ungaria asupra dreptuluĭ de a face și întreține căĭ nouĕ, și apoĭ un drum de fer prin nouile teritoriĭ muntenegrene. Se asigură uă deplină libertate de comunicație pe aceste căĭ.

Art. 30 Musulmaniĭ saŭ alțiĭ, care posed drept de proprietate în localitățile alipite la Muntenegru și care voesc să 'șĭ ia locuința afară din principat, pot să 'șĭ rețină proprietățile, arendându-le saŭ lăsându-le să le admlnistrede ceĭ d'al treilea.. Nimĕnĭ nu va fi expropriat, de cât într'un mod legal în interesul public și plătin luise maĭ înainte uă despăgubire. Se va întocmi uă comisiune turco-muntenegrénă, pentru a regula în timp de treĭ anĭ tóte afacerile privitóre la modul de înstrĕinare, de exploatare și de usagiŭ pe socotéla Inalteĭ Porți a proprietăților Statuluĭ și ale particolarilor carĭ s'ar afla angajați într'ênsele.

Art. 31. Principatul Muntenegruluĭ se va înțelege direct cu Pórta asupra instituireĭ agenților muntenegrenĭ la Constantinopole și în anume locurĭ diu imperiul otoman, unde se va recunósce necesitatea. Muntenegreniĭ ce călătoresc saŭ șed în Turcia, se vor supune legilor și autorităților otomane, după mĕsura principielor generale ale dreptuluĭ internațional și a obiceiurilor existente privitóre la muntenegrenĭ.

Art. 32. Trupele muntenegrene vor fi ținute ca într'un interval de 20 dile socotite diu momentul schimbăreĭ ratificațieĭ presentuluĭ tratat, saŭ unde va fi posibil și maĭ curênd, să evacueze locurile, pe care le ocupă în momentul presinte, în afară de granițele celе nouĭ ale principatuluĭ. Trupele otomane vor evacua teritoriele cuvenite Muntenegruluĭ în acelașĭ restimp de 20 de dile. Li se concede însă un timp de 15 dile, atât pentru a părăsi locurile fortificate și a 'șĭ retrage provisiele și materialul de resbel, cât și pentru a'șĭ face un inventar de mașinele și objectele, ce nu ar putea să fie ridicate îndată.

Art. 33. De óre-ce Muntenegru va lua asupră-șĭ uă parte din datoria de stat otomană peutru teritoriele cele nouĭ, ce i se concedă prin tratatul de pace, represantanțiĭ puterilor la Constantinopole vor decide în înțelegere cu Pórta cătimea acesteĭ părțĭ pe uă basă equitabilă.

Art. 34. Inaltele părțĭ contractante recunosc independința principatuluĭ Serbieĭ, legându'o de condițiele expuse în următorul articol.

Art. 35. In Serbia osebirea de credințe religióse și de confesiunĭ nu va putea fi opusă nimenuĭ ca motiv de escludere saŭ incapacitate de la esercițiul drepturilor civile saŭ politice, admiterea la demnitățĭ funcțiĭ și onorurĭ publice saŭ la exercitarea diferitelor profesiĭ și industriĭ în orice loc. Libertatea și esercitarea exterióră a tutulor cultelor se asigură tutulor locuitorilor ca și străinilor și nu se va aduce nicĭ uă pedecă nicĭ organisațieĭ ierarchice a diferitelor comunităților religióse, nicĭ raporturilor lor cu capiĭ spiritualĭ.

Art. 36. Serbia primește teritoriele coprinse în următórea delimitare: Noua graniță urmézĕ linia actuală, urmând talvegul Drineĭ, pênĕ la confluența eĭ cu Sava, rĕmânênd principatuluĭ Mali-Zvornicul și Sacarul, si merge maĭ departe, urmând granița Serbieĭ pênĕ la Kapaonik, de care se desparte pe vêrful Kamiluguluĭ. De aicĭ ea urmézĕ maĭ întêiŭ hotarul vestic al Sangiaculuĭ Niș prin contreforturile de Sud de Kapaonik, prin cómele Marica și

Mrdar-Planina, care formézá linia despărţitóre a apelor între albia Ibarului şi Sitnicel d'uă parte şi al Toplicel de alta, lăsând Prepolac însă Turcie. Aicĭ înconjură la Sud linia despărţitóre a apelor dintre Brwenika şi Medvedja, lăsând Serbiel tótă albia Medvedjel, urméză culmea Goljak-Planina (care formézá linia de despărţire a apelor între Kriva-Rjeka d'o parte şi Poljanika, Veternika şi Morava de alta) pênĕ la vêrful Poljanikel. Aicĭ se îndréptă printre contreforturile Karpina-Planina pênĕ la confluenţa Kojinskel cu Morava, taie acest rĭu, se suie prin linia despărţitóre a apelor între rîul Kojinska şi pîrîul ce cade în Morava lîngă Meradovec pentru a ajunge la Planina Svilija d'asupra Târgovistel. De la acest punct urméză culmea Svilijel pênĕ la muntele Kljac şi mergênd prin punctele însemnate pe chartă prin 1516 şi 1517 şi prin Balina-Gora, respunde la muntele Crni-Vrh. De la muntele Crni-Vrh, nona graniţa este aceiaşĭ cu a Bulgarieĭ, adică: hotarul urmăresce linia despărţitóre a apelor între Struma şi Morava prin culmile Streserulŭi, Vilogolo şi Mesid-Planina, atinge prin Gacina, Crna-Trava, Darkovska şi Drainika-plan, apoĭ Deskani-Kladanec, linia despărţirel apelor din Sukova de sus şi Morava, şi merge direct la Stol, de la care se scobóră, pentru a tăia la 1000 de metri la Nord-Vestul satului Segusa drumul de la Sofia la Pirot. Se urcă în linie dréptă pe Vidlik-Planina şi de acolo pe muntele Radocina, în lanţul Kodza-Balkanului, rĕmânênd Serbiel satul Senakos. Din vêrful munteluĭ Radocina, hotarul continuă către Nord-Vest prin culmea Balkanului peste Ciprovec-Balkan şi prin Stara-Planina pênĕ la vechea graniţă orientală a principatului Serbiel lîngă Kula Smiliova-Kuka, şi de aci aceste vechĭ hotare pânĕ la Dunăre, pe care o întâlnesce la Rakovitza.

Art. 37. Pênĕ la încheerea unor nuoĭ tratate nu se va schimba nimic în Serbia din relaţiunile comerciale actualmente în vigóre între principat şi ţĕrile străine. Nu se va lua de Serbia nicĭ uă taxă vamală de transit pentru mărfurile ce vor trece prin ţară. Imunităţile şi privilegiele supuşilor străinĭ, precum şi dreptul de jurisdicţiune şi protecţiune consulară, vor rĕmâne în deplină putere, pênĕ nu se vor schimba prin o înţelegere comună între principat şi puterile interesate.

Art. 38. Principatul Serbiel intră pentru partea sa în locul Porţel în acele îndatoririĭ pe care acésta le-a luat, către Austro-Ungaria cum şi către societatea de exploatare a drumurilor de fer turceştĭ din Europa, atât în ceea ce privesce îndeplinirea, cât şi juncţiunea şi exploatarea linielor ce se vor înfiinţa din noŭ pe noul teritoriŭ câştigat de principat. Convenţiunile necesariĭ pentru a regula aceste cestiunĭ se vor încheia imediat după sub-semnarea presentulŭi tractat între Austro-Ungaria, Pórta, Serbia şi în limitele competinţel sale, principatul Bulgarieĭ.

Art. 39. Musulmaniĭ carĭ posedă bunurĭ în localităţile alipite Serbiel şi care vor să'şĭ aşeze locuinţa afară din principat, vor putea să'şĭ reţină proprietăţile arendându-le saŭ lăsând pe alţiĭ să le administreze.

Se va alcătui o comisie turco-sêrbéscă, care să reguleze într'un restimp de treĭ anĭ, tóte afacerile relative la modul de vêndare, întrebuinţare şi usufruct pe socotéla Porţĭ, a bunurilor Statuluĭ şi donaţiunilor pióse, (Vakufe), precum şi cestiele ce staŭ în legătură cu interesele particularilor angajaţĭ în ele.

Art. 40. Pênĕ la încheerea unuĭ tractat între Turcia şi Serbia, supuşiĭ sêrbĭ, ce călătoresc saŭ şed în imperiul Otoman, vor fi trataţĭ după principiele generale ale dreptuluĭ internaţional.

Art. 41. Trupele sêrbescĭ sunt ţinute a evacua teritoriele ce nu sunt conţinute în nouile limite ale principatuluĭ în interval de cinci-spre-dece dile de la schimbarea ratificărilor presentuluĭ tractat.

Trupele otomane vor evacua localităţile cedate Serbiel în acelaşĭ interval de cinci-spre-dece dile. Li se va co.. de totuşĭ un termen de acelaşi numĕr de dile, atât pentru a părăsi fortificaţiile, a'şĭ scóte provisiunile şi materialul, precum şi spre a'şĭ face un inventariŭ de maşinele şi obiectele care nu vor putea fi transportate numaĭ de cât.

Art. 42. De óre-ce Serbia are să pórte uă parte din datoria publică otomană pentru nouele teritorii ce i sau cedat prin presentul tratat, representanții puterilor în Constantinopole vor hotărî în unire cu Inalta Pórtă, cătimea ei pe uă basă equitabilă.

Art. 43. Părțile contractante recunosc independința României, legându'o de condițiunele espuse în următórele două articole.

Art. 44. In România, deosebirea credințelor religióse și a confesiunilor nu va putea fi opusă niměnui ca un motiv de excludere sau de incapacitate în ceea-ce privesce bucurarea de drepturi civile sau politice, admiterea în demnități, funcțiuni și onoruri publice sau exercitarea diferitelor profesiuni și industrii în ori-ce localitate ar fi. Libertatea și esercițiul exterior al ori-căruĭ cult vor fi asigurate tuturor locuitorilor Statului român, ca și străinilor și nu se va pune nici un fel de piedică atât organisației ierarchice a diferitelor comunități religióse, cât și raporturilor acestora cu capii lor spirituali. Naționalii tutulor puterilor, comercianți sau alții, vor fi tratați în România fără deosebire de religiune, pe piciorul unei depliue egalități.

Art. 45. Principatul României retrocedéză M. S. Impěratului Rusiei partea din ținutul Basarabiei, care a fost despărțită de Rusia în urma tratatului de la Paris din 1856, și care, la apus se mărginesce cu talvegul Prutului, éră la méđă-đi cu brațul Kilieĭ și cu gura Stari-Stambulului.

Art. 46. Insulele formate de delta Dunărei, precum și insula Șerpilor, sandgiacul Tulcei, copinđând districtele (cazas) Kilia, Sulina, Mahmudie, Isaccea, Tulcea, Măcin, Bababadag, Hârșova, Kiustenge, Megidie, se vor uni cu România.

Principatul mai primesce apoi ținutul coprins, la sudul Dobrogiei, de uă linie care începe de la Silistra și se termină la sud de Mangalia, pe marea Négră. Linia granițelor se va fixa de comisiunea europénă instituită pentru delimitarea Bulgariei.

Art. 47. Cestia împărțirei apelor și a pescărielor se va supune la deliberarea comisiunei Europene a Dunărei.

Art. 48. Nu se va lua nici uă taxa vamală de transit pentru mărfurile ce vor trece prin principat.

Art. 49. România va putea încheia conveniuni pentru regularea privilegielor și atribuțiunilor consulilor în materie de protecțiune în principat. Drepturile câscigate vor rěmâne în vigóre atâta timp cât nu vor fi modificate prin uă înțelegere comună între principat și părțile interesate.

Art. 50. Pênă la încheierea unui tratat care să reguleze între Turcia și România privilegiele și drepturile consulilor, supușii români ce vor călători sau vor sta în Imperiul otoman, precum și supușii otomani ce vor călători sau vor sta în România, se vor bucura de drepturile garantate supușilor celor-alte puteri Europene.

Art. 51. In ceea-ce privesce îndeplinirea lucrărilor publice sau altele asemenea Romania va fi substituită în drepturile și îndatoririle Inaltei Porți, pentru tot teritoriul cedat.

Art. 52. Pentru a mări garanțiele asigurate libertățeĭ de navigațiune pe Dunăre, care e recunoscută de un interes Europén, Inaltele Puteri contractante hotărăsc ca tóte întăririle și fortificațiile, ce se găsesc pe tot cursul rîului de la Porțile de Fer pênă la gurile lui, să fie desființate și nu se vor mai putea ridica altele nouĭ. Nici un vas de resboiu nu va putea să plutéscă în josul Porților-de-Fer, afară de vasele ușóre destinate pentru poliția fluviului și pentru serviciul vamal. Vasele de staționare ale puterilor de la gurile Dunărei vor putea însă să se sue pênă la Galați.

Art. 53. Comisiunea Europeană a Dunărei, în sênul căreia va fi representată România, va rěmâne menținută în funcțiile ei pe care le va exercita cu uă desăvêrșită independință de autoritatea teritorială, pênă la Galați. Tóte tractatele, arangiamentele, actele și hotărîrile, cari privesc drepturile, privilegiele, prerogativele și îndatoririle comisiei dunărene, sunt confirmate.

Art. 54. Cu un an înainte de încetarea termenului însemnat duratei acestei comisiuni Europene, Puterile se vor pune în înțelegere comună asupra prelungirei drepturilor sale sau a modificărilor ce vor găsi de cuviință a introduce.

Art. 55. Reglementele de navigațiune,

de poliţiă fluvială şi supraveghiere, de la Porţile de Fer pênĕ la Galaţĭ, se vor întocmi de comisia Europeană, cu asistenţa delegaţilor statelor ţermurene, punêndule în acord cu acele carĭ a fost făcute, saŭ carĭ se vor hotărî pentru parcursul din jos de Galaţĭ.

Art. 56. Comisia Europeană dunăreană se va pune în înţelegere cu ceĭ în drept pentru a asigura întreţinerea faruluĭ din insula Şerpilor.

Art. 57. Executarea lucrărilor destinate a înlătura pedicele pe carĭ Porţile de Fer şi cataractele le opun navigaţiuneĭ s'aŭ încredinţat Austro-Ungarieĭ. Statele învecinate cu aceste părţĭ ale rîuluĭ vor da tóte înlesnirile ce s'ar putea cere în interesul acestor lucrărĭ. Stipulaţiile art. 6 din tratatul de la Londra din 13 Martie 1871, relative la dreptul percepereĭ uneĭ taxe provisorie pentru acoperirea cheltuelelor, se mănţin în favórea Austro-Ungarieĭ.

Art. 58. Inalta Pórtă cedează Imperiuluĭ rus în Asia teritoriele Ardahanuluĭ, Carsuluĭ şi Batumuluĭ cu portul acestuĭ din urmă, cum şi tóte teritoriele cuprinse între hotarul vechiŭ ruso-turc şi traseul următor: hotarul noŭ merge de la marea Négră conform cu linia determinată de tratatul de San-Ştefano pênĕ la un punct la nord-vest de Khorda şi la Sud de Artvin, prelungindu-se în linia dréptă pênĕ la rîulu Ciurukh, trece peste acest rîu, şi merge în partea despre apus de Asmichen în linie dréptă spre Sud pentru a se uni cu hotarul Rusieĭ indicat în tractatul de la San-Stefano, la un punct situat la Sud de Nariman lăsând Rusieĭ oraşul Olti. De la punctul arĕtat lêngă Nariman frontiera merge apoĭ prin Trebenek, care asemenea rĕmâne Rusieĭ, pênĕ la Perecciai. Linia urméză acest rîu pênĕ la Borduz, d'aceĭ se îndreptéză spre Sud, lăsând Borduz şi Jenikioi Rusieĭ. De la un puuct în partea despre Vest a satuluĭ Karaugan se îndreptéză hotarul spre Medjingert d'aci în linie dréptă spre vêrful munteluĭ Kasa-Dagh şi d'aci în d'alungul linieĭ despărţireĭ apelor între afluentele Araxuluĭ spre Nord şi acel al Murad-Sonuluĭ spre Sud, pênĕ la hotarul rusesc.

Art. 59. M. S. Impĕratul Rusieĭ declară că intenţia sa este, a face din Batum un port franc, essenţialmente comercial.

Art. 60. Valea Alaşkerd şi oraşul Bayazid, carĭ, prin articolul 19 al tractatuluĭ de la San Stefano, aŭ fost cedate Rusieĭ, se vor înapoia Turcieĭ. Inalta Pórtă cedéză Persieĭ oraşul şi ţinutul de la Khotur, după cum a fost fixate de comisia mixtă Anglo-Rusă pentru determinarea hotarelor Turcieĭ şi Persieĭ.

Art. 61. Inalta Pórtă se obligă, a realisa fără nicĭ uă zăbavă îmbunătăţirile şi reformele, pe carĭ le reclamă necesităţile şi trebuinţele locale ale provinciilor locuite de Armenĭ, garantând siguranţa lor contra Cerchezilor şi Kurdilor. Ea va înscinţa în mod periodic pe Puterĭ, carĭ vor supraveghia punerea lor în lucrare, de mĕsurile luate pentru acest scop.

Art. 62. De óre ce Inalta Pórtă, a exprimat voinţa eĭ, d'a menţine principiul libertăţeĭ religióse, dându-ĭ cea maĭ mare latitudine, înaltele părţĭ contractante iaŭ act de acéstă declaraţie spontaneă. In nicĭ o parte a Imperiuluĭ Otoman, nu se va putea opune cuĭ-va deosebirea de religie, ca motiv de escludere saŭ incapacitate în tot ce privesce esercitiul drepturilor civile şi politice, admiterea în funcţiĭ şi demnităţĭ publice, saŭ esercitiul diferitelor profesiĭ şi industriĭ. Toţĭ fără osebire de religie, vor fi admişĭ, ca martorĭ înaintea tribunalelor. Libertatea şi practica exterióră a tutulor cultelor se garantéză tuturor şi nicĭ uă pedică nu se va putea pune nicĭ organisaţieĭ ierarhice a diferitelor societăţĭ religióse nicĭ relaţiilor acestora cu capiĭ lor spirituală. Eclesiaticiĭ, pelegriniĭ şi călugări tutulor naţionalităţilor, carĭ călĕtoresc prin Turcia europénă şi asiatică, se vor bucura de aceleaşĭ drepturĭ, avantage şi privilegiĭ. Drepturile de protecţie oficială sunt recunoscute agenţilor diplomaticĭ şi consularĭ aĭ Puterilor din Turcia, atât în privinţa persónelor numite maĭ sus cât şi în privinţa aşeḑĕmintelor lor religióse şi instituţiunilor de bine-facere din locurile Sânte saŭ de aiurea. Drepturile câştigate de Francia sunt reservate într'un mod expres, şi este bine înţeles că nu se póte face nici uă schimbare în *statul quo* din locurile

Sânte. Călugĕriĭ din muntele Athos, orĭcare ar fi patria lor, vor fi mănținuțĭ în proprietățile și avantagele lor anterióre și se vor bucura, fără nicĭ uă deosebire de deplina egalitate de drepturĭ și prerogative.

Art. 63. Tractatul din Paris, de la $^{30}/_{11}$ Martie 1856, precum și tractatul din Londra, de la $^{13}/_{25}$ Martie 1871, sunt mănținute în tóte acele decisiunĭ carĭ nu sunt abrogate sau modificate prin stipulațiile de față.

Art. 64. Presentul tractat se va ratifica, și ratificările se vor schimba la Berlin într'un termen de treĭ sĕptămĕnĭ sau dacă e posibil și maĭ curând.

Spre credința cărora plenipotențiariĭ respectivi aŭ sub-semnat acest tractat punênd pe dênsul sigiliile armelor lor.

Făcut la Berlin în a 13-a ḑi a luneĭ luĭ Iulie 1878.

(L. S.) semnațĭ: **v. Bismarck.**
(L. S.) „ **H. Bülow.**
(L. S.) „ **Hohenlohe.**
(L. S.) „ **Andrassy.**
(L. S.) „ **Karolyi.**
(L. S.) „ **Haymerle.**
(L. S.) „ **Waddington.**
(L. S.) „ **Saint Vallier.**
(L. S.) „ **H. Desprez.**
(L. S.) „ **Beaconsfield.**
(L. S.) „ **Salisbury.**
(L. S.) „ **Odo Russell.**
(L. S.) „ **L. Corti.**
(L. S.) „ **Launay.**
(L. S.) „ **Gortchacow.**
(L. S.) „ **Schouvalow.**
(L. S.) „ **P. d'Oubril.**
(L. S.) „ **Al. Caratheodory**
(L. S.) „ **Mehemed-Ali.**
(L. S.) „ **Sadullah.**

Conform cu originalul, **de Radowitz**
de Mouy.

PROTOCÓLELE
CONGRESULUI DE LA BERLIN

PROTOCOLUL Nr. 1.

—

Şedinţa din 13 (1) Iunie 1878.

Puterile semnatare ale tratatuluĭ din 30 Martie 1856, hotărând a esamina în comun, într'acelaşĭ cuget de interes general şi într'acelaşĭ spirit de conciliare şi de pace, situaţiunea ce resultă în Orient din ultimele evenimente, plenipotenţiariĭ Germanieĭ, Austro-Ungarieĭ, Franciеĭ, Mariĭ-Britaniĭ, Italieĭ, Rusieĭ şi Turcieĭ s'aŭ întrunit, după invitaţiunea ce li s'a adresat, de guvernul M. S. Impĕratul Germanieĭ.

Se aflaŭ faţă:

Pentru Germania: A. S. S. principele de Bismarck, cancelar al imperiuluĭ Germanieĭ;

Ex. S. D. de Bülow, secretar de Stat la departamentul afacerilor străine;

A. S. S. principele de Hohenlohe Schillingsfürst, ambasadorul Germanieĭ la Paris.

Pentru Austro-Ungaria: Ex. S. comitele Andrassy, ministrul afacerilor străine şi al caseĭ imperiale;

E. S. comitele Karolyi, ambasadorul Austro-Ungarieĭ la Berlin;

E. S. baronul de Haymerle, ambasadorul Austro-Ungarieĭ la Roma.

Pentru Francia:

E. S. D. Waddington, ministrul afacerilor străine;

E. S. comitele de Saint-Vallier, ambasadorul Franciеĭ la Berlin;

E. S. D. Desprez, ministru plenipotenţiar de I-a clasă, însărcinat cu direcţiunea afacerilor politice la ministerul afacerilor străine.

Pentru Marea-Britanie:

E. S. the Earl of Beaconsfield, primul lord al tesauruluĭ şi prim-ministru al Majestăţeĭ Sale Britanice;

E. S. the Marquess of Salisbury, ministrul afacerilor străine al Majestăţeĭ Sale Britanice;

E. S. lord Odo Russell, ambasadorul Angliеĭ la Berlin.

Peutru Italia:

E. S. comitele Corti, ministrul afacerilor străine;

E. S. comitele de Launay, ambasadorul Italieĭ la Berlin.

Pentru Rusia:

A. S. S. principele Gorceacoff, cancelarul Imperiuluĭ Rusieĭ;

E. S. comitele Şuvaloff, ambasadorul Rusieĭ la Londra;

E. S. D. d'Oubril, ambasadorul Rusieĭ la Berlin.

Pentru Turcia:

E. S. Sadulah-Bey, ambasadorul Turcieĭ la Berlin.

Plenipotenţiariĭ intră în şedinţă aḑĭ, Joŭ, 13 Iunie, la 2 ore.

D. comite Andrassy ia cuvêntul în acestĭ termenĭ:

Domnilor,

„Am onóre a vĕ propune d'a încredința A. S. S. principeluĭ de Bismarck președința lucrărilor congresuluĭ. Nu e numaĭ un us consfințit prin precedente, e într'acelaș timp un omagiŭ către Suveranul de a căruia ospitalitate se bucură într'acest moment representanțiĭ Europeĭ.

„Nu mĕ îndoesc de aprobarea unanimă ce va găsi acéstă propunere. Calitățile personale ale priucipeluĭ, înalta sa înțelepciune ne garanțéză cea maĭ bună direcțiune pentru lucrările congresuluĭ.

„D-lor, sunt sigur că voiŭ avea aprobarea sentimentelor D-vóstră, constatând chiar de la începutul primeĭ nóstre întruniri urările călduróse ce facem toțĭ pentru grabnica însănătoșire a M. S. Impĕratuluĭ Vilhelm.“

Aceste cuviute fiind primite cu grăbire de către toțĭ plenipotențiariĭ, principele de Bismarck mulțumesce colegilor sĕĭ pentru simțimintele simpatice în privința Impĕratuluĭ, esprimate în numele membrilor congresuluĭ de D. comite Andrassy, și se însărcinéză de a duce la cunoscința Majestățeĭ Sale Impĕratuluĭ acéstă mărturie. El primesce apoĭ președința, adăogând:

„*Domnilor*,

„Vĕ mulțumesc de onórea ce 'mĭ ațĭ făcut dându 'mĭ președința acesteĭ ilustre întruniri.

„In esercițiul funcțiunelor la care sunt chiămat, mĕ sprijin pe concursul bine-voitor al D-lor colegilor meĭ, și pe indulgența lor, décă puterile mele n'ar egala tot-d'auna buna mea voință.“

Președintele procede în acestĭ termenĭ la constituirea biuroului:

„Vĕ propun ca secretar al congresuluĭ pe D. de Radovicĭ, ministrul Germanieĭ la Athena, și ca adjutor al secretaruluĭ, pe D. comite Mouy, primul secretar al ambasadeĭ Franciеĭ la Berlin, precum și pe D-niĭ Busch, consiliar actual de legațiune, baronul de Holchtein, consiliar de legațiune, și comitele de Bismarck, secretar de legațiune. Propun asemenea a încredința direcțiunea arhivelor congresuluĭ D-luĭ Bucher, consiliar intim actual de legațiune la departamentul afacerilor străine al Germanieĭ.“

Aceste propuneri fiind primite, membri biuroului sunt introdușĭ și presentațĭ congresuluĭ. Președintele arată dupe aceea colegilor sĕĭ că secretariatul, ast-fel constituit, vaĭ fi însărcinat de a aduna și de a supune la esaminarea lor, documentele și împuternicirile ce membriĭ congresuluĭ vor voi, pentru acésta, a depune la biroŭ.

D-niĭ plenipotențiariĭ remit împuternicirile lor secretaruluĭ, afară de Sadulah-Bey, care anuncié că va depune pe ale sale și pe ale celor-altĭ doŭ plenipotențiariĭ otomanĭ la începutul viitóreĭ ședințe, la care vor fi presențĭ colegiĭ sĕĭ Alexandru Caratheodory-Pașa și MehemetAli-Pașa, carĭ n'aŭ sosit încă la Berlin.

Principele de Bismarck citesce dupe aceea discursul următor:

„*Domnilor*,

„Maĭ întâiŭ de tóte, e de datoria mea, d'a vĕ mulțumi, în numele Impĕratuluĭ, stăpânul meŭ, pentru unanimitatea cu care tóte Cabinetele aŭ bine-voit a rĕspunde la invitarea Germanieĭ. Îmĭ este permis a considera acéstă mare înțelegere ca o primă dovadă despre fericita împlinire a sarcineĭ nóstre comune.

„Faptele, carĭ aŭ motivat întrunirea congresuluĭ, sunt presinte în memoria tutulor. Iucă pe la finele anuluĭ 1876, Cabinetele 'șĭ combinase silințele lor cu scop d'a restabili pacea în peninsula Balkanică. Ele căutase într'acelaș timp garanțiĭ eficace pentru îmbunĕtățirea sórteĭ populațiunelor crescine din Turcia. Aceste silințĭ n'aŭ isbutit. Un noŭ conflict maĭ ingrozitor a isbucnit, căruia arangiamentele de la San-Stephano 'l a pus capăt.

„Stipulațiunile acestuĭ tratat sunt în maĭ multe puncte de natură a modifica starea de lucruri ast-fel cum se află fixată de către convențiunile Europene anterióre, și ne-am adunat aicĭ pentru a supune opera de la San-Stephano liberеĭ discuțiĭ a Cabinetelor semnatare tratatelor de la 1856 și 1871. Trebue să asigurăm printr'uă înțe-

legere comună şi pe basa unor nouĭ garanţiĭ, pacea de care Europa are atâta nevoe.“

Preşedintele doresce să adaoge la cele cĭtite de dênsul câte-va observaţiunĭ de procedură. El crede că pentrn a înlesni lucrările congresnlnĭ ar fi bine să se decidă că orĭ-ce propnnere, orĭ-ce document destinat a figura în protocol, să fie redactat în scris şi cĭtit de membrĭĭ congresnlnĭ carĭ ar lua iniţiativa-lnĭ. El crede a lucra ast-fel în interesul sarcineĭ impuse înalteĭ adnnărĭ propnindu'ĭ a hotărî, chiar de la începutnl deliberărilor, ordinea lucrărilor sale. Se pare că fără a se ţine sémă de paragrafele tratnlnĭ, care formézĕ objectul discnţiuneĭ, ar fi maĭ preferabil d'a aşeda cestiunele în ordinea importanţeĭ lor, maĭ ales pentru problema delimităreĭ şi organisăreĭ Bulgarieĭ, care în acest punct de vedere va descepta interesul congresnlnĭ. Preşedintele propnne d'a deschide discnţiunile, ocupându-se maĭ întâiŭ de acelea a stipulaţiunelor de la San-Stephano, care privescŭ în particular la viitórea organisare a Bulgarieĭ. Déca congresnl aprobă acest fel de procedare, preşedintele va dirige în conformitate cu decisinnea sa lucrările pregătitóre ale secretariatnlnĭ. Alteţa Sa crede, afară de acésta, că ar fi bine să lase vr'un interval între acéstă şedinţă şi cea viitóre, ca să dea plenipotenţiarilor timpnl d'aşĭ schimba unĭĭ cu alţiĭ ideile lor. In fine nn se îndonesce că plenipotenţiariĭ nn vor fi unanimĭ asnpra necesităţeĭ d'a păstra secretnl deliberaţiunelor lor.

Toţĭ membrĭĭ congresnlnĭ daŭ adesiunea lor la propunerile principelnĭ de Bismarck.

Comitele Andrassy adaogă că primesce cu totnl pnnctnl de vedere al Alteţeĭ Sale şi că e maĭ ales de părere a se da prioritatea cestiuneĭ bulgare.

Comitele de Beaconsfield se pronnnciă într'acelaşĭ sens; el privesce ca esenţial pentrn soluţiunea greutăţilor presinte ca acéstă cestiune să fie tratată fără întârdiere cea d'întâiŭ.

Preşedintele constată că propunerea de a începe discnţiunea cu cestiunea bulgară e adoptată în unanimitate.

Comitele Beaconsfield, luând cuvêntnl, arată că înainte de a cerceta tratatnl de la San-Stephano, congresnl întêmpină nă cestiune preliminară de nă estremă urgenţă, acea a posiţiuneĭ ce forţele rnsescĭ ocupă în acest moment în vecinĕtatea Constantinopolnlnĭ. Lordnl Beaconsfield consideră acéstă situaţiune ca anormală şi periclósă. El amintesce că trupele rnsescĭ s'a înaintat dincolo de linia fixată prin armistiţiŭ, şi semnaléză presenţa lor ca nă primejdie pentrn amêndouĕ părţile în causă, ca şi pentru interesele Enropeĭ. El se teme de avêntnl la care póte fi espnse douĕ armate atât de apropiate: nn incident, nă rumóre, pot aduce cele maĭmarĭ calamităţĭ, póte chiar luarea Constantinopolnlnĭ (the capture of Constantinople). Se întrébă déca se cuvine ca congresnl să delibereze în presenţa unor asemenea pericole, şi regretând că silinţele încercate de cabinetele interesate în sensnl nnuĭ arangiament echitabil pentru amêndouĕ părţile n'a isbutit, chiamă asnpra acesteĭ cestiunĭ preliminare atenţinnea colegilor sĕĭ.

Principele de Bismarck, făcênd a se observa că acéstă cestiune nu 'ĭ pare de natnră a fi tratată în şedinţa din acea di, întrébă tot de nă-dată pe D-niĭ plenipotenţiarĭ aĭ Rusiĭ, dacă doresc a rĕspnnde la cnvintele pronnnciate de lordnl Beaconsfield.

Principele Gorciacoff declară că Rusia a venit să ia parte la congres cn intenţinne d'a evita orĭ-ce recriminaţiune asnpra trecutnlnĭ: Alteţa Sa ar pntea dar intra în cercetarea motivelor şi circumstanţelor carĭ aŭ condus la tratatnl de San Stefano: gnvernnl rnsesc ţine maĭ 'nainte de tóte a înlătura obscnrităţile şi neîncrederile. Ţelnl Imperatnlnĭ Alexandrn, conform în spiritnl Majestăţeĭ Sale cu tóte interesele Enropene, e de a da nă esistenţă antonomă, asigurată prin garanţiĭ eficace, supnşilor creştinĭ aĭ Porţiĭ. Dacă, spre a obţine acest resnltat, congresnl găseşte alte mijlóce de cât cele ce aŭ părnt cele maĭ bnne Rnsieĭ, gnvernnl Imperatnlnĭ le va esamina, dar singnrnl sĕŭ ţel, e, 'l repetă, d'a asigura şi d'a garanta cn eficacitate popnlaţiunilor creştine nă esistenţă antonomă.

Comitele Şnvaloff doresce a presenta óre-care obiecţiunĭ practice la cnvintele pronnnciate de lordnl Beaconsfield. Constatând mişcările înaintate ale armateĭ rnsescĭ, carĭ aŭ avnt loc maĭ cu sémă în nrma in-

trăreĭ floteĭ engleze în Bosfor, nobilul lord a insistat asupra pericolelor ce presintă proximitatea forţelor rusescĭ şi otomane. Comitele Şuvaloff ar putea cita multe esemple de păcĭ definitive tratate în timpul când cele două armate staŭ în liniile lor: déră fără a se opri asupra acestuĭ punct, cel d'al douilea plenipotenţiar al Rusieĭ, arată că uă simplă întórcere la dispoziţiunile primuluĭ armistiţiŭ, nefiind negreşit de natură a modifica opiniunea lorduluĭ Beaconsfield, ar fi vorba déră pentru armata rusă, d'a se retrage cu mult maĭ mult înapoĭ. Comitele Şuvaloff espune greutăţile, nevoele militare şi chiar pericolele uneĭ asemenea mişcărĭ. Starea actuală de lucrurĭ n'a dat loc de treĭ lunĭ la nicĭ uă ciocnire seriósă: n'ar fi óre de temut din contra, ca retragerea armateĭ ruse se fie semnalul unor grave desordine? E. S. citéză informaţiunĭ provenind din isvóre carĭ nu sunt rusescĭ, şi dupe carĭ, dacă trupele imperiale ar părăsi în acest moment poziţiunile lor, ar fi urmate de populaţiunea creştină din Constantinopolĭ, care s'ar teme de cele maĭ marĭ primejdiĭ. Al douilea plenipotenţiar rus adăogă că în cele ce privesce temerile esprimate de lordul Beaconsfield în privinţa luăreĭ fără veste a Constantinopoluluĭ, acest pericol e cu totul depărtat şi acéstă eventualitate e chiar imposibilă. E. S. e dar încredinţată că retragerea armateĭ rusescĭ nu e întru nimic necesarie pentru liniscea deliberărilor congresuluĭ; e maĭ de temut, ca nu cumva, voind să ameliorcze situaţiunea, să se ajungă ţelul contrariŭ.

D. d'Oubril se asociasă cu totul la consideraţiunile ce s'aŭ espus.

Principele de Bismarck crede că plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britaniĭ vor găsi răspunsul colegilor sĕĭ, aĭ Rusieĭ, destul de satisfăcĕtor, ca să nu facă a depinde de cestiunea ce aŭ pus mersul regulat al deliberărilor congresuluĭ. Alteţa Sa nu póte crede, afară de acésta, că cestiunea, în fasa în care se găsesce acum, póte să intre în competinţa congresuluĭ; cel puţin guvernul german, care a căutat, la timpul sĕŭ, a aduce un remediŭ acesteĭ situaţiunĭ, pe cât ĭ a fost cu putinţă, nu s'ar putea crede chemat a formula uă judecată pe motivele ce ar putea regula purtarea celor alte guverne, în ceea ce privesce nisce puncte în afară de sarcina actuală a înalteĭ adunărĭ. El crede că acéstă cestiune ar fi trebuit, înainte de tóte, să fie tratată directamente între representanţiĭ Mareĭ-Britaniĭ şi aĭ Rusieĭ: dispoziţiunile împăciuitóre ale unora şi ale celor altĭ, permit a crede că aceste intrevorbirĭ ar avea uă soluţinne fericită şi numaĭ în casul contrariŭ, congresul ar putea să încerce, la una din şedinţele viitóre, d'a pune în înţelegere pe amêndouĕ părţile interesate printr'uă mijlocire pe care simţimintele pacifice ale înalteĭ adunărĭ ar face-o eficace.

Lordul Beaconsfield aderând la acéstă părere, precum şi toţĭ plenipotenţiariĭ, preşedintele declară incidentele închis.

Preşedintele întrébă dacă vre-unul din plenipotenţiarĭ are vre-uă comunicaţiune a face congresuluĭ din partea guvernuluĭ sĕŭ.

Sadulah-Bey declară că nu póte primi opiniunea esprimată de D. comite Şuvaloff, că retragerea armateĭ ruse ar aduce pericole pentru populaţiunea creştină din Constantinopolĭ. D. plenipotenţiar al Turcieĭ afirmă că forţele otomane ce se află în capitală sunt de ajuns ca să menţie liniscea, şi că ordinea publică nu e de loc compromisă. El adaogă că din contra presinţa ruşilor în vecinătate pune în pericol liniscea oraşuluĭ.

Preşedintele arată D-luĭ plenipotenţiar al Turcieĭ că congresul a pronunciat închiderea discuţiuneĭ asupra punctuluĭ la care el a făcut alusiune, şi e de părere că, incidentul fiind închis, discuţiunea rămâne amânată asupra acestuĭ object.

Alteţa Sa propune dupe aceea înalteĭ adunărĭ d'a se întruni Lunea viitóre, la 17, la 2 ore. Acéstă dată e primită cu unanimitate.

Marchisul de Salisbury anunţiă că şĭ propune să supue Lunĭ, colegilor seĭ cestiunea d'a sci décă Grecia trebue să fie admisă la congres.

Principele Gorceacoff ţice că acéstă cestiune ĭ pare resolvată prin chiar termenii convocăreĭ, care nu se îndreptéză de cât puterilor semnatare ale tratatuluĭ de Paris. Alte State s'ar putea crede autorisate a cere asemenea participarea lor, décă congresul s'ar depărta de dispoziţiunile convenite de la început.

Principele de Bismarck, reservêndu'şĭ opiniunea în privinţa acestuĭ subject pênĕ când cestiunea propusă de lord Salisbury, va fi formal supusă înalteĭ adunărĭ, profită de ocasiune ca să întrebe de nu ar fi oportun ca membriĭ congresuluĭ care ar voi să facă uă propunere, să informeze maĭ âutêiŭ pe colegiĭ lor într'uă şedinţă precedentă, saŭ cel maĭ pucin în ajunul şedinţeĭ, pentru a evita discuţiunĭ neprevĕdute şi necomplecte; propunerile conexe la cestiunile ordineĭ ţileĭ resultând din discuţiune chiar, să fie esceptate.

Alteţa Sa consideră, ca un principiŭ necontestabil, că minoritatea congresuluĭ nu va putea fi îndatorată a se supune unuĭ vot de majoritate. Déră lasă la apreciarea, D-lor colegĭ aĭ sĕĭ, a decide déca n'ar fi de folos în interesul lucrărilor, ca resoluţiunile majorităţeĭ privitóre la procedură, fără a atinge fondul, se póte fi privite ca decisiunĭ ale congresuluĭ orĭ de câte orĭ minoritatea n'ar crede că va trebui să se înregistreze uă propunere formală.

D. Waddigton se asociază cu opiniunea esprimată de D. preşedinte în privinţa propunerilor neprevĕdute pentru care membri congresuluĭ ar putea lua iniţiativa. D. prim-plenipotenţiar al Franciеĭ e chiar de părere că ar fi de folos a se decide, că orĭ-ce propunere de acéstă natură va trebui să fie anunciată în şedinţa precedentă, fără a lăsa facultatea de a încunosciinţa numaĭ în ajun. Acest ultim restimp pare Ex. Sale prea restrîns ca plenipotenţiariĭ să fie tot d'a-una pregătiţĭ pentru uă discuţiune aprofundată.

Prţ. de Bismarck apreciază justeţa acesteĭ observaţiunĭ şi se unesce în totulcu dênsa.

Marchisul de Salisbury ţice că reflecţiunile D-luĭ prim-plenipotenţiar al Franciеĭ se aplică negreşit numaĭ la propunerile substanţiale, éră nu la amendamentele şi cestiunile secundare.

Congresul dă în unanimitate adesiunea sa la acéstă procedură.

Şedinţa se ridică la orele 3 şi ¼

Semnaţĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. V. Hohenlohe, Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier. H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Schouwaloff, P. d'Oubril, Sadoulah.*

PROTOCOLUL Nr. 2.

—

Şedinţa din 17 (5) Iunie 1878.

Eraŭ presenţĭ:

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bülow, priucipele de Hohenlohe Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russell.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorceacoff, comitele Şuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru Caratheodory-paşa, Mehemet Ali-paşa, Sadulah-Bey.

Şedinţa se deschide la ora 2 ½; protocolul şedinţeĭ precedente, citit de D. comite de Moüy, e adoptat.

Plenipotenţiariĭ otomanĭ, Alexandru Caratheodory-paşa, Mehemed Ali-paşa şi Sadulah-Bey remit împuternicirile lor.

Preşedintele propune ca pe viitor, pentru a grăbi lucrarea congresuluĭ, comunicarea prealabilă a protocoluluĭ imprimat D-lor plenipotenţiariĭ să ţie loc de citirea tradiţională la începutul şedinţeĭ. In casul când nicĭ uă modificare nu s'ar face de membriĭ înalteĭ adunărĭ, testul să fie considerat ca aprobat şi depus în arhive.

Asupra observaţiunelor comiteluĭ Andrassy şi D-luĭ Waddington relative la modificările ce plenipotenţiariĭ ar putea cere în textul protocoluluĭ şi care n'ar putea să nu fie sciute de colegiĭ lor preşedintele propune şi congresul decide că li se va da citire de către secretariat la începutul fiecărĭ şedinţe. Rĕmâne afară de acésta bine înţeles, că protocolul va trebui să fie citit în întregul sĕŭ, déca cererea se face de unul din membriĭ congresuluĭ

Comitele Şuvaloff şi D. d'Oubril esprimă dorinţa ca protocolul definitiv să fie repede împărţit, ca să grăbéscă comunicarea către guvernele respective.

Principele Gorceacoff se asociază cu acéstă observaţiune: el aprobă maĭ dinainte

orĭ-ce dispositiune ce ar putea înlesni și grăbi lucrările înalteĭ adunărĭ. Alteța Sa speră uă soluțiune pacifică, fiind de trebuință ca pacea lumiĭ să fie asigurată cât se va putea maĭ îngrabă.

Președintele ḑice că va da instrucțiunĭ secretariatuluĭ pentru uă grabnică distribuire a protocólelor.

Alteța Sa Serenisimă anunciă colegilor seĭ că maĭ multe petițiunĭ și documente, în numĕr destul de însemnat, s'aŭ adresat congresuluĭ și chiar D-sale. Secretariatul a fost însărcinat să șĭ alégă piesele, d'uă importanță fórte inegală. Petițiunele carĭ presint un óre-care interes politic saŭ resumat într'uă listă împărțită tutulor plenipotențiarilor: acéstă listă se va continua după cum se vor presinta comunicațiunile analóge și tóte acele piese se vor depune la ,secretariat. Alteța Sa crede, și părerea sa obține aderarea unanimă, că în principiŭ nicĭ uă propunere saŭ nicĭ un document nu trebuesc a fi supuse esaminăreĭ Inalteĭ Adunărĭ de nu vor fi introduse de verĭ-unul din plenipotențiarĭ. Se conformă déră acesteĭ regule pentru petițiunile sus menționate

Alteța Sa propune d'a trece la ordinea ḑileĭ fixată în ședința precedentă.

Marchisul de Salisbury dă citire moțiuneĭ următóre :

„Indată ce propunerea pentru întrunirea unuĭ congres se făcu, guvernul regineĭ comunică celor șése puterĭ opiniunea sa, că Grecia trebuia să fie represintată în congres. Se póte vedea cu înlesnire cuvêntul care a motivat acéstă propunere. Guvernul care începu resbelul, aḑĭ terminat, declară că'l a început cu scop înalt și fără precugetărĭ. El anunciă că nu căuta achisițiunĭ teritoriale; țelul sĕŭ era d'a libera populațiunele chrestine de relelea căror esistență era generalmente recunoscută orĭ care le-ar fi fost causa. A. S. principele Gorceacoff a repetat acelașĭ înalte vederĭ în aceéstă sală la prima ședință a congresuluĭ.

Un resbel întreprins cu asemenea scopurĭ trebue negreșit să se termine printr'uă pace purtând semnul aceloraș simțiminte; și prima datorie a representanților puterilor va fi de a veghia ca prevederile tratatuluĭ să fie restrînse în marginele care le aŭ fost ast-fel prescrise.

Obiectul discuțiunelor congresuluĭ, daca nu'șĭ întrec adevĕratul lor țel, va fi micșorând, cât se va putea, schimbările de teritoriŭ, a îmbunĕtăți sórta și a asicura buna stare a acelor provinciĭ din Turcia europeană care aŭ fost-teatrul unor calamităților deplorabile.

Însă, chrestiniĭ din acele regiunĭ se împart îndouĕ părți ale căror interese nu sunt identice și ale căror simpatiĭ nu sunt în armonie.

Congresul scie că în acestĭ din urmă anĭ legăturele de amicie care uneaŭ altă dată pe supușiĭ grecĭ și slavĭ aĭ Porțiĭ s'aŭ rumpt. Din aliațĭ, eĭ aŭ devenit rivalĭ. Slaviĭ care recunosceaŭ altă dată autoritatea patriarculuĭ grec s'aŭ unit cu uă nouă organisare bisericéscă care a reclamat supunerea lor. Într'uă mare parte a teritoriuluĭ locuit de rasa greacă, dreptul d'a posede bisericile și scólele a dat loc la contestațiunĭ, adesea chiar la lupte, între populațiunile de amêndouĕ rasele.

Conflictul a crescut fórte în urma evenimentelor ce s'aŭ petrecut în aceste ultime lunĭ, și pasiunile născute din aceste conflicte aŭ depărtat din ce în ce maĭ mult pe aceste douĕ rase una de alta. Era vorba de ceva maĭ mult de cât diverginta de opiniune asupra cestiuneĭ regimuluĭ eclesiastic. Grecĭ se tem, și cu cuvênt, de subjugarea bisericeĭ lor, de suprimarea limbeĭ lor, de absorbirea și de dispariținea progresivă a raseĭ lor, déca rivalĭ lor s'ar găsi într'uă posițiune preponderentă. Aceste puncte sunt pentru eĭ d'un interes capital și sórta lor depinde de forma ce congresul va da dispozițiunilor ce se vor lua cu scop d'a protege pe chreștinĭ și d'a asigura ordinea și securitatea provinciilor din Turcia européna.

Déră cele douĕ rase nu sunt înaintea congresuluĭ pe un picior egal. Slaviĭ aŭ de apărător în acéstă sală un puternic popol militar, fratele lor de sânge și de credință, tare prin prestigiul victoriilor sale recente.

Grecĭ, din contra, n'aŭ aicĭ ca representant nicĭ uă națiune de aceeașĭ rasă.

Guvernul Majestăței Sale e de părere că decisiunile luate în aceste condițiunĭ n'ar mulțumi rasa greacă, și prin urmare n'ar aduce nicĭ liniscea imperiuluĭ otoman, nicĭ pacea Europeĭ.

E de temut că nouĭ agitaţiunĭ să nu nască în acest popol adânc devotat credinţeĭ şi naţionalităţeĭ séle, care ar avea convingerea că Europa l'a părăsît şi l'a dat sub dominaţiunea uneĭ rase de la care simpatiile sale sunt cu totul depărtate.

Anglia propune déră ca regatul elenic să fie admis a îndeplini acel rol în favórea Grecilor şi a lua parte la deliberaţiunile congresuluĭ, cel puciu a asista la tóte şedinţele în care cestiunĭ privitóre la interesele raseĭ grece se vor discuta".

Principele de Bismarck referându-se la decisiunea luată de înalta adunare în ultima şedinţă, privesce ca imposibil ca congresul să fie în stare astă-dĭ, după uă primă lectură, să statueze asupra propunereĭ ce citi lordul Salisbury şi care atinge atâtea cestiunĭ grave. Orĭ-care ar fi simpatia ce Grecia inspiră Europeĭ, Alteţa Sa crede că ar trebui, în interesul lucrărilor, să propue, conform cu principiul stabilit maĭ înainte, amânarea discuţiuneĭ asupra acestuĭ punct pênĕ la viitórea şedinţă. In acest interval preşedintele va avea grijă d'a face să se imprime şi să se distribue moţiunea lorduluĭ Salisbury, atât de importentă în sine, şi care implică un óre-care numĕr de cestiunĭ de drept public şi de procedură asupra chipuluĭ cu care un representant al Greciеĭ ar putea fi admis în sînul congresuluĭ.

Principele Gorceacoff, fără a voi să trateze în acest moment cestiunea admitereĭ Greciеĭ, şi aprobând amânarea propusă, doresce a releva uă espresiune din discursul lorduluĭ Salisbury. Alteţa Sa ar dori ca congresul să considere pe representanţiĭ Rusieĭ, nu ca esclusivamente devotaţĭ intereselor Slavilor, déră ca interesându-se de tóte populaţiunile chreştine din Turcia. Principele Gorceacoff declară déră din-nainte că se va asocia la mĕsurile luate în favórea Grecilor: va cere chiar pentru Greciĭ din imperiul otoman uă autonomie asemenea cu cea care se reclamă pentru slavĭ. Scopul guvernuluĭ sĕŭ e d'a apropia aceste douĕ rase. Cât pentru cestiunea religiósă la care lordul Salisbury a făcut alusiune, Alteţea Sa trebue să arate că nu e desbinare religiósă în fond între patriarchatul grec şi exarchatul bulgar: numaĭ singură cestiunea de liturgie a adus separaţiunea celor douĕ biserici.

Preşedintele constată că toţĭ plenipotenţiariĭ primesc amânarea discuţiuneĭ asupra acestuĭ punct pentru şedinţa următóre.

D. Desprez, în numele D-lor plenipotenţiariĭ aĭ Francieĭ, dă citire propunereĭ următóre, pe care ar dori s'o vadă distribnită într'acelaşĭ timp cu a lorduluĭ Salisbury:

„Considerând că în cercetarea nouilor arangiamente de luat pentru asigurarea păceĭ în Orient e drept a da curţeĭ din Atena ocasiunea d'aşĭ esprima dorinţele şi că póte fi de folos puterilor de a le cunósce,

„Congresul invită pe guvernul Majestăţeĭ Sale Elenice a delega un representant care va fi admis a espune observaţiunile Greciеĭ, când se va fixa sórta provinciilor limitrofe cu regatul, şi care să pótă fi chemat în sînul congresuluĭ orĭ de câte orĭ plenipotenţiariĭ vor crede oportun."

Preşedintele dice că imprimarea şi distribuirea acestuĭ document se va face conform dorinţeĭ D-lor plenipotenţiariĭ aĭ Francieĭ, şi că propunerea va fi pusă la ordinea dileĭ a viitóreĭ şedinţe. Alteţea Sa întrébă, înainte de a urma ordinea dileĭ ficsată, décă verĭ-unul din membri are verĭ-uă comunicaţiune de făcut înalteĭ adunărĭ.

Alexandru Caratheodory-Paşa esprimă părerea sa de rĕŭ că n'a putut asista la şedinţa precedentă, în urma unuĭ accident de mare care 'ĭ a întârdiat sosirea, precum şi p'a colegului sĕŭ Mehemed Ali-Paşa. Ar fi fost fericit d'a lua parte la numirea preşedinteluĭ, şi ţine a se asocia, în numele guvernuluĭ sĕŭ, la urările ce congresul a făcut pentru restabilirea sănĕtăţeĭ Imperatuluĭ Vilhelm.

Principele de Bismarck mulţumesce D-luĭ prim-plenipotenţiar al Turcieĭ pentru aceste cuvinte, pe care nu va lipsi d'a le transmite Majestăţeĭ Sale.

Preşedintele espune dupe aceea că ordinea dileĭ chiamă discuţiunea articolelor din tratatul de San Stephano relative la Bulgaria, începênd prin articolul VI.

Alteţa Sa dă citire aliniatuluĭ I-iŭ al art. VI:

„Bulgaria e constituită în principat autonom, tributar, cu un guvern creştin şi uă miliţie naţională".

Președintele adaogă: sunt două mijlóce d'a intra în discuțiune : se póte saŭ discuta maĭ întâiŭ primul aliniat al art. VI, saŭ a adăsta pe al IV-lea relativ la întinderea fruntariclor. Fără a voi să recomande pe nicĭ una din aceste procedurĭ, Alteța Sa întrébă pentru care din două congresul se decide.

Lordul Salisbury ia cuvêntul pentru a presinta observațiunile următóre:

Efectul cel maĭ isbitor al articolelor tratatuluĭ de San-Stephano care se report la Bulgaria, — (nu ḑic efectul ce a avut intențiune a le da) — e d'a înjosi pe Turcia pénă la nivelul uneĭ dependințe absolute către puterea care a impus acest tratat.

E de datoria nóstră d'a o pune ér nu pe piciorul independințeĭ sale anterióre, căcĭ nu s'ar putea desființa cu totul resultatele resbeluluĭ, déră de a ĭ înapoia ună independință relativă care să ĭ permită d'a protege cu eficacitate interesele strategice, politice și comerciale al căror păzitor trebue să rémâe.

Alte pericole nu maĭ puțin importante sunt de temut. Rasa gréca, care locuesce diferite localitățĭ în noua Bulgarie, va fi supusă uneĭ majorităților slave cu care relațiunile sale nu sunt de loc amicale, și precum am supus deja la apreciările congresuluĭ, e probabil că limba gréca va dispare și rasa va fi absorbită.

Afară de acésta, admiterea pe litoralul mărel Egee a uneĭ nouĭ puterĭ maritime n'ar putea fi primită fără un viŭ simțimênt de regret din partea puterilor vecine cu Mediterana.

După părerea mea, ar trebui să se caute un remediŭ la aceste resultate vătămătóre într'ună modificare a articolelor asupra cărora Alteța Sa președintele a chemat atențiunea nóstră. Déca Bulgaria, în loc d'a se întinde pênă la marea Egee și la lacul Ochrida, ar fi mărginită la Sud de linia Balkanilor, și cea-altă parte a provinciel ar rămânea supt autoritatea Sultanuluĭ, aceste pericole ar fi mult micșorate chiar daca n'ar dispare cu totul.

Intr'acest cas, ună nouă putere maritimă nu s'ar întinde la țermiĭ mărel Egee, ună proporțiune prea numerósă a populațiuneĭ grece care se află amenințată d'a fi absorbită în noua Bulgarie și d'a fi supusă uneĭ majorităților slave, ar rémânea în positiunea politică ce ocupă actualmente, și Pórta ar poseda ună fruntarie strategică ce ar putea apăra contra orĭ-căreĭ invasiunĭ viitóre. Acest avantagiŭ strategic s'ar putea obține fără a vătăma interesele populațiunilor acesteĭ regiunĭ, a căror sórtă s'ar maĭ îmbunătăți.

Anglia n'a admis nicĭ ună dată, nicĭ în conferința din Constantinopolĭ, nicĭ în verună altă epocă, că, spre a garanta populațiunile din Turcia européna contra abusurilor guvernuluĭ și contra opresiuneĭ, ar trebui să le sustragă de la supremația politică a Porțeĭ. Acéstă garanție, care e de cea maĭ 'naltă importanță, cere maĭ mult reforma administrațiuneĭ interióre de cât ună separațiune politică.

Propun déră congresuluĭ, din partea Angliel, esaminarea acestor două propunerĭ:

1. Ca principatul tributar autonom al Bulgarieĭ să fie restrîns la partea Turcie ĭ europene situată la nordul Balkanilor.

2. Ca provincia Rumelieĭ și orĭ-ce alt teritoriŭ de la sudul Balkanilor să fie sub autoritatea politică și militară directă a Sultanuluĭ, fiind luate tóte precauțiunile ca buna stare a populațiunilor să fie asigurată prin garanțiĭ îndestulătóre de autonomie administrativă, saŭ în alt mod.

Comitele Șuvaloff, făcênd alusiune la un pasagiŭ din documentul ce se citi de nobilul lord, ḑice că n'ar putea primi în numele guvernuluĭ sĕŭ cuvintele „d'a distruge cu totul resultatele resbeluluĭ“. Rusia a venit la congres pentru a coordona tractatul preliminariŭ de la San-Stephano, cu interesele generale ale Europeĭ, éră nu spre a „distruge“ resultatele unuĭ resbel pentru care ea 'șĭ a impus atâtea sacrificie. Plenipotențiarul Rusieĭ constată că sensul general al comunicațiuneĭ făcută congresuluĭ de marchisul de Salisbury este că Anglia n'ar putea da consimțimêntul sĕŭ la delimitarea trasă la San-Stephano, déră între acéstă delimitare și între acea ce indică D. plenipotențiar al Mareĭ-Britaniĭ, e un teren de discuțiune, de esemplu limitele fixate de conferința din Constantinopole; aceste limite aŭ avantagiul d a fi fost trase de către representanțiĭ Europeĭ, și sunt conforme mĭa

ales cu condițiunele etnografice ale națiuneĭ bulgare. Marchisul de Salisbury înțelege óre a se ține de delimitarea ce a arĕtat, saŭ admite discuțiunea pe basa vechilor limite ale conferinței, cu divisiunea longitudinală trasă atuncĭ de representanțiĭ Europeĭ?

Principele de Bismarck observă că aprecierea Rusieĭ va fi neapărat subordonată la uă esaminare maĭ detaliată a instituțiunilor ce aŭ să se dea Bulgarieĭ situată la sudul Balkanilor. Déca plenipotențiariĭ Mareĭ-Britanieĭ se aflaŭ în posițiune d'a produce chiar d'acum lămuriri asupra regimuluĭ și instituțiunilor ce s'ar putea oferi și garanta acesteĭ părțĭ a Bulgarieĭ, plenipotențiariĭ ruși ar fi póte maĭ bine în stare a se pronuncia asupra totalităței propunerilor englese.

Marchisul de Salisbury se teme că uă asemenea espunere să nu comporte pentru aceĭa prea lungĭ detaliuri. E. S. doresce a amâna rĕspunsul sĕŭ asupra acestuĭ punct pentru viitórea ședință.

Principele de Bismarck crede ca și lordul Salisbury că e în adevĕr maĭ de preferat d'a amâna acéstă discuțiune, și esprimă speranța că Cabinetele maĭ în special interesate în cestiune vor putea în acest interval a se înțelege asupra „status causae et controversiae.“ El îĭ crede de acord asupra multor puncte, póte chiar maĭ mult de cât cred eĭ înșiși. Alteța Sa Serenisimă crede încă că după acéstă înțelegere prealabilă, representanțiĭ acestor Cabinete vor putea supune congresuluĭ resultatul schimbuluĭ lor de ideĭ asupra Bulgarieĭ de Sud și asupra instituțiunilor ce ar conveni să le aplice: congresul ar avea după aceea sarcina, în casul când înțelegerea nu s'ar stabili de tot, d'a căuta complinirea prin intervenirea puterilor amice.

Comitele Andrassy amintesce înalta importanță ce presintă discuțiunea al cărei resultat trebue să aducă formarea unor țĕrĭ chiămate a trăi mult timp, trebue să o sperăm. E déră asemenea de părere d'a o amâna pentru ședința viitóre. E. S. observă în privința acéstă că cestiunea presintă un aspect dublu: dintr'uă parte că ea e curată politică și se póte resuma în acești termenĭ: face-se-va uă Bulgarie autonomă tributară și administrată de un guvern chreștin? Chiar de acum E. S. declară că asupra acestuĭ punct Austro-Ungaria nu face objecțiunĭ. Déră din altă parte cestiunea atinge uă delimitare de fruntariĭ carĭ intereséză particularmente pe Austro-Ungaria, fiind-că e vorba a defini situațiunea Bulgarieĭ, în privința, fie a țĕrilor limitrofe cu Serbia, fie a fruntarielor occidentale carĭ intră în sfera intereselor Austro-Ungare. Comitele Andrassy observă că déca Austro-Ungaria doresce negreșit uă bună soluțiune a dificultăților presinte, din punctul de vedere general al păceĭ și al stabilităței, cestiunile de fruntarie aŭ pentru dânsa uă valóre cu totul specială: E. S. crede déră de cuviință a face să participe un delegat al Austro-Ungarieĭ la întrevorbirile particulare ale plenipotențiarilor englezĭ și ruși. Nu se opresce însă a da adesiunea sa în principiŭ la propunerea engleză asupra linieĭ de fruntariĭ, reservându'și într'același timp d'a presinta observațiunĭ de detaliŭ pe care speră ale vedea primite de colegiĭ seĭ.

Comitele Andrassy este, afară de acésta, dispus din parteĭ a procede după regulele parlamentare, printr'uă discuțiune generală urmată d'uă discuțiune specială.

Principele de Bismarck se asociază cu părerea comiteluĭ Andrassy relativă la modul discuțiuneĭ, căria ar fi, după dênsul, necesar a i se da forma uneĭ prime și secunde citiri: prima va ține loc de discuțiune generală, secunda ar permite intrarea în amĕnunte. El consideră că întrunirile particulare și intime între representanțiĭ puterilor directamente interesate, întruniri ce dênsul recomandă fără a se crede în drept de a le convoca, ar avea seriosul avantagiŭ de a pregăti maĭ bine uă înțelegere asupra cestiunilor de amĕnunte și de redacțiune. Punctul capital pentru întrunirile plenari ale congresuluĭ ar fi d'a stabili înțelegerea asupra cestiunilor de principiŭ; când aceste cestiunĭ vor fi deslușite, s'ar putea procede printr'o a doua citire la redacțiunea unuĭ test destinat a înlocui articolele tratatuluĭ de San-Stephano.

In conformitate cu acest mod de procedură propus de președintele, plenipotențiariĭ Austro-Ungarieĭ, Mareĭ-Britaniĭ și

Rusiei, convin d'a 'şi împărtăşi vederile lor în întruniri particulare destinate a determina punctele de înţelegere şi prin urmare a înlesni lucrarea congresului. Ei vor comunica resultatul acestor întrevorbiri colegilor lor.

Preşedintele, cu învoirea congresului, pune la ordinea dilei a viitórei şedinţe, fixată Mercuri 19: I. Cestiunea admiterii representanţilor Greciei, II-a propunerea englesă asupra Bulgariei, contra propunerea eventuală a Rusiei, şi daca va fi loc, projectul asupra căriá representanţii celor trei puteri se vor înţelege.

Şedinţa se ridică la orele 4 ½.

Semnaţi: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. v. Hohenlohe, Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Schouvaloff, P. d'Oubril, Al. Caratheodory, Mehemed Ali, Sadoulah.*

PROTOCOLUL Nr. 3.

Şedinţa de la 19 (7) Iunie 1878.

Presinţi:

Pentru Germania, principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele de Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia, D. de Waddington, comitele de Saint Vallier, D. Desprez.

Pentru Mare Britanie, comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russell.

Pentru Italia, comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia, principele Gorciacoff, comitele Şuvaloff, D. d'Onbril.

Pentru Turcia, Alexandru Caratheodory-Paşa, Mehemed Ali-Paşa, Sadoullah-Bey.

Şedinţa este deschisă la 2 ½; protocolul şedinţei precedente se adoptă.

Preşedintele reamintesce colegiilor sĕi că 'i s'a remis uă listă de petiţiuni nouĕ. Uă petiţiune ce atinge uă cestiune politică, nefiind sub-semnată, n'a fost trecută pe listă. In principiŭ, orĭ-ce comunicaţiune anonimă de acest fel, nu va fi înserată în lista remisă membrilor congresului, dar va rămênea, bine înţeles, la dispoziţiunea D-lor, în biurourile secretariatului.

Principele de Bismarck presintă apoi următórele consideraţiuni:

Ordinea de di fixată pentru dioa de astă-di coprinde:

1. Cestiunea admiterei representanţilor Greciei;

2. Propunerea engleză relativ la Bulgaria, contra-propunerea eventuală a Rusiei, şi, la întâmplare, projectul asupra căruia representanţii celor trei puteri se vor fi înţeles.

De óre-ce negociaţiunile începute între representanţii puterilor, mai special interesate în cestiunea bulgară, continuă şi sunt pe calea unui aranjament care ar înlesni lucrările congresului în acéstă privinţă;

De óre-ce astă-di nu s'a ajuns încă la acest resultat;

Propun de a amâna discuţiunea celei d'a doua părţi, a ordinei de di, pênĕ la viitórea şedinţă.

Acéstă opiniune fiind primită de congres, preşedintele adaogă, că singura cestiune la ordinea dilei este prin urmare aceea a admiterei representanţilor Greciei, şi deci, în conformitate cu voinţa înaltei adunări, anunţă că congresul se va întruni Vineri pentru a discuta afacerile bulgare.

A. S. reamintesce că, în privinţa cestiunei admiterei Greciei, sunt două propuneri cunoscute încă de la şedinţa din urmă, una a lordului Salisbury, alta a D-lui Desprez, şi adaogă că în cât privesce pe Germania se unesce cu cea de a doua. Rógă apoi pe colegii sĕi să bine-voéscă a discuta pe una saŭ pe cea-laltă, saŭ orĭ-ce altă propunere ce se va presinta în acéstă privinţă.

Va cere mai târdiŭ congresului, la cas când admiterea representanţilor Greciei va fi hotărîtă, de a fixa data şedinţei la care ei vor fi invitaţi.

Caratheodory-Paşa dă citire următórei declaraţiuni:

„Propunêndu-se ca Grecia să fie ascultată în sînul congresului, orĭ de câte orĭ

s'ar crede necesar, când ar fi vorba de a se discuta óre-carĭ cestiunĭ speciale, s'aŭ alegat motive şi s'aŭ schimbat ideĭ carĭ justifică uă esplicaţiune din partea plenipotenţiarilor otomanĭ.

Privind cestiunea din puncte de vedere diferite, câţĭ-va din D-nĭĭ plenipotenţiarĭ, par a fi-considerat într'un mod cu totul esclusiv situaţiunea respectivă a diferitelor categoriĭ ale populaţiuneĭ Imperiuluĭ otoman.

Plenipotenţiariĭ otomanĭ cred că este de datoria lor de a declara că în sînul congresuluĭ, eĭ represintă Statul însuşi care coprinde totalitatea acestor elemente orĭ-care ar fi ele şi orĭ-care ar fi origina şi data conflictelor la care se face alusiune.

Uă protecţiune şi un interes esclusive, privitóre la uă clasă specială, orĭ din ce parte ar veni saŭ sub orĭ ce formă s'ar ivi, n'ar putea de cât să lovéscă acolo, unde uă puternică solidaritate de interese unesce necontestabil aceste diverse elemente între dênsele, spre a constitui un mare tot.

Înălţimea vederilor ce disting pe D-nĭĭ plenipotenţiarĭ aĭ marilor puterĭ, semnatare ale tratatelor de la 1856 şi 1871, carĭ compun congresul, şi spiritul incontestabil de equitate ce 'ĭ animă, autorisă prin urmare pe plenipotenţiariĭ otomanĭ, de a crede că, daca Grecia ar trebui să fie ascultată, congresul va sci să împedice ca propunerile ce s'aŭ făcut în acéstă privinţă să nu provóce gravele inconveniente, de care am avea dreptul să ne temem."

Principele Gorciacoff observă că se conformézĕ cu dorinţa congresuluĭ, aducênd observaţiunĭ scrise, şi dă citire documentuluĭ următor:

„D. marchis de Salisbury a presintat uă propunere motivată tindênd la admiterea Greciеĭ de a participa la congres, saŭ cel pucin a asista la şedinţele în care se vor discuta ce stiunile atingĕtóre de interesele raseĭ grece.

Plenipotenţiariĭ Rusieĭ cred din partele că sunt datorĭ a enuncia, într'uă declaraţiune asemenea motivată, punctul de vedere al guvernuluĭ lor, în acéstă privinţă:

1. Rusia a avut tot-d'a-una în vedere interesele chreştinilor din Turcia fără escepţiune de rasă. Istoria sa întrégă a probat în lestul acésta. Ea are uă legătură puternică cu rasa ellenă — aceea de a fi primit de la biserica Orientală religia luĭ Christ. —Dacă, în resbelul de faciă, Rusia a trebuit să ia specialmente în mână interesele Bulgarilor, este că Bulgaria s'a găsit a fi, prin circumstanţe, principala causă şi teatrul resbeluluĭ. Dér Rusia a avut tot-d'a-una în vedere de a întinde, pe cât se póte, şi la provinciile grece avantagele ce ea ar reuşi să dobêndéscă pentru Bulgaria. Ea este satisfăcută vĕdênd, din propunerile D-lor plenipotenţiarĭ aĭ Mareĭ-Britanie şi Francieĭ, că Europa împărtăşesce vederile sale şi să felicită de soliciţudinea de care daŭ probă puterile în favórea populaţiunilor de rasă greacă, cu atât maĭ mult cu cât este convinsă că acéstă solicitudine se va întinde şi la populaţiunile de rasă bulgară. Guvernul Imperial al Rusieĭ va împărtăşi dar cu mulţumire orĭ-ce propunere care se va face în congres în favórea Epiruluĭ, Thesalieĭ şi Creteĭ, orĭ-care ar fi întinderea ce puterile ar voi să dea avantagelor ce le vor fi reservate.

2. Guvernul Imperial al Rusieĭ nu recunósce nicĭ un motiv fundat antagonismuluĭ semnalat al raselor, şi care nu 'şĭ ar putea avea sorgintea în divergiţele religióse. Tóte naţionalităţile, aparţinênd biserieĭ orientale, aŭ revendicat succesiv dreptul de a avea biserica lor anthocephală, adică ierarchia lor eclesiastică independentă şi limba lor naţională pentru cult şi şcóle. Ast-fel a fost casul pentru Rusia, pentru România, pentru Serbia şi chiar pentru regatul Greciеĭ. Din acésta nu se vede că ar fi resultat nicĭ ruptura legămintelor ce unesc aceste biserici independente cu patriarchatul ecumenic de la Constantinopolĭ, nicĭ vre-un antagonism între rase. Bulgariĭ nu cer alt-ceva, avênd absolut aceleaşĭ drepturĭ. Causa divergiţelor şi conflictelor trecătóre ce s'aŭ ivit trebue dar căutată în influenţe saŭ impulsiunĭ particolare care nu par a fi conforme nicĭ cu interesele reale ale raselor, nicĭ cu biserica Orientuluĭ, nicĭ cu pacea Europeĭ, şi care, prin urmare, n'ar putea să fie încuragiate.

3. Cât despre circomscripţiunile teritoriale a deosebitelor rase care se unesc cu interesele rasei elenice, căreia i se caută uă protecţiune, se par a nu putea fi determinate de pe un principiŭ mai raţional, mai equitabil şi mai practic de cât acel al majorităţei populaţiunei. Acest principiŭ resultă şi din totalitatea dispositiunilor conferinţei din Constantinopoli şi din acel stabilit de tractatul preliminar de la San-Stefano. Repartiţiele teritoriale cari s'ar propune în afară de principiul majorităţei populaţiunei ar putea fi cernte nu prin consideraţiuni de rase, ci prin vederi particulare de interes politic, geografic saŭ comercial. Rusia neavênd, în cât o privesce, nici un interes material de urmărit în aceste ţinuturi, nu póte aprecia aceste diferite propuneri de cât din punctul de vedere al equităţei saŭ conciliaţiunei, către care ea este tot-d'auna înclinată pentru consolidarea înţelegerei europene şi a păcei generale.

Acestea sunt sentimentele cari fac a crede pe plenipotenţiarii Rusiei că trebuesc să formuleze adesiunea lor la propunerea D-lui plenipotenţiar al Franciei, adică de a invita pe guvernul M. S. Elenice a desemna un representant care să fie admis a espune observaţiunile Greciei, când va veni cestiunea de a fixa sórta provinciilor limitrofe regatului, şi care să pótă fi chemat în congres ori-de câte ori plenipotenţiarii vor judeca chemarea sa oportună. Plenipotenţiarii rusi întind aceste previsiuni şi în cât privesce pe Grecia.

Lordul Salisbury, referându-se la punctul de discuţiune indicat de către preşedinte, propune a înlocui în textul presentat de către plenipotenţiarii francesi cuvintele „provinciĭ grece“ cu acelea de „provinciile limitrofe regatului Greciei.“

Décăa céstă modificaţiune, care i pare că dă mai multă claritate textului, va fi admisă, dênsul se va uni bucuros cu projectul francez, ast-fel amendat, în casul când acest project va fi primit de majoritatea puterilor.

D. Desprez se teme ca amendamentul propus de plenipotenţiarul Mareĭ-Britanieĭ, să nu aibă de efect de a face mai pucin precis textul projectului presintat de plenipotenţiarii francesi.

Preşedintele consideră că congresul este în presenţa unei cestiuni de formă şi de redacţiune, în care decisiunea majorităţii este admisă, afară numai de s'ar ivi protestare la protocol din partea minorităţei. Alteţea Sa crede că ar fi folositor să se procédă invers cu usurile parlamentare, şi de a începe, déca congresul consimte, prin votul asupra textului propuneriĭ francese, punând apoi la vot amendamentul lordului Salisbury. Resultatul primului vot va fi considerat ca eventual, adică ca supus a fi amendat conform propunerii englese, la cas când acésta propunere ar fi adoptată. Dăcă din contra s'ar respinge, votul dat asupra propuneriĭ francese va fi definitiv.

Comitele Andrassy nu voesce a intra în fondul cestiunei, el privesce că are numai de statuat asupra admisiunei în genere: şi votésă dară propunerea francesă, reservându-se de a se pronuncia asupra amendamentului lordului Salisbury.

Plenipotenţiariĭ francezi şi englezi votéză textul presentat.

Comitele Corti aderéză şi el şi cu atât mai bucuros că a doua parte a documentului i pare că coprinde, în principiŭ, cugetarea exprimată în amendamentul engles.

Plenipotenţiariĭ rusi votéză şi eĭ textul frances.

Caratheodory-Paşa regretă de a vedea în textul propus vorbele: „sórta provinciilor etc.“ In aceşti termeni nu póte de cât să reserve opiniunea guvernului séŭ.

Preşedintele insistând pentru a obţine votul D-lor plenipotenţiariĭ otomani, Caratheodory-Paşa şi Mehemed-Ali-Paşa, declară că nu s'ar opune, în principiŭ, ca să fie ascultat un representant al Greciei, admiţênd ca el să nu aibă de cât vot consultativ.

Principele de Bismarck provócă apoi un al douilea scrutin asupra amendamentului lordului Salisbury, adică asupra cestiuniĭ de a se sci daca cuvintele „provinciile limitrofe“ vor fi înlocuite cu „provinciile grecescĭ.“

Comitele Andrassy întrebând ce diferinţă există pentru D-niĭ plenipotenţiariĭ englezi între cele douĕ expresiuni, mar-

chizul de Salisbury ḑice că sunt provinciĭ grecescĭ carĭ nu sunt limitrofe cu regatul elenic și despre carĭ Englitera voesce ca congresul să se ocupe. In projectul frances Epirul și Thesalia sunt singure în causă : amendamentul E. S. permite din contra de a se coprinde în deliberaţiunea, la care vor asista representanţiĭ Greciei și provinciile Macedoniei, Thraciei și Creteĭ.

Comitele Andrassy, în urma acesteĭ esplicaţiunĭ, și conformându-se principiuluĭ sĕŭ care este de a căuta resultate cât se póte maĭ stabile, votézĕ pentru amendamentul lorduluĭ Salisbury, cu scopul de a nu restrânge espresiunea opiniuneĭ represintanţilor grecĭ.

Plenipotenţiariĭ francesĭ menţin votul lor pentru textul pur și simplu.

Plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britanie votézĕ pentru amendament.

Comitele Corti se unesce cu propunerea engleză pe care o consideră ca dând maĭ mare latitudine deliberaţiunĭ.

Comitele de Launay adaogă că de altmintrelea congresul va remâne liber de a esamina în ce mĕsură va putea primi observaţiunile representanţilor grecĭ.

Președintele cerênd votul D-lor plenipotenţiarĭ aĭ Rusieĭ, Principele Gorciacoff rógă pe D-niĭ plenipotenţiarĭ aĭ Francieĭ să ĭ espună motivele pentru care menţin tecstul propuneriĭ lor.

D. Waddington nu crede că sunt marĭ diferenţe între projectul D. Desprez și redacţiunea propusă de lordul Salisbury. Cu tóte acestea trebue făcută uă distincţiune: plenipotenţiariĭ Francieĭ s'aŭ gândit că invitându-se guvernul grec de a desemna un representant este tot-uă-dată util de a limita sfera observaţiunilor séle. D. Waddington admite că representantul elin să fie chemat a 'șĭ da părerea asupra faptelor ce se petrec aprópe de fruntaria regatuluĭ; déră ar înţelege maĭ pucin ca competinţa Cabinetuluĭ din Athena să se pótă întinde la nisce ţinuturĭ locuite de populaţiunĭ mixte. E. S. se teme să nu măréscă prea mult sfera observaţiunilor guvernuluĭ elenic. Cu tóte acestea paragraful al douilea al projectuluĭ, reservênd congresuluĭ tótă libertatea de apreciare în acéstă privinţă, înalta adunare rĕmâne judecĕtor în ultima instanţă asupra deliberaţiunilor la care se va crede oportun de a fi admis representantul grec.

Principele Gorciacoff, în facia acestor consideraţiunĭ, votézĕ pentru menţinerea textuluĭ frances.

Caratheodory-Paşa înţelege, că în cugetul înalteĭ adunări admisiunea representantuluĭ grec este maĭ cu sémă uă cestiune de oportunitate: cu tóte acestea consimţind ca acest representat să pótă fi ascultat când se vor ocupa de îmbunătăţirea stăreĭ acelor provinciĭ, E. S. și împreună cu dînsa Mehemed-Ali-Paşa, cer tot-d'o-dată nouĭ esplicaţiunĭ asupra sensuluĭ fraseĭ projectuluĭ frances, unde e vorba de „ provinciĭ limitrofe“.

D. Waddington respunde că ast-ḑĭ nu se discută fondul acesteĭ dificultăţĭ, ci numaĭ uă cestiune prealabilă: el ţine a adăoga că considerantele projectuluĭ frances indică clar scopul acestuĭ project. Ântêiŭ, congresul găsesce el just ca Grecia să'șĭ esprime dorinţele asupra cestiunilor ce ar putea interesa fruntariile sale? Al douilea, congresul găsesce el util să provóce asupra diferitelor puncte esplicaţiunea Cabinetuluĭ de la Athena?

Principele de Bismarck observă, că în realitate diferinţa practică între cele douĕ opiniunĭ se va manifesta maĭ cu sémă când va fi vorba de a determina momentul când să fie ascultaţĭ representanţiĭ grecĭ. Atuncĭ va fi, după părerea sa, scrutinul decisiv. Acum este vorba de a sci în genere daca eĭ vor fi admișĭ, și numaĭ în acest ordin de ideĭ întrébă din noŭ daca D-niĭ plenipotenţiarĭ otomanĭ votézĕ pentru redacţiunea francesă saŭ pentru cea englesă.

Plenipotenţiariĭ otomanĭ declară că se abţin.

Principele de Bismarck ca plenipotenţiar al Germanieĭ votézĕ pentru redacţiunea francesă.

A. S. S. constată apoĭ că voturile sunt împărţite în numĕr egal. Amendamentul engles n'a avut dar majoritatea și resultatul primuluĭ scrutin adoptând redacţiunea francesă rămâne câscigat.

Președintele întrébă déca congresul voesce a decide adĭ saŭ într'uă întrunire

viitóre la ce ședință să fie admis representantul Greciei.

In urma observăreĭ comiteluĭ Corti, președintele socotesc › că invitarea] nu trebue făcută de cât după cererea unuia din membriĭ congresuluĭ formulată în ședința precedentă și adoptată printr'un vot al înalteĭ adunăriĭ.

D. Waddington crede că ar trebui să se aștepte ca cestiunea Bulgarieĭ să fie lămurită, și în orĭ-ce cas să nu se ia astă-dĭ uă hotărâre.

Comitele Andrassy nu privesce ca indispensabil de a hotărî acea dĭ chiar de acum.

D. Desprez observă, de altmintrelea, că projectul coprinde două ipotese: discuțiunea relativă la provinciele limitrofe în care, după propunerea francesă, presența representantuluĭ grec este credută necesară de către congres, și cele alte deliberațiunĭ când înalta adunare 'șĭ reservă facultatea de a chema, de va fi trebuință, în sânul sĕŭ pe acest representant.

Principele de Bismarck reamintind că, în cugetul sĕŭ, plenipotențiarul grec nu trebue a fi invitat de cât la ședințele în carĭ congresul ar dori să'l asculte, constată că în acest moment niciĭ unul din membri adunăreĭ nu face uă propunere în acest sens. Alteța Sa crede dar preferabil, în starea actuală a lucrărilor, unde se crede că se va face asupra cestiuneĭ bulgare apropierea ideilor divergente, de a nu introduce un element noŭ care ar putea să mărésca dificultățile înțelegereĭ. El crede că congresul nu va emite asupra acestuĭ punct nicĭ un vot astă-dĭ, și 'șĭ va reserva opiniunea pênĕ când va veni rêndul de a se da instituțiunile Bulgarieĭ-de-Sud. Alteța Sa adaogă că ordinea de dĭ este terminată.

Comitele Șuvaloff esprimând speranța că colegiĭ sĕĭ din Austro-Ungaria, Marea-Britaniâ și Rusia vor fi gata a discuta cestiunea bulgară în viitórea ședință fixată de maĭ 'nainte pe Vineri 21, crede, după comunicațiunile schimbate între guverne că ar fi preferabil să rĕmâe pentru ședința de Sâmbătă. Presidentul, dupe ce a consultat congresul, primesce data de Sâmbătă 22, reservêndu'și de va fi trebuință, să convóce adunarea pe Vineri.

Ședința se ridică la 4 ore.

Semnațĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. de Hohenlohe, Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Schouvaloff, P. d'Oubril, Al. Caratheodory, Mehemed Ali, Sadoullah.*

PROTOCOLUL Nr. 4.

Ședința din 22 (10) Iunie 1878.

Presenți:

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentrn Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Rnssell.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia comitele Șuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru Caratheodory-Pașa, Mehemed Ali-Pașa, Sadullah-Bey.

Ședința este deschisă la 2 și jumĕtate ore; protocolul ședinței precedente este adoptat.

D. d'Oubril exprimă din partea principeluĭ Gorciacoff părerea de rĕŭ a Alteței Sale de a nu putea, împedicat de starea sănĕtății Sale, asista la ședința de astă-dĭ.

Președintele respunde că congresul regretă absența principeluĭ Gorciacoff și urézĕ uă grabnică însănĕtoșire D-luĭ primplenipotențiar al Rusieĭ.

Președintele, după ce dă citire listeĭ de petițiunĭ, adresate congresuluĭ de la ultima ședință, anunciă că ordinea dileĭ aduce discuțiunea cestiuneĭ Bulgarieĭ asupra punctelor tratate în articolul VI al tratatuluĭ de San-Stefano și aceea a propunereĭ englese, consemnată în al 2-lea protocol al congresuluĭ. Alteța Sa rógă pe representanțiĭ puterilor, carĭ aŭ căutat uă

înțelegere în conferințe particulare, de a face cunoscut resultatul convorbirilor lor.

Lordul Salisbury dă citire documentului următor, care conține desvoltarea propunerilor englese, și pe cari le supune la aprobarea înaltei adunări.

„Admiterea fruntariei Balkanilor pentru principatul Bulgariei; provincia de la sudul Balkanilor să ia numele de Rumelia orientală.

„Incorporarea sandgiaculuĭ Sofiei, împreună cu rectificarea strategică a fruntarielor în principat, să fie consimțită, fie contra menținereĭ Varneĭ în mânele Turcilor, orĭ contra escluderei din Rumelia orientală a basinurilor Masta, Karason și Struma-Karason. Rumelia orientală să fie aședată sub autoritatea politică și militară directă a Sultanuluĭ, care o va esercita în condițiunile următóre:

„El va avea dreptul de a îngriji de apĕrarea fruntariilor pe uscat și pe apă ale provincieĭ, de a putea ține într'ênsa trupe și fortificațiunĭ.

„Ordinea interióră va fi menținută de miliție, aĭ căreĭ oficiarĭ vor fi numițĭ de Sultan, care va ține sémă de religia populațiuneĭ.

„Guvernatorul general va avea dreptul de a chema trupele otomane în casul când siguranța interióră saŭ esterióră ar fi amenințată.

„Fruntaria occidentală remâne de precisat. Din locul unde fruntaria occidentală taie fruntaria meridională, stabilită de conferința din Constantinopole, granița meridională a Rumelieĭ orientale va urma linia acesteĭ din urmă fruntariĭ pênĕ la muntele Krnșevo, apoĭ linia prevĕdută de tratatul din San-Stefano pênĕ în apropiere de Mustafa-Pașa. Din acest punct uă fruntarie naturală va merge pênĕ la marea-Négră, la un punct ce va fi precisat în urmă între Sizeboli și Agathopoli. Hotarul fruntarielor se va stabili de uă comisiune europeană, afară de cele două puncte de lângă marea-Négră, carĭ nu sunt încă precisate.“

Președintele întrebând pe plenipotențiariĭ Rusieĭ décă eĭ aderă la principiele resumate de lordul Salisbury, comitele Șuvaloff expune că plenipotențiariĭ Rusieĭ aŭ presentat două amendamente carĭ, cred că nu schimbă în principiŭ modificările propuse de Marea-Britanie la tratatul de la San-Stefano, dĕră carĭ, însă cu tótă moderațiunea lor, n'aŭ fost primite de colegiĭ lor englesi. Revenind asupra totalitățeĭ negocierilor ce s'aŭ urmat de câte-va dile, Excelența Sa constată că plenipotențiariĭ Rusieĭ aŭ primit împărțirea Bulgarieĭ de către linia Balkanilor, cu tóte obiecțiunile serióse ce presintă acéstă dĭvisiune vatĕmătóre sub multe raporturĭ,— substituirea numeluĭ de Rumelia orientală celuĭ de Bulgaria de Sud, reservându-șĭ tot uă-dată asupra acestuĭ din urmă punct, concedat de dênșiĭ cu părere de rĕŭ, tótă libertatea de discuțiune ulterióră la congres; s'a considerat menținerea numeluĭ Bulgaria ca un drapel, ca un îndemn la aspirațiuni periculóse; de aceea, cu părere de rĕŭ aŭ desmarcat, spre a dice ast-fel, uă parte din populațiune de numele ce'ĭ aparține. Eĭ aŭ consimțit asemenea a depărta de marea-Egee limitele noueĭ provinciĭ. S'a ivit temerĭ ca Bulgaria să nu devină uă putere navală. Acesté temerĭ li se par ilusorĭĭ, dĕră eĭ aŭ consimțit totuș la acéstă schimbare de fruntariĭ. Aŭ admis încă pe linia fruntarieĭ occidentale a Bulgarieĭ uă rectificare pe care dânșiĭ o consideră ca uă mutilațiune, pentru că acésta desparte populațiuni bulgare compacte. Acésta se cerea în vederea unor considerațiuni strategice și comerciale carĭ nu privéŭ pe Bulgaria și 'ĭ erau mai ales prejudiciabile. Aŭ consimțit la rectificarea fruntarielor meridionale despre marea Négră, părăsind ast-fel limitele trase de tratatul de la San-Stefano și restrângênd chiar pe cele ale conferinței din Constantinopolĭ. In fine, eĭ aŭ dat Sultanuluĭ paza fruntarielor Rumelieĭ orientale. Pentru comitele Șuvaloff, cererile ce 'ĭ-aŭ fost puse înainte avéŭ în realitate drept object de a protege pe cel tare contra celuĭ slab, de a protege imperiul otoman, ale căruĭ armate, cu un curagiŭ căruia Escelența Sa aduce cu bucurie omagiĭ, aŭ resistat în timp de lunĭ îndelungate armateĭ ruse, contra agresiunilor eventuale ale uneĭ provinciĭ care nu are încă nicĭ un singur soldat. Orĭ-cum, plenipotențiariĭ ruși le-aŭ primit; dĕră la rândul lor eĭ se cred în drept de a cere ca cel slab să fie apĕrat contra celuĭ tare, și acesta este scopul celor două amen-

damente ce a presintat și al căror text este:

„Plenipotențiarii Rusiei sunt autorisați a accepta punctele următóre:

„1. Sultanul va avea dreptul de a îngriji de apărarea fruntarielor de uscat și de mare ale provinciei, și acela de a ține într'însa trupe și fortificațiuni.

„2. Ordinea interióră a Rumeliei orientale va fi menținută de milițiĭ, ai căror oficiarĭ vor fi numițĭ de Sultan, care va ține sémă de religiunea populațiunei.

„Plenipotențiariĭ Rusiei cred totuși că principiul asupra căruia s'a stabilit deja uă înțelegere, ca interiorul Rumeliei orientale să nu fie ocupat de cât de milițiĭ indigene—ar trebui să fie bine observat. Și n'ar putea fi ast-fel, după opiniunea lor, de cât décă uă comisiune europeană ar fi însărcinată să fixeze punctele ce guvernul otoman va putea ocupa pe linia fruntarielor sale și puterea aproximativă a trupelor de ocupațiune.

„Plenipotențiariĭ Rusiei sunt érăși autorisați a acorda punctul relativ la dreptul guvernatoruluĭ general de a chema trupe otomane în casurile când siguranța internă și esternă ar fi amenințată.

„Déră, eĭ cred de trebuință de a nu se depărta de principiul ca congresul să statueze asupra casurilor și moduluĭ intrăreĭ trupelor otomane în Rumelia orientală. Eĭ cer déră, ca congresul să discute acéstă eventualitate, căcĭ décă ea s'ar presinta, ar fi un subiect de alarmă pentru Europa. Eĭ cred folositor ca viitorul guvernator general să recunósca importanța uneĭ asemenea mĕsurĭ și să scie că acea mĕsură a fost objectul solicitudineĭ Europeĭ.“

Comitele Șuvaloff adaogă că aceste reserve nu schimbă în nimic principiele admise de plenipotențiariĭ Mareĭ-Britanie; déră considerând că instituțiunile autonome și garanțiele la carĭ colegiĭ sĕĭ din Anglia aŭ făcut alusiune, n'ar putea în realitate preserva provincia bulgară contra esceselor ómenilor de arme (de la soldatesque), de óre-ce instituțiunile singure, orĭ-cât de bune ar fi, n'aŭ garantat nicĭ uă-dată un popor când aceste instituțiunĭ rĕmânéŭ în paza unor forțe militare al cărora interes național nu cerea de a le menține și a le apĕra, Escelența Sa insistă pentru adoptarea unor mĕsurĭ de precauțiune, prea moderate de altmintrelea, și speră că ele vor obține sufragiul Europeĭ.

Lordul Beaconsfield crede că congresul trebue să fie satisfăcut de resultatul deliberațiunilor particulare ce aŭ avut loc și de starea în care cestiunea se află în momentul de faciă. Rĕmâne, în adevĕr, stabilit, cu consimțimêntul unanim, că Sultanul, ca membru al corpuluĭ politic al Europeĭ, trebue să se bucure de uă posițiune care să'ĭ asigure respectarea drepturilor sale suverane. Acest punct este obținut priu cele două resoluțiunĭ supuse congresuluĭ de lordul Salisbury și carĭ daŭ Sultanuluĭ:

1. Uă fruntarie relă;

2. Uă putére militară și politică suficientă spre a fi în stare de a'șĭ menține autoritatea și de a protege viața și bunurile supușilor sĕĭ. Escelența Sa se teme ca amendamentele presintate de D-niĭ plenipotențiarĭ aĭ Rusiei să nu micșoreze eficacitatea acestor două resoluțiunĭ. El consideră maĭ întêiŭ instituirea uneĭ comisiunĭ europene ca uă atingere evidentă adusă dreptuluĭ suveranuluĭ. Puterea Sultanuluĭ n'ar putea fi respectată décă s'ar pune guvernuluĭ otoman pedicĭ în apĕrarea eventuală a fruntarielor sale. Pe lângă acestea, punctele strategice ce s'ar fixa de uă comisiune europénă n'ar putea fi durabile, considerându-se modificările ce se ivesc necontenit în perfecțiunea armelor de resboiŭ. Excelența Sa speră fórte mult ca congresul să nu sancționeze acéstă propunere a plenipotențiarilor ruși. Cât despre al douilea amendament, Excelența Sa 'l consideră ca mult maĭ cu greŭ de primit de cât cel d'întêiŭ, și nu înțelege nicĭ de cum ca un guvernator general, în fond singur judecător al circumstanțelor, să nu pótă invoca la trebuință concursul trupelor de cât conform unor regule trase maĭ dinnainte, de congres.

Comitele Audrassy, invitat de președinte a'șĭ face cunoscută opiniunea sa, se mărginesce în a reaminti că guvernul Austro-Ungar are în vedere numaĭ creațiunea uneĭ stărĭ de lucrurĭ care să ofere cele maĭ multe speranțe posibile de durată și de stabilita-

te. In acéstă ordine de ideĭ, el crede propunerea englesă ca suficientă şi o acceptă, păstrându'şĭ facultatea de a aprecia, la trebuinţă, într'uă discuţiune ulterióră amendamentele plenipotenţiarilor Rusieĭ.

Comitele Şuvaloff respundênd la observaţiunile lorduluĭ Beaconsfield relative la restricţiunile ce s'ar aduce puterei politice şi militare a Sultanuluĭ, opinează că situaţiunea provincieĭ de care e vorba fiind anormală, n'ar putea fi regulată după nisce principiĭ absolute. Exelenţa Sa menţine că precauţiunile cerute de plenipotenţiariĭ ruşĭ nu ar putea, nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ pucin uă-dată instituirea miliţieĭ primită, să aducă vre-uă vătămare demnităţeĭ guvernului otoman. Ceea ce guvernul rus doresce însă este de a găsi uă soluţiune care să împedice reproducerea esceselor al căror teatru a fost Bulgaria, şi comitele Şuvaloff c. de că datoria Europeĭ este de a împedica ca acéstă provincie să nu devină teatr unor resbunărĭ.

Preşedintele cerênd opiniunea luĭ Caratheodory-paşa, primul plenipotenţiar al Turcieĭ, declară că acéstă propunere este presentată pentru prima dată şi că el ar dori să-şĭ exprime maĭ târdiŭ observaţiunile sale.

Principele de Bismarck observă că congresul este gata de a asculta astădĭ consideraţiunile D-luĭ plenipotenţiar otoman. Alteţa Sa găsesce de cuviinţă a dăoga că nu este în interesul Sublimeĭ Porţĭ de a crea dificultăţĭ progresuluĭ discuţiunilor carĭ, în intenţiunea înalteĭ adunărĭ, ar putea restitui autorităţeĭ Sultanuluĭ nisce ţinuturĭ la carĭ Turcia renunciase prin tratatul de la San-Stefano. Tóte guvernele participă la aceste deliberaţiunĭ în interesul păceĭ generale: opiniunea publică a Europeĭ, care voesce pacea, va fi recunoscătóre puterilor carĭ vor fi contribuit la asigurarea eĭ, déră ar vedea cu părere de rĕŭ ca acéstă întreprindere să fie făcută maĭ anevoiósă congresulnĭ. Alteţa Sa crede că exprimă opiniunea puterilor neutre şi desinteresate declarându-se contrariŭ orĭ-căreĭ propunerĭ ce ar fi de natură a împedica repedele mers al lucrărilor înalteĭ adunărĭ. Principele de Bismarck speră că chiar de astă-dĭ se va face înţelegerea asupra propunerilor englese, carĭ se vor putea adopta în principiŭ, sub reserva examinăreĭ ulterióre a amendamentelor ruse.

Caratheodory-paşa dice că scopul sĕŭ în adevĕr este de a facilita opera congresuluĭ şi că este recunoscĕtor Alteţeĭ Sale de dorinţa sa de a grăbi uă soluţiune. Ar voi numaĭ să reamintéscă că Bulgariĭ sunt de maĭ multe secole supuşĭ fidelĭ şi linştiţĭ aĭ Imperiuluĭ. Agitaţiunea nu s'a manifestat printre dênşiĭ de cât de câţĭ-va anĭ, în urma unor divergînţe religióse. Pórta a făcut tot posibilul spre a micşora dificultăţile ce se iviseră. Sub raportul material, s'a stabilit drumurĭ de fer, agricultura s'a desvoltat, şi buna armonie între diversele grupe de populaţiune se menţinuse pênĕ în aceste din urmă timpurĭ.

Mehemed Ali-paşa adaogă că după părerea sa, contrariŭ cu opiniunea emisă de comitele Şuvaloff, nu miliţia locală, ci géndarmeria trebuesce însărcinată cu paza linisceĭ publice. Exelenţa Sa propune ca de aci înainte elementul creştin să fie admis în géndarmerie cu condiţiunĭ satisfăcĕtóre pentru înaintarea sub-oficiărilor şi oficiărilor. De altă parte restricţiunea opusă dreptuluĭ de garnisonă în ţéră ar fi în ochiĭ populaţiunelor, cu totul regretabilă: armata regulată otomană 'şĭ a făcut tot d'a-una esact datoria.

Comitele Şuvaloff rĕspunde că misiunea géndarmerieĭ nu este tot aceeaşĭ ca şi a miliţieĭ. Prima este însărcinată cu menţinerea ordineĭ şi securităţiĭ, a doua este chemată a face serviciul armateĭ regulate. Exelenţa Sa înţelege apoĭ ca miliţia să fie uă forţă otomană şi nu uă forţă turcă.

Mehemed Ali-Paşa objectézĕ că acéstă miliţie compusă de chreştinĭ şi de musulmanĭ nu va avea aceeaşĭ homogenitate ca armata regulată. El se teme ca acéstă formaţiune să nu turbure instituţiunile militare ale Imperiuluĭ.

Lord Salisbury întrébă dacă în cele-alte State europene există uă miliţie în sensul atribuit acestuĭ cuvênt în Englitera?

Principele de Bismarck crede că landwehrul în Germania, armata teritorială în Francia, pot fi considerate ca uă miliţie. Fără a fi signr de adevĕratul sens al acestuĭ cuvânt în franţuzesce, Alteţa Sa con-

sideră ca miliție ună trupă care, în starea regulată, este în căminele sale și care nu e adunată, în circumstanțe extra-ordinare, de cât la un ordin espres al suveranului. Miliția despre care e vorba aicĭ ar fi ună trupă sedentară și teritorială, organisată mai ales spre a evita contactul armateĭ regulate turce cu populațiunea chreștină. După părerea principeluĭ de Bismarck, condițiunea făcută chreștinilor în armata turcă nu este de natură a încuragia angagiarea lor: armata regulată va păstra, prin forța lucrurilor, tot-d'a-una un caracter esențialmente musulman. Miliția va fi, în timp de pace, ună trupă destinată a garanta liniscea publică; ea va putea în timp de resboiŭ să combată altăurĭ cu armata Sultanuluĭ.

Alteța Sa crede de datoria sa de a adăoga că în acéstă cestiune el nu póte, ca plenipotențiar german, să rĕmână cu totul neutru. Instrucțiunile ce a primit de la Impĕratul, Augustul sĕŭ stăpân, înainte de deschiderea congresuluĭ, 'l prescriu de a contribui întru a menține chreștinilor cel puciu gradul de protecțiune ce conferința din Constantinopole voise a le asigura, și de a nu consimți la nicĭ un aranjament care ar micșora resultatele obținute pentru acest important obiect. El este de părăre de a evita cantonamentele trupelor musulmane pretutindeniĭ unde este diferință de religiune: el admite orașele de garnisónă, dĕr respinge stabilirea armateĭ în câmp liber, unde funcțiunile militare în timp de pace ĭĭ par că trebuesc reservate miliției. Alteța Sa primesce dar cu simpatie amendamentele ruse și ar regreta de ar fi respinse, temându-se daca nu ar fi admise, de reînoirea într'un timp mai mult saŭ mai puțin apropiat, a incidentelor care eraŭ aprópe să compromită pacea lumiĭ. Al doilea amendament nu este apoi de cât un avertisment dat Porții; principele de Bismarck crede că se găsescŭ dispositiuni analoge în instituțiunile Libanuluĭ și în regimul colonielor englese.

Președintele revenind la ordinea de ḍi, propune apoĭ ca înalta adunare să înceapă prin a constata acordul sĕŭ asupra principielor indicate de Englitera în a doua ședință (protocol 2, pagina 8), reservându-și facultatea de a introduce în ele detaliele de redacțiune asupra cărora representanțiĭ puterilor, maĭ special interesate, s'aŭ înțeles. Congresul ar putea, apoĭ, să 'șĭ pronuncie adhesiunea sa la textul căruia se dede citire de lord Salisbury în ședința de astă-ḍĭ, și să însărcinese pe unul din membriĭ sĕĭ, D. Waddington, de a prepara ună redacțiune care să pună în acord scopul acestuĭ text cu amendamentele Rusieĭ.

După un schimb de idei între plenipotențiariĭ Mareĭ-Britanie, Austro-Ungarieĭ și Rusieĭ, acéstă procedură este aprobată, și președintele dă citire textuluĭ propuneriĭ englese conținută în protocolul 2, pagina 8, observând că alipirea sandgiaculuĭ Sofieĭ de Bulgaria autonomă remâne hotărîtă, conform înțelegereĭ stabilită maĭ dinainte între representanțiĭ Augstro-Ungarieĭ, Mareĭ-Britanie și Rusieĭ.

Congresul adoptă în unanimitate principiile puse în numerile 1 și 2 ale propuneriĭ englese.

Președintele trece apoĭ la citirea textuluĭ citit de lord Salisbury în ședința de facĭă, însciințând că se va opri îndată ce ună obiecțiune óre-care va constata că înalta adunare a încetat de a fi unanimă.

Citind al doilea aliniat, Alteța Sa constată că în facia alternativeĭ pusă în acest pasagiu, representanțiĭ Rusieĭ aŭ ales alipirea Varneĭ de Bulgaria autonomă.

Lord Salisbury declară că în convorbirile carĭ aŭ avut loc între plenipotențiariĭ englesĭ și ruși, el a propus de a lăsa Varna Rumelieĭ, dar că colegi sĕĭ ruși n'aĭ crednt că pot adera la acéstă propunere. Plenipotențiariĭ Rusieĭ constat în adevĕr că schimbul sandgiaculuĭ Sofieĭ pentru Varna este înlăturat de guvernul lor, dar că eĭ admit combinațiunea schimbuluĭ sandgiaculuĭ Sofieĭ pentru ună rectificare a fruntarieĭ occidentale.

Președintele continuă citirea pênĕ la cuvintele „a le fortifica".

Comitele Șuvaloff observând că tocmaĭ relativ la acest punct s'a propus de plenipotențiariĭ ruși stabilirea uneĭ comisiuni europene, presedintele întrébă pe Escelența Sa dacă insistă pentru inserțiunea amendamentuluĭ, saŭ daca consimte la acceptarea documentuluĭ englez, în asceptarea redacțiuneĭ unuĭ noŭ text care trebuesce preparat spre a ține sĕmă de amendamente.

Comitele Șuvaloff consimte, dar subordonându-și consimțimêntul dreptului de a reveni în urmă la amendamentele sale; căci, daca ele ar fi respinse, ar trebui să refere mai întêiŭ guvernului sĕŭ.

Președintele declară că în adevĕr este înțeles că se va reveni asupra amendamentului în ședința viitóre, discutând nona redacțiunea ce trebuesce preparată de D. Waddington.

Inalta adunare, fiind în unanimitate de părere că primirea textului engles nu prejudecă nicĭ de cum amendamentul rus, comitele Șuvaloff aderă la paragraful citit, dar sub reservele formale ce a arĕtat mai 'naințe; ună adesiune definită ar trece în adevĕr peste împuternicirea ce i s'a dat.

Președintele consideră ca primit textul ce el a citit pênĕ la cuvintele „și a le fortifica“ și continuă a citi pênĕ la cuvêntul „amenințată.“ Alteța Sa observă că aci 'și-ar avea locul al doilea amendament rus, care nu'ĭ pare de alt-fel că ofere nicĭ ună dificultate în principiŭ. El face apel la D. prim-plenipotențiar al Franciei pentru ună redacțiune care să permită tot-d'ună-dată menținerea votului actual și în același timp să satisfacă dorința exprimată de amendamentele comitelui Șuvaloff.

Terminând, și după ce a consultat înalta adunare, principele de Bismarck declară că votul dat de congres asupra ultimului document căruia se dete citire, combinat cu votul definitiv asupra primelor propuneri englese consemnate în protocolul 2, constitue un progres simțitor în mersul general al lucrărilor.

D. Waddington dice că, acceptând sarcina ce congresul îĭ încredințéză, doresce să constate bine că nu o primesce de cât ca ună misiune de conciliațiune. In facia înțelegerii stabilite asupra punctelor principale, nu este vorba de cât de ună lucrare destinată a facilita opera congresului; și tocmai cu acest titlu consimte el a se însărcina cu dênsa, fără a angaja, cel puțin în momentul de faciă, opiniunea guvernului sĕŭ.

Președintele consultă congresul asupra ordinei de ți a ședinței viitóre, fixată pe Luni 24 Iunie. Propunerea comitelui Andrassy, de a urma în acest moment ordinea paragrafelor tratatului de San-Stefano relative la afacerile Bulgariei fiind primită, Alteța Sa anunciă că după discuțiunea lucrării de redacțiune preparată de D. Waddington, ordinea de ți va avea de object articolele 7 și 8 ale tratatului.

Ședința se ridică la 4 și jumĕtate ore.

Semnați: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. de Hohenlohe. Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Schouvaloff, P. d'Oubril. Al. Caratheodory, Mehemed-Ali, Sadoulah.*

PROTOCOLUL Nr. 5.

Ședința din 24 (12) Iuuie 1878.

Presinți:

Pentru Germania principele de Bismark. D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russel.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia comitele Șuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru-Caratheodory-Pașa, Mehmed-Ali-Pașa, Sadullah-Bey.

Ședința se deschide la ora 1 și jumĕtate.

D. ambasador al Rusiei presintă înalteĭ adunări scusele principelui Gorciacoff, pe care starea sănĕtățeĭ îl împedică de a asista la ședința de adĭ.

Protocolul No. 4 este adoptat.

Lordul Salisbury observă că în cugetul guvernului engles, și fără a angaja opiniunea congresului, cuvintele „sandgiacul Sofiei cu rectificațiunea strategică a frunta-rielor“ însemnéză acea parte a sandgiacului Sofiei care se găsesce în basinul rîului Iskra.

Comitele Șuvaloff nu póte discuta în acest moment acest punct, ci se mărginesc-

ce în a reamiuti că lord Salisbury a declarat că opiniunea sa în acéstă privinţă nu angajéză întru nimic pe aceea a congresuluĭ.

Preşedintele dă apoĭ citire listeĭ petiţiunilor No. 4. Alteţa Sa adaogă că ministrul afacerilor străine al Grecieĭ 'ĭ-a cerut nă întrevedere: rĕspunḑênd D-luĭ Delyanis, principele de Bismarck nu crede că trebue trecută sub tăcere resoluţiunea luată de congres în privinţa representanţilor grecĭ.

D. Desprez crede în adevĕr că guvernul grec trebue să fie informat depe acum despre decisiunea înalteĭ adunărĭ spre a putea numi pe representantul sĕŭ.

Acéstă părere întrunind consimţimêntul general, congresul ia în desbatere ordinea de ḑi care este urmarea discuţiuneĭ articoluluĭ IV al tratatuluĭ de la San-Stefano şi esaminarea redacţiuniĭ ce trebue presentată de D. Waddington.

D. Waddington face cunoscut că a convorbit în acéstă privinţă cu plenipotenţiariĭ englesĭ, déră n'a putut încă avea conferinţă cu colegiĭ sĕĭ din Rusia. Excelenţia Sa nu póte déră supune congresuluĭ nă redacţiune definitivă şi cere amânarea acesteĭ discuţiunĭ pentru viitórea şedinţă.

Preşedintele ḑice că în adevĕr sarcina întreprinsă de D. prim-plenipotenţiar al Francieĭ este destul de grea pentru ca nă amânare să fie necesară, şi nu micşoréză în nimic recunoscinţa congresuluĭ pentru silinţele D-luĭ Waddington. Acéstă discuţiune va fi déră trecută în ordinea de ḑi viitóre.

D. Waddington dă citire la donĕ articole adiţionale propuse de plenipotenţiariĭ Francieĭ şi al căror text este:

„1-ul articol. Toţĭ supuşiĭ bulgarĭ, orĭcare ar fi religia lor, se vor bucura de nă complectă egalitate de drepturĭ. Eĭ vor putea concura la tóte posturile publice, funcţiunĭ şi onorurĭ, şi diferinţa de credinţă nu le va putea fi opusă ca un motiv de escludere.

„Eserciţiul şi practica esterióră a tutulor cultelor vor fi pe depliu libere şi nicĭ nă pedică nu se va putea aduce saŭ organisaţiuneĭ ierachice a diferitelor comuniunĭ, saŭ raporturilor lor cu capiĭ lor spiritualĭ.“

„2-lea articol. Uă deplină şi complectă libertate este asigurată călugărilor şi episcopilor catolicĭ străinĭ pentru eserciţiul cultuluĭ lor în Bulgaria şi în Rumelia orientală. Eĭ vor fi menţinuţĭ în eserciţiul drepturilor şi privilegiurilor lor, şi proprietăţile lor vor fi respectate.“

Preşedintele ḑice că aceste donĕ propunerĭ vor fi imprimate, distribuite şi puse într'nă ordine de ḑi ulterióră.

După un schimb de observaţiunĭ între comitele Şuvaloff şi D. Waddington asupra scopuluĭ celor donĕ propunerĭ ale D-luĭ prim-plenipotenţiar frances, rĕmâne înţeles că prima se aplică la Bulgaria şi cealtă la Rumelia orientală.

Comitele Corti, în numele plenipotenţiarilor Austro-Ungarieĭ, Francieĭ şi Italieĭ, citesce propunerea următóre a unuĭ alt articol adiţional:

„Plenipotenţiariĭ Austro-Ungarieĭ, Francieĭ şi Italieĭ propun de a se adăuga la stipulaţiunile pri itóre la Bulgaria şi la Rumelia orientală aceea ce urméză:

„Tratatele de comerţ şi de navigaţiune, precum şi tóte convenţiunile şi arangiamentele internaţionale încheiate cu Pórta, ast-fel cum sunt astă-ḑĭ în vigóre, vor fi menţinute în Bulgaria şi în Rumelia orientală şi nicĭ nă schimbare nu se va face într'ênsele faciă cu verĭ-nă putere maĭ înainte ca acésta să 'şĭ fi dat consimţimântul sĕŭ.

„Nicĭ un drept de transit nu se va percepe în Bulgaria şi în Rumelia orientală asupra mărfurilor ce vor trece prin aceste ţĕrĭ.

„Naţionaliĭ şi comerţul tututulor puterilor vor fi trataţĭ pe piciorul uneĭ perfecte egalităţĭ.

„Imunităţile şi privilegiele supuşilor streinĭ, precum şi juridicţiunea şi dreptul de protecţiune consulară, ast-fel cum aŭ fost stabilite de capitaluţiunĭ şi usurĭ, vor rĕmâne în deplină putere.“

Propunerea plenipotanţiarilor Austro-Ungarieĭ, Francieĭ şi Italieĭ va fi asemenea imprimată şi distribuită.

Lord Salisbury cerând ca acéstă propunere să nu fie discutată de cât într'nă şedinţă ulterióră, şi comitele Corti dând consimţimêntul sĕŭ, principele de Bismarck crede că în adevĕr trebuesc maĭ întâiŭ terminate cestiunile ce pot aduce nă desbinare între cabinete; — cât despre acelea carĭ aŭ de scop un progres de civilisaţiune şi contra cărora nicĭ un cabinet nu va aavea în principiŭ nimic de ḑis, el crede că

autorií propunerilor despre carí e vorba trebuesc lăsaţí liberi de a indica momentul care le va părea mai convenabil spre a le introduce înaintea înalteí adunărí.

Esaminarea propunerilor cărora se dete citire rămâne déră reservată.

Caratheodory-Paşa citesce apoí uă propunere relativă la organisaţiunea Bulgarieí din punctul de vedere financiar şi care se légă de art. IX al tratatuluí de la San-Stefano:

„Afară de tribut, principatul Bulgarie se va încărca cu uă parte din datoriile imperiuluí proporţională cu veniturile sale.“

Preşedintele ḑice că acéstă propunere, va fi de asemenea imprimată şi distribuită,

Alteţea Sa crede că aḑí se póte lăsa la uă parte articolul VI, la care vor reveni mai târḑiŭ când va fi în discuţiune redacţiunea preparată de D. Waddington, şi procede la lectura articoluluí VII.

La primul aliniat ast-fel conceput:

„Principele Bulgarieí va fi liber ales de populaţiune, şi confirmat de Sublima Pórtă cu consimţimântul puterilor.“

Lord Salisbury relevéză cuvêntul: „consimţimântul puterilor“ şi întrébă de este vorba de consimţimêntul unanim al puterilor saŭ numaí al majorităţeí?

Comitele Şuvaloff invócă principiul după care congresul nu e obligat de majoritate, ci numaí de unanimitatea membrilor séí. Déca dér puterile nu sunt de acord asupra persónei care va fi aleasă principe al Bulgarieí, alegerea nu va fi valabilă.

Lord Salisbury observând că atunci Bulgaria s'ar găsi fără guvern, comitele Şuvaloff ḑice că el nu póte rĕspunde de eventualităţile viitoruluí şi că el trebue să se mărginéscă în a afirma că Bulgaria nu va deveni uă anexă rusă.

Lord Salisbury insistă asupra temereí de a vedea, în acea ipotesă, ţéra în braţele anarchieí

Principele de Bismarck ḑice că dificultăţile analoge s'ar putea tot asemenea presenta în tóte cele-alte eventualităţí prevĕḑute de art. VII. Alteţa Sa crede că congresul nu este în stare a remedia acestе pericole: déca populaţiunile bulgare, din rea voinţă saŭ inaptitudine naturală, nu pot intra în esercitiul nouelor lor instituţiunĭ, Europa în adevĕr va trebui să ia uă hotărîre, déră mai târḑiŭ şi când momentul va fi venit. Pentru astă-ḑí, congresul, după părerea Alteţeí Sale, ar trebui să se mărginéscă întru a stabili buna înţelegere între puterí asupra cestiunilor de principiŭ, întru a depărta din tratatul de San-Stefano stipulaţiunile carí ar putea crea un pericol pentru menţinerea păceí în Europa. A atinge cestiunile privitóre la sórta viitóre a Bulgarieí, care nu intereséză pe Germania, şi fără îndoială pe câte-va din puterile representate aicí, de cât din punctul de vedere al păceí generale, este a întinde sarcina congresuluí peste limitele sale.

Lord Salisbury ţine a constata că Anglia nu este responsabilă de dificultăţile ce se vor putea ivi în viitor. El cere ca cuvêntul „majoritatea puterilor“ să fie pus în locul celuí de „consimţimênt.“

Comitele Şuvaloff regretă îngrijirile manifestate de colegul séŭ engles. El adaogă că lord Salisbury pare a presupune guvernului imperial intenţiunea de a reserva consimţimêntul séŭ cu scop de a menţine mai multă vreme administraţia comisarilor ruşí. Nu 'í-ar fi óre permis, la rêndul séŭ, de a se nelinisci despre intenţiunile Angliеí şi de a'í presupune — ceea ce el e departe de a face încă — dorinţa de a nu da consimţimêntul eí în scopul de a împedica alegerea principeluí? Cuvêntul „consimţimênt“, înserat în articol, pare Escelenţeí Sa uă garanţie pentru Europa contra orí-căreí cugetărí de influenţă specială esercitată de Rusia. De altă parte principiul majorităţeí în congres nu'í pare compatibil cu demnitatea Rusieí şi Angliеí. Escelenţa Sa repetă că guvernul séŭ nu patronéză nicí un candidat, n'are în vedere pe nicí unul, şi i ar fi chiar fórte cu greŭ de a rĕspunde la întrebările ce 'í-ar fi puse relativ la uă candidatură óre-care şi doresce numaí deplina libertate a alegereí.

Preşedintele întrebând pe lord Salisbury déca insistă asupra propunereí sale, D. plenipotenţiar al Angliеí rĕspunde că a creḑut de datoria sa de a o face, déră déca nu va fi primită, 'í va fi de ajuns ca ea să fie indicată în protocol.

Principele de Bismarck solicită opiniu-

nea congresuluĭ asupra suprimăreĭ cuvintelor „consimţimêntul puterilor“.

Comitele Andrassy speră că a gasit uă soluţiune practică în propunerea ce cere a supune congresuluĭ. Escelenţa Sa este, pe de uă parte, isbit ca şi lord Salisbury de pericolul de a lăsa eventual pe Bulgaria fără principe, déră de altă parte primul-plenipotenţiar al Austro-Ungarieĭ crede cu comitele Şuvaloff ca suprimarea consimţimêntuluĭ puterilor ar micşora garanţia Europeĭ. Consideră asemenea că principiul majorităţeĭ ar fi dificil de pus în practică. Esenţialul în ochiĭ sĕĭ este de a stabili bine că, în cas de nereuşită a alegereĭ, interesele europene în acele ţinuturĭ trebuesc representate tot ca şi interesele ruse. In acest scop déră a redigiat moţiunea căreia dă citire:

„Considerând că, în urma uneĭ înţelegerĭ comune, comisiunea ruso-turcă care, în virtutea art. VI al tratatuluĭ preliminar de la San-Stefano, ar avea să tragă linia fruntarielor definitive ale principatului bulgar, va fi înlocuită cu uă comisiune europeană, şi că, în cugetul tutulor guvernelor representate în congres, acéstă substituţiune oferă un mod practic spre a concilia divergința eventuală a intereselor respective;

„Considerând de altă parte că s'a constatat că îmbunĕtăţirea sórteĭ chreştinilor din peninsula Balkanilor este uă ţintă comună tutulor puterilor, nu cred de trebuinţă de a sprijini pe alte motive încă propunerea următóre, pe care are onórea a o supune la apreciarea înalteĭ adunărĭ:

„Ca congresul să binevoéscă a admite în principiŭ că funcţiunile încredinţate, prin diferite articole ale tratatuluĭ preliminar privitor la Bulgaria, unor comisiunĭ saŭ unor comisarĭ ruşĭ, saŭ ruşĭ şi otomanĭ, să fie transferate unor comisiunĭ saŭ unor comisarĭ europenĭ.

„Déca acest principiŭ va fi admis, eŭ cred că am putea încredinţa sub-comisiuneĭ, care va fi probabil însărcinată cu redacţiunea defitivă a resultatuluĭ lucrărilor nóstre, grija de a introduce în textul articolelor respective modificările necesare.

Comitele Şuvaloff crede că comitele Andrassy prejudecă, în documentul citit, uă cestiune încă nediscutată, aceea a comisiunilor europene. Pénĕ acum nu s'a admis de cât comisiunĭ de delimitare, iar nu de guvernămênt. In orĭ-ce cas, referându-se la procedura adoptată de congres, declară că nu póte discuta în acest moment uă propunere aĭ căreĭ termenĭ nu 'ĭ a putut studia şi cere amânarea eĭ pentru şedinţa viitóre. Exelenţa Sa observă érăşĭ că, în urma întreţinerilor sale cu colegiĭ sĕĭ englesĭ, socotea că atenţiunea acestora se va aplica maĭ ales asupra Rumeleĭ de cât asupra Bulgarieĭ autonome din momentul ce era, de almintrelea, bine înţeles că acéstă din urmă provincie nu va deveni uă anexă a Rusieĭ.

Comitele Andrassy n'are nimic de dis contra amânăreĭ pentru şedinţa viitóre, numaĭ propunerea sa să fie inserată în protocolul şedinţeĭ de faciă.

Preşedintele observă, cu scop de a micşora sarcina congresuluĭ, că, de la începutul deliberărilor, înalta adunare s'a aflat în presenţa a douĕ procedurĭ: 1 uă revisuire a tratatuluĭ de la San Stefano în totalitatea sa, avênd drept resultat modificarea dispositiunilor ce pot aduce prejudiciul păceĭ Europeĭ. 2. Redacţiunea unuĭ noŭ tratat în care să fie coprinse resultatele deliberaţiunilor congresuluĭ şi care să lege pe cele douĕ părţĭ contractante de la San Stefano, fiind că şi una şi alta vor figura între semnatariĭ acestuĭ nou instrument diplomatic. Alteţa Sa inclină către acéstă din urmă combinaţiune căcĭ sunt în tratatul de San-Stefano multe lucrurĭ carĭ nu intereséză de cât pe Turcia şi Rusia şi cărora este inutil de a le da un caracter europén. Un noŭ tratat în care ar intra numaĭ dispositiunile ce derógă de la acele de la San Stefano 'ĭ pare maĭ simplu şi maĭ practic. Lucrarea ar fi ast-fel scurtată, fiind-că multe articole din tratatul de la San Stefano nu ar fi discutate de congres. N'ar fi óre maĭ bine, spre a evita discuţiunile academice, de a trece sub tăcere articolele acesteĭ învoelĭ carĭ nu afectésă interesele Europeĭ, de a lăsa de uă parte cestiunile ce nu aŭ uă actualitate urgentă saŭ de a le reserva, de va fi trebuinţă, pentru

convorbirile particulare între puterile carĭ aŭ în ele un interes special?

Lord Salisbury acceptă propunerea de a reserva cestiunile cele maĭ puciu urgente pentru întrevorbirile particulare între puterile interesate, şi nu face nicĭ uă obiecţiune pentru continuarea citireĭ de către preşedinte.

Principele de Bismarck consimte déră adăogând că nu trebue să se conchidă că tăcerea congresuluĭ asupra unor articole ce nu 'l privesc, ar transforma stipulaţiuni curat ruso-turce în stipulaţiuni europene. Ci din contra numaĭ pasagele discutate trebuesc să ia loc în viitorul tratat consimţit de Europa.

Alteţa Sa continuă citirea art. VII.

Al 3-lea aliniat rĕmâne reservat pênĕ la discuţiunea propuneriĭ comitelui Andrassy, şi comitele Şuvaloff arĕtând că Philipopoli ca loc de întrunire pentru notabili nu avea înţeles de cât pentru Bulgaria constituită de tratatul de San Stefano, i se dă Excelenţieĭ Sale act de acéstă declaraţiune.

Al 4-lea aliniat părêndu-se comitelui Andrassy în legătură cu diversele amendamente propuse, comitele Şuvaloff observă că dispositiunile acestuĭ aliniat se referă la legea electorală iar nu la obiectele avute în vedere de amendamente ca egalitatea înaintea legiĭ saŭ libertatea cultelor, şi D. Waddington crede că în adevĕr libertatea cultelor trebue sĕ facă obiectul unuĭ articol adiţional.

Preşedintele, după terminarea citireĭ articoluluĭ VII, dice că stipulaţiunile fiind fost făcute pentru Bulgaria ast-fel cum ea era definită de tratatul de la Sant-Stefano, consideră din ce în ce maĭ mult necesarie redacţiunea unuĭ noŭ tratat.

Primul plenipotenţiar al Austro-Ungarieĭ constatând că propunerea ce a citit congresuluĭ nu are în vedere de cât aliniatele 3 şi 5 ale articoluluĭ VII, comitele Corti întrébă atunci déca este bine înţeles că aliniatele 1 şi 2 sunt adoptate în principiŭ.

Uă discuţiune ridicându-se asupra acesteĭ cestiuni, resultă din ea că primele doue aliniate şi aliniatul al 4-lea ale articoluluĭ VII sunt adoptate, că al 3-lea şi al 5-lea sunt reservate în facia propuneriĭ austro-ungare.

Preşedintele începe citirea articoluĭ VIII. La al 2-lea aliniat relativ la ocupaţiunea rusă, primul plenipotenţiar al Austro-Ungarieĭ citesce amendamentul următor:

„Guvernul M. S. Impĕratuluĭ şi Regeluĭ a fost tot-d'auna pĕtruns de convicţiunea că opera congresuluĭ nu va putea fi coronată de succes de cât cu condiţiunea ca transiţiunea de la resboiŭ la pacea definitivă să fie pe cât se poate maĭ scurtă, şi ca starea de lucruriĭ care va succeda resboiuluĭ să fie pacea definitivă cu tóte binefacerile sale.

Plecând de la acéstă convictiune, plenipotenţiariĭ M. S. Imperiale şi Regale se vĕd îndatoraţĭ de a exprima óre-care temeriĭ ce le inspiră dispositiunile articoluluĭ VIII.

Acest articol stipuléză depărtarea cu totul a trupelor turce din principatul Bulgarieĭ; el conţine în acelaşĭ timp dispositiunea, ca după evacuarea Turcieĭ de către trupele ruse, pênĕ la organisarea completă a uneĭ miliţiĭ indigene, un corp de armată rusă, care să nu trécă peste 50,000 ómenĭ, trebue să ocupe Bulgaria şi că durata acesteĭ ocupaţiuni trebue sĕ fie de aprópe doŭ anĭ.

Suntem departe de a nu recunósce necesitatea ce esistă de a îngriji ca ordinea să fie menţinută în noul principat chiar în timpul epoceĭ de transiţiune între încheerea păceĭ şi organisarea puterilor civile şi militare indigene.

Suntem convinşĭ că cabinetul din San-Petersburg nu avea de scop, prin acéstă ocupaţiune, de cât a ţine sémă de acéstă necesitate, şi că mĕsura de care e vorba, precum guvernul imperial ar Rusieĭ a declarat în diferite rândurĭ, nu implică alte intenţiuni.

Ast-fel, guvernul imperial şi regal nu crede dér că congresul va ridica în principiŭ verĭ-uă objecţiune contra stipulaţiuneĭ în virtutea căria, după evacuarea Bulgarieĭ de armata turcă, un corp de armată rusă să fie însărcinat provisoriŭ cu menţinerea ordineĭ.

Pe de altă parte, plenipotenţiariĭ M. S. Impĕratuluĭ şi Regeluĭ n'ar putea să ascundă inconvenientele care ar nasce déca ar de-

pinde ocupaţiunea projectată de un termen greŭ de fixat maĭ înainte, precum terminarea organisaţieĭ miliţieĭ ţĕreĭ, saŭ de ună curgere de vreme atât de lungă, precum este durata de doŭĭ anĭ.

Eĭ se tem că ună asemenea stipulaţiune va fi greŭ de împăcat cu siliuţele comune înaltelor părţĭ semnatóre pentru repedea restabilire a uneĭ păcĭ definitive.

Pe cât timp trupele puteriĭ care a făcut resboiul vor sta pe teritoriul străin, opiniunea publică nu va considera evenimentele resboiuluĭ ca terminate cu desĕvêrşire; creditul public şi prosperitatea chiar a ţĕrilor carĭ n'aŭ luat parte la resboiŭ ar rĕmânea espuse la oscilaţiile uneĭ ordine de lucruriĭ rĕŭ definite.

Cu dreptul ce s'a reservat Turcieĭ de a ocupa militărésce fruntariele sale de la Balkanĭ, nu se póte perde din vedere că trupele ce a fost pênĕ aci inamice s'ar găsi chiar după conclusiunea păceĭ puse faciă în faciă una de alta.

Situaţiunea Românieĭ formézĕ şi ea objectul serióselor nóstre preocupărĭ. In articolul ce este în cestie se stipuléză pentru trupele imperiale ruse cu scopul de a le asigura comunicaţiunile, dreptul de trecere prin acel principat pe cât va dura ocupaţiunea.

Déca durata ocupaţiuneĭ ar rĕmâuea înadeplinită, saŭ déca s'ar prelungi pênĕ la doŭĭ anĭ, acest principat s'ar crede lipsit de bucurarea independinţeĭ sale recunoscută de Europa şi ar suferi ca de ună suspendare şi ună limitare a drepturilor sale.

Guvernul Imperial şi Regal, avênd în vedere tóte aceste consideraţiunĭ, crede că ar fi în interesul tutulor părţilor să se fixeze un termen precis pentru ocuparea Bulgarieĭ. Asemenea maĭ crede că congresul ar trebui să prevadă şi eventualitatea daca, la espirarea acestuĭ termen starea numitelor proviunciĭ ar cere încă presenţa uneĭ armate streine.

Guvernul imperial şi regal are decĭ onórea să propue ca congresul să biue-voéscă a hotărî:

„1. Durata ocupaţieĭ principatuluĭ Bulgarieĭ de trupele imperiale ruse este fixată la şése lunĭ de la data conclusiuneĭ păceĭ definitive.

„2 Guvernul imperial rus să îndatorézĕ a termina într'un restimp ulterior de douĕ saŭ treĭ luniĭ, saŭ maĭ curând de se va putea, trecerea trupelor sale prin România şi evacuarea complectă a acestuĭ principat.

„3. Déca în contra oriĭ-căriĭ previsiuniĭ la espirarea termenuluĭ de şése lunĭ, presenţa trupelor auxiliare străine în Bulgaria s'ar crede necesariă, într'un comun acord, marele puterĭ să dea fie-care câte un contingent al cărora total s'ar urca de la 10 pênĕ la 15 miĭ ómeniĭ carĭ să fie puşĭ sub ordinul comisiuneĭ europene şi întreţinuerea lor să fie în sarcina ţĕreĭ ocupate.“

Principele de Bismarck întrebă dacă congresul este de părere să se discute aci cestiunea ridicată de comitele Andrassy; şi lordul Beacousfield espune opiniunea că este locul să delibereze chiar în şedinţa de aci asupra acestuĭ punct. Escelenţa Sa primesce amendamentul Austro-Ungar considerându'l ca înţelept şi prudent şi este autorisat de guvernul sĕŭ să adauge chiar de acum că Englitera este gata a da partea sa contingentuluĭ indicat de comitele Andrassy.

Comitele Şuvaloff să mărgineşte a face treĭ objecţiunĭ asupra amendamentuluĭ: 1) din punctul de vedere al redacţiuneĭ i să pare că textul citit de primul-plenipotenţiar al Austro-Ungareĭ nu ţine sémă de separaţiunea Bulgarieĭ prin fruntaria Balkanilor; 2) termenul de şése lunĭ reclamat pentru încetarea ocupaţiuneĭ i se pare prea scurt; 3) ună ocupaţiune mixtă ar oferi după sine inconveniente practice. Fără a se popri la prima objecţiune cu totul de formă, Escelenţa Sa viue îndată la cea d'a doua şi face deosebire între situaţiunea Rumeleĭ orientale şi aceia a Bulgarieĭ. In Rumelia ocupaţiunea ar putea óre cum să fie mărginită la şése lunĭ, căcĭ la întêmplare de turburărĭ, miliţiile ar putea fi întrebuinţate, şi daca ar fi nesuficiente, guvernorul general ar putea chema trupe otomane. In Bulgaria din contra unde nu póte intra unicĭ ună forţă turcéscă, ocupaţia trebue prelungită. Comitele Şuvaloff doreşte cu acéstă ocasie să dea congresuluĭ ună ideă generală de ceia ce s'a făcut în Bulgaria de la intrarea armateĭ ruse acolo şi de ceia ce maĭ rĕmâne de făcut. Rusia s'a silit să

schimbe pe cât mai puțin instituțiunile țĕreĭ. Repausatul principele Cerkasky rĕmăsese în mirare vĕdênd că legislația turcă corespundea cu trebuințele țĕreĭ; tot rĕul era că funcționariĭ nu cunoșteŭ legile și reglementele și nicĭ nu le aplicau. Administrațiunea ruséscă a făcut să se alégă un consiliŭ administrativ, un consiliŭ municipal și un consiliu judiciar în fie-care cază; președinții acestor treĭ consiliĭ formézĕ sâmburile viitórelor adunărĭ de notabilĭ, și ca să dea uă dovadă de imparțialitatea sa, administrațiunea are de gând să trimiță din preună cu dênșiĭ la Tĕrnova pe cadiĭ districtelor musulmane ca să prepare legea electorală. După ce se va face acéstă lege, se va procede la alegerĭ, pe urmă la redacțiunea statutuluĭ organic și în fine la numirea principeluĭ. Tótă acéstă organisațiune are nevoe de timp; Rusia 'șĭ va pune tóte silințele ca lucrurile să mérgă repede, dar este imposibil să se lase provincia fără forță armată mai înainte de a se instala un guvern regulat. Rusia declină responsabilitatea uneĭ evacuărĭ premature. Trecênd apoĭ la a treia objecțiune, Escelența Sa insistă asupra pericolilor uneĭ ocupațiunĭ mixte: armata rusă obicinuită în țĕră, cunoscênd limba și cantonată pe loc, póte face imediat serviciile ce se aștéptă de la dânsa: n'ar fi tot așa cu uă forță mixtă neapĕrat inexperimentată la început, care, pe lângă acésta, are și nevoe de timp spre a se aduna și în acest interval țĕra póte cădea în anarchie. Comitele Șuvaloff găsesce și mai preferabil pentru menținerea ordineĭ să fie trupe conduse de uă căpetenie militară de cât uă armată pusă sub ordinul uneĭ comisiunĭ. Escelența Sa se teme în fine de colisiunĭ între soldațiĭ acestor trupe mixte carĭ pot să nu aibă importanță cele mai multe, dar diu care unele pot deveni mai grave și ar putea chiar lua proporțiunile unuĭ incident europén. Remâne încă a se sci daca tóte puterile se învoesc cu propunerile contingentuluĭ mixt care în definitiv rĕmâne fórte costisitóre și complicate.

Principele de Bismarck împărtășesce simțimêntul comiteluĭ Șuvaloff și ar vedea cu plăcere că observațiunile sale să fie admise de congres. Alteța Sa vede dificultățĭ în organisarea uneĭ armate compusă de cincĭ séŭ șése contingente de diferite naționalităților. In Bulgaria, unde intervențiunea trupelor turce nu va fi primită și unde organisațiunea militară se va urma cu încetul, ar fi negreșit loc să se admită prelungirea termenuluĭ indicat de comitele Andrassy. Guvernul german sprijină uă prelungire fără a se încerca, cu tóte aceste, a'ĭ determina întinderea.

Comitele Andrassy, rĕspundênd D-luĭ plenipotențiar al Rusieĭ, recunósce în adevĕr, că primul paragraf al propunereĭ sale nu distinge între Bulgaria și Rumelia orientală: acésta este uă greșélă de redacție, puțin importantă însă în fond, pentru că în mintea Escelenției Sale termenul ocupațiuneĭ trebue să fie acelaș pentru amêndouĕ provinciele. Trecênd la a doua objecțiune, comitele Andrassy mulțumesce comiteluĭ Șuvaloff pentru amĕnuntele ce Escelența Sa a dat congresuluĭ asupra organisațiuniĭ Bulgarieĭ, primul plenipotențiar al Austro-Ungarieĭ însă, aprețuind sistemul simplu și practic al acesteĭ organisațiunĭ, se găsesce condus a conchide că ocupațiunea póte fi scurtată fără inconvenient. In tot casul, Escelența Sa nu póte admite ca durata uneĭ ocupațiunĭ militare să fie subordinată cu desăvêrșire uneĭ organisațiunĭ politice: acésta ar fi uă combinațiune vagă: opiniunea publică reclamă uă decisiune precisă, uă prelungire, de se va voi, dér însă, în termen fix, care să'ĭ permită a crede intr'o pace definitivă. Cât pentru a treia objecțiune, Escelența Sa dice că propunerea de trupe mixte este făcută în scopul de a grăbi uă conclusiune, că 'șĭ dă séma negreșit de dificultățile trimitereĭ unor asemenea trupe, și ar preferi să renunțe la acest mijloc, décă s'ar găsi altul, dér nu este de loc impresionat de inconvenientele semnalate de comitele Șuvaloff. Escelența Sa rĕmâne încredințat că trupele diferitelor țĕrĭ ar trăi în bună înțelegere. Comitele Andrassy amintesce, în fine, numerósele petițiunĭ adresate congresuluĭ relative la escesele bulgarilor, și crede că guvernul rus are tot interesul să fie degajat prin ocupația de trupe mixte de uă responsabilitate atât de gravă.

Comitele Șuvaloff declară că, spre a

nu prelungi desbaterea, consimte la termenul de nouĕ luni pentru evacuarea Bulgarieĭ, și alte treĭ luni, pentru evacuarea Românieĭ, ast-fel ca, la capătul unuĭ an, armata rusă să părăséscă cu totul amêndouĕ provinciile.

Comitele Andrassy, insistând pentru evacuarea complectă în nouĕ luni, și, plenipotențiarul Rusieĭ respingêndu acest termen, primul-plenipotențiar al Italieĭ întrébă déca nu s'ar putea primi șése luni pentru Rumelia, éră, cât pentru Bulgaria și România, s'ar putea conveni să înceapă după nouĕ luni și să fie terminată în douĕspre-ḑece.

După uă observațiune incidentă a lorduluĭ Salisbury asupra dificultățeĭ de a obține alegerĭ libere în cursul ocupațiuneĭ streine, și propunerea făcută de comitele Șuvaloff, ca să se amâne dacă colegiĭ sĕĭ englesĭ o doresc, alegerea principeluĭ pênĕ după plecarea armateĭ ruse; uă convorbire se începe între plenipotențiarĭ asupra diverșilor terminĭ în care s'ar putea mărgini ocupația.

Președintele ḑice că în acéstă schimbare de ideĭ este învederat că majoritatea pare a privi cu favóre uă evacuare graduală de 6 luni pentru Rumelia, de 9 luni pentru Bulgaria, și de un an pentru România.

Comitele de Saint-Vallier arată că în adevĕr comitele Șuvaloff în ce privesce Rumelia a propus singur termenul de 6 luni. S'ar putea déră asupra acestuĭ punct să ne mulțămim cu propunerea D-luĭ plenipotențiar al Rusieĭ: cât pentru al doilea termen acordul se pare făcut pentru evacuarea Bulgarieĭ în 9 luni, éră pentru evacuarea Românieĭ in curs de un an.

Comitele Șuvaloff ḑice că n'a făcut concesia de 6 luni pentru Rumelia de cât în ipotesa că i se va conceda termenul de un an pentru evacuarea Bulgareĭ și a Românieĭ.

Comitele de Launay referinduse la observațiunile presintate de A. S. principele de Bismarck, în ședința a patra declară că Italia esercită și ia un rol de concilațiune. Sub acest punct de vedere E. S. recomandă adopțiunea termenuluĭ de un an pentru evacuarea complectă a provinciilor ocupate de armatele imperiale ruse. In urma delimitațiunĭ acceptată de plenipotențiariĭ Rusieĭ pentru Bulgaria și Rumelia, ar fi locul din partea congresuluĭ să priméscă uă transacțiune care de altmintrelea nu s'ar depărta în mod simțitor de propunerea făcută de către comitele Andrassy.

D. Waddington menține opiniunea desvoltată de comitele de Saint-Vallier adică evacuațiunea graduală. Este uă distincțiune de stabilit între Rumelia și Bulgaria, și comitele Șuvaloff a recunoscut însuși că uă prelungire de ocupațiune s'ar înțelege maĭ dificil pentru cea d'âutêiŭ de cât pentru cea d'a doua. Escelența Sa adaogă că, Varna remânênd Bulgarieĭ, trupele rusescĭ vor găsi în acest loc înlesnirĭ speciale pentru evacuare: ar fi încă prea de dorit ca Rusia adoptând, pe cât posibil, acéstă cale să pótă scuti pe România de trecerea pe teritoriul sĕu a uneĭ mare părțĭ a armateĭ de ocupațiune. D. Waddington crede dér de datoria sa a menține șése luni pentru Rumelia, nouĕ luni pentru Bulgaria, un an pentru România.

Comitele Șuvaloff declară că nu póte să priméscă acéstă combinare care trece peste împuternicirea ce are. Președintele arată că Italia și Germania sunt de acord cu Rusia, că Austro-Ungaria este dispusă a se ralia asemenea. Alteța Sa întrébă déca n'ar fi posibil să întrunéscă încă și voturile Franciei și Angliteriĭ.

Comitele Andrassy aderând formal la termenul de nouĕ luni pentru Rumelia și Bulgaria, și de un an pentru România, combinațiune acceptată de plenipotențiariĭ Rusieĭ, comitele de St.-Vallier declară că punctul capital fiind să se mențină armonia în sênul congresuluĭ, plenipotențiariĭ francesĭ, în tot-d'a-una doritorĭ de a contribui la acésta, primesc opiniunea esprimată de comitele Șuvaloff și care pare că întrunesce asentimentul majorităței.

Lordul Beaconsfield ḑice că n'are nicĭ uă obiecțiune de făcut dacă toțĭ plenipotențiariĭ sunt de acord.

Președintele constată că asupra acesteĭ

cestiuni importante înțelegerea s'a stabilit din fericire și ședința este ridicată la orele patru.

Semnați: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. v. Hohenlohe, Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Schouvaloff, P, d'Oubril, Al. Carathéodory, Mehemed Ali, Sadoulah.*

PROTOCOLUL Nr. 6.

Ședința din 25 (13) Iunie 1878.

Erau presenți:

Pentru Germania principele de Bismarch, D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russell.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia comitele Șuvaloff, D. d'Oubril.

Pentrn Turcia Alexandru Caratheodory-pașa, Mehemed Ali-pașa, Sadullah-Bey.

Ședința este deschisă la orele 2 și jumătate.

Președintele anunciă că protocolul No. 5 nu va fi citit de cât în viitórea ședință, și după ce a menționat lista petițiunilor No. 5, arată că la ordina ḑilei sunt cele două amendamente remase de ieri și a cărora redacțiune, conform dorinței congresului, a fost preparată de către D. prim-plenipotențiar al Franciei.

D. Waddington ḑice că după uă înțelegere între dênsul și colegii sĕi Ruși și Englezi, presintă uă lucrare care speră că va fi agreată de înalta adunare. Exelența Sa dă citire mai întâiu amendamentul de al doilea. Acest text trebue să urmeze, în propunerea lordului Salisbury, pasagiul ast-fel conceput: „Guvernorul general va avea dreptul de a chema trupele otomane la cas când securitatea interióră saŭ esterióră va fi amenințată". D. prim-plenipotențiar al Franciei propune de a adăoga la acest aliniat paragraful următor:

„In acéstă eventualitate Sublima Pórtă va trebui să facă cunoscută decisiunea sa și necesitățile ce o justifică representanților puterilor la Constantinopole".

Congresul primesce acest pasagiŭ cu unanimitate.

D. Waddington dă în urmă citire primului amendament ce propune a substitui în locul pasagiului moțiunei lordului Salisbury în coprinderea următóre:

„Ordinea interióră se va menține de miliție aĭ căria oficiărĭ se numesc de Sultan, și acesta va ține sémă de religiunea populațiunei".

Cele două d'întâiŭ paragrafe sunt adoptate de congres în textul următor:

„Ordinea interióră este menținută de uă gendarmerie indigenă asistată de uă miliție locală.

„Pentru compunerea acestor două corpurĭ, aĭ cărora oficiărĭ se numesc de Sultan, se va ține sémă, după localitățĭ, de religiunea locuitorilor".

D. Waddington citesce al treilea paragraf următor:

„M. S. Sultanul să légă a nu întrebuința în garnisónele fruntarielor de cât trupe regulate. Trupele destinate acestuĭ serviciŭ nu vor putea nicĭîntr' un cas fi cantonate la locuitorĭ. Când vor trece prin provincie ele nu vor putea sta acolo cu șederea."

D. prim-plenipotențiar al Franciei adaogă că acest pasagiŭ, care nu se aplică de cât la starea de pace, are în vedere treĭ puncte:

1. Sultanul să nu întrebuințeze basibuzuci;

2. Soldații să nu pótă fi cantonați pe la locuitorĭ, ci să fie așeḑați în casarme saŭ în hanurĭ, saŭ în tabere sub corturĭ;

3. Trupele să nu pótă staționa în interiorul provinceĭ când se duc la frontarie pentru serviciul de garnisonă.

Asupra acestor puncte plenipotențiariĭ

englesiși ruși sunt înțeleși, subsistă însă uă divergență adică: Comitele Șuvaloff insistă ca aceste arangiamente primite de dênsul in principiŭ să fie supuse supravegherei uneĭ comisiunĭ europene, éră plenipotențiariĭ englesĭ nu primesc acéstă combinare pe care și plenipotențiariĭ francesĭ o găsesc că constitue uă ingerență prea considerabilă în suveranitatea Sultanuluĭ. D. Waddington este decĭ de părere ca congresul să voteze aliniatul al treilea, asupra căruia înțelegerea este desĕvêrșită în principiŭ; și comitele Șuvaloff ar putea în urmă să desvolte articolul sĕŭ adițional.

Principele de Bismarck împărtășesce cu totul părerea D-luĭ Waddington asupra cantonamentelor de trupe pe la locuitorĭ.

Comitele Șuvaloff primesce aliniatele ce se citiră sub reserva de a adăoga uă dispositiune adițională relativă la comisiunea europénă. Consimțênd a lăsa Sultanuluĭ facultatea de a ocupa locurile întărîte de la fruntarie și după litoral, guvernul imperial rus voia să reserve intervențiunea comisiuneĭ europene asupra punctelor strategice și asupra cifreĭ trupelor otomane întrebuințate la paza fruntariclor. Rusia a renunciat de atuncĭ la controlul punctelor strategice și cifreĭ forțelor turcescĭ, déră se teme că dispositiunile indicate în documentele supuse acum congresuluĭ să nu fie puse în esecuțiune fără concursul unor agenți specialĭ aĭ Europeĭ. Cu tóte acestea, nevoind a prelungi fără scop uă discuțiune déca plenipotențiariĭ Britanieĭ nu voesc de loc a accepta comisiunea europénă, Escelența Sa cere a lua al treilea aliniat ad-referendum și va rĕspunde la uă ședință viitóre

Lordul Beaconsfield constată mulțămitorul resultat obținut prin conciliantа redacțiune a plenipotențiarilor francesĭ.

Președintele, dupe ce a adunat votul unanim al congresuluĭ in favórea propunereĭ în genere a D-luĭ Waddington, crede că trebuesce, în numele înalteĭ adunărĭ, să mulțăméscă Domnilor plenipotențiarĭ francesĭ pentru serviciul ce aŭ adus causeĭ păceĭ, mijlocind uă înțelegere prin textul presentat de D-lor. Alteța Sa adaugă că protocolul rămâne deschis pentru a primi în urmă, décă este trebuință, votul Rusieĭ asupra aliniatuluĭ al treilea.

Președintele propune de a trece la discuțiunea moțiuneĭ comiteluĭ Andrassy înserată în protocolul ultimeĭ ședințe și relativă la substituțiunea comisarilor ruși prin comisarĭ europenĭ.

Lordul Salisbury insistă în favórea acesteĭ propunerĭ, a căreia conclusiunĭ ar dori să fie puse în esecuțiune cât se va putea maĭ curând: D-sa a primit din partea ambasadoruluĭ engles la Constantinopolĭ uă telegramă care dă detaliurile celemaĭ îngrijitóre asupra purtăreĭ guvernoruluĭ militar din Bulgaria, a căruia mĕsurĭ par a fi luate în scopul de a angaja viitorul financiar și politic al țĕreĭ. Escelența Sa adaogă că nu voesce nicĭ într'un chip să arunce responsabilitatea acesteĭ stărĭ de lucrurĭ asupra guvernuluĭ rus, déră rógă pe congres de a pune un termen cât maĭ curând la acéstă situațiune, și maĭ cu sémă de-a nu lăsa angajat viitorul provincieĭ.

Președintele este de părere că comunicațiunea făcută de lordul Salisbury ar trebui esprimată într'uă propunere formulată în scris, și urmând un schimb de ideĭ între Principele de Bismarck și al duoilea plenipotențiar al Mareĭ-Britanieĭ, lordul Beaconsfield sprijinind pe de uă altă parte opiniunea colegului sĕŭ asupra temerilor situațiuneĭ actuale în Rumelia orientală, se învoesc ca lordul Salisbury să remită la secretariat uă propunere scrisă pentru a recomanda prompta adopțiune a moțiuneĭ comiteluĭ Andrassy.

Comitele Șuvaloff voesce a rĕspunde la îngrijirele manifestate de către guvernul engles. Rusia doresce fórte: 1) de a încheia pacea; 2) de a vedea sfârșită opera reorganisațiuneĭ; 3) de a face să înceteze ocupațiunea militară. Déră pentru a dobêndi aceste resultate, nu trebue să se complice situațiunea și să se întréce limitele indicate de interesul Europeĭ. Este util, fără îndoială de a numi comisiunĭ, déră numirea a maĭ multora ar fi vătămătóre. In Rumelia orientală, Rusia n'are a face uă operă isolată; Europa s'a pus în locul eĭ și póte să lucreze acolo cum 'ĭ vine maĭ bine déră în Bulgaria uă comisiune europénă nu pare a fi indispensabilă, și ar putea fi maĭ bine înlocuită prin con-

trolul consulilor din Bulgaria şi, la cas, prin acel al representanţilor Europeĭ la Constantinopole, acest control pare suficient Rusieĭ, şi décă guvernul imperial pare a 'şĭ reserva în Bulgaria uă parte de acţiune maĭ directă de cât cele-alte puteriĭ, comitele Şuvaloff observă că Rusia a luat şi uă parte maĭ directă la creaţiunea acestuĭ noŭ principat autonom.

Preşedintele constată că în cugetul comiteluĭ Şuvaloff comisiunea ar fi în realitate conferinţa represintanţilor Marilor Puteriĭ la Constantinopole, şi că consuliĭ ar fi agenţiĭ acesteĭ conferinţĭ.

Comitele Şuvaloff adaogă că represintanţiĭ din Constantinopole ar fi maĭ mult uă curte de apel între consuliĭ puterilor şi comisariĭ ruşĭ.

Comitele Andrassy concedă D-lor plenipotenţiariĭ aĭ Rusieĭ că principiul comisiunilor nu este aplicabil pretutindinea, déră comitele Şuvaloff merge maĭ departe şi să refusă de a înlocui, în casurile prevĕdute de art. 7, comisariĭ ruşĭ, prin comisiuniĭ europeane. Escelenţa Sa menţine din contra, în aceste casuriĭ, necesitatea intervenţiuneĭ europene. Făcênd alusiune la faptele indicate prin telegrama care a fost citată de lordul Salisbury, comitele Andrassy crede că acéstă intervenţiune este chiar în interesul Rusieĭ. Escelenţa Sa arată dificultăţile tehnice care pot resulta din combinaţiunea presentată de comitele Şuvaloff; rolul consulilor ar fi greŭ, şi în ce privesce controlul ambasadorilor, caracterul şi competinţa luĭ ar trebui să fie definite în presinţa acţiuneĭ comisarilor ruşĭ. Intr'uă convorbire particulară, D. plenipotenţiar al Rusieĭ, propusese uă altă procedare, adică adjuncţiunea a douĭ comisariĭ europeaniĭ pe lângă comisariĭ ruşĭ şi turcĭ.

Lordul Salisbury nu înţelege cum Rusia, care arată că doresce să facă pe Bulgaria tot atât de independentă precum era odinióră cele-alte principate autonome şi tributare, insistă pentru menţinerea unuĭ comisar rus. Escelenţa Sa insistă déră pentru adesiunea ce a dat propuneriĭ comiteluĭ Andrassy.

Comitele Şuvaloff réspunde că nu înţelege să depărteze intervenţiunea Europeĭ, déră să ĭ dea uă altă formă. Ĕră la objecţiunea lorduluĭ Salisbury care se miră că Rusia caută să menţină în Bulgaria influenţa unuĭ comisar rus, Escelenţa Sa observă că Rusia insistă în favórea comisaruluĭ séŭ tocmaĭ ca să réspundă la dorinţa congresuluĭ de a vedea terminându-se repede organisarea acestuĭ principat şi evacuarea luĭ. Décă voiesce ca lucrurile să mérgă iute nu trebue să lege mâinele Rusieĭ. Rumelia orientală décă cum-va nu s'ar constitui în guvern, congresul a prevĕdut acéstă eventualitate; éră pentru Bulgaria nu este tot aşa: acolo trebue să se lucreze repede. Resumându-se Escelenţa Sa declară că ceea ce doresce să obţie în Bulgaria este uă unitate de acţiune, sub controlul Europeĭ, şi ceea ce voesce să evite, sunt instituţiunile colegiale în care s'ar nasce dificultăţĭ. Cel maĭ bun mijloc după sine ar fi decĭ menţinerea comisaruluĭ rus lucrând sub controlul superior al ambasadoriloŕ europenĭ din Constantinopolĭ carĭ ar avea de agenţĭ şi de representanţĭ pe consulĭ.

Comitele Andrassy reînoind objecţiunile sale asupra moduluĭ acestuĭ control şi asupra dificultăţilor acesteĭ intervenţiuniĭ de ambasadorĭ şi de consulĭ, comitele Şuvaloff cere să presinte în înscris în şedinţa viitóre desvoltare ideĭ sale.

Preşedintele dice că congresul va ascepta un amendament al Rusieĭ sub formă de contra-project la propunerea Austro-Ungarieĭ.

Lordul Salisbury dă citire moţiuneĭ ce indicase puţin maĭ înainte pentru a sprijini propunerea comiteluĭ Andrassy şi care crede că póte fi adăogată la art. 7. Textul eĭ este cel următor:

„Guvernul militar actual al principatuluĭ şi al provincieĭ în materie administrativă şi financiară va fi înlocuit fără amânare în principat prin guvernul provisoriŭ al comisiuneĭ sus menţionate, şi în provincie prin guvernul Sultanuluĭ.“

Preşedintele crede că acest amendament, cu care congresul se va putea ocupa în viitórea şedinţă, are uă însemnătate fórte considerabilă căcĭ atinge drepturile ocupaţiuneĭ militare garantată pentru 9 luniĭ. Ce e maĭ mult Alteţea Sa, reamintind părerea

ce a mai esprimat uă dată, nu găsesce de cuviință să se discute în congres cestiunile secundare. Ast-fel consideră că este și cestiunea de care se vorbesce acum, și crede că vorbind de adunare, de notabilĭ, de comisiunea rusă și de comisiunea europeană congresul trece peste limitele hotărâte de discuțiune: în acéstă deliberare de detalie nu vede un interes european. Alteța Sa dice că are puțină încredere în resultatul discuțiunilor în carĭ se vor arunca notabilĭ. Făcênd alusiune la starea sănătățeĭ sale care nu ĭ ar permite să asiste la multe ședințe, Principele de Bismarck adaogă că părerea sa ar fi să se lase la uă parte cestiunea Bulgarieĭ îndată ce înțelegerea va fi complectă asupra principiilor celor marĭ și îndată apoĭ să se ocupe de cele-alte puncte mai importante ale tratatuluĭ de la San Stefano precum sunt schimbările teritoriale și afacerile de navigațiune. El arată că are de gând să propue la viitórea ședință că cestiile subalterne să se trateze numaĭ pe scurt și să nu se discute în delung de cât objectele de uă adevĕrată importanță europénă.

Președintele arată însă că nu înțelege să prejudice în nimic simțimêntul colegilor sĕĭ și că opiniunea ce o exprimă ĭ este cu totul personală.

Comitele Corti nu vede că ar fi dificil să se stabiléscă un acord între opiniunile plenipotențiarilor Rusieĭ și aĭ Austro-Ungarieĭ. Escelența Sa observă că în realitate, comisiunea de consulĭ cerută de comitele Șuvaloff, rĕspunde la dorința comiteluĭ Andrassy și formézĕ uă adevĕrată comisiune europénă fiind-că fie-care putere numind consulĭ numesce tot într'uă vreme și pe comisarul eĭ.

Cât pentru apelul ce s'ar face la conferința ambasadorilor la Constantinopolĭ, Escelența Sa a putut judeca din esperiență că înțelegerea într'uă asemenea Adunare este destul de grea a se stabili, și că acéstă combinare nu ar avea nicĭ uă eficacitate. El crede că s'ar putea mărgini la uă comisiune consulară, și amintind bunul resultat al intervențiuneĭ plenipotențiaruluĭ Francieĭ în cestiunea atât de importantă a garnisónelor otomane, ridica ideia de a încredința și de astă-dată plenipotențiaruluĭ uneia dinputerile neutre îngrijirea de a găsi elementele uneĭ înțelegerĭ între comitele Andrassy și colegul sĕŭ din Rusia.

Președintele aprobă acest project cu care să unesce de uă potrivă nalta adunare, și comitele Corti, după cererea congresuluĭ, consimte a esamina, împreună cu represintanțiĭ celor treĭ puterĭ maĭ special interesate, modificațiunile de făcut la textul tratatuluĭ de la San-Stefano în sensul propositiuneĭ comiteluĭ Andrassy.

Congresul apoĭ trece la propunerea presentată de Austro-Ungaria, de Francia și de Italia în privința menținereĭ integrală în Bulgaria și Rumelia orientală a tractatelor de comerciŭ, de navigațiune, și a reglementelor de transit încheiate cu Pórta. Textul acestuĭ project s'a înserat în protocolul 5.

Lordul Salisbury cere a se sterge cuvêntul *de Rumelia orientală* care i se pare de prisos.

Principele de Bismarck privesce ca de drept al gintelor ca Bulgaria să rĕmâie sub autoritatea tratatelor la care era supusă sub guvernul Porțeĭ.

Comitele Andrassy doresce asemenea să dispare cuvêntul *Rumelia orientală* ca să nu să facă vre-uă confusiune și ca să fie bine înțeles că acéstă proviucie nu va putea avea autonomia provincială precum a avut'o România.

D. Waddington observă că nu să știe încă ce regim politic se va stabili în Rumelia-Orientală și să teme că nu cum-va uă Adunare locală să se crédă în drept de a modifica tratatele încheiate cu puterile. Ca să evite asemenea neînțelegerĭ, Escelența Sa preferă ca cuvêntul de Rumelia-Orientală se fie menținut și iusistă maĭ cu sémă asupra pericoluluĭ intervențiuneĭ adunărilor locale în materie de drept de transit.

Uă discuțiune să ridică asupra acestuĭ subiect la care iaŭ parte lordul Salisbury D. Waddington, baron de Haymerle și Caratheodory-Pașa.

Primul plenipotențiar al Turcieĭ afirmând în fine că nicĭ un drept de transit nu póte fi stabilit pe teritoriul Imperiuluĭ, fără autorisațiunea specială a Suveranuluĭ, D.

Waddington luând act de acéstă declaraţiune consimte la ştergerea cuvêntuluĭ *Rumelia-Orientală* din textul propositiuneĭ.

Cele patru d'ântêiŭ aliniate sunt primite. Asupra celuĭ de al 5-lea. Comitele Şuvaloff oprinduse la cuvintele capitulaţiunĭ şi obiceiurĭ cere supresiunea cuvêntuluĭ obiceiurĭ ca prea vag şi putênd da loc la abusurĭ.

Lordul Salisbury şi comitele Andrassy consimt la acéstă stergere.

D. Desprez dice că este de notorietate că capitulaţiunile sunt neîndestulătóre, rudimentare şi n'aŭ de cât principiĭ generale de juridicţiune şi de protecţinne consulară. Obiceiurile sunt complimentele necesare al drepturilor stipulate în tratate. D. Desprez citéză câte va esemple şi privesce ca util să se menţină cuvêntul obiceiuri.

Comitele Şuvaloff rĕspunde că aci este vorba numaĭ de Bulgaria şi amintesce că România n'a ţinut nicĭ uă sémă de obiceiurĭ de când 'şĭ a desvoltat instituţiunile eĭ judiciare.

Lordul Beaconsfield nu crede că este necesar să se aplice în acest moment asupra capitulaţiunilor care sunt încă obiectul diverselor negociaţiunĭ: daca sunt inutile nu trebuesc păstrate; la cas contrariŭ va trebui negreşit să li se dea uă forţă adiţională, impresiunea însă a Escelenţieĭ Sale este că capitulaţiunile aŭ să dispară. Escelenţia Sa crede dér preferabil să se suprime tot aliniatul din urmă.

Caratheodory-Paşa adaogă că afară din câte-va puncte asupra cărora cougresul ar putea aduce modificaţiunĭ, starea de lucru esistentă în cele-alte părţĭ ale Imperiuluĭ în ceea ce se atinge de legĭ, tratate şi convenţiunĭ, se va aplica şi în Rumelia orientală.

După aceste declaraţiunĭ congresul conservă aliniatul din urmă al propositiuneĭ celor treĭ puterĭ adăogând frasa următóre: „pe cât nu vor fi modificate prin consimţimêntul părţilor interesate.“

Ordinea ḑileĭ trece apoĭ la cele douĕ propunerĭ francese inserate la protocolul 5 şi relative la libertatea cultelor.

Asupra celeĭ d'ântâiŭ D. Desprez cere substituirea cuvintelor *locuitoriĭ principatuluĭ Bulgarieĭ* în loc de *supuşiĭ bulgarĭ*; acéstă modificare este admisă şi propunerea primită în unanimitate: asupra propositieĭ a doua relativă maĭ cu sémă la *episcopiĭ* şi *preoţiĭ catolicĭ* comitele Şuvaloff propune să se substitue cuvintele *clericiĭ şi călugăriĭ străinĭ*.

Lordul Salisbury ar dori ca aceiaşĭ legislaţiune să fie stabilită în acéstă privinţă pentru Rumelia şi pentru cele-alte provinciĭ ale Turcieĭ.

Caratheodory-Paşa declară că în adevĕr uă propositiune privitóre la liberul esercitiŭ al cultuluĭ în provincia Rumelieĭ orientale, se pare cu totul de prisos fiind că acéstă provincie are să fie supusă autorităţeĭ Sultanuluĭ şi prin urmare supusă principiilor şi legilor comune tutulor părţilor Imperiuluĭ care stabilesc toleranţa pentru tóte cultele de uă potrivă.

D. Waddington luând act de aceste cuvinte anunciă intenţiunea de a întroduce câte-va schimbărĭ în redacţia propositiuneĭ sale şi cere amânarea discuţiuneĭ pentru mâine.

Baronul Haymerle dă citire următóreĭ propuneriĭ:

„Plenipotenţiariĭ Austro-Ungarieĭ propun să se substitue la partea din urmă a aliniatuluĭ al doilea de la art. 9 dispositiunile următóre: Principatul Bulgarieĭ ia asupra sa tóte angajamentele şi obligaţiunile ce Sublima Pórtă a contractat atât către Austro-Ungaria cât şi către compania pentru esploatarea drumurilor de fer ale Turcieĭ de Europa, în privinţa complectăreĭ, racordăreĭ şi esploatăreĭ liniilor ferate aşeḑate pe teritoriul sĕŭ.

„Convenţiunile necesare pentru regularea acesteĭ cestiunĭ se vor încheia între Austro-Ungaria, Pórtă, Serbia şi principatul Bulgarieĭ îndată după încheerea păceĭ.

„Se înţelege că drepturile şi obligaţiunile Sublimeĭ Porţĭ pentru drumurile de fer din Rumelia orietală rĕmân intacte.“

Preşedintele amână discuţiunea acestuĭ project pentru şedinţa viitóre. Alteţa Sa adaogă că este încă la ordinea ḑileĭ propunerea otomană inserată în protocolul al 5-lea şi relativă la partea proporţională ce va trebui să ia asupra eĭ Bulgaria din datoria otomană.

Lordul Beaconsfield recomandă acéstă propunere la tótă solicitudinea congresului; mai multe objecţiuni fiind anunţate de comitele Şuvaloff discuţiunea este amânată pe mâine.

Şedinţa se ridică la orele 5.

Semnaţi: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. de Hohenlohe, Andrassy. Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Şuvaloff, P. d'Oubril, Al. Caratheodory, Mehemed-Ali, Sadullah.*

PROTOCOLUL Nr. 7.

Şedinţa din 26 (14) Iunie 1878.

Erau presenţi:

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russel.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia Principele Gorciacoff, comitele Şuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru Caratheodory-Paşa, Mehemed Ali-Paşă, Sadullah-Bey.

Şedinţa este deschisă la ora 2 şi jumătate.

Protocolul No. 5 este adoptat.

Preşedintele citesce lista No. 6 al petiţiunilor adresate către congres.

Principele de Bismarck propune, în numele Germaniei, înaltei adunări să constitue nă comisiune pe lângă care fie-care putere se delege un plenipotenţiar, şi care să fie însărcinată de a prepara un project de redacţiune a tutulor stipulaţiunilor care vor fi înserate într'un nou tratat, ţinênd sémă de resoluţiunile consemnate în protocólele congresului.

Alteţa Sa rógă pe fie-care putere să bine-voéscă, dacă acéstă moţiune este primită, să desemneze, dupe şedinţă, la secretariat pe plenipotenţiarul ce 'şi va alege ca să o represinte în sênul comisiunei.

Propositiunea Principelui de Bismarck este primită cu unanimitate. Preşedintele făcênd apel la comunicaţiunile ce ar avea să presinte înaltei adunări membri congresului, Principele Gorciacoff esprimă viul regret ce a simţit că n'a putut să asiste la cele din urmă întruniri în care s'a discutat importanta cestiune a Bulgariei. Absenţa îi a fost independentă de voinţa sa, Alteţa Sa însă ar dori în privinţa acestei discuţiuni se pronunţe cât mai pe scurt posibil câte va cuvinte insuflate de spiritul de conciliaţiune care 'l dirige.

Lordul Beaconsfield într'nă precedentă şedinţă a esprimat dorinţa ca Sultanul să fie stăpân la dênsul: Alteţa Sa ca şi Lordul Beaconsfield doresce ca Sultanul să fie stăpân la dênsul; crede însă că esistenţa acestei autorităţi depinde de unele condiţiuni fără de care nici geniul chiar n'ar putea săvârşi nimic. După părerea primului plenipotenţiar al Rusiei aceste condiţiuni sunt administrative şi politice: importă ca sub punctul de vedere administrativ locuitori provinciilor ce nu vor fi declarate independente de congres să fie siguri de proprietăţile şi de viaţa lor, etc., nu numai prin promisiuni pe hârtie care ar putea ca şi cele de mai înainte să nu fie urmate de nici un efect şi să nu împiedice nici abusurile nici vexaţiunile, ci prin un concurs european care se asigure eficacitatea lor şi care să insufle încrederea populaţiunei.

Eră sub punctul de vedere politic, Principele Gorciacoff observă că în loc de nă preponderenţă englesă, francesă saŭ rusésca pe cari istoria ni le arétă că ar fi esistat la Constantinopole în diferite epoce, ar voi ca în Orient să nu fie nici un fel de preponderenţă nici pentru Rusia nici pentru vre-un alt Stat, şi ar dori să vadă substituindu-se în locul lupteĭ meschine şi vătămétóre de amor propriŭ pe tărâmul mişcător din Constantinopole, nă acţiune colectivă a marelor puteri cari ar

scuti pe Pórta-Otomană de multe ilusiuni și de multe greșeli. Alteța Sa întrebuințând ună espresiune care va părea negreșit fie căruia om competent în arta resbeluluĭ, justificată prin eroicile sforțurĭ ale armateĭ ruse, observă că Rusia aduce aci laurĭ pe carĭ speră că congresul îĭ va schimba în rămurĭ de măslin.

Principele Gorciacoff adaogă că amêndouĭ colegiĭ sĕĭ aŭ făcut în cele din urmă ședințe fórte marĭ concesiunĭ în dorința de pace care insuflă pe Rusia ca și pe tótă Europa. Eĭ aŭ înfățișat înalteĭ adunărĭ nu frase ci fapte. D. prim-plenipotențiar al Rusieĭ este încredințat că membri congresuluĭ vor da ună deplină dreptate țĕreĭ sale. Alteța Sa și colegiĭ sĕĭ vor persista de aceașĭ cale.

Principele Gorciacoff decĭ crede că vreuna din puterĭ ar voi să se opue la marele și frumosul resultat al păceĭ care domină tóte interesele Europeĭ, impingênd cererile sale pênĕ la nisce limite pe care marele suveran și marea națiune ce represintă n'ar putea să le depășéscă. Alteța Sa repetă că nu admite posibilitatea unuĭ fapt care ar fi sever judecat de contimporanĭ și de istorie.

Lordul Beaconsfield ḑice că este prea mult satisfăcut de a vedea că principele Gorciacoff 'șĭ reia locul sĕŭ în sênul congresuluĭ, și consideră eloquentul discurs al Altețeĭ Sale ca ună îmbucurătóre dovadă de ameliorațiunea sănĕtățeĭ sale. Escelența Sa reamintind vorbele D-luĭ plenipotențiar al Rusieĭ relative la sacrificiele considerabile la carĭ aŭ consimțit marele suveran și marea țĕră așa de demn representațĭ prin Alteța Sa în favórea păceĭ, se consideră ca deplin autorisat a ḑice că el „însuș și colegiĭ sĕĭ Englesĭ aŭ făcut și dênșiĭ marĭ sacrificiĭ tot în acelașĭ scop pacificător. Pace este într'adevĕr voința Europeĭ și lordul Beaconsfield constată cu bucurie, după vorbele ce a anḑit, espresiunea acestuĭ sentiment cu totul unanim. Dĕră, pentrn ca să se îndeplinéscă acéstă dorință, maĭ este necesar încă și spiritul de conciliațiune; Escelența Sa numaĭ are nimic să adaoge la considerațiunile presentate de principele Gorciacoff pe carĭ le-a ascultat cu cea maĭ mare plăcere.

Principele de Bismarck este convins că spiritul de conciliațiune va nrma a inspira pe congres și că toțĭ membri înalteĭ adunărĭ să întâlnesc în acest sentiment de datorie supremă, adică de a conserva și a consolida pacea Europeĭ. Progresele obținute în lucrările congresuluĭ fac pe Alteța Sa să crédă că representanțiĭ Puterilor vor atinge scopul care a fost indicat de către ceĭ douĭ ilustri ómenĭ de Stat, expunênd și unul și altul intențiunile lor pacifice, ținêndu-se sémă de restricțiunile dictate de simțimêntul onóreĭ naționale. Aceste restricțiunĭ, Alteța Sa, nu se îndoesce, n'ar putea să atingă fondul opereĭ congresuluĭ, și onórea națională, dintr'ună parte și din alta, ci că ele se vor acorda în totul cu dispositiunile conciliatrice. Principele de Bismarck observă că Statele carĭ nu sunt d'a dreptul interesate în cestiunile carĭ ar putea turbura odihna lumeĭ, sunt naturalmente conduse a face să se anḑă nă voce imparțială în orĭ-ce circumstanță în care, pentru motive secundare, pentru Europa, objectul pacific al reuniunilor congresul se va găsi compromis. In acest sens Francia, Italia și Germania vor face apel, déca va fi trebuință, la înțelepciunea Puterilor amice, ale cărora interese sunt maĭ particular angajate. Principele de Bismarck termină ḑicênd că ar fi bucuros, déca prin cnviutele sale va fi reprodus cu claritate intențiunele guvernelor neutre și imparțiale.

Ordinea ḑileĭ aduce propositiunea D-luĭ prim-plenipotențiar al Turcieĭ, concepută precum urméză:

„Afară de tribut, principatul Bulgarieĭ va suporta ună parte din datoriele imperiuluĭ proporțională cu veniturile sale.“

Caratheodory-pașa, pentru a esplica spiritul propunereĭ sale, dă citire documentuluĭ următor:

„Propunênd că afară de tribut, principatul Bulgarieĭ să suporte ună parte din datoriele imperiuluĭ proporțională cu veniturile sale, am ținut a îndeplini ce ea-ce consider ca ună datorie față de creditoriĭ Turcieĭ.

„Nu pot nega că veniturile localităților carĭ formézĕ noul principat, sunt afectate clar, într'un mod general, la tótă datoria publică a Turcieĭ. Pentru câte-va

împrumuturĭ unele din venitурĭ sunt angajate într'un mod special.

„In documentul trecut în lista petiţiunilor adresate congresuluĭ, sub No. 16, şi carĭ mi s'aŭ trămis direct, creditoriĭ Turcieĭ aŭ invocat precedente luate din dreptul public european.

„Mĕ grăbesc a recunósce că anologia nu este perfectă, căcĭ precedentele invocate privesc teritoriele carĭ aŭ fost anexate la State independente saŭ teritoriele carĭ aŭ fost declarate independente, pe câtă vreme, din contra, principatul Bulgarieĭ este numaĭ autonom. Dĕră cu tóte că este privat de prerogativele independinţeĭ, principatul Bulgarieĭ, în virtutea principiuluĭ autonomieĭ . ale interióre, va avea totuşĭ un regim financiar, şi prin urmare, un budget de venitурĭ şi cheltuelĭ, deosebit şi separat, şi tocmaĭ în vederea a neîndependenţeĭ principatuluĭ ar putea congresul să ridice îndoelile carĭ vor putea esista în acéstă privinţă.

„Participarea principatuluĭ Bulgarieĭ la datoria publică a imperiuluĭ n'ar putea să fie confundată cu tributul care trebuesce să plătéscă principatul. Aceste două lucrurĭ să disting unul de altul. Participarea la datorie este simpla consecinţă a recunóscereĭ saŭ maĭ bine a simpleĭ admisiunĭ a unuĭ drept de creditor.

„Tributul, din contra, privesce pe curtea suverană. El represintă legămêntul care unesce principatul cu imperiul; el este preţul rĕscumpĕrăreĭ supuneréĭ directe, şi este independent de alte datoriĭ trecute saŭ viitóre. In sprijinul acestuĭ mod de vedere, îmĭ permit a maĭ aminti că guvernul imperial al Rusieĭ, stipulând numaĭ un tribut, a înţeles că nu era loc de a precisa maĭ mult, pentru motivul, ḑicea, că ar jicni interesele celor d'al treilea.

„Propunerea care am onórea a supune congresuluĭ, este formulată tot în acéstă ordină de ideĭ. Ea lasă neatinsă cestiuuea tributuluĭ; ea nu prejudecă nimic, n'are de scop de cât constatarea unuĭ principiŭ.“

Primul pleuipotenţiar al Italieĭ cere a supune congresuluĭ uă adăogire la alineatul întêiŭ al articoluluĭ 9 al tractatuluĭ de la San-Stefano, moţiunea acéstă fiind destinată a complecta propunerea plenipotenţiarilor otomanĭ. Ecă textul acesteĭ adăogirĭ:

„Când se va regula tributul ce trebue plătit de Bulgaria Sublimeĭ Porţĭ, se va lua în consideraţiune partea datorieĭ publice care ar putea să se atribue principatuluĭ pe basa uneĭ equitabile proporţiunĭ.“

Preşedintele recunósce justeţa acesteĭ propunerĭ, căcĭ în adevĕr de la cestiunea tributuluĭ va depinde quotitatea obligaţiunilor Bulgarieĭ relativă la datoria publică. Alteţa Sa consideră însă că aceste două punctурĭ conexe vor trebui tratate la urmă, de comisiunea însărcinată cu regularea acestor amĕnunte, carĭ nu sunt coprinse în sarcina asemnată congresuluĭ.

Comitele Şuvaloff ḑice că aceste două puncte de discuţiune, fiind reservate, n'are să presinte nicĭ uă objecţiune.

D. prim-plenipotenţiar al Francieĭ observă că cestiunea este fórte delicată în ceea ce privesce pe posesoriĭ de obligaţiuni datorieĭ otomane. Propunerea luĭ Caratheodory-Paşa ĭ pare maĭ preferabilă de cât aceea a comiteluĭ Corti; D. plenipotenţiar al Turcieĭ arată clar intenţiunea de a face pe Bulgaria să ia uă parte proporţională la datorie. D. Waddington rógă pe comitele Corti să desvolte ideia sa: D. prim-plenipotenţiar italian înţelege óre să micşoreze garanţia propusă de Caratheodory-Paşa, saŭ voesce a presinta pur şi simplu equivalentul primeĭ propunerĭ?

Comitele Corti declară că cestiunea este de a decide în principiŭ că Bulgaria trebue să asume uă parte din datoria turcéscă, dĕră că în acelaşĭ timp a voit să indice, — şi în acest punct să unesce cu ideia espimată de principele de Bismarck,— că este uă conexitate între datoria publică şi tributu, Exelenţa Sa na insistă în ce privesce redacţiunea, acéstă cestiune fiind reservată uneĭ comisiuuĭ speciale.

D. Waddington este dispus, fără îndoélă, a amâna cestiunea întrégă, dĕră Exelenţa Sa, care represintă aci interesele considerabile ale unuĭ mare numĕr de posesoriĭ de obligaţiunĭ, persistă a considera textul otomau ca maĭ clar de cât acel al D-luĭ plenipotenţiar italian.

Președintele nu vede în fond mari diferențe între cele două projecte: propunerea otomană stabilesce un principiu recunoscut și de comitele Corti, și plenipotențiarul italian se mărginesce a esprima dorința că cestia tributului să fie esaminată tot d'uă-dată cu acea a datoriei.

Comitele Șuvaloff preferă să accepte textul italian, care lasă Europei facultatea de a se pronunța câud va veui vremea și cu uă deplină cunoscință de causă, pe câtă vreme textul otoman se mărginesce a pune un principiu pe care Exelența Sa nu'l crede acceptabil pentru toți. Principiul de „parte proporțională a veniturilor" i pare vicios. Cheltuelile nefiind menționate, ar resulta că cu cât cheltuelile vor fi mai mari pentru Bulgaria, cu atât dênsa va participa mai puțin la datorie. Proporționalitatea veuiturilor nu este deci uă basă sigură, căci déca veniturile nu ar avea escedente, n'ar fi nici uă participațiune.

Comitele Corti constată că este dispus a vota propunerea otomană, și că n'a presintat moțiunea sa de cât cu scopul de a întruni voturile majorității puterilor.

D. Waddington întrebând déca plenipotențiarii rușî admit principiul că uă parte care se va determina mai la urmă să fie aplicabilă la datorie, comitele Șuvalow respunde că, déca voința Europei 'l-ar găsi equitabil, Rusia nu are intențiuneade a se opune.

In presența acestei declarațiuni, D. Waddington primesce redacțiunea italiană.

Președintele procede la votul propunerei comitelui Corti.

Marchisul de Salisbury doresce ca să se constate în protocol că Englitera votéză pentru propunerea turcéscă și uu se raliază la propunerea italiană de cât numai déca projectul otoman nu obține majoritatea.

Caratheodory-Pașa dice că în presența intențiunei congresului, de a ține sémă de situațiunea care a avut onórea de a i pune în cunoscință nu insistă asupra textului propunerei sale, și acceptă projectul italian, care nu conține almiuterea nimic contrariu părerei séle căci fiind vorbă de cifre, equitatea însemnédă dice proporționalitatea.

Propunerea comitelui Corti este acceptată. Congresul trece la propunerea austro-Ungară, relativă la drumurile de fer otomaue, și a căruia test urméză:

„Plenipotențiarii Austro-Ungariei propun de a înlocui partea cea din urmă a liniatului 2-lea al articolului IX, prin dispositiunile următóre:

„Principatul Bulgariei este substituat pentru partea sa la angajamentele cari le-a contractat Sublima-Pórtă atât către Austro-Ungaria cât către compania pentru esploatarea drumurilor de fer ale Turciei de Europa, în ce privesce săvêrșirea și legământul și esploatarea liniilor ferate, situate pe teritoriul séu.

„Convențiile necesare pentru regularea acestor cestiuni vor fi încheiate între Austro-Ungaria, Pórta, Serbia și principatu Bulgariei, imediat după încheerea păcei.

„Se înțelege că drepturile și obligațiunile Sublimei-Porți, în ce privesce drumurile de fer ale Rumeliei orientale, remâne neatinse."

Acéstă propunere este primită fără discuțiune.

Președintele supune congresului articolul adițional, presentat de plenipotențiarii francesi într'uă ședință trecută și relativă la călugării catolici străini, în Bulgaria și în Rumelia orientală.

D. Waddington espune că, după declarațiunea făcută eri de D. plenipotențiar al Turciei, din care resultă că libertatea cultului catolic remâne garantată în Rumelia orientală prin legile generale ale imperiului, tratate și convențiuni, plenipotențiarii Franciei se mărginesc a presenta următórele considerațiuni:

„In ce privesce articolul adițional ce aŭ presentat, relativi la călugări catholici străini, plenipotențiarii ai Franciei se sprijină pe principiile deplinei libertăți consacrate eri de congres în favórea tutulor religiilor și tutulor cultelor în Bulgaria, precum și pe declarațiunea făcută în aceiași ședință de D. prim-plenipotențiar al Turciei, că nu se va atinge de loc în Rumelia drepturile dobêndite de străini în Imperiul Otoman."

Lordul Salisbury regretă că plenipotenţiari Francieĭ nu desvoltă propunerea lor cu privire peste tótă Turcia din Europa. Escelenţa Sa ar fi vĕdut atuncĭ realisaţiunea unuĭ mare progres.

D. Waddigton rĕspunde că progresul despre care vorbesce Lordul Salisbury, a fost obţinut prin acceptaţiunea la şedinţa de ierĭ a primeĭ propositiunĭ francese care consacră deplina libertate a cultelor.

Lordul Salisbury observând că propunerea privea numaĭ pe Bulgaria, preşedintele ḑice, că pentru dênsul, se unesce cu dorinţa ca libertatea cultelor să fie cerută pentru tótă Turcia, atât în Europa cât şi în Asia, dĕră să întrebă dacă în acest punct de vedere s'ar putea obţine consimţimêntul plenipotenţiarilor otomanĭ.

Caratheodory-paşa declară că respunḑênd erĭ D-luĭ Waddington, s'a referit la legislaţiunea generală a Imperiuluĭ Ottoman şi la tratate şi convenţiuni. Escelenţa Sa adaogă că toleranţa de care se bucură tóte cultele în Turcia nu dă loc la nicĭ uă îndoială şi că nefiind uă altă propunere maĭ întinsă care ar avea să dea esplicaţiunĭ, să crede în drept de a considera ca de prisos uă menţiune specială pentru Rumelia orientală.

Preşedintele constată că unanimitatea congresuluĭ se unesce cu dorinţa Francieĭ de a lua act despre declaraţiunile făcute de Turcia în favórea libertăţeĭ cultelor. Acesta a fost scopul plenipotenţiarilor francesĭ, care a şĭ fost atins. Lordul Salisbury ar dori să mérgă şi maĭ departe şi să face a se întinde propunerea primitivă nu numaĭ la Bulgaria şi la Rumelia, dară la tot Imperiul otoman. In ce privesce Germania, principele de Bismarck, care a aderat la propunerea francesă, ar fi admis bucuros şi aceea a Lordului Salisbury, dar discuţiunea uneĭ cestiunĭ aşa de completită ar face pe congresul să părăséscă obiectul presenteĭ şedinţe. Alteţa Sa întrebă cu tóte acestea dacă Lordul Salisbury are de gând să presinte în acéstă privinţă uă moţiune specială.

D. secund plenipotenţiar al Mareĭ-Britaneĭ să reservă de a reveni asupra acestuĭ punct cu corectareaarticoluluĭ al 22-lea al tractatuluĭ de la San-Stefano.

Comitele Şuvaloff adaogă că dorinţa Lordului Salisbury de a vedea libertatea religiósă întinsă cât se póte maĭ mult în Europa şi Asia ĭ pare justificată. Escelenţa Sa ar vroi să se vorbéscă în protocol despre adesiunea sa la dorinţa D-luĭ plenipotenţiar al Englitereĭ, şi observă că congresul căutând a face să piară fruntarile ethnografice şi ale înlocui prin fruntare comerciale şi strategice, plenipotenţiari Rusieĭ deresc cu atâtmaĭ mult ca aceste fruntare să nu devie uă împedicare pentru religii.

Preşedintele resumă discuţiunea ḑicênd că se va înscri la protocol că unanimitatea congresuluĭ s'a raliat la propunere francesă, şi că maĭ toţĭ din plenipotenţiarĭ aŭ esprimat dorinţa pentru întinderea libertăţeĭ cultelor. Acest punct va fi coprins în discuţiunea articoluluĭ XXII a tractatuluĭ de la San-Stefano.

La ordinea ḑileĭ vine un amendament presentat de Lordul Salisbury asupra art. VII a tratatuluĭ, dară D. secund plenipotenţiar al Englitereĭ aduce la cunoscinţă că la urma unor înţelegerĭ particulare între representanţi Austro-Ungarieĭ, Rusieĭ şi Mareĭ-Britanieĭ, acéstă propunere a fost combinată cu un text nou care va fi citit congresuluĭ. In consecinţă Escelenţa Sa 'şĭ retrage amendamentul.

Comitele Andrassy anunţă că un schimb de ideĭ avênd loc, conform cu dorinţa esprimată de congresŭ, între cabinetele Austro-Ungarieĭ, Mareĭ-Britanieĭ, Rusieĭ şi Italieĭ asupra art. VII, VIII, IX, X şi XI al tratatuluĭ de San-Stefano, plenipotenţiari acestor puteri s'aŭ înţeles asupra uneĭ nouă redacţiunĭ.

Baronul de Haymerle espune aceste modificaţiunĭ. In ce privesce art. VII, aliniatele 1 şi 2 sunt menţinute, ĕră aliniatul al 3-lea este redijat precum urméză: „uă adunare de notabilĭ din Bulgaria convocată la Târnova, va elabora, înaintea alegereĭ principeluĭ, organisarea administraţiuneĭ viitóre.“ Aliniatul al 4-lea este menţinut dĕră se omit vorbele „Koutzo-Vlachs.“ Aliniatul al 5-lea este suprimat şi înlocuit prin cel următor:

„Administraţiunea provisorie a Bulgarieĭ va fi dirijată, pênă la întroducerea noueĭ organisaţiunĭ, de către un comisar imperial

rus. Un comisar imperial ottoman și consulii delegați ad-hoc de cele l'alte puteri vor fi însărcinați a 'l asista pentru a controla funcționamentul acestuĭ regim provisoriŭ. „La cas de neînțelegere între consulii delegați, majoritatea va decide, și la cas de divergență între acéstă majoritate și comisarul imeprial rus, representanții puterilor la Constantinopoli, întruniți în conferință, vor pronunța.

„Principele odată ales și instituat, noua organisațiune va fi pusă în esecuțiune și Bulgaria se va bucura atunci pe deplin de autonomia sa.

„Indată după conclusiunea păceĭ, uă comisiune europeană va fi instituită pentru organisarea Rumelieĭ orientale și pentru administrațiunea sa financiară, până la desăvêrșirea organisațiuneĭ.“

Comitele Șuvalow constată că înțelegerea s'a făcut între puterĭ asupra unuĭ object discutat pe lung în ședința de erĭ. Escelența Sa 'șĭ-a reservat numaĭ dreptul de a presenta câte-va modificațiunĭ de curată formă, pe carĭ repediciunea redacțiuneĭ nu 'i-a îngăduit'o imediat.

Caratheodory-pașa aderă la aliniat, dar tot sub beneficiul aceliașĭ reserve.

Toțĭ plenipotențiariĭ votézĕ aliniatul, déră rĕmâne înțeles că, după uă scurtă discuțiune, el va fi deslipit de articol și va deveni un articol special în instrumentul diplomatic ulterior.

Baronul de Haymerle continuă citirea noueĭ redacțiunĭ al art. VIII, al căruĭ aliniat va fi de acum ast-fel conceput:

„Armata otomană nu va maĭ ședea în Bulgaria și tóte vechiele fortărețe vor fi dĕrâmate în cheltuiala guvernuluĭ local, care va fi ținut de a le dĕrâma în cel maĭ scurt timp și de a nu face să se rădice altele. Sublima Pórtă, etc.“

Restul aliniatuluĭ este menținut.

Al douilea aliniat, înlocuit deja printr'uă propunere acceptată în congres, va trebui în urmă modificat de comisiunea redacțiuneĭ în sensul acesteĭ propunerĭ.

Al treilea aliniat este reservat.

Baronul de Haymerle observă că aliniatul I, al art. IX, este regulat prin amendamentul comiteluĭ Corti, éră cel d'al douilea este înlocuit, de la vorbele „regulament relativ la căile ferate“, prin propunerea austro-ungară asupra drumurilor de fer.

Comitele Șuvalow și D. d'Oubril declară că art. X este de acum încolo inutil și trebue șters. Asupra art. XI, plenipotențiariĭ opinez că el e de resortul comisiuneĭ de redacțiune. Caratheodory-pașa observă că orĭ-cum aliniatul II, al art. XI, trebue să fie menținut.

Președintele constată că citirea făcută de baronul Haymerle fiind în întreg primită în unanimitate de către congres, Inalta Adunare a terminat cestiunea bulgară și se găsesce gata de a procede la uă altă parte a sarcineĭ sale.

Alteța Sa esprimă speranța că plenipotențiariĭ vor bine-voi, pentru objectele ce vor maĭ rĕmânea de discutat, să procédă într'un mod maĭ general și maĭ pe scurt de cât în cestia bulgară. Congresul, cum este compus aḑĭ, n'ar putea să 'șĭ prelungéscă ședința pentru a intra în numeróse amĕnunte: nu póte de cât a hotărî base și a lăsa elaborarea amĕnuntelor uneĭ adunărĭ care s'ar întruni după dênsul și ar termina esamenul cestiunelor secundare.

Intre importantele cestiunĭ care, după părerea sea ar trebui d'aci în colo să ocupe congresul, președintele citéșă întêiŭ remaniarea teritorială privitóre la Bosnia, Muntenegrul, Sêrbia și România. Aĭ rĕmâne apoĭ esaminul cestiunelor provinciilor grecescĭ, ale Dunăreĭ, strâmtóre lor, Asieĭ, și indemnităței de resbel. Alteța Saĭntrébă décă Inalta Adunare este de părere a pune la ordinea ḑileĭ de 28 Iunie, discuțiunea cestiunilor teritoriale, coprinḑênd rectificarea fruntarilor și independența țĕrilor menționate.

Uă conversațiune avênd loc între plenipotențiariĭ în privința diferitelor cestiunĭ de ordin religios și comercial care ar trebui tractate în connexitate cu cele ale independenței și a fruntarilor, lordul Beaconsfield crede, împreună cu președintele, că tóte aceste cestiunĭ care formézĕ uă grupă, pot fi discutate împreună fără mare dificultate.

Ordinea ḑile a viitóreĭ ședințeĭ este fixat precum urmézĕ: Bosnia, Muntenegru, Sêrbia și România.

Iehemed-Ali cere apoĭ să citéscă uă

propositiúne relativă la frnntarile sêrbescĭ și a căruia text este:

„După preliminările păceĭ semnate la Adrianopoli, o rectificare de fruntarie trebue asignrată Sêrbieĭ.

„Plenipotențiariĭ otomanĭ propnn Inalteĭ Adunărĭ să bine-voéscă a primi, în privința rectificăreĭ, următórele principiĭ generale:

„1. Noua linie frontieră să fie pe cât se póte uă linie naturală și strategică;

„2. Drnmnl cel mare al Bosnieĭ care de la Mitrovitza merge prin Novi-Bazar spre Sjenitza și care se desparte acolo pentrn a se îndrepta de uă parte prin Novi-Varoch la Vichigrad și de alta prin Prepol și Tachlidjé la Tchainitza, precnm și drumnl de fer care va ralia Mitrovitza în Bosnia, să nu fie deslipite de teritorinl otoman și să fie destul de depărtate de fruntariă, ca signranța acestor două marĭ liniĭ de comunicațiune să fie garantate;

„3. Orașele și satele otomane Vichegrad, Novi-Varoch, Sjenitza, Novi-Bazar, Mitrovitza și Prichtina să fie la uă distanță așa de depărtată de frnntară în cât esistența lor să nu fie amenințată;

„4. Kazalele albanese Vitchitren, Kourchoumli, Urkup (Prokoplje și Leskovdja) să nu fie deslipite de imperiu, și la cas când congresul ar decide deslipirea unora dintr'ênsele, trecătórea Prepolac (Takhtali-Khan-Getchidi) între Kourhcoumli și Pristina, și cea Gradelica Dzeva între Leskovdja și Vranja să rămăie, în orĭ ce cas, Turcieĭ, fiind trebnincióse pentrn apărarea districtelor Prichtina și Vranja, care, atuncĭ, vor forma într'acéstă parte fruntaria de la méḑănópte a Imperiuluĭ.“

Propunerea va fi tipărită și distribuită.

Ședința se rădică la orele 4.

Semnațĭ: *v. Bismarck, B. Bülow. C. F. v. Hohenlohe, Andrassy, Karolyi, Heymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Schouvaloff, d'Oubril, Al Caratheodory, Mehmed-Ali, Sadoulah.*

PROTOCOLUL Nr. 8.

Ședința din 28 (16) Iunie 1878.

Erau presenții:

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bülow, principele Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentrn Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Carolyi, baronul Haymerle

Pentrn Francia D. Waddiugton, comitele Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marchisnl de Salisbnry, lordul Odo Russell.

Pentrn Italia, comitele Corti, comitele Launay.

Pentrn Rnsia principele Gorceacoff, comitele Șuvaloff, D. d'Oubril.

Pentrn Turcia Alexandru Caratheodory-pașa, Mehemed Ali-pașa, Sadonllah-Bey.

Ședința se deschide la 2 și jumĕtat ore.

Se adoptéză protocólele 6 și 7.

Dnpă ce s'a făcut mențiune de lista No. 7 a petițiunilor, președintele anunță că D. Rangabé, ministrul Greciei la Berlin, l'a înștiințat, că guvernul Majestăței Sale Ellenice a designat pe D. Theodor Delyannis, ministrnl afacerilor străine, ca representantul său la congres. D. Rangabé a fost numit al doilea plenipotențiar al Greciei.

Principele de Bismarck face următórea comnnicațiune congresuluĭ:

Inalta adunare 'și aduce aminte că protocolul No. 6, de la ședința din 25 Innie, a rĕmas deschis pentrn a primi în urmă votnl definitiv al propositiuneĭ Ex. S. D-luĭ Waddington, relativ la trecerea trupelor tnrcescĭ prin Rumelia orientală.

D-niĭ plenipotențiarĭ aĭ Rusieĭ, după ce aĭ informat pe președinte, că consimt la redacțiunea aliniatnluĭ 3, așa cum este înscris în protocolul No. 6, — se va da act despre acéstă declarațiune protocoluluĭ.

Alteța Sa informéză congresnl de compositiunea comisiuneĭ de redacțiune, constituită în virtutea nneĭ decisiunĭ luată de înalta adunare într'uă ședință precedentă. Numele membrilor acesteĭ comisiunĭ sunt nrmătórele:

Pentru Germania A. S. principele Hohenlohe. — Pentru Austro-Ungaria Ex. S. baronul Haymerle.—Pentru Francia Ex. S. D. Desprez.—Pentru Marea-Britanie E. S. lordul Odo Russell.—Pentru Italia Ex. S. comitele Launay.—Pentru Rusia Ex. S. D. d'Oubril. — Pentru Turcia Ex. S. Caratheodory-pașa.

Președintele adaogă, că comisiunea a ținut astă-dĭ chiar prima sa ședință.

Congresul trece la ordinea dilei și președintele supune întâiŭ discuțiuneĭ congresuluĭ art. XIV din tratatul de la San-Stefano relativ la Bosnia și Herzegovina.

Comitele Andrassy citesce următórea comunicațiune:

Tóte guvernele recunosc că Austro-Ungaria, în cualitatea sa de Stat limitrof, este interesată maĭ mult de cât orĭ-ce altă putere la regularea afacerilor din Bosnia și Herzegovina.

Belligeranțiĭ aŭ ținut în sémă acésta, reservând spre înțelegere cu Austro-Ungaria, prin art. XIV din tratatul de pace preliminar, soluțiunea definitivă a acesteĭ cestiunĭ. Precisând objecțiunile contra articoluluĭ aci menționat, ce decurg din particularitatea intereselor austro-ungare, plenipotențiariĭ M. S. imperiale și regale se cred în drept de a susține, că cestiunea bosno-herzegovinénă, cu tóte că atinge în modul cel maĭ direct pe Austro-Ungaria, nu încetéză de a fi uă cestiune eminanente européně.

Nu se póte perde din vedere, că mișcarea ce a adus rĕsboiul în Orient, a avut origina sa în Bosnia și Herzegovina.

Relele și pericolele ce aŭ resultat pentru Europa sunt cunoscute, Austro-Ungaria a fost atiusă în întâia linie.

Marele numĕr de trupe înșiruite pe fruntariile nóstre n'aŭ fost de ajuns pentru a împedica trecerea insurgenților și incursiunile reciproce. Puterile turcescĭ, concentrate la începutul turburărilor în Bosnia, n'aŭ putut, cât de numeróse aŭ fost, să pue capăt uneĭ insurecțiunĭ și emigrațiunĭ permanente. Maĭ mult de 200,000 de ómenĭ aŭ părăsit, ast-fel căminele lor. De treĭ anĭ guvernul a fost silit să se însărcineze cu întreținerea lor. Dece milióne florinĭ aŭ fost deja cheltuite pentru acest scop. Ne avênd încredere în sórta ce 'ĭ aștéptă la întórcere, emigrațiĭ refusă de a se întórce în patria lor. Ast-fel din ḑi în ḑi nouĭ și grele sacrificiĭ ni se impun și nimic încă nu ne prevestesce un sfârșit apropiat. Populațiunile nóstre limitrofe suferă păgubĭ incalculabile prin acéstă emigrațiune neîncetată și prelungită.

In presența acesteĭ stărĭ a lucrurilor, pe care 'ĭ a fost de tótă imposibilitatea de a le întâmpina, guvernul imperial și regal nu póte avea alt scop de cât de a o vedea căpătuită uă dată pentru tot-d'a-una, printr'uă soluțiune ce ar da garanțiĭ de stabilitate. Art. XIV din tratatul preliminar de la San-Stefano propune ca soluțiune introducerea uneĭ autonomiĭ, cum a fost comunicată plenipotențiarilor otomanĭ în cea d'întâiŭ ședință a conferențeĭ de la Constantinopolĭ.

Guvernul M. S. Impĕratuluĭ și Regeluĭ ar fi gata să primésca orĭ-ce soluțiune ce ne ar lăsa să prevedem grabnica și definitiva pacificare a provinciilor în cestiune.

Cu tóte acestea, considerând condițiunile lor naționale, religióse și geografice, acum și maĭ încurcate prin schimbările teritoriale în urma resbeluluĭ, soluțiuuea sns menționată trebue considerată ca imposibiiă de a fi realisată. Obstacole fórte marĭ se opun la acésta atât în principiŭ cât și în fapt.

Populațiunea acestor țĕrĭ se compune din musulmanĭ, ortodoxĭ și catolicĭ, fanaticĭ în antagonismul ce'ĭ desparte și trăind nu în circumscripțiunĭ diferite, dĕră amestecațĭ în aceleașĭ districte, în aceleași orașe, în aceleași sate.

Sublima Pórtă ar avea dĕră îndatorirea d'a reuni aceste elemente opuse sub forma unuĭ singur regim autonom. Ar trebui să procedeze la repatriarea refugiaților risipițĭ în Austro-Ungaria și Muntenegru, să 'ĭ ajute în întreținerea lor și ca să 'ĭ pue érĕ la munca pacifică, să le dea grâŭ de semĕnat și material pentru reconstrucțiunea caselor lor. Ar trebui să aplice regulamentul cestiuneĭ agrariĭ, isvorul principal al sguduirilor periodice ce aŭ sdruncinat acéstă țĕră; acésta este uă problemă plină de obstacole, pentru uă națiune sfâșiată de ura religiósă și socială, uă pro-

blemă pe care numaĭ uă putere tare şi imparţială o póte resolva într'uă ţéră unde tótă proprietatea funciară este în mânele musulmanilor, pe când crescinĭĭ, fie plugar, fie arendaşĭ, formézĕ majoritatea locuitorilor.

Cum ar trebui tot-uă-dată ca Sublima Pórtă să facă sacrificiĭ, ce întrec mĭdlócele sale, art. XIV dispune că nu póte să incaseze rĕmăşiţele şi că trebue să renunţe încă pentru 2 anĭ la veniturile curente a acestor provinciĭ.

De sigur că nu vrem să imputăm Turcieĭ saŭ să ne îndoim de buna sa voinţă, déca afirmăm, că n'ar putea împlini acéstă datorie.

I'ar fi imposibil d'a oîmplini în timpurĭ normale; cu atât maĭ greŭ la sfârşitul unuĭ resbel abia încetat şi maĭ ales în presenţa reînceperei antagonismuluĭ, care se manifestă acum cu maĭ multă vioiciune de cât la începutul turburărilór, de când districte, locuite de musulmanĭ, sunt saŭ vor trebui sĕ fie puse sub dominaţiunea sêrbă saŭ mahometană. Accepţiunea că autonomia în ast-fel de condiţiunĭ, departe de a pacifica aceste ţinuturĭ, ci ar crea uă vatră permanentă de turburărĭ, nu este în destul de întemeiată.

Resultă déră, din cele maĭ sus menţionate că nu se va putea statornici un regulament durabil, a acesteĭ cestiunĭ, pe basa art. XIV. Orĭ-ce încercare infructuósă de a face uă organisaţiune autonomă, în aceste provinciĭ, ar crea nouĭ agitaţiunĭ şi am fi în pucin timp expuşĭ la păgubile intolerabile ce ne-aŭ causat şi ce ne causézĕ evenimentele în aceste provinciĭ.

Guvernul Austro-Ungar trebue să se ocupe de situaţiunea geografică ce va resulta pentru Bosnia şi Herzegovina în urma schimbărilor teritoriale, ce are în consecinţă uă nouă delimitare a Serbieĭ şi a Muntenegruluĭ. Apropierea fruntarielor a acestor Principate, ar pune în aceste locurĭ drumurile de comunicaţiune cu restul Orientuluĭ în condiţiunĭ prejudiciabile, pentru interesele comerciale ale monarhieĭ.

Pentru aceste motive, plenipotenţiariĭ M. S. imperiale şi regale apostolice se cred în drept de a atrage seriósa atenţiune a congresuluĭ asupra pericolelor ce ar putea nasce din orĭ-ce soluţiune care ar fi lipsită de garanţiĭ durabile. Interesată maĭ întâiŭ ca putere limitrofă, Austro-Ungaria este datóre să declare pe faciă că interesele sale cele maĭ vitale nu 'ĭ permit de a primi de cât uă soluţiune a cestiuneĭ bosno-herzegovinéne, care ar putea aduce pacificaţiunea ţiselor provinciĭ şi ar împedica producerea de evenimente carĭ aŭ causat atâtea pericole grave pentru pacea Europeĭ şi care aŭ creat Austro-Ungarieĭ, impuindu'ĭ tot-uă-dată marĭ sacrificiĭ şi marĭ perderĭ materiale, uă situaţiune intolerabilă, a căreĭ prelungire n'ar maĭ putea'o suferi".

Lordul Salisbury citesce propositiunea următóre:

„Condiţiunea socială şi posiţiunea geografică a Bosnieĭ şi Herzegovineĭ merită în acea-şĭ proporţiune atenţiunea congresulnĭ.

Ele sunt singurele provinciĭ ale Turcieĭ unde proprietariĭ aŭ maĭ fără escepţiune, altă credinţă religiósă de cât clăcaşiĭ.

Insurecţiunea, născută din acest antagonism, a avut drept urmare resbelul ce a pustiit Turcia, şi ura ce separă aceste douĕ clase a populaţiuneĭ nu este maĭ mică de cât acum treĭ anĭ.

Ele aŭ fost exasperate prin pasiunile resbeluluĭ civil şi opositiunea în contra guvernuluĭ va fi stimulată prin succesele recente a celor douĕ Principate vecine.

Nu este probabil déră ca Pórta să se lupte adĭ în contra agitaţiunelor, ce n'a fost în stare a opri şi suprima înaintea tristelor evenimente din aceştĭ douĭ anĭ.

Pentru acest scop ar trebui un guvern care să n'aibă numaĭ mĭdlóce necesariĭ pentru a stabili uă administraţiune bună, déră care să aibă şi puterĭ destul de tarĭ spre a suprima orĭ-ce turburare.

Déca puterile nu reuşescŭ de acuma să întemeeze uă administraţiune statornică şi tare în aceste regiunĭ, ele vor fi responsabile de reînceperea inevitabilă a sufeinţelor carĭ aŭ invocat viuele simpatiĭ ale Europeĭ şi carĭ aŭ dat nascere la atât de grave evenimente. Şi posiţiunea geografică a acestor provinciĭ este de uă mare importanţă politică. In cas când ar cădea uă mare parte din ele în mânele unuia din Principatele vecine, s'ar forma nisce state

slave care s'ar întinde prin peninsula Balkanilor și a căror putere militară ar amenința populațiunile de altă rasă, ce ocupă teritoriul din Sud. Ună asemenea stare de lucruri ar fi fără îndoială mult mai periculósă pentru independența Porței de cât ori-ce altă combinațiune. Este fórte probabil că un ast-fel de resultat să se producă, la cas când Pórta ar rămânea însărcinată cu apărarea acestor două provincii depărtate. Ar trebui deci să ne temem de mari pericole atât pentru provinciĭ cât și pentru Pórtă, déca cea din urmă ar continua să le ocupe și să le administreze.

Pe de altă parte Bosnia și Herzegovina nu contribuesc în nimic la bogăția și puterea Porței. S'a constatat, în conferințele de la Constantinopole, că veniturile lor nu erau egale cu cheltuelile ce se făceau pentru dânsele. Cheltuiala necesară spre a le apăra ar fi déră enormă de și ele nu aŭ nici ună valóre strategică pentru Turcia.

Așa déră, Pórta ar proba cea mai mare înțelepciune, déca ar refusa să se însărcineze mai mult timp cu ună îndatorire care întrece puterile sale și încredințând'o unei puteri în stare de a o împlini, ar scăpa imperiul turc de periçole formidabile.

Pentru aceste motive guvernul Reginei propune puterilor reunite ca congresul să decidă, că provinciile Bosnia și Herzegovina să fie ocupate și administrate de Austro-Ungaria.

Principele Bismark declară că consimte în numele Germaniei la propositiunea ce a citit marchisul Salisbury și explică votul său prin următórele considerațiuni:

„Europa doresce a crea ună stare de lucruri stabilă și a asigura într'un mod eficace sórta populațiunilor din Orient.

„Din acest punct de vedere representanții puterilor reuniți în congres, aŭ un interes special de a se ocupa de provinciile Bosniei și Herzegovinei.

„Este cunoscut că zguduirele periodice carĭ aŭ zdruncinat Orientul, și mai ales cea din urmă mișcare, care a amenințat de a aprinde Europa, s'a născut dintr'acéstă provincie. Nu este déră un interes numai Austro-Ungar, déră ună datorie generală de a căuta midlócele eficace pentru a preveni reîntórcerea unor asemenea evenimente.

„Germania, care n'are nici un interes direct în afacerile Orientului, va avea însă dorința de a curma ună stare de lucruri care prelungindu-se ar coprinde germenul unor noui desordine ce ar avea de consecință neînțelegeri între cabinetele uropene. Ar fi periculos să se închipuéscă că pentru a îmbunătăți acéstă situațiune, ar fi de ajuns a introduce reforme în Bosnia și Herzegovina pe baza instituțiunilor actuale. Numai un stat puternic și dispunând de trupele necesarii pentru înfrânarea acelor desordine va putea restabili ordinea și asigura sórta și viitorul acestor populațiuni.

Plecând de la aceste considerațiuni mă unesc în numele Germaniei cu propunerea D-lui plenipotențiar al Mareĭ-Britanii și o recomand cu insistență acceptațiunei înaltei adunări.“

Primul plenipotențiar al Italiei amintesce că Escelența Sa comitele Andrassy a citit ună espunere asupra condițiunilor Bosniei și Herzegovinei și asupra intereselor privitóre la acéstă situațiune. Escelența Sa marchisul Salisburya propus de a încredința Austro-Ungariei ocupațiunea militară și administrațiunea acestor provincii, ca fiind de natură a resolva dificultățile esistinte. Altețea Sa principele de Bismark a susținut propunerea Angliei în numele Germaniei. Plenipotențiarii italiani ar dori să întrebe pe primul plenipotențiar austro-ungar déca Escelența Sa póte da în privința acesteĭ combinațiuni câte-va esplicațiuni ulterióre, din punctul de vedere al interesului european.

Primul plenipotențiar al Austro-Ungariei, referându-se la considerațiunile ce a espus, speră și este convins că punctul de vedere european, care a inspirat pe guvernul austro-ungar, nu va fi mai pucin apreciat de cabinetul italian de cât de cele-alte cabinete ale Europei.

Primul plenipotențiar otoman espune opiniunea guvernului său în termenii următori:

„Ferma dorință a guvernului otoman a fost de la început de a face, în ceea-ce 'l privesce, tóte înlesnirile posibile pentru opera de pace și reconciliațiune, care con-

stitue misiunea marelor puteri ale Europei, reunite pentru acum în congres.

Atitudinea plenipotențiarilor otomani, în mijlocul acestei Inalte Adunări, a fost tot-d'auna conformă acestui principiu fundamental al politicei guvernului lor.

In timpul deliberațiunelor ce s'au succedat pênă acum, și în cari s'au tratat și resolvat cestiuni de cea mai mare importanță, atât pentru presintele cât și pentru viitorul Imperiului, ei 'și-au făcut totd'auna ună datorie — colegii lor le vor da acéstă dreptate — de a da probe de cea mai înaltă deferență pentru dorințele esprimate de marele puteri, cu scopul de a termina dificultățile pendinte.

Cu atât mai mult însă regretă de a fi siliți a espune, în privința ocupărei Bosniei și Herzegovinei, ună opiniune diferită de acea espusă mai 'nainte.

Plenipotențiarii otomani mărturisesc, mai 'nainte de tóte, că nu véd nici ună necesitate urgentă de a lua în de aprópe urmare acéstă propunere de ocupațiune. Gravitatea motivelor ce au fost invocate în favórea unei mesuri de acéstă natură, nu este simțită de către dênșii în același grad precum simt Escelențele Lor membrii congresului, cari pare a'i da ună importanță decisivă. Acéstă ocupațiune nu póte avea negreșit alt scop de cât restabilirea ordinei și siguranței în aceste două provincii, precum și reîmpatriarea refugiaților. Sublima Pórtă, neavênd și dênsa alt scop, dóră pe de altă parte nedispunênd de mijlócele suficiente spre a realisa acel scop, nu voesce a lăsa unei alte puteri grija și sarcina de a împlini ună misiune ce 'i revine fórte natural și de drept.

Plenipotențiarii otomani se grăbesc însă de a face cunoscut acestei înalte adunări că Sublima Pórtă ia angagiamentul de a procede imediat la punerea în esecutare a mijlócelor menite a da resultatul dorit, trămițênd imediat la facia loculuî înalți comisari cari vor fi însărcinați cu organisarea unei gendarmerii, cu instalarea și cu întreținerea refugiaților pênă ce vor începe lucrul câmpului, precum și cu aplicarea sistemului de administrațiune ce va fi adoptat pentru aceste două provincii, cum și cu alte mesuri de îmbunătățire.

Plenipotențiarii otomani speră că congresul va bine-voi să aprecieze întinderea și importanța acestui angagiament ce dênșii nu se îndoesc a lua în numele guvernului lor; de asemenea dênșii 'și permit a crede că nu le va fi cu greu să convingă pe acéstă Inaltă Adunare de eficacitatea mesurilor ce Sublima Pórtă ar pune în aplicare, fără cea mai mică întârdiere.

Principalul motiv de îndoiala care s'a născut în sînul chiar a acestei Adunări, se întemeiază, se dice, pe neputința de a restabili ordinea în Bosnia și Herzegovina, de trei ani aprópe. De aci se conchide că aceste provincii se află deja puse, cum am dice, afară din cercul în întinderea căruia se exercésă influența normală a puterei Sublimei Porți.

Cu tóte acestea, ar fi de dorit ca Escelențele Lor, membrii congresului, să nu pérdă din vedere că, déca desordinele în Bosnia au avut ună durată relativ așa de lungă, acéstă persistență se póte esplica fórte ușor, voind cine-va să țină compt de greutățile cu totul escepționale cu cari guvernul otoman s'a luptat în timpul acesta. Starea de ostilitate deschisă în care se află, de trei ani aprópe, cele două principate limitrofe ale Bosniei, în contra Sublimei Porți, marele și durerosul resbel ce Imperiul a susținut în Europa ca și în Asia, au avut de consecință slăbirea forțelor și atențiunei Statului, precum și întreținerea necontenită a focarului revoltei și agresiunei ce persistă în Bosnia. Departe dar de a trage ună probă dintr'acésta, de slăbirea autorității Sultanului în acéstă țéră, circonstanțele la care s'a făcut alusiune, dau loc la ună conclusiune cu totul diferită. Puterea și influența Sublimei Porți trebuesc să fie fórte tari în Bosnia, pentru ca, cu tot resbelul și cu tóte calamitățile cari au infestat imperiul întreg, trei ani, autoritatea otomană să se fi menținut intactă în acéstă provincie. Astădi dóră, când pacea se va restabili, și tocmai în momentul când Sublima Pórtă este gata a concentra tóte forțele sale pentru restabilirea ordinei în acea țéră, dând acestui scop tótă atențiunea sa, s'ar putea crede că dênsa este incapabilă de a împlini acéstă misiune?

Guvernul imperial este pe deplin convins de eficacitatea autorităţii sale asupra acestor provincii; şi cu tóte că s'ar fi luat resoluţiunea de a da provinciilor vecine măriri teritoriale, cari fără nici uă îndoială, în casul când una ca acésta s'ar întâmpla, ar spori mijlócele lor de agresiune, Turcia însă opinéză că tot-d'a-una va fi în stare să reprimese aceste tendinţe déca vre uă dată s'ar manifesta, mai cu sémă déca sprijinul moral al cabinetului din Viena nu 'i ar lipsi. In acest sprijin moral gnvernul otoman pune cel mai mare preţ, acest sprijin dênsul voesce fórte mult să i se acorde în împrejurarea de faciă.

S'a creḍut că Bosnia fiind uă provincie care nu raportéză mult tesaurului otoman, ocupaţiunea sa de către armatele Austro-Ungare nu ar oferi, prin urmare Sublimei Porţi, inconveniente mari. Să fie permis plenipotenţiarilor otomani de a nota acésta declaraţiune după care tóte veniturile provinciei Bosniei, sunt cheltuite chiar în provinciă. Déră, pe de altă parte, dênşii nu se pot opri a observa, că, de óre-ce uă provincie nu aduce venituri mari tesaurului nu resultă dintr'acésta că ocupaţiunea sa de către trupele unei puteri străine ar fi indiferentă Suveranului care o posedă.

Fără a insista mai mult asupra consideraţiunilor acestei ordine de ideĭ, plenipotenţiarii otomani aŭ onóre de a reitera Excelenţelor lor membrilor acestei înalte adunări că Sublima Pórtă se angagéză a se conforma însăşi chiar, şi imediat, unui program de reforme cari ar părea, în momentul de faciă, mai apropiate cu exigenţele circumstanţelor.

In ceea-ce privesce cestiunea agrară nu ar fi póte timpul de a intra astăḍi în desvoltări prea lungi: ar fi asemenea inutil de a reaminti diferitele soluţiuni ce a avut acéstă cestiune în mai multe ţări unde dênsa a fost causa unor dificultăţi analóge cu acele ce se semnaléză în Bosnia. Óre Sublima Pórtă ar fi singură în neputinţă de a întrebuinţa remediuri de aceeaşi natură? Cestiunea agrară subsistă încă în diferite ţări, pentru cari însă nimeni nu s'a gândit de a recurge la mijlóce de natura acelora cari astăḍi sunt propuse pentru Bosnia.

Fără déră a se mai întinde asupra ideilor sale, plenipotenţiarii otomani cred, că ceea ce s'a ḍis este suficient pentru a convinge pe înalta adunare că, déca ar voi să ia în consideraţie angageamentul ce propun în numele guvernului lor, ar asigura mult mai bine şi într'un timp mult mai scurt pacificarea acestor provincii, de cât déca ar consimţi la uă propunere de ocupaţiune din care ar resulta inconveniente mult mai grave de cât acele ce sunt propuse ca remediu.

Excelenţia Sa adaogă că ţinênd acest limbagiu, se conformă instrucţiunilor guvernului séu.

Primul plenipotenţiar al Franciei ḍice că ar dori să expună repede motivele aderării sale la propunerea marchisului de Salisbury. Guvernul frances nu arată un interes imediat în cestiunea bosniacă, déră se intereséză că opera congresului să fie utilă şi durabilă: într'acéstă ordine de ideĭ dênsul se pune, pentru ori-ce afacere ce nu 'l atinge direct. Excelenţa Sa privesce combinarea indicată de către Cabinetul engles ca singur putênd asigura uă esistenţă pacifică populaţiunilor Bosniei şi Herzegovinei, atât de mult desbinate, prin uri politice, religióse şi sociale; dânsul hotărasce că singură uă putere vecină, destul de puternică pentru a fi imparţială, este în stare de a restabili pacea în aceste provincii desbinate; într'un cuvênt, consideră intervenţiunea guvernului Austro-Ungar ca uă mĕsură de poliţie europénă.

Lordul Beaconsfield, dupe ce a reamintit importanţa cestiunei şi misiunea congresului care este, de se póte, restabilirea păcei în Europa, recunósce că, daca dupe opiniunea tutulor, una din basele principale ale păcei ce se va face, este independenţa Sultanului ca suveran europén, fie-care cu tóte acestea trebue să nu piardă din vedere ca turburările survenite în ţările de care este vorbă aŭ fost origina tutulor tristelor evenimente din a cestĭ din urmă ani. Escelenţia Sa este convinsă că, daca Sultanul nu a putut, mai 'nainte de resbel, pe când resursele sale erau consideraḅile, menţine ordinea şi stabilitatea în Bosnia şi Herzegovina, şi asemenea pa-

cea generală, pentru care motiv s'ar crede óre-că astă-dĭ, în urma uneĭ lupte care însă 'ĭ a făcut cea maĭ mare onóre, guvernul otoman ar fi capabil să dea păceĭ Europeĭ asigurările ce dênsa este în drept să céră. Puterilor le este dat déră, a căuta mijlóce de siguranță maĭ eficace, și ele sper că le vor găsi în acțiunea unuĭ mare guvern, limitrof, puternic, de opiniunĭ conservatrice și care nicĭ uă-dată n'a căntat să turbure interesele nimuluĭ în nicĭ uă parte a lumeĭ. Acéstă cerere este óre un mare sacrificiŭ pentru Turcia? Nobilul Lord consideră din contra că aceste provinciĭ, precum s'a constatat de către conferința de la Constantinopoli, n'aŭ produs Porțeĭ un venit egal cu cheltuiala care cer. Maĭ mult, ele nu aŭ nicĭ uă importanță, pe când marele puterĭ să silesc a da tutulor raselor ceea-ce li se cuvine de a depărta orĭ-ce predominență de rasă? Déca congresul ar lăsa aceste provinciĭ în starea în care se găsesce adĭ, s'ar arăta fórte invederată predominarea raseĭ slave, rasă pucin dispusă a lăsa celor-l-alte ce li se cuvine. Trebue să recunóscem însă că propunerea Lorduluĭ Salisbury nu este făcută în interesul Englitereĭ, ci în vederea păceĭ europene. Nicĭ un Stat nu este adĭ în stare, afară de Austro-Ungaria, de a împlini. prin ocupația acestor provinciĭ, marea datorie de a menține ordinea și de a o garanta, de a stabili prosperitatea și în fine de a consolida pe Pórta-Otomană, făcênd să créscă rolul eĭ în afacerile europene.

Principele Gorciacoff dice că Rusia este desinteresată în cestiune, déră că considerațiunile desvoltate de comitele Andrassy, propunerea Lorduluĭ Salisbury, sprijinită de Germania, Francia, Italia și esplicațiunile clare ale Lorduluĭ Beaconsfield, 'ĭ dovedesc eficacitatea resoluțiuneĭ pregătită în scopul pacific, pe care congresul doresce să 'l atingă. In realitate de este vorba a reserva populațiunile creștine contra abusurilor seculare: moțiunea englesă este conformă cu vederile generale ale Rusieĭ și Alteța Sa se unesce în totul cu dânsa. Cât despre observațiunea luĭ Charatheodory-Pașa, care atribuéză influențelor străine cea din urmă insurecțiune, Alteța Sa nu póte să o admită: turburările aŭ fost produse prin starea provincielor Bosnieĭ și Herzegovineĭ, și numaĭ prin modificațiunĭ radicale s'ar putea înlătura din noŭ producerea lor.

Primul plenipotențiar al Turcieĭ, respundênd la acéstă aserțiune, reamintesce că n'a voit să esamineze isvorul insurecțiuneĭ bosniace, déră numaĭ să afirme că déca ordinea nu este stabilită maĭ de timpuriŭ, causa trebuesce căutată în evenimentele petrecute de un an încóce. Guvernul otoman să angagiază cu tóte acestea înaintea congresuluĭ, de a pacifica provincia peste pucin timp. D-sa arată mijlócele care are de gând să le întrebuințese în acest scop și care pot liniști orĭce temere. Fiiud-că guvernul otoman este maĭ mult în stare de cât alt-cineva de a cunósce starea lucrurilor în aceste provinciĭ, este învederat că dacă ia acest angagiament, este că se crede convins că 'l va putea îndeplini.

Comitele Andrassy ar dori se presinte câte-va objecțiunĭ asupra documentuluĭ citit de Caratheodory-Pașa. Primul plenipotențiar otoman a dis că măsura propusă este utilă, fiind-că Pórta este gata de a remedia relele semnalate și ar fi maĭ ales în stare de a înlesni întórcerea refugiaților în țéra lor, al căror număr nu este maĭ mic de 200,000 ómenĭ. Comitele Andrassy observă asupra acestuĭ punct că, de 3 anĭ de dile, s'aŭ cerut măsurĭ de la Sublima-Pórtă uă dată făgăduite, altă dată zădărnicite aceste dispositiunĭ, în sfĕrșit, n'aŭ fost luate nicĭ uă-dată. In ceea-ce privesce observațiunea luĭ Caratheodory-Pașa că Turcia a menținut pênă adĭ aceste provinciĭ neatinse, primul plenipotențiar al Austro-Ungarieĭ crede că Escelența Sa va conveni că aceste resultate le datoresce în mare parte trupelor austro-ungare aflătóre la fruntariĭ în termenul celor treĭ din urmă anĭ. Comitele Andrassy adaogă că Austro-Ungaria în tot-d'a-una preocupată de principiul stabilitățeĭ în care 'șĭ îndreptéză politica, nu póte face să depindă viitorul de ilusiunile ce maĭ póte conserva Pórta, déră pe care evenimentele celor din urmă anĭ le-aŭ desmiuțit în deajuns. Escelența Sa declară decĭ că:

„Propunerea D-lor plenipotenţiarĭ aĭ Mareĭ Britanieĭ şi aĭ Germanieĭ pare a fi soluţiunea care póte procura uă pacificaţiune grabnică, deplină şi temeinică a Bosneĭ şi a Herzegovineĭ, şi că ea este maĭ mult conformă scopuluĭ ce'şĭ propun tóte Puterile, acela de a înfiinţa uă stare întemeiată de lucrurĭ. Plenipotenţiariĭ Austro-Ungarieĭ aŭ onórea a da adesiunea lor şi a declara că guvernul Austro-Ungar este gata a se însărcina cu ocupaţia şi administraţia acestor provinciĭ.

„Teritoriul sandjaculuĭ de Novibazar, care se întinde între Serbia şi Muntenegrul în direcţia Sud-Est pênĕ după Mitrovitza şi care face parte din vechiul vilayet al Bosnieĭ, nemărginindu-se direct cu teritoriul Austro-Ungar, plenipotenţiariĭ Majestăţeĭ Sale Impĕratuluĭ şi Rege declară că Austro-Ungaria nu doresce a se însărcina cu administraţiunea acestuĭ sandjac, în care administraţiunea otomană ar putea să urmeze. Cu tóte acestea, în scopul de a asigura menţinerea nouluĭ stat politic, libertatea şi siguranţa căilor de comunicaţiune, Austro-Ungaria trebue să'şĭ reserve dreptul de garnisónă şi de căĭ militare şi comerciale pe tótă întinderea părţeĭ sus arĕtate a vechiuluĭ vilayet bosniac.“

Preşedintele, observând că cu tóte că opiniunea diferiţilor membri aĭ congresuluĭ este indicată în discursurile ce aŭ pronunţat, crede că tot trebuesce să céră votul formal al representanţilor Puterilor.

Austro-Ungaria, Francia, Marea-Britanie, Italia aderéză la propunerea engleză. Rusia o acceptă şi ea, observând că votul sĕŭ se aplică esclusiv la termenile moţiuneĭ lordului Salisbury.

Plenipotenţiariĭ otomanĭ refusă adesiunea, declarând că eĭ sunt legaţĭ de instrucţiunile guvernuluĭ lor.

Preşedintele vorbind în numele majorităţeĭ congresuluĭ, şi maĭ ales în acel al puterilor neutre, crede de a sa datorie să amintéscă plenipotenţiarilor Turcieĭ că congresul s'a întrunit, nu spre a apĕra poziţiunile geografice, pe care Pórta ar dori să le menţină, ci pentru a apĕra pacea Europeĭ în present şi în viitor. Alteţa Sa observă representanţilor otomanĭ că, fără intervenţiunea congresuluĭ, s'ar găsi încă în facia întregimeĭ articolelor tractatuluĭ de la San-Stefano şi că acéstă intervenţiune le înapoesce uă provincie cu mult maĭ mare şi maĭ fertilă de cât Bosnia, adică teritoriul care se întinde de la marea Egee pênĕ la Balcanĭ. Resoluţiunile înalteĭ adunărĭ formézĕ un tot al căruia beneficiŭ nu s'ar putea primi de nu'ĭ s'ar primi şi neajunsurile. Pórta n'are deci nicĭ un interes să facă să cadă lucrările congresuluĭ, ne-voind a'şĭ da consimţimêntul sĕŭ şi punênd pe Puterĭ în necesitate de a veghea, fără dânsa, asupra proprielor sale interese. Alteţa Sa constată că cele şése marĭ puterĭ se unesc în ceea ce privesce Bosnia şi Herzegovina, şi persistă a crede că uă operă, din care Turcia póte să tragă marĭ avantage, nu va fi întreruptă prin opositiunea Porţeĭ. Alteţa Sa este convinsă că guvernul otoman va trămite în curênd nouĭ instrucţiunĭ plenipotenţiarilor sĕĭ, şi termină ţicênd că protocolul va rĕmânea deschis pentru a le primi.

Comitele Şuvaloff cere să presinte uă observaţiune asupra unuĭ punct al discursuluĭ D-luĭ prim-plenipotenţiar al Austro-Ungarieĭ. Comitele Andrassy, ţicênd că interesele Austro-Ungarieĭ nu cer ocupaţia şi administraţia părţeĭ ţisă în genere „l'enclave“, a cerut însă căĭ militare şi câte-va puncturĭ strategice. Plenipotenţiariĭ Rusieĭ, carĭ aŭ aderat la propunerea marchisuluĭ de Salisbury, aŭ înaintea lor uă nouă idee, care nu este încă destul de clară pentru dânşiĭ, şi a căruia desfăşurare ar putea lovi în fruntariele şi crescerile teritoriale reservate Muntenegruluĭ şi Serbieĭ. Escelenţia Sa doresce deci a lua ad-referendum acéstă din urmă parte a discursuluĭ comiteluĭ Andrassy pênĕ când primul plenipotenţiar al Austro-Ungarieĭ se va esplica în acéstă privinţă.

Preşedintele declară că protocolul maĭ rĕmâne deschis pentru observaţiunile următóre carĭ vor fi presentate de către plenipotenţiariĭ Rusieĭ.

Congresul, urmând ordinea ţileĭ, începe tratarea cestiuneĭ Serbieĭ, şi preşedintele dă citire celor d'ântêiŭ cuvinte ale art. III din tractatul de la San-Stefano, conceput precum urmézĕ:

„Independența Serbiei este recunoscută.“

Alteța Sa întrébă déca acest principiŭ este admis de Inalta Adunare.

Carathéodory-pașa citesce următórele considerațiuni:

„La prima ocasie ce se oferă congresului de a pronunța asupra stipulațiunilor de independență, inserate în tractatul de la San-Stefano, Carathéodory-pașa rógă pe congres să'i permită de a adăoga câteva cuvinte despre a sa părere. Atât în vederea unuĭ interes european cât și în interesul Serbiei, însăși Europa consacrase legămêntul vasalității care unea pênă astădĭ acest principat cu curtea suzerană. Este incontestabil că Turcia a întrebuințat dreptul ce i se conferise prin tractat cu nă moderațiune ce nu s'a desmințit chiar în momentul împrejurărilor celor mai grave și că acest drept a înlesnit cu mult regularea dificultăților carĭ, la deosebite epoce, aŭ interesat atât de mult Europa, că în sfêrșit acéstă suzeranitate astfel înțelésă a asigurat Serbiei uă independință reală, și că ea însuși a recunoscut însemnătatea prețuluĭ seŭ.

Tractatul de la San-Stefano a așternut un noŭ sistem pentru acéstă țară și pentru altele, carĭ se găsesc mai în aceleași condițiunĭ, deslipindu-le de la centrul ce le fusese hotărât. Déca ideia independințeĭ este mai scumpă în sfaturile Europeĭ, Turcia nu se va opune, fiind convinsă că acéstă independință, pe care congresul voesce să o sancționeze, va fi reală, seriósă, și că va fi asumată de aceste țĕrĭ cu deplina conscință atât a drepturilor cât și a datoriilor carĭ vor nasce dintr'ênsa, căci va fi respectată și nu va micșora garanțiile ordineĭ publice europene, pe care legĕmêntul suzeranității 'l înființase și întemeiase.

Președintele observă că enunciațiunea articoluluĭ III este absolută și nu crede că Turcia 'și va retrage asențimêntul dat în acéstă privință la San-Stefano.

Alteța Sa procede la vot.

Lordul Salisbury recunósce independența Serbiei, déră crede că ar fi oportun de a stipula în principat marele principiŭ al libertățeĭ religióse.

D. Waddington admite independința Serbieĭ, déră sub beneficiul următóreĭ propuneri, identică cu aceea care a fost acceptată de congres pentru Bulgaria.

„Locuitoriĭ principatuluĭ Serbieĭ, de orĭ-ce religie, se vor bucura de nă deplină egalitate de drepturĭ. Eĭ voĭ avea dreptul de a aspira la posturile publice, la funcțiunĭ și la onoruri, și esercițiul tutulor profesiunilor, și diferința de religie nu va putea fi pentru dênșiĭ nu motiv de escludere.

„Esercițiul și practica esterióră a tutulor cultelor vor fi cu totul libere, și nicĭ uă pedică nu se va putea aduce organisațiuneĭ erarchice a diferitelor comunităților, în raporturile lor cu capiĭ spiritualĭ.“

Principele Gorceacoff să teme că acéstă redacțiune să nu se aplice mai cu sémă la israeliți, și fără să se împotrivéscă principiilor generalĭ esprimate într'ênsa, Alteța Sa n'ar dori ca cestiunea israeliților, care'și va avea rêndul mai târdiŭ, să fie prejudecată printr'uă declarație prealabilă. Déca este vorba numaĭ de libertate de religie, principele Gorceacoff declară că ea a fost tot-d'auna în vigóre în Rusia: în ceea ce'l privesce, dênsul aderă cu totul la acest principiŭ, și ar fi gata să'l întindă în sensul cel mai larg. Déră este vorba de drepturĭ civile și politice și Alteța Sa cere să nu se confunde israeliții de la Berlin, Paris, Londra saŭ Viena, cărora negreșit nu s'ar putea refusa nicĭ un drept politic saŭ civil, cu evreiĭ din Serbia, România și câte-va provinciĭ ruse, carĭ sunt, după părerea sa, un adevĕrat flagel pentru populațiunile indigene.

Președintele observând că ar fi mai cuviincios să se atribue restricțiuneĭ drepturilor civile și politice acéstă regretabilă stare a israeliților, principele Gortchacow amintesce că în Rusia, guvernul în câte-va provinciĭ, a trebuit, condus de nă necesitate absolută și justificată prin esperiență, să supue pe israeliți la un regim escepțional, pentru apĕrarea intereselor populațiunilor.

D. Waddington crede că este important de a profita de acéstă solemnă ocasie pentru afirmarea principiilor libertățeĭ religióse prin representanțiĭ Europeĭ. Exce-

lenţia Sa adaogă că Serbia, care cere a intra în familia europeană tot pe acelaş picior ca şi cele-alte State, trebuesce mai întâiŭ să recunóscă principiile carĭ sunt basa organisaţiuneĭ sociale în tóte Statele Europeĭ, şi a le primi ca uă condiţiune necesară pentru favórea ce solicită.

Principele Gorceaacoff persistă a crede că drepturile civile şi politice n'ar putea să se atribue într'un mod absolut evreilor din Serbia.

Comitele Şuvaloff distinge că aceste observaţiunĭ nu constituesc uă împotrivire la propositiunea francesă: elementul israelit, prea considerabil în câte-va provinciĭ ruse, a fost obiectul unuĭ regulament special, déră Excelenţia Sa crede că, în viitor, incontestabilele inconveniente, semnalate de principele Gorceacoff, se vor putea preveni fără a se atinge libertatea religióşă, a căruia desvoltare o doresce Rusia.

Principele de Bismarck aderă la propunerea francesă, declarând că asenţimêntul Germanieĭ este câştigat orĭ-căreĭ moţiunĭ, favorabilă libertăţeĭ religióse.

Comitele de Launay dice, că în numele Italieĭ, se grăbesce a adera la principiul libertăţeĭ religióse, care este una din basele esenţiale instituţiunilor ţăreĭ sale, şi că se asociază la declaraţiunile făcute în acéstă privinţă de Germania, Francia şi Marea-Britanie.

Comitele Andrassy se esprimă tot în acelaş sens şi plenipotenţiariĭ otomanĭ nu ridică nicĭ uă objecţiune.

Principele de Bismarck, după constatarea resultatuluĭ voturilor, declară că congresul admite independinţa Serbieĭ, déră sub condiţiunea că libertatea de religie va fi recunoscută în principat. Alteţa Sa adaogă că comisiunea de redacţiune, formulând acéstă decisiune, va trebui să constate conexitatea stabilită de congres între proclamarea independinţeĭ serbe şi recunóscerea libertăţeĭ religióse.

Lordul Salisbury ar dori asemenea ca congresul să insiste în favórea libertăţeĭ comerciale şi să se declare contra introducereĭ eventuale în Serbia a unuĭ drept de transit.

Comitele de Launay face cunoscut că a întêmpinat dorinţa D-luĭ plenipotenţiar engles, şi că a preparat, în înţelegere cu colegiĭ sĕĭ austro-ungarĭ şi francesĭ, moţiunea următóre:

„Plenipotenţiariĭ Austro-Ungarieĭ, Franciеĭ şi Italieĭ propun să se adaoge la stipulaţiunile relative la Serbia ceea ce urmézĕ:

„Pênĕ la încheerea unor nouĭ araujamente, nimic nu va fi schimbat în principatul Serbieĭ, din condiţiunile actuale ale relaţiunelor comerciale a acesteĭ ţĕrĭ cu Statele strĕine, şi nicĭ un drept de transit nu va fi perceput în Serbia asupra mărfurilor carĭ vor trece prin acea ţĕră.

„Immunităţile şi privilegile supuşilor strĕinĭ, precum şi drepturile de juridicţiune şi de protecţiune consulară, după cum esistă adĭ, vor rĕmâne în vigóre atât cât ele nu vor fi modificate prin înţelegere cu părţile contractante."

Preşedintele consideră ca de drept comun, ca uă provinciă deslipită de un Stat să nu pótă să se descarce de tractatele la care a fost pênĕ atuncĭ supusă. Acesta este după părerea Alteţeĭ Sale un principiu de drept al gintelor care nu póte de cât a fi coroborat de congres.

Moţiunea presentată de comitele de Launay este primită în principiu, afară de uă revisiune cerută de către comitele Şuvalow, a amĕnuntelor redacţiuneĭ.

Congresul urmézĕ apoĭ cercetarea art. III relativ la fruntaria sêrbéscă şi preşedintele socotesce că acéstă delimitare nu póte fi făcută de cât de un comitet special.

Baronul de Haymerle presintă asupra acestuĭ punct următorul project:

„Serbia va primi uă adăogire teritorială.

„Uă definiţiune esactă a fruntarilor neputênd avea loc în „plenum" congresuluĭ, uă comisiune, în care va fi un plenipotenţiar din partea fie-căruia Puterĭ, va fi însărcinată să formuleze şi să supue congresuluĭ uă linie de fruntarie."

Anexa conţine propuneri maĭ detaliate ale plenipotenţiarilor Austro-Ungarieĭ asupra linieĭ de fruntariĭ. (a se vedea anexa No. 1, la protocol.)

Comitele Şuvaloff primesce propunerea unuĭ comitet special.

Mehemed-Ali-paşa făcênd uă alusiune

la interesele Turciei în delimitarea fruntarilor și reamintind considerațiunile ce a citit în ședința trecută, președintele insistă asupra formării unui comitet însărcinat specialmente cu aceste cestiuni care nu pot fi regulate în adunare generală.

Congresul acceptă acéstă propunere: plenipotențiari vor arăta la secretariat pe delegați cari vor face parte din comitet.

Art. IV al tractatului de la San-Stefano, relativ la Serbia, este apoi esaminat; aliniatele 1 și 2 sunt trămise la comisiunea de redacțiune, asupra al 3-lea aliniat relativ la evacuarea teritoriului otoman de către trupele sêrbesci, lordul Salisbury esprimă dorința ca congresul să intervie prin ună decisiune în acéstă privire; comitele Șuvaloff observând că ună decisiune precisă nu póte fi luată în acéstă privință înaintea delimitării fruntarilor, congresul trămite ultimul aliniat al art. IV la comisiunea de redacțiune.

Baronul de Haymerle citesce ună propunere relativă la drumurile de fer din Serbia:

„Principatul Serbiei este substituit pentru partea sa la angajamentele luate de Sublima-Pórtă atât către Austro-Ungaria cât și către compania de esploatare a Turciei din Europa, în ceea ce privesce terminarea, joncțiunea, cât și esploatarea liniilor ferate pe teritoriul nou câștigat.

„Convențiunile necesare pentru regularea acestor cestiuni vor fi încheiate între Austro-Ungaria, Sublima-Pórtă, Sêrbia și, — proporțional cu competința sa, — în principatul Bulgariei, îndată după încheierea păcei.“

Acéstă moțiune identică cu aceea votată de congres asupra căilor ferate ale Bulgariei, este primită cu unanimitate.

Carathédory-pașa presintă observațiunile următóre în privința tributului principatului sêrbesc:

„Tributul Sêrbiei va fi capitalisat și totalul vêrsat la casa tesaurului ottoman în termen de . . . .

„Serbia va fi încărcată cu ună parte din datoria publică otomană în proporțiune cu venitul districtelor ce 'i vor fi definitiv anexate.“

Președintele observă că în tractat nu este vorbă de tribut, și, Comitele Șuvaloff dicênd că într'adevĕr independența implică neapărat idea sfârșirei tributului, lordul Salisbury respunde că tributul era ună proprietate care era, ca tóte cele-l'alte venituri ale Turciei, însărcinată cu plata datoriei otomane.

Principele Gorceacoff nu este dispus să se intereseze de sub-scriitori împrumuturilor turcesc. Alteța Sa consideră acéstă afacere ca un trist agiotagiŭ. Guvernul nu a refusat concursul supușilor sĕi posesori de obligațiuni otomane.

Președintele crede că s'ar putea face, póte ca Serbia, să fie încărcată cu ună parte din datorie echivalentă cu tributul.

D. Waddington nu póte admite cuvintele primului plenipotențiar al Rusiei în privința împrumuturilor turcesci. Escelența Sa nu crede că aceste împrumuturi pot să fie calificate de agiotagiŭ; că în parte din aceste afaceri aŭ putut fi speculațiuni, acéstă nu se póte tĕgădui, dar adi, obligațiunile sunt în mâinele unor posesori cu totul demni de interes, D. Waddington nu insistă acum, dar menține observațiunile sale în favórea drepturilor serisóre care vor fi apărate și de dênsul și de colegii sĕi.

Principele Gorceacoff rĕspunde că n'a voit să vorbéscă de tóte împrumuturile, dar de cea mai mare parte dintr'însele, și că afară de acésta a voit să constate că guvernul sĕŭ a refusat ori-ce sprijin politic rușilor posesori de obligațiuni turcesci.

Remâne înțeles, că propunerea lui Caratheodory-Pașa este trimisă la comisiunea pentru delimitarea fruntariilor.

Congresul se preocupă apoi de fixarea ordinei ziler a viitórei ședințe. După observațiunile comitetului Andrassy și ale comitelui Șuvaloff cestiunea Muntenegrului este lăsat pentru ună ședință ulterióră. Congresul decide să se trécă mâine la discuțiunea afacerilor grecesci, pe urmă la aceia a afacerilor române, și esamină procedura ce se va adopta în privința primirei representaților grecĭ.

Comitele de Saint-Vallier observă că miniștri grecĭ trebuesc, în prima ședință la care vor fi admiși, să se mărginéscă a pre-

senta congresului cererile și observațiunile guvernului lor: congresul se va concerta apoĭ când nu vor fi presenți și va discuta cu dênșiĭ într'uă ședință următóre. Aci avem în adevĕr două ordine de ideĭ, întêiŭ espunerea vederilor și dorințelor Greciei, al doilea însuși discuțiunea în congres.

Președinte acceptă acéstă procedură, și, cu învoirea unanimă a Înaltei Adunări, anunță că va însciința pe representanții Greciei că congresul 'i va asculta mâine.

Lordul Salisbury și comitele Corti întrébă dacă nu va fi dat și României, să 'și apere causa înaintea Înaltei Adunări.

Președintele rĕspunde că, afacerile române fiind la ordinea ḑilei de mâine, cestiunea redicată de plenipotențiarĭ aĭ Angliterei și aĭ Italiei va putea fi atunci discutată.

Mehmed-Ali-Pașa presintă uă moțiune relativă la fruntariele Muntenegrului care va fi tipărită și anexată la protocol.

Sedința este închisă la orele 5.

Semnați: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. v. Hohenlohe, Andrassy, Carolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacov, Șuvalow, P. d'Oubril; Al. Caratheodory, Mehemed-Ali, Sadullah.*

Anexa 1 la protocolul 8.

Fruntaria pentru Serbia.

(Harta statului major austriac)

Linia va lungi fruntaria actuală prin thalvegul Drineĭ lăsând principatului Maly Swornik și Sakpar.

Apoĭ va merge d'a lungul vecheĭ fruntarieĭ a principatului pênă la Kopaonik, din care se va despărți în vêrful Kaniluguluĭ. De acolo ea se va confunda cu hotarul occidental a sandjaculuĭ de Nisch pênă la satul Kontsul pe Morava, trecênd maĭ întêiŭ prin crésta contra fortuluĭ de apus de la Kopaonik, apoĭ prin aceea de Maritsa și Mrdar Planina (formênd împărțirea apelor între basinul Ibaruluĭ și a Sitniceĭ pe de uă parte, și a Toplicĕĭ pe de alta) — lăsênd Turcieĭ trecĕtórea Prepolac — pênă la muntele Djok, mergênd apoĭ spre apus prin crestetul împărțireĭ apelor între Brvenitsa și Medvedja, Rjeka, de unde se va da jos într'uă direcțiune spre răsărit între satele Petrilja și Dukat, pentru a trece gârla Medvedja și a se sui pe vêrful Goljak-Planina (formând împărțirea apelor între Kriva Rjeka pe de o parte și Poljanica, Veternica și Morava de alta) de unde se va îndrepta spre apus la Kontnul pe Morava, lăsând Serbieĭ acest sat. De acest punct fruntaria va merge d'a lungul thalweguluĭ Moraveĭ pênă la Lusan lăsând Turcieĭ acest sat, de unde se va îndrepta prin Borovce și Novoselo, lăsând Turcieĭ aceste sate pênă la culmea munteluĭ Kujan. De la acest punct, fruntaria se va confunda din nou cu hotarul administrativ meridional și oriental a sandjakuluĭ Nisch formând împărțirea apelor între basenurile Vardaruluĭ, Stroumeĭ, Iskeruluĭ și Lomuluĭ pe de uă parte, și al Moraveĭ și Timoculuĭ pe de alta.

Acest hotar administrativ și cu deosebire însemnat prin crésta de la S. Ilia-Planina, culmea munteluĭ Kljuc, crestetul de la Babina-Glava, vêrful munților Crnivork, Streser, Vilo-Golo, Mesid, Ravna-Siba, și Ogorelica, crestetul munților Kosturnica-Ljubas-Grloska et Visker-Planina. Ea trece apoĭ prin strâmtóre căi Sophia-Nisch, lângă satul Solina, de unde trece prin împrejurul satelor Malovo, Murgas și Gédic, și apoĭ într'uă linie dréptă pênă la culmea Ginci, (Ginci-Pass) care va rĕmâne Bulgarieĭ. De la acest punct, ia d'alungul crestetuluĭ munților: Kodza și Ciprovac-Balkan, apoĭ de la Stara-Planina, pênă la vechia fruntaria orientală a principatuluĭ, aprópe de la Kula, „Smiljova-Cuka."

Anexa No. 2 la protocolul 8.

După preliminările de pace semnate la Andrianopoli uă sporire de teritoriŭ, echivalent cu acel căḑut prin sórta armelor în mânele Muntenegrenilor, trebuia să le fie acordat.

Acest teritoriŭ se compune:

1. Din *nahiele* Zubci, Banjani, Piva, Drobniok, Saran, Yezére, și din uă parte a districtuluĭ Bihor, care este între Limul și districtul muntenegren Vassovik. — Tóte

aceste *nahiele* sunt de lungă vreme cunoscute sub numele de „districte revoltate“, fiind-că situaţiunile topografice şi reua stare a căilor împedica greŭ acţiunea trupelor imperiale, locuitoriĭ lor, chiar în vreme de pace, eraŭ maĭ mult saŭ maĭ puţin revoltaţiĭ.

2. Din districtul Niksic căḑut în mâinele Muntenegrenilor după capitulaţiunea cetăţeĭ Niksic, şi evacuarea de către trupelor nóstre a blochauselor de piatră care apăraŭ trecętórea de la Duga.

3. Din districtul Kutsi locuit de slavi orthodoxĭ şi situat între teritoriul Albanesilor clementi şi Muntenegruluĭ.

Maĭ naînte Kutsioti făceaŭ necontenit causă comună cu Albanesi, dar de la începutul ultimuluĭ resboiŭ, s'aŭ declarat pentru Muntenegrĭ, fraţiĭ lor de rasă.

4-lea. Din oraşul Antivarĭ şi din uă parte a districtuluĭ care pórtă acelaşĭ nume.

Când s'a încheat armistiţiul, acéstă parte a avut ca hotare cursul Bojaneĭ de la gura eĭ şi pênĕ la lacul Lass şi apoĭ uă linie perpendiculară trasă de la vêrful Vest al acestuĭ loc spre locul Scutari pe satul Skla.

Ţĕrile sus menţionate în aceste 4 paragrafe formézĕ, fără îndoială, teritoriul ce a avut în vedere al douilea paragraf a preliminărilor de pace, ca trebuind să se cedeḑe Muntenegruluĭ. Déca se va esclude uă parte óre-care, ar trebui să se acorde un echivalent principatuluĭ.

Déră după preliminările de la San Stefano nu numaĭ tóte ţĕrile despre care este vorba, afară de micul district Zubci, a fost cedate Muntenegruluĭ, dér s'a maĭ adăogat şi uă mare întindere de pământ pe care nicĭ un muntenegrén înarmat nu o călcase, precum: cazasele bosniace Foca, Plevje (Tachlidjé) Prjepolje (Prepol), Bjelopolje (Akova) şi Berana, precum şi cazasele albanese Rozai şi Gussinije cu munţiĭ locuiţĭ de claniĭ albanesĭ din Hoteĭ şi Clementi.

Cazasele fruntare kolachein de către Novi-Bazar şi Spouz şi Podgoritza de către Albania, a fost şi dênsele coprinse în teritoriul care se va da Muntenegruluĭ cu tóte că era în căpeteniele acestor cazase numeróse garnisóne care nu se temĕŭ de loc de vr'un atac.

Pleńipotenţiari otomanĭ supune aprecierei înalteĭ adunărĭ, în ce privesce linia fruntarie a Muntenegruluĭ, contra ḑicerea între basele păceĭ şi preliminările de la San Stefano. Insufiaţĭ de dorinţa ca linia fruntară ce va desparte Muntenegrul de Imperiŭ, să fie, pe cât se póte, trasă ast-fel ca să împedice prin obstacole naturale, pentru una şi cea-altă parte, violaţiunile de fruntariĭ şi depredaţiunile, supun aprobaţiuneĭ congresuluĭ următórea rectificaţiune a linieĭ fruntarie actualmente:

a). Pentru partea despre Nord se va ceda Muntenegruluĭ districtele Banjani, Niksic, Piva, Drobniak, Saran şi Yezéré: casarma fortificată Crkvica dintre Piva şi Tara, care este un fort înaintat al oraşuluĭ Fotsa şi prin urmare tot-d'a-una ocupată de un batalion de infanterie, ar rĕmânea Turcieĭ şi linia fruntariă ar trece pe lângă satul Nedvina, fiind aprópe perpendiculară cu cele douĕ rîurĭ sus menţionate.

b). Pentru partea despre Est linia fruntariă ar urma ţĕrmul stâng al Tareĭ şi pe urmă rîul care din muntele Ctarac se scobóră spre Prostzen şi ar urma împrejurul Colacheinuluĭ linia cea vechiă pênĕ la punctul însemnat pe cartă cu numele Sisko-Yézéro.

S'ar scoborî de la acest punct spre satul Djouza şi ar sui Limul pênĕ la Sekulare. Mica cetate Bĕrana, fiind în acéstă parte cheia Albanieĭ, înălţimele care sunt vis-à-vis, pe ţărmul stâng al Limuluĭ, near rĕmânea şi ar face parte din raionul acesteĭ cetăţĭ.

c). Pentru partea despre Sud, considerând că districtele Gussinié şi Plava nu sunt locuite de cât de Albanĭ şi că aceste districte cum şi oraşele musulmane Spouj şi Podgoritza n'aŭ fost nicĭ uă dată ocupate de Muntenegrenĭ, nu s'ar putea rectifica fruntariele de cât plecând de la muntele Ziva de unde noua liniă ar scoborî cursul rîuluĭ Răjsnitsa pênĕ la satul Fundina, s'ar întórce împrejurul Podgoritzeĭ, ast-fel că înălţimele vecine din partea Nord-Est ar face parte din raionul acestuĭ loc şi ar întâlni linia cea vechiă la confluentul rîuluĭ Zeta cu Mosaca.

Districtul Antivari fiind locuit esclusiv de Albanesĭ ar rĕmânea sub dominaţiunea otomană şi nu s'ar ceda Muntenegrilor de cât portul Spizza, cu uă mică rectificaţiune de fruntarie, care de la punctul Milujevic, ar merge în linie dréptă spre satul St-Pettka, situat pe malul mărel.

Acéstă Inaltă Adunare ar trebui să decidă daca pentru partea districtuluĭ Antivari, ocupată acum de Muntenegrenĭ, ar trebui să li se dea un equivalent pe un alt punct óre-care.

PROTOCOLUL Nr. 9.

Şedinţa de la 29 (17) Iunie 1878.

Erau presenţĭ:

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Anglia comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russell.

Pentru Italia comitele de Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorciacow, comitele Şuvalow, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru Caratheodory-paşa, Mehemed-Ali-paşa, Sadullah-Bey.

Şedinţa este deschisă la 2 ore şi jumĕtate.

Preşedintele comunică că comisiunea de delimitare a fruntariilor este constituită şi compusă în modul următor:

Pentru Germania principele de Hohenlohe.

Pentru Austria baronul de Haymerle.

Pentru Francia comitele de Saint-Vallier.

Pentru Anglia lordul Odo-Russell.

Pentru Italia comitele de Launay.

Pentru Rusia comitele Şuvalow.

Pentru Turcia Mehemed-Ali-paşa.

Comisiunea a ţinut prima sa şedinţă astădĭ.

Maĭ 'nainte de a veni la ordinea dilelĕ, preşedintele reamintesce că diferitele propunerĭ făcute în cea din urmă şedinţă aŭ fost inaintate comisiunilor respective.

La ordinea dilelĕ, este maĭ întêiŭ, art. XV al tratatuluĭ de la San-Stefano, privitor la insula Creta şi la provinciile limitrofe cu Regatul Greciel. Conform decisiuneĭ luată de către congres, preşedintele a invitat pe D-niĭ representanţĭ aĭ guvernuluĭ M. S. Regale al Greciel, ca să binevoéscă a face Inaltel Adunărĭ, în şedinţa de astădĭ, comunicările cu care ar fi însărcinaţĭ.

Preşedintele citesce art. XV al tratatuluĭ de la San-Stefano.

Lordul Salisbury cere uă modificare a ultimuluĭ aliniat, conceptat precum urméză: „comisiunĭ speciale, la care elementul indigen va lua uă mare parte, vor fi însărcinate, în fie-care provincie, cu elaborarea în detaliŭ a nouluĭ reglement. Resultatul acestor lucrărĭ va fi supus esamenuluĭ Sublimeĭ Porţĭ, care va consulta guvernul imperial al Rusieĭ, maĭ 'nainte de ale pune în esecuţiune".

Excelenţa Sa ar dori ca cuvintele: „de guvernul imperial al Rusieĭ, să fie înlosuite prin cele următóre: „comisiunea europénă".

Comitele Şuvalow atrăgênd atenţiunea asupra pericoluluĭ ce deja a semnalat, de a întinde prea mult atribuţiunile comisiunilor europene, opinéză că ar fi de preferit de a înlocui cuvintele propuse de către lordul Salisbury prin: „marile puterĭ ale Europeĭ".

D. plenipotenţiar al Angliel insistând pentru menţinerea cuvintelor ce a propus, şi principele de Bismarck observând că în fond diverginţa între ambele opiniunĭ emise este fórte pucin simţitóre, comitele Şuvalow primesce redacţiunea propusă de Anglia, la care aderă asemenea şi congresul.

D-nĭ Delyannis, ministrul afacerilor străine al Greciel, şi Rangabé, ministrul Greciel la Berlin, sunt apoĭ introdusĭ.

Preşedintele declară că congresul a voit să asculte dorinţele şi aprecierile guvernuluĭ elen maĭ 'nainte de a lua uă decisiune asupra art. XV care formézĕ, în

momentul de față, objectul deliberațiunilor sale. Alteța Sa rógă pe D-niĭ representanțiĭ aĭ Greciei să aducă la cunoscința Inalteĭ Adunăreĭ, opiniunile și dorințele lor.

D. Delyannis esprimă, înaintea congresuluĭ, recunoscința guvernuluĭ elen pentru admiterea representanților Greciei în sinul Inalteĭ Adunărĭ. Excelența Sa speră că congresul va bine-voi să esamineze cu ună egală bună voință causa ce colegul sĕŭ împreună cu dênsul, aŭ misiunea de a apăra. Apoĭ citesce comunicarea următóre:

„Dorințele unice și adevĕrate ale guvernuluĭ elen aŭ fost tot-d'auna identice cu aspirațiunile națiuneĭ întregĭ, represintată în mică parte prin Grecia liberă.

„Aceleașĭ aspirațiunĭ insuflaŭ poporul elen când în anul 1821, dênsul a întreprins resbelul îndelungat al independenței sale.

„Ĕră în ceea ce privesce realisarea lor deplină, guvernul elenic nu 'șĭ face nicĭ ună ilusiune asupra numeróselor dificultățĭ ce întâlnesce.

„Nestrămutata resoluțiune ce are Europa de a restabili pacea în Oriente, fără a sgudui prea mult starea de lucrurĭ esistentă, arată guvernuluĭ elen marginile ce trebue sĕ impună aspirațiunilor sale.

„Ast-fel, guvernul trebue să limiteze dorințele sale, mulțumindu-se cu anexarea Candieĭ și a proviaciilor limitrofe regatuluĭ, ca singurul lucru ce s'ar putea face pentru Grecia, în momentul de față.

„Dorințele guvernuluĭ regal nu sunt în contradicțiune nicĭ cu interesele Europeĭ nicĭ cu acele ale statuluĭ vecin. A da satisfacțiune acelor dorințe ar fi împlinirea voințeĭ nestrămutată și constantă a populațiunilor acelor provinciĭ, avênd de consecință pentru regat liniscea și ună esistență durabilă.

„După cum credem, împlinirea dorințelor sus-menționate corespunde cu interesele Europeĭ. Voința sa fiind de a aduce și a consolida pacea în Orient, anexarea acestor provinciĭ ar fi midlocul cel maĭ nemerit și singurul care ar putea înlătura tóte causele de periclitare a păciĭ europene. Nu are cineva de cât să 'șĭ reamintéscă trecutul acelor provinciĭ, causele care în atâtea rândurĭ le aŭ turburat, și mĕsurile estreme la care acele provinciĭ aŭ recurs spre îmbunĕtățirea sórteĭ lor, pentru a se convinge pe deplin că tot aceleașĭ cause ar conduce, maĭ curând saŭ maĭ târdiu, la aceleașĭ triste resultate.

„Afară de acésta, Europa care prin întocmirea regatuluĭ elenic a împlinit un fapt cu totul civilisator, prin mărirea regatuluĭ, nu ar face de cât să termine un lucru început.

„Anexarea acestor provinciĭ ar fi și în interesul Turcieĭ, scutind'o pe viitor de orĭce turburărĭ carĭ în atâtea rândurĭ aŭ vătămat budgetul eĭ, aŭ compromis interesele sale politice, și aŭ amărât bunele sale relațiunĭ de vecinĕtate, mult dorite în tot timpul, de către Regatul Elenic.

„Că aceste provinciĭ ar găsi în anexiunea lor un interes capital, este în de obște cunoscut că, de ună jumĕtate de secol deja, dênsele reclam uniunea lor cu Grecia. Adesea orĭ, și cu glas tare, aŭ manifestat acéstă dorință. Nu s'aŭ poprit chiar a lua armele în diferite rândurĭ și a 'șĭ atrage tóte nenorocirile resbeluluĭ spre a realisa acéstă dorință. Sunt d abia câte-va lunĭ, de când una dintr'ânsele, n'a putut fi pacificată de cât în urma asigurăreĭ formale a uneĭ puterĭ marĭ, că „causa elenă nu are să fie atinsă“ și că acéstă putere chiar ar declara lămurit înaintea congresuluĭ „că acéstă pacificare este datorită intervențiuneĭ sale“.

„Ună altă provincie, insula Candia, se află și astădĭ în deplină insurecțiune, și după sciriĭ próspete, sângele curge într'ânsa cu abondență.

„Nu ar fi dar just și human de a satisface aspirațiunile naționale ale acestor țĕrĭ, a împlini dorințele lor manifestate în atâtea rândurĭ și a le scuti pe viitor de destrucțiunile și catastrofele la carĭ se espun pentru a obține ună esistență națională?

„Cât pentru Regatul Elen, tóte manifestările făcute pentru realisarea dorințelor naționale ale grecilor din Turcia, produc în adevĕr ună emoțiune adâncă într'însul.

„Originariĭ din provinciile grecescĭ ale imperiuluĭ otoman, se numĕră cu miile: ună mulțime ocupă funcțiunĭ însemnate, în tó-

te ramurile administrației, în marină, în armată, alții tot atât de numeroși să distingă prin activitatea lor industrială și comercială.

„Noutatea unei insurecțiuni elene în Turcia produce ună impresiune atât de mare în animile lor, în cât le este cu neputință de a sta nemișcați. Pe unii, asemenea sciri îi fac să trécă fruntariile spre a se uni cu combatanți; pe alții îi fac să își verse pungele pentru causa comună. Toți locuitorii din țéră se resimt îndată de acéstă commoțiune, cu tóte că nu sunt originari din provinciile în luptă, și populațiunea întrégă a regatului, care nu póte uita sacrificiile făcute în cursul luptelor anterióre ale fraților séi desmosceniți și să rémână indiferentă la lupta lor pentru libertate, alérgă în rîndurile lor spre a îi ajuta să obțină libertatea lor.

„Ună asemenea stare de lucruri dă nascere de câte-ori asemenea turburări se ivesc, la crise serióse, în Regatul Elenic, cari pun pe guvernul séu, într'ună posițiune fórte dificilă. Ne putênd refusa simpatiile sale grecilor din provinciile în cestiune, unite cu Grecia liberă prin legături istorice, prin origina lor, prin nenorociri comune, ne fiind în interesul lui de a arăta ună indiferență care îi ar lua încrederea ce au avut într'ânsul elementul elen, și care ar înăbuși speranțele ce cu drept cuvênt Grecii din Turcia au pus, în ori-ce timp, în Grecia liberă, ori-ce guvern elen ar fi incapabil să resiste curentului.

„Chiar de ar face una ca acésta, sacrificând interesele cele mai precióse ale regatului, acel guvern ar fi răsturnat de curent care ar atrage țéra întrégă în lupta provinciilor resculate. Admițând chiar că guvernul ar avea puterea să opună ună stavilă curentului național, tóte sforțările sale ar fi de nici un efect; din causa întinderei și conformațiunei liniei fruntariilor regatului, ce ună armată de una sută mii ómeni chiar s'ar vedea în neputință, de a păzi spre a împedica eșirea clandestină a voluntarilor.

„Situația creată guvernului elen prin acele mișcări de insurecțiune, este tot atât de dificilă și de netolerabilă, din punctul de vedere financiar. Budgetul regatului a suferit adese-ori, și suferă încă, din pricina acelor evenimente. Cât de mare și de simțitóre ar fi deosebirea între budgetul veniturilor anului 1829 făcut de către Președintele Greciei, și acel al esercițiului anului trecut, nu este mai puțin adevărat că adjutórele pecuniare făcute refugiaților provinciilor resculate și luptătorilor repatriați, și că armările motivate prin acéstă situațiune anormală, și prin relațiunile câtuși de puțin încordate cu Statul limitrof, cari au fost tot-d'auna consecința acelor armări, a pus în posițiune pe guvern să cheltuéscă mai multe milióne, a mărit datoria publică, întrebuințându-se într'un mod nefolositor cea mai mare parte a veniturilor Statului, cari întrebuințate la desvoltarea materială a țărei, ar fi sporit resursele sale și mai mult încă, ar fi făcut'o mai fericită.

„Déca națiuni mari și bogate cu cari mica Grecie nu se póte nici ună dată măsura, au simțit în circumstanțe analóge, consecințele oneróse a unor asemenea cheltueli, este fórte natural ca sărmanul regat elenic, care nu ună dată s'a vědut nevoit de a se supune unor asemenea obligațiuni, cari astă-di hrănesce pe teritoriul séu trei-deci de mii de refugiați și trebue să se ocupe cu pregătiri întrecênd puterile sale, nu este de mirare că acel regat nu numai să sufere de povara unor cheltueli de acéstă natură, déră încă se piară sub greutatea lor.

„Guvernul Majestății Sale este pătruns de convicțiunea nestrămutată că ună asemenea stare de lucruri nu ar mai putea dura. Crede de datoria sa de a nu negligia urgenta expunere a acestei situațiuni, înaintea congresului, și de a 'l ruga să bine-voéscă a aduce remediul necesar pentru înlăturarea causelor cari au preparat disa situațiune.“

Președintele dice că expunerea ce congresul a ascultat acum, se va imprima și distribui, și în urmă se va supune la esaminarea atentă a congresului.

D. Rangabé face apoi nisce apreciări complimentare, și insistă mai cu sémă asupra progresurilor realisate în Grecia, de la proclamarea independinței, asupra dificultăților ce strimtorarea teritoriului, agitațiunile permanente ale provinciilor vecine de a-

aceaşĭ rasă, aŭ adus necontenit, împedicând astfel prosperarea şi desvoltarea Regatuluĭ Elen.

Excelenţia Sa afirmă din noŭ că întinderile de teritoriŭ cerute de colegul sĕŭ, sunt nu numaĭ necesariĭ esistenţeĭ Grecieĭ chiar, dĕră şi păceĭ Orientuluĭ.

Preşedintele rĕspunde că congresul îndată ce va fi studiat consideraţiunile presentate de către D-niĭ representanţĭ elenĭ, le va comunica resultatul deliberaţiunilor sale. Dênsul anunciă că concursul lor le va fi din noŭ cerut atunciĭ, şi le mulţumesce pentru că aŭ bine voit să rĕspundă invitaţiuneĭ ce li s'a făcut de către congres.

D-niĭ Delyannis şi Rangabé retrăgându-se, congresul avênd la ordinea zileĭ art. V şi art. XIX al tratatuluĭ de la San-Stephano, privitor la Romauia, încep esaminarea acelor articole.

Lordul Salisbnry, reamintind cestiunea pusă în şedinţa precedentă, propune de a se lua resoluţiunea décă representanţiĭ Românieĭ vor fi ascultaţĭ de către congres. Pentru Excelenţia Sa, înalta adunare, după ce a ascultat delegaţiĭ uneĭ naţiunĭ carĭ reclamă nisce provinciĭ străine, s'ar arĕta echitabilă, ascultând şi pe representanţiĭ uneĭ ţărĭ a cărĭĭ dorinţă este de a păstra un teritoriŭ ce 'ĭ aparţine.

Comitele Corti declară că se unesce cu totul cu opiniunea esprimată de către colegul sĕŭ, representantul Angliеĭ.

Principele de Bismark nu crede că admiterea Românilor din punctul de vedere al reuşiteĭ lucrărilor congresuluĭ, să presimţă acelaşĭ interes, ca admiterea Grecilor a căror pretenţiunĭ, orĭ ce resultat ar avea, nu ar putea să aibă uă influenţă aşa de considerabilă asupra deliberaţiunilor congresuluĭ. Alteţia sa este plecat a crede că ar fi bine să nn se înmulţéscă dificultăţile ce acéstă înaltă adunare găsesce în opera sa de pacificare, prin admiterea delegaţilor românĭ, a căror reclamaţiunĭ, cunoscute de maĭ 'nainte nu par de natură a înlesni buna înţelegere: cu tóte acestea, de óre-ce cestiunea a fost pusă înainte, D-sa se crede dator a o supune sufragiuluĭ colegilor sĕĭ.

Comitele Şuvalow stabilesce deosebirea ce esistă între Grecia, stat independent, şi România a căreĭ independenţă nu este încă recunoscută de către Europa. Ar fi maĭ multă analogie între Grecia şi Sêrbia care în urma declaraţiuneĭ congresuluĭ, a fost liberată, perdênd caracterul sĕŭ de Stat vasal, şi cu tóte acestea Inalta Adunare nu a admis pe delegaţiĭ Sêrbĭ.

Preşedintele adresându-se la secretariat pentru a cunósce décă cererea de admitere la congres, emană de la guvernul Principatuluĭ Român, Comitele Corti constată că petiţiunea este subsemnată de douĭ miniştri aĭ Principeluĭ Carol şi că conform procedureĭ adoptată de către congres acest document este introdus şi recomandat de către lordul Salisbury şi plenipotenţiariĭ italianĭ.

Preşedintele procedéză la vot.

Comitele Andrassy primesce propunerea lorduluĭ Salisbury şi a comiteluĭ Corti, dĕră cu speranţa că ea va aduce uă soluţiune care ar urma să garanteze pacea.

D. Waddington este de părere a se admite represintanţiĭ românĭ, şi speră că acéstă dovadă de interes va înlesni aderarea Românieĭ la decisiunea congresuluĭ, orĭ care ar fi dênsa.

Obţinându-se voturile Angliеĭ şi Italieĭ preşedintele se adreséză la D-niĭ plenipotenţiarĭ aĭ Rusieĭ.

Principele Gorceacoff declară că se unesce cu opiniunea principeluĭ de Bismarck esprimată asupra acesteĭ cestiunĭ. Scopul Rusieĭ este de a ajunge la uă pace durabilă cât maĭ curând, şi Alteţa Sa crede că presenţa representanţilor Românĭ este de natură a provoca discuţiunĭ violente. Fără a vota în contra admitereĭ lor, principele Gorceacoff insistă ca opiniunea sa să se însereze în protocol.

Preşedintele stăruind ca plenipotenţiariĭ ruşĭ să esprime într'un mod precis votul lor, comitele Şuvaloff ziice că pentru gnvernul sĕŭ, observaţiunile adresate de către delegaţiĭ Românĭ ar spori dificultăţile discuţiuneĭ, de óre-ce, în adevĕr Rusia nu va suferi să i se facă acusărĭ fără ca să se apere. Cu tóte acestea, dacă majoritatea congresuluĭ se pronunciă pentru admitere, plenipotenţiariĭ ruşĭ nu vor putea să voéscă singurĭ depărtarea contra-ziceă-

torilor lor, şi nu se opun la propunerea lordului Salisbury.

Plenipotenţiarii otomani ne făcênd nici o objecţiune, principele de Bismarck dice că a voit să subordonese votul său acelui al puterilor interesate într'un mod special, şi consimte asemenea, în numele Germaniei, la admiterea representanţilor Românî.

Comitele Andrassy esprimă dorinţa ca delegaţii Românî să fie ascultaţi în aceleaşi condiţiuni ca ministrii Greciei.

Preşedintele anunciă, în consecinţă, că se invită representanţii Românî a lua parte la şedinţa viitóre de Luni.

Congresul începe discuţiunea articolelor tratatului de San-Stefano, relativ la România. Preşedintele citesce aliniatul I al art. V ast-fel conceptat:

„Sublima Pórtă recunósce independenţa României care va face să valoreze dreptu-rile sale la o indemnitate ce se va desbate de către ambele părţi.“

Preşedintele întrébă déca congresul este dispus a menţine fără condiţiune, principiul ce figuréză în acel aliniat, saŭ de a subordona acest principiŭ casului când România ar voi să primésca întinderi teritoriale, ce dênsa se pare de acum că refusă. Alteţa Sa nu are o păre e personală asupra acestui punct, dar doresce se afle daca representanţii altor puteri consideră independenţa României ca legată de recunóscerea de către acest principat, a tratatului de la San-Stefano, în totalitate, şi daca nu privesc prin urmare ca legată una de alta, ambele cestiuni de independenţă şi de măriri teritoriale.

Comitele Corti observă că preliminariele tratatului de la San-Ştefano aŭ fost făcute între Rusia şi Turcia, şi că România nu a putut să ia parte la acele preliminării, fiind pusă sub suzeranitatea Porţii. Excelenţa Sa nu crede că ar fi drept ca principatul să fie în acelaşi grad legat, precum este guvernul otoman. El nu crede că ar fi oportun să se facă ca independenţa României să atârne de adesinnea ei, la stipulaţiunile ce o concerne.

Comitele Şuvaloff nu împărtăşesce acéstă părere. România a proclamat, în adevĕr, însăşi independinţa sa, dér acéstă independenţă nu póte fi efectivă fără consimţimêntul Europei, şi congresul este în drept de a statua, fără a cănta déca România esta angagiată saŭ nu, prin celelalte articole ale tratatului de la San-Ştefano.

Lordul Beaconsfield a vĕdut, cu cea mai mare părere de rĕŭ, stipulaţiunile articolului XIX a tratatului de la San-Ştefano, relative la Basarabia. Mai întâiŭ acéstă combinaţie este o immixtiune în tratatul de la 1856 şi numai o extremă necesitate ar fi putut scusa schimbarea unui act atât de solemn, ce e mai mult, nu s'a făcut pomenire de acéstă necesitate; al doilea pentru Excelenţa Sa ar fi o gravă erore de a considera acéstă stipulaţiune ca un simplu schimb de teritoriŭ între doue state. Articolele 4 şi 20 ale tratatului de la Paris constituesc un angagiamênt luat între puterile Europene şi Rusia, cu scopul de a asigura libera navigaţiune pe Dunăre, şi Excelenţa Sa nu găsesce nici o garanţie în privinţa acestei libertăţi în tratatul de la San-Stefano. Prin art. 4 al tratatului de la 1856, puterile aliate s'aŭ angagiat a restitui Imperiului Rusiei tóte pământurile ocupate de trupele sale, dér sub condiţiunea arĕtată la art. 20, că o rectificare a frunturiei ruse va avea loc în Basarabia pentru a da o mai mare siguranţă mai mare pentru libera navigaţiune pe Dunăre. Era dar un angagiament luat către Europa. Aci însă guvernul rus 'şi propune reţinerea pământurilor restituate fără se îndeplinéscă condiţiunile sub care a fost restituate. Primul-plenipotenţiar al Angliterei cere pentru o situaţiune aşa de gravă tótă solicitudinea înaltei adunări. Lordul Beaconsfield deplânge ingerenţa acésta în tratatul de la Paris, şi protestéză contra ei, fără să se preocupe déca schimbul este sancţionat saŭ nu de posesorul actual. Ceî alţi semnatarî ai tratatului de la Paris, declinând orî-ce intervenţiune în acéstă afacere, primul plenipotenţiar al Mariei-Britanii, n'ar putea să povăţuésca pe guvernul Reginei să menţie cu forţa stipulaţiunile acestui tratat, déră protestéză în contra acestui schimb şi aştéptă esplicaţiunile ce colegii sĕi din Rusia ar putea da asupra angagiamentelor ce Suveranul

lor, va lua pentru apărarea libertăţeĭ Dunăreĭ.

Principele Gorciacow crede ca şi lordul Beaconsfield, că libera navigaţiune a Dunăreĭ este nn interes european, dér Alteţa Sa nu vede ce influenţă cesiunea Basarabieĭ ar putea avea asupra libereĭ navigaţiunĭ pe Dunăre. România n'a contribuit în nimic la ameliorarea navigaţiuneĭ Dunăreĭ. Fără îndoială, tractatul de la Paris a dat Moldoveĭ uă parte din Basarabia şi Delta Dunăreĭ, dér la 1857 aceleaşĭ puterĭ a înapoiat Delta Turcilor, făcênd ast-fel Moldoveĭ un serviciŭ, nefiind dênsa în stare de a esecuta lucrările necesare pentru liberul acces a gureĭ de la Sulina. De atuncĭ comisiunea europénă a Dunăreĭ a esecutat marĭ lucrărĭ, care a avut de resultat avantage importante pentru comerciul lumeĭ.

Alteţa Sa considerând cestiunea sub alt punct de vedere aminteşce că la 1856 Basarabia a fost legată numaĭ de Moldova, la uă epocă când principatele trebuiaŭ să rêmâe despărţite. Maĭ la urmă, Valachia şi Moldova s'aŭ unit împotriva tratatnluĭ de la Paris, şi, fără nicĭ nă grije de împotrivire a cabinetelor europene, Principatele-Unite aŭ ales un Domnitor strein căruia, altmintrelea, Alteţa Sa 'ĭ pórtă cel maĭ profund respect; situaţiunea decĭ numaĭ este aḑĭ tot aceeaşĭ, ca maĭ 'nainte. Principele Gorciakow declară, în fine, că guvernul sĕŭ n'ar putea nicĭ într'un chip să părăséscă acéstă cestiune, şi speră că lordul Beaconsfield nu va persista asupra objecţiunelor séle când Excelenţa Sa va fi încredinţată că libertatea Dunăreĭ nu va fi lovită de loc prin retrocesiunea Basarabieĭ.

Comitele Şuvalow ḑice că, décă a înţeles bine observaţiunile D-luĭ prim-plenipotenţiar al Englitereĭ, nobilul lord regretă că tratatul de la San-Stefano constitue uă imixtiune în tratatul de la 1856, prin care Rusia s'a angagiat în facia Europeĭ. D. plenipotenţiar al Rusieĭ crede de datoria sa să amintéscă că tratul de la San-Stefano este uă convenţiune preliminară, ne-avênd forţă obligătóre de cât între cele douĕ puterĭ contractante şi prin care Rusia a voit să înscliinţeze maĭ d'inainte pe guvernul turc de ce are să céră maĭ târḑiŭ Europeĭ. Cu acéstă intenţiune Rusia a venit la congres după uă luptă lungă şi victoriósă. Nobilul lord a adăogat că nu privesce retrocesiunea Basarabieĭ ca necesară. Comitele Şuvalow cugetă că lordul Beaconsfield n'ar putea să nu recunóscă că, pe câtă vreme uă naţiune 'şĭ-a reluat posesiunea uneĭ părţĭ de teritoriŭ răpită de un rĕsboiŭ trecut, este dificil de a obţine că uă naţiune să renunţe la un teritoriŭ dobêndit din noŭ. In ceeace privesce libera navigaţiune a Dunăreĭ, D. plenipotenţiar al Rusieĭ va presenta óre-carĭ esplicaţiunĭ carĭ 'ĭ se par îndestulătóre spre a satisface pe lordul Beaconsfield. Rusia ar fi putut privi cestiunea Basarabieĭ ca uă cestiune de ambiţiune şi de interes saŭ ca uă cestiune de onóre. Rusia a voit să o reducă la uă cestiune de onóre şi pentru aceea nu cere înapoerea părţilor teritoriuluĭ a căruia posesiune ar fi putut să constitue uă ameninţare saŭ cel pucin uă ingerinţă în libera navigaţiune a fluviuluĭ. In fine, ea oferă, în schimb, Românieĭ un teritoriŭ maĭ întins, cncerit cu preţul sângeluĭ eĭ şi care trebuo să fie considerat ca bine luat. Comitele Şuvalow este convins că România nu perde cu acest scimb. In ce privesce integritatea şi independenţa Românieĭ, Excelenţa Sa crede, cu lordul Beaconsfield, că asemenea principiĭ nu trebuesc să fie esprimate numaĭ prin cuvinte, déră trebuesc să fie órecum uă realitate. Insă, România n'ar putea să apere în realitate independinţa şi integritatea eĭ, pe câtă vreme va persista a trăi pe pământurile unuĭ mare Imperiŭ, care se vede în drept de a revendica un petec din vechiul sĕŭ teritoriŭ. Comitele Şuvaloff este fórte încredinţat că România însăşĭ, ca şi Europa întrégă, are interes a vedea acéstă cestiune resolvată în sensul aspiraţiunelor legitime ale Rusieĭ.

Principele Gorceakoff doresce a adăoga uă observaţiune relativă la valórea schimbuluĭ.

România n'ar obţine numaĭ după un rĕsboiŭ la care a luat parte independinţa şi dĕrâmarea fortereţelor carĭ 'ĭ amenin̦aŭ siguranţa. In favórea eĭ s'a stipulat anexiunĭ eventuale carĭ ar mări teritoriul sĕŭ în proporţiunea de 3,500 kilometri pătraţĭ

de întindere, de 80,000 capete de populaţiune, în comparaţie cu ce ar ceda, şi care ’ĭ va asigura, afară de Delta Dunăreĭ ce ’ĭ s’a fost luată de Europa la 1857, nisce districte fertile ca Babadaghul şi un bun port de comerciŭ pe marea Négră.

Guvernul Imperial al Rusieĭ este hotărât decĭ nu numaĭ de a menţine un drept, déră a se pune pe calea equităţeĭ, regulând, pe base mutual avantagióse, cu guvernul român, uă cestiune fără soluţiunea căreia ar fi imposibil de a se stabili, între Rusia şi România bunurile raporturĭ necesare la consolidarea păceĭ în Orient.

Alteţa Sa crede că acesteĭ consideraţiunĭ arată în destul că Rusia nu cere maĭ mult de cât dă. Principele Gorciakow maĭ vrea să amintéscă că, în realitate, tóte drepturile şi privilegiele Românieĭ ’ĭ-aŭ fost asigurate prin sângele rus. Nu s’a încheiat nicĭ un tratat între Rusia şi Turcia, de un secol, fără a se stipula ceva în favórea Românilor. Alteţa Sa doresce să maĭ adaoge uă observaţiune psyhologică şi regretă de a constata că décă, în viaţa privată, se întêmplă adese-orĭ că, făcênd un serviciŭ unuĭ amic, el să devie pe urmă vrăjmas, acest adevĕr se aplică maĭ mult încă în politică. Principele Gorceakoff se mărginesce a cita esemplul Românilor, şi crede că observaţiunea sa póte să liniştéscă în totul pe aceĭ carĭ se tem că Rusia ca dobêndi devotamentul absolut al populaţiunelor în favórea cărora ’şĭ-a impus cele maĭ marĭ sacrificiĭ.

Principele de Bismarck declară că, în cât privesce necesitatea de a asigura libera navigaţiune pe Dunăre, împărtăsesce cu totul ideile D-luĭ prim-plenipotenţiar al Englitereĭ, déră nu vede că este uă conexitate între libertatea Dunăreĭ şi retrocesiunea Basarabieĭ. Se asociază, în ce privesce Basarabia, cu opiniunea plenipotenţiarilor ruşĭ, avênd în vedere maĭ pucin interesele Rusieĭ de cât pacea statornică a Europeĭ. Alteţa sa crede că tratatul de la Paris ar fi fost maĭ solid décă s’ar fi înlăturat acéstă cestiune de amor propriŭ, acéstă micşorare de teritoriŭ care nu atingea de loc puterea unuĭ Imperiŭ aşa de mare. Principele de Bismarck cugetă că opera congresuluĭ ar fi incomplectă, décă Inalta Adunare ar lăsa să subsiste uă dispoziţiune de la care ar atârna în viitor uă amintire durerósă pentru naţiunea rusă, pe câtă vreme schimbul propus nu pare a fi contrariŭ intereselor Românieĭ. Se teme că congresul, nevoind a satisface simţimêntul istoric al Rusieĭ, să nu micşoreze sorţiĭ dăinuireĭ opereĭ sale.

Preşedintele crede însă că ar fi preferabil de a amâna discuţiunea pênĕ în momentul în care reprezentanţiĭ românĭ vor fi fost ascultaţĭ în şedinţa de Lunea viitóre. Apoĭ adaogă că doresce a pune la ordinea ţileĭ a viitóreĭ şedinţe, déca va fi locul, cestiunea Muntenegruluĭ după ce se va termina aceea a Românieĭ.

Acéstă propunere este acceptată de congres şi şedinţa se rădică la orele 4 şi jumĕtate.

Semnaţĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. v. Hohenlohe, Andrassy Karoly, Haymerle, Wadington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Şnvalow, P. d’Oubril, Al. Caratheodory, Mehemed-Ali, Sadullah.*

PROTOCOLUL Nr. 10.

Şedinţa din 1 Iulie, (19 Iunie) 1878.

Presenţĭ:

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bülow, principele Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele Saiut-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marquisul de Salisbury, lordul Odo-Russell.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorceakoff, omitele Şuvaloff, D. d’Oubril.

Pentru Turcia Alexandru-Caratheodory-paşa, Mehemed-Ali-paşa, Sadullah-Bey.

Şedinţa se deschide la 2 şi jumĕtate ore.

Protocólele 8 și 9 sunt adoptate.

Președintele face mențiune de petițiunile resumate în lista No. 8.

Comitele Șuvalow reamintesce că, într'uă ședință precedinte, a luat ad-referendum cestiunea trecerei și a dreptului de garnisonă al Austro-Ungariei în Bosnia și Herzegovina: în urma unei înțelegeri cu comitele Andrassy, D. plenipotențiar al Rusiei 'și retrage objecțiunile și aderă la propunerea D-lui plenipotențiar al Austro-Ungariei.

Ordinea de di chémă, înainte de tóte, ascultarea representanților României. Președintele, conformându-se decisiunei luate de congres în ultima ședința, a invitat pe D-nii Brătianu și Kogălnicénu, ministri ai principelui Carol al României, a face în ședința de astădi, comunicațiunile cu carí ar fi însărcinați.

Delegații români, D-nii Brătianu și Kogălnicénu sunt introduși, și președintele 'i rógă să ia cuvêntul spre a explica opiniunile și aprecierile guvernului lor asupra punctelor tratatului de la San-Stefano privitóre la dênșii.

D. Kogălnicénu mulțumesce congresului că a bine-voit a admite pe representanții români și dă citire memorandului următor:

Domnilor plenipotențiarí,

Mai 'nainte de tóte ținem a mulțumi congresului din tot sufletul că a bine-voit a asculta pe delegații români, în momentul de a desbate asupra României. Acesta e un nou titlu adus de Europa pe lêngă cele ce de mult încă 'i aŭ atras recunoscința Națiunei române, și acéstă unanimă dovadă de bună-voință ne pare a fi un fericit augur pentru succesul causei ce suntem chiămați a apĕra d'inaintea D-vóstre.

Nu ne vom mai opri asupra evenimentelor în carí ne am aflat împinși prin necesități de forță majoră. Vom trece asemenea sub tăcere fie acțiuuea militară la carí am luat parte, fie acțiunea diplomatică la care parte nu ni s'a făcut. Am avut ocasiune mai d'inainte a constata că periodul tractărilor ne a fost mai pucin priincios de cât norocul armelor.

Ne vom mărgini déră a expune dreptu-rile și dorințele țerei nóstre, pe basa resumatului presentat în memoriul ce am avut onóne de a supune de curênd congresului.

I.

. Noi credem că, după dreptate, nici uă parte a teritoriului ei actual nu trebue să fie deslipită de România.

Reînapoierea unei părți din Basarabia către principatul Moldovei, prin tractatul de la 1856, a fost un act de dreptate din partea Europei. Căci trunchierea de la 1812 nu putea să se îndreptățéscă nici prin faptul, nici prin dreptul de cucerire.

La 1812, Basarabia făcea parte dintr'un principat a cărui autonomie fusese solemn mărturisită de tóte tractatele ce se încheiase mai 'nainte între Imperiele Rus și Otoman.

Mai cu sémă tratatul de la Cuciuc-Cainardji recunoscuse Domnilor Moldovei și țerei Românesci calitatea de suverani și stabilise că Basarabia face parte din Moldova.

Așa déră ea era uă țeră românéscă, cu instituțiuni și legi românesci, fórte lămurit păstrate de Majestatea Sa Impăratul Alexandru I. Acest respect al vechei naționalități era fórmulat în rescriptul imperial care confirmă organisațiunea administrativă și judecătorésca a acestei provincie în urma alipirei sale de Rusia, fără ca să se facă acolo cea mai mică deosebire între Basarabia de jos și cea de sus.

S'aŭ cercat unii de a conchide, că Basarabia era un ținut turcesc saŭ tatar din unicul fapt că otomanii țineaŭ trei cetăți într'ênsa. Déră istoria țerei Românesci presintă și ea uă anomalie de acelaș fel; cetățile turcesci aŭ fost mult timp și într'ênsa; nu ese însă dintr'acésta că țéra Românéscă să fi fost vr'uă dată țeră turcéscă.

Nici la 1878, precum nici la 1812, nu se póte cere României Basarabia pe basa unui fapt saŭ unui drept de cucerire. Ea aparține unui principat pe care însăși Rusia, în tot cursul ultimului sĕu resbel cu Imperiul Turcesc, 'l-a privit și 'l-a tratat ca pe un Stat independent și aliat.

De altmintrelea, chiar de la începutul campaniei, Rusia a încheiat cu România

uă convenţiune prin care ’Y-a garantat fórte lămurit integritatea actuală a teritoriuluĭ Românesc.

Acéstă garanţie se cerusse şi se acordase atunciĭ pe când nu era cestiune de cât despre trecerea armatelor imperiale prin România. S’ar fi crediut că ea are să se întemeieze cu mult maĭ bine în ḑioa când, la chemarea însăşĭ a Rusieĭ, concursul naţiuneĭ române devenia maĭ positiv şi se prefăcea într’uă efectivă cooperaţiune militară, într’uă complectă alianţă. Intr’adevĕr oştile nóstre aŭ combătut alăturĭ cu trupele Rusescĭ. Déca acésta nu este un titlu spre a ne cresce, apoĭ de sigur nu este nicĭ unul spre a ne scădea.

In lipsă de orĭ-ce alt drept, convenţiunea de la $^{4}/_{16}$ Aprilie 1877, care pórtă subscrierile şi ratificaţiunile cabinetuluĭ imperial, ar fi de ajuns spre a ne păstra uă regiune însemnată a Dunăreĭ, cu care e legată fórte strîns prosperitatea comercială a Românieĭ.

S’a invocat, spre a susţine retrocedarea Basarabieĭ, amintirĭ de glorie şi de isbânḑĭ militare. Déră, într’un aşa lung şir de resbóe armatele rusescĭ s’aŭ distins pe multe câmpurĭ de bătălie şi ’şĭ aŭ preumblat gloria pênĕ sub zidurile Andrianopoleĭ. Şi cu tóte acestea, nu li se recunósce un drept de proprietate asupra regiuneĭ Balcanilor.

S’aŭ maĭ pus înainte şi consideraţiunĭ de recunoscinţă. România scie să ’şĭ împlinéscă datoriile de mulţumire; ea a dovedit acésta tot-d’a-una. Ea nu ’şĭ uită nicĭ istoria, nicĭ numele bine-făcĕtorilor eĭ; ea cinstesce, în Caterina cea Mare şi în Nicolae I, pe generoşiĭ făptuitorĭ aĭ tratatelor de la Cainardji şi de la Andrianopol. Déră ea ’şĭ aduce tot-uă-dată aminte şi de tóte acele sacrificiĭ pe carĭ şi lea impus pentru mărirea, isbânda şi gloria Rusieĭ. Ea nu póte uita că, de la Petru-cel-Mare pênĕ în ḑioa de astăḑĭ, ea a fost, pe rând şi simultaneŭ, basa operaţiunilor militare ale Rusieĭ, grânarul unde se aprovisionaŭ armatele eĭ, chiar atunciĭ când ele se opreaŭ dincolo de Dunăre, şi teatrul, prea de multe orĭ ales chiar de Rusia, pentru cele maĭ grósnice sdrumicărĭ. Ea ţine minte, în fine, că la 1812 a perdut în folosul Rusieĭ jumĕtate din Moldova, adică Basarabia din Prut pênĕ în Nistru.

II.

Cerem ca pămênturile Românieĭ să nu fie supuse la un drept de trecere, pe cât timp va ţine ocupaţiunea armatelor ruse în Bulgaria. Şi într’adevĕr, Dunărea şi Marea presintă acestor armate cele maĭ înlesnite şi cele maĭ puciu constătóre căĭ de transport şi de comunicaţiune. Dupe atâtea încercărĭ, România are trebuinţă de un repaos absolut ca să ’şĭ îndrepteze stricăciunile produse de rĕsboiŭ. Rea condiţiune pentru îndeplinirea acesteĭ lucrărĭ reparatóre şi pentru liniscirea ţĕreĭ nóstre ar fi umbletele printr’ênsa a uneĭ armate strĕine.

III.

Ne pare că ar fi drept ca, pe basa titlurilor eĭ seculare, România să reintre în posesiunea insulelor şi a gurelor Dunăreĭ, coprinḑêndu-se între acestea şi insula Şerpilor. Acéstă înapoiare ar fi numaĭ uă drépтă restabilire a dispositiunilor originare prin care Marile Puterĭ încredinţase Principatelor Dunărene, la 1856, paza libertăţeĭ Dunăreĭ la gurele eĭ.

IV.

Avem temeinica speranţă că România va primi de la guvernul Imperial al Rusieĭ uă despăgubire de resboiŭ, proporţionată cu oştirile ce ḑênsa a pus în mişcare. Mi se pare că este cu totul drept ca despăgubirile stipulate şi obţinute de Rusia, în numele diferitelor State aliate, să fie împărţite dupĕ mĕsura contingentuluĭ militar dat de fie-care dintre beligerantĭ. Principiul acesteĭ împărţirĭ guvernul Imperial ’l a recunoscut şi stărnesce a ’l aplica în folosul Serbieĭ şi Muntenegruluĭ. România este şi ḑênsa în drept de a cere acelaşĭ beneficiŭ. In adevĕr, fiind silită să ţie fórte mult timp armata sa mobilisată spre a preîntêmpina imprejurărĭ amenințătóre, ea a avut sub stégurĭ, atât ca armată de reservă cât şi ca oştire activă, maĭ mult de 70,000 ómenĭ. Osebit de acésta ea a încercat perderĭ însemnate: oraşele eĭ şi tot malul Dunăreĭ aŭ fost bântuite d› bom-

bardări, căile sale de comunicație s'au ruinat; materialul său de resboiu s'a stricat.

Despăgubirile datorite pentru aceste felurite daune s'ar cuveni să fie reportate asupra indemnității totale ce s'a alocat guvernului Imperial al Rusiei, éră modul respunderei lor ar fi să se reguleze de congres după cum va socoti mai bine.

V.

Romănia are deplină încredere că independența ei va fi recunossută definitiv și pe d'întreg de către Europa. Pe lângă dreptul ei cel vechiu, al cărui principiu fusese scălciat prin restêlmăciri istorice, astă-di vine să se adauge titlurile pe care ea le-a împrospătat sau le-a întinerit pe câmpurile de bătae. Dece mii de români au căduț în giurul Plevnei ca să câștige patriei lor libertatea și independența.

Déră tóte aceste sacrificii n'ar fi de adjuns ca să asigure Romănia despre pacinica folosire a bunurilor dobêndite. Ea s'ar simți cu deosebire fericită și recunoscétóre când ar vedea silințele, prin care ea 'și a manifestat individualitatea, resplătite cu uă adevĕrată binefacere a Europei: acéstă binefacere ar fi garanția reală a neutralității sale, care ar pune-o în posițiune de a dovedi Europei că ea n'are altă ambițiune de cât aceea de a fi păzitóre credinciósă a libertății Dunerei la gurele ei, și tot de uă-dată de a se aplica la îmbunĕtățirea instituțiunilor și la desvoltarea mijlócelor ei materiale.

Acestea sunt, D-lor plenipotențiari, expuse pe scurt, dorințele unui mic Stat care nu crede a fi meritat mai puțin din partea Europei, și care, prin organul nostru, face apel la dreptatea și la buna-voința Marilor Puteri, ai căror sunteți eminenții representanți.

D. Brătianu citesce apoi considerațiunile următóre:

Domnilor plenipotențiari,

Expunerea ce v'a făcut colegul meu, în numele său și în al meu, despre drepturile și interesele Romăniei nu are nevoiă de desvoltări mai lungi.

Inalta Adunare, ce are misiunea de a regula situațiunea Orientului, posede pe deplin tóte noțiunile trebuitóre pentru îndeplinirea lucrărei sale.

Suntem încredințați că simțimentele de dreptate și de bună-voință cari ne deschise intrarea pênă d'înaintea D-nielor Vóstre vor determina asemenea și primirea decisiunilor atingĕtóre de Romănia.

Tot ce 'mi permit este de a adăoga, că despuierea nóstră de uă porțiune din patrimoniul nostru nu ar fi numai uă durere adâncă pentru națiunea Română, ci ea ar dărâma în sênul ei ori-ce încredere în tăria tractatelor și în sânta pază, atât a principiilor de dreptate absolută, cât și a drepturilor scrise.

Turburarea, ce ar încerca din acésta credințele ei în viitor, ar paralisa pacinica ei desvoltare și avêntul ei spre propășire.

De acea 'mi și iau, sfêrșind, respectósa libertate de a supune aceste cugetări la Inalta apreciere a Mareluĭ Consiliu Europeau și a iluștrilor representanți ai Majestății Sale Impĕratului tutulor Rusielor, al cărui spirit înalt și inimă marinimósă am avut așa des ocasiunea de a le aprecia în timpul petrecerei Sale în mijlocul nostru.“

Președintele dice că congresul va esamina consciincios observațiunile presentate de delegații Romăniei.

Representanții Români retrăgêndu-se, ordinea de di chiamă esaminarea I-ului aliniat al art. V al tratatului de la San-Stephano.

Principele de Bismarck observă că este vorba de a se sci déca puterile înțeleg a recunósce independința Romăniei. Alteța Sa reamintesce că în 1856, unirea principatelor nu fusese admisă; de atunci încóce, situațiunea s'a modificat de óre-ce Valachia și Moldova s'au întrunit într'un singur Stat; mai multe puteri au recunoscut acéstă stare de lucruri încheînd cu Romănia convențiuni comerciale. Cu tóte acestea, Europa singură are dreptul de a 'i sancționa independența, ea trebue déră să 'și pună întrebarea sub ce condițiuni va lua acéstă importantă decisiune, și déca crede că condițiunile voi fi aceleași ca și cele stabilite de congres pentru Serbia.

D. Waddington declară că, fideli principielor ce 'i au inspirat pênă acum, ple-

nipotenţiarii Francieĭ cer ca congresul se pună independenţeĭ române aceleaşĭ condiţiunĭ ca şi independenţeĭ serbe. Escelenţa Sa nu 'şĭ ascunde dificultăţile locale ce esistă în România, déră, dupe ce a esaminat matur argumentele ce se produc într'un sens séŭ într'altul, Plenipotenţiariĭ Francieĭ aŭ crédut preferabil de a nu se depărta de marea regulă a egalităţeĭ drepturilor şi a libertăţeĭ cultelor. Este dificil de alt-fel ca guvernul român să respingă, de pe teritoriul séŭ, principiul admis în Turcia pentru propriĭ séĭ supuşĭ. Excelenţa Sa crede că este de neîndoit că România, cerênd a intra în marea familie europénă, trebue să primésca sarcinele si chiar neajunsurile situaţiuneĭ, ale căreĭ beneficiĭ ea le reclamă, şi nu se va mai găsi încă, multă vreme, ŭă ocasiune atât de solemnă şi decisivă de a afirma din noŭ principiele ce fac onórea şi siguranţa naţiunilor civilisate. Cât despre dificultăţile locale, D. prim plenipotenţiar al Francieĭ crede că vor fi mai lesne învinse, când aceste principiĭ vor fi fost recunoscute în România şi când rasa hebraică va sci că nu are de nicăerĭ nimic de asceptat de cât de la propriele séle silinţe şi de la solidaritatea intereselor séle cu cele ale populaţiunilor indigene. D. Waddington termină insistând ca aceleaşĭ condiţiunĭ de ordine politică şi religiósă indicate pentru Serbia să fie împuse şi Statuluĭ român.

Principele de Bismarck, făcênd alusiune la principiele de drept publlc în vigóre după constituţiunea imperiuluĭ german şi la interesul ce opiniunea publică pune pentru ca aceleaşĭ principiĭ urmate în politica interióră să fie aplicate şi la politica streină, declară că se unesce, în numele Germanieĭ, cu propunerea francesă.

Comitele Andrassy aderă la propunerea francesă.

Lordul Beaconsfield ḑice că dă ŭă complectă adesiune în numele guvernuluĭ engles la propunerea francesă. Excelenţa Sa nu póte presupune un minut ca congresul să recunóscă independenţa Românieĭ, fără să 'ĭ impuuă acéstă condiţiune.

Plenipotenţiariĭ italienĭ fac aceéşĭ declaraţiune.

Principele Gorciacow, referându-se la espresiunile prin carĭ s'a motivat propunerea francesă şi carĭ daŭ cea mai mare estensiune libertăţeĭ religióse, se unesce pe deplin cu acéstă propunere.

Comitele Şuvalow adaogă că adesiunea Rusieĭ la independinţa Românieĭ este încă subordouată la primirea de către România a retrocesiuneĭ reclamate de guvernul rus.

Plenepotenţiariĭ otomanĭ nu ridică nicĭ ŭă objecţiune contra principiilor presentate de plenipotenţiariĭ francesĭ, şi preşedintele constată că congresul este unanim de a nu acorda iudependenţa Românieĭ de cât cu aceleaşĭ coudiţiunĭ impuse şi Serbieĭ. Altéţa Sa atrage atenţiunea colegilor séĭ asupra reserveĭ formulată de comitele Şuvalow, şi după care recunóscerea independenţeĭ române nu ar fi consimţită unanim de către congres de cât snb condiţiunea ca România să admită schimbul de teritoriŭ stipulat în articolul XIX.

D. Waddington, fără a face în acéstă privinţă ŭă propunere formală, se adresézā la spiritul de echitate şi de bine-voinţă a guvernuluĭ rus şi întrébă déca nu ar fi posibil să se dea óre-care satisfacţiune Românieĭ. Luând în acéstă cale, plenipotenţiariĭ Rusieĭ ar aduce ŭă mare uşurare preocupaţiunilor de consciinţă a mai multora din colegiĭ lor. Cuvintele pronunciate erĭ de principele de Bismarck aŭ indic t fără îndoélă interesul ce esistă, pentru succesul opereĭ congresuluĭ, în încheierea grabnică şi definitivă a schimbuluĭ despre care e vorba: este oportun, în adevĕr, de a nu prelungi ŭă stare de lucruri ce angajéză amorul propriŭ al unuĭ mare Imperiŭ; déră, déca acésta este şi părerea plenipotenţiarilor francesĭ, eĭ cousideră în acelaşĭ timp că Românii aŭ fost trataţĭ pucin cam aspru, şi că compensaţiuuea ce li se ofer nu este suficientă. De la întrunirea congresuluĭ, Francia a consiliat tot-d'a-una pe România de a primi retrocesiunea Basarabieĭ, déră D. Waddington crede că trebue să adreseze în numele guvernuluĭ séŭ, un apel la sentimentele equitabile ale Rusieĭ, şi esprimă dorinţă de a se acorda principatuluĭ ŭă estensiune de teritoriŭ la sudul Dobrogeĭ care să coprindă Silistra şi Mangalia.

Comitele Andrassy a reamintit adesea că guvernul Austro-Ungar are mai cu sémă în vedere cântarea unor soluțiuni definitive susceptibile de a preveni complicațiuni ulterióre. In acéstă ordine de ideĭ déră a fost de părere ca delegaților români să fie ascultați; tot cu acelaș cuget Excelența Sa, reservându-se de a insista, când va fi vorba de navigațiunea pe Dunăre, asupra principiului libertății celei mai complecte, doresce astădĭ ca congresul să pronunțe anexarea Dobrogeĭ la România și în acelaș timp, conform cu opiniunea esprimată de D. Waddington, să se acorde ună estensiune de frontieră a Dobrogeĭ între Silistra și marea Négră. Acéstă decisiune ar facilita soluțiunea cestiuneĭ presinte.

Comitele Corti doresce a nu apelul Italieĭ cu acel făcut de plenipotențiariĭ francesĭ. Excelența Sa, esprimând speranța că Românii se vor resigna la retrocedarea Basarabieĭ, susține că ar fi drept de a li se da ună mai mare întindere de frontiere meridionale în Dobrogia.

Principele Gorceakoff observă că într'ună ședință precedentă a demonstrat deja că despăgubirea oferită principatului era suficientă, că Dobrogia compensa cu prisos cesiunea Basarabieĭ și că de altmintrelea România păstra Delta Dunăreĭ. Alteța Sa își esplică greŭ în ce sens generositatea Rusieĭ ar putea să se esercite de óre-ce Dobrogia s'ar mări în paguba principatului bulgar, deja atât de mult redus. Principele Gorciakow doresce cel puciu a cunósce ce teritorie se ață în vedere.

Președintele întrébă déca înalta adunare este de părere ca discuțiunea linieĭ de frontieră să se facă în ședință plenară.

Principele Gorceakoff esprimă dorința ca acéstă cestiune să fie terminată în presenta ședință. Ună discuțiune urmată în detaliŭ, în sînul unei comisiuni, ar fi prea încétă; ar fi preferabil a se hotărî pe dată, chiar cu prețul vre-unui act de generositate din partea Rusieĭ.

Comitele Șuvaloff, spre rĕspuns la cererea unei concesiuni mai mari ce a fost adresată guvernului sĕŭ de D-nu primplenipotențiar al Franciei, de acord cu colegiĭ sĕĭ din Austro-Ungaria și Italia și sprijinită de restul Europeĭ, crede că trebue să declare că Rusia s'a arĕtat destul de generósă oferind ună provincie care întrece cu 3,500 kilometre patrate întinderea Basarabieĭ și care presintă încă 150 kilometre de țĕrm dunărén și un litoral important pe marea-Négră; dacă însă România doresce a obține încă óre cariĭ localitățiĭ în cariĭ elementul român s'ar afla, déca nu în majoritate, cel puciu destul de compact, plenipotențiariĭ Rusieĭ aŭ órecare latitudine pentru ună asemenea combinațiune. De la Rașova pênĕ la Silistria, este ună fâșie de pământ pe care populațiunea română este destul de numerósă, și Excelența Sa crede că în triunghiul ce pléca de la rĕsărit de Silistra spre a atinge fruntaria actuală, ar putea să fie consimțită ună óre care sporire de teritoriŭ de către guvernul sĕŭ.

Principele de Bismarck doresce, ca și principele Gorceakoff, ca acéstă cestiune să pótă fi terminată astădĭ; ar fi fericit déca sporirea propusă, și a căreĭ acceptare ar garanta unanimitatea congresului în favórea independenței române, ar satisface pe Românĭ. De altă parte, opera congresulŭi n'ar putea fi, după opiniunea sa, durabilă, precum a observat'o deja, déca ar subsista un simțimênt de demnitate atinsă în politica viitóre a unui mare Imperiŭ, și orĭ-care ar fi simpatia sa pentru Statul român, al cărui suveran aparține familieĭ imperiale a Germanieĭ, Alteța Sa nu trebue să se inspire de cât de interesul general care consiliéză de a da ună nouă garanție păceĭ europene.

D. Waddington exprimă din noŭ dorința ca Mangalia pe marea Négră să fie coprinsă în nona fruntarie; ună discuțiune se angagéză între plenipotențiariĭ asupra trasenlui linieĭ în care comitele Corti doresce ca Silistra să fie coprinsă, precum și asupra termenilor cariĭ ar putea să 'ĭ indice esact întinderea.

Comitele Șuvaloff, spre a satisface dorința D-luĭ prim-plenipotențiar al Franceĭ, dă citire redacțiuneĭ următóre:

„Avênd în vedere presința de elemente române, plenipotențiariĭ ruși consimt a prelungi frontiera Românieĭ în lungul Dunăreĭ plecând de la Rașova în direcția Si-

listreĭ. Punctul de fruntarie pe Marea Négră să nu trécă dincolo de Mangalia.“

Acest text, care implică că Mangalia este așeḍată dincóce de fruntaria română, este acceptat de congres.

D. prim-plenipotențiar al Francieĭ mulțămesce D-lor plenipotențiarĭ aĭ Rusieĭ că aŭ bine-voit a intra în calea indicată de dĕnsul.

Lord Salisbury cerênd ca insula Șerpilor să fie adăogată sporireĭ concedată Românieĭ, plenipotențiariĭ Rusieĭ declară că consimt la acésta.

Președintele, resumând resultatele discuțiuneĭ, constată că unanimitatea Inalteĭ Adunărĭ recunósce independința Românieĭ sub condițiunĭ analoge cu cele impuse Sêrbieĭ, și, afară de acésta, sub condițiunea ca România să priméscă, în schimbul Basarabieĭ, Dobrogia augmentată de linia al căreĭ traseŭ s'a determinat.

Caratheodory-Pașa citesce propunerile următóre:

„1. Tributul actual al Românieĭ va fi capitalisat și suma va fi vĕrsată în tesaurul otoman într'un termen de . . .

„2. România va suporta uă parte din datoria otomană proporțională cu veniturile teritoruluĭ ce 'ĭ va fi definitiv anexat.

„3. Pentru tot teritoriul cedat, România este substituită drepturilor și obligațiunilor Sublimeĭ Porțĭ în ceea ce privesce antreprisele de lucrărĭ publice și altele de acelașĭ fel.“

Președintele observă că congresul nu póte discuta aceste cestiunĭ în ședință plenară, și congresul decide trămiterea propunerilor D-luĭ prim-plenipotențiar al Turcieĭ la comisiunea de redacțiune.

Caratheodory-Pașa, avênd în vedere cestiunea de indemnitate indicată în 1-iul aliniat al articoluluĭ V din tratatul de San-Stephano, observă că, articolele tratatuluĭ nefiind acceptate ca obligatoriĭ de România care, prin urmare, nu póte reclama beneficiele stipulate de ele, ar trebui să se suprime clausele eventual inserate în favórea eĭ. Aceea a indemnităței este din acest numĕr precum și aceia a drepturilor Românilor în imperiul otoman. Excelența Sa cere dĕră ca articolul V să fie redus la prima frasă, adică la recunóscerea independinței principatuluĭ.

Lord Salisbury aprobă acéstă propunere, și președintele crede că în adevĕr aceste cestiunĭ particulare ne făcênd nicĭ cum parte din objectul discuțiunilor congresuluĭ, rĕmân de desbătut între Turcia și principatul român.

Congresul decide că finele 1-iuluĭ aliniat al articoluluĭ V este suprimat.

Un schimb de ideĭ are loc asupra celuĭ de al 2-lea aliniat între lord Salisbury, D. Desprez și comitele de Saint-Vallier, din care resultă că scopul acesteĭ dispositiunĭ ar fi de a asigura beneficiul jurisdicțiuneĭ și protecțiuneĭ consulare supușilor românĭ din imperiul otoman. Inalta Adunare este de părere de a lăsa acest aliniat pe séma comisiuneĭ de redacțiune.

Congresul trece la cestiunea Muntenegruluĭ.

Președintele dă citire articoluluĭ 1 din tratatul de la San-Stefano, și întrĕbă décă puterile special interesate s'aŭ pus de acord, spre a se evita uă discuțiune asupra linieĭ fruntarielor.

Comitele Andrassy propune de a se încredința acest punct comisiuneĭ de delimitațiune, și Baronul de Haymerle dă citire moțiuneĭ următóre:

„Muntenegrul va primi uă sporire de teritoriŭ a căreĭ întindere se va stabili prin uă definire ulterióră a fruntarielor.

Acéstă definițiune neputêndu-se face în plenum congresuluĭ, comisiunea de delimitare, numită de congres, va fi însărcinată de a formula și a supune congresuluĭ traseul fruntarielor. *(A se vedea anexele protocoluluĭ).*

Cele douĕ anexe aci alăturate conțin propunerile plenipotențiarilor Austro-Ungarieĭ pentru traseul fruntarielor și pentru reservele relative la Antivarĭ și litoralul sĕŭ.“

Comitele Șuvaloff face cunoscut că plenipotențiariĭ ruși s'aŭ înțeles cu colegiĭ lor austro-ungarĭ asupra tutulor principielor delimitațiuneĭ: cât despre detalie, ele aparțin comisiuneĭ de a le fixa.

Președintele dice că congresul află cu plăcere că înțelegerea s'a stabilit între puterile interesate asupra cestiuneĭ limitelor

Muntenegruluĭ, şi constată dorinţa unanimă a Înalteĭ Adunărĭ de a lăsa detaliele pe séma comisiuneĭ de delimitare.

Principele de Hohenlohe întrebând dacă comisiunea de delimitare va trebui să supună lucrarea sa congresuluĭ înainte de a'l transmite comisiuneĭ de redacţiune, comitele de Saint-Vallier emite părerea, împărtăşită de Inalta Adunare, că congresul va trebui în adevĕr să sancţioneze d'àntâiŭ lucrarea comisiuneĭ de delimitare, care apoĭ în urmă se va trămite comisiuneĭ de redacţiune pentru cestiunile de formă.

Caratheodory-Paşa relevă importanţa considerabilă ce guvernul sĕŭ pune asupra cestiuneĭ fruntarielor Muntenegruluĭ şi desvoltă motivele ce angajéză pe Pórtă a dori ca linia să nu fie prea mult întinsă din spre Albania. Excelenţa Sa indică, în sprijinul acesteĭ opiniunĭ, diverse raţiunĭ strategice şi ethnographice. Trecênd apoĭ la cestiunea porturilor, primul plenipotenţiar ottoman insistă contra cesiuneĭ portuluĭ Antivari către Muntenegru. Pórta nu ar avea obiecţiunĭ în contra Spizzeĭ, dară ea menţine că Antivari e albanes, că Muntenegrenĭĭ nu vor şedea acolo de cât cu forţa, contra dorinţeĭ populaţiunilor. Excelenţa Sa, făcênd alusiune la atacurile reciproce ce se ivesc neîncetat între Albanesĭ şi Muntenegrenĭ, anunţă că guvernul sĕŭ a primit, în acéstă privinţă, telegrame neliniscitóre. Caratheodory-Paşa reamintesce clausa înserată în basele păceĭ, şi în privinţa căreia stipulaţiunile tratatuluĭ de San-Stefano trebue să fie numaĭ ca uă desvoltare. Excelenţa Sa afirmă că plenipotenţiariĭ de la San-Stefano n'aŭ putut fi esact informaţĭ asupra stăreĭ lucrurilor, că a fost eróre la mijloc, şi terminä atragênd espres atenţiunea congresuluĭ asupra ordineĭ de consideraţiunĭ ce a desvoltat şi care presintă un interes major pentru Turcia.

Preşedintele, afirmând că congresul va aprecia neapĕrat cuvintele invocate de Caratheodory-paşa, consideră că trebne totd'auna să se ţină în sémă că Sublima Pórtă va menţine angajamentele luate la San-Stefano afară de cele modificate de Europa.

Comitele Şuvalow face să se observe că primul plenipotenţiar ottoman nu cunósce încă delimitarea propusă de Anstro-Ungaria şi Rusia. Excelenţa Sa speră că Pórta va fi mulţămită, căci acéstă delimitare 'ĭ înapoiază o parte din teritoriul ce ea a concedat la San-Stefano.

Primele treĭ aliniate ale articoluluĭ 1 sunt reservate comisiuneĭ de delimitare şi al 4-lea relativ la navigaţiunea pe Bojana este trimis la comisiunea de redacţiune.

Asupra aliniatuluĭ 1-iŭ al articoluluĭ 2 ast-fel conceput:

„Sublima-Pórtă recunósce definitiv independenţa principatuluĭ Muntenegru.“

Lord Salisbury dice că guvernul sĕŭ n'a recunoscut nicĭ o dată acéstă independenţă şi cere suprimarea cuvêntuluĭ „definitiv.„

Resultă din schimbul de ideĭ ce se stabilesce în acéstă privinţă, că Germania a recunoscut în principiŭ independenţa principatuluĭ şi că Anstro-Ungaria a recunoscut'o şi maĭ 'nainte într'un mod formal. Comitele de Saint-Vallier, în urma uneĭ întrebărĭ a preşedinteluĭ, rĕspunde că Francia a recunoscut'o implicit. Plenipotenţiariĭ Rusieĭ declară că guvernul lor n'a încetat nicĭ uă dată de a o recunósce, de óre-ce Principiĭ Muntenegruluĭ nu eraŭ confirmaţĭ de Sultan şi nu plăteaŭ tribut. Excelenţele Lor cer menţinerea testuluĭ acestuĭ articol. Comitele de Launay observând că se póte lăsa articolul în tratat şi că protocolul va indica opiniunile respective, preşedintele declară incidentul închis, şi, cu consimţimêntul Inalteĭ Adunărĭ, pronunţă trămiterea articoluluĭ la comisiunea de redacţiune.

Baronul de Haymerle citesce o moţiune relativă la libertatea cultelor în Muntenegru.

„Toţĭ locnitoriĭ Muntenegruluĭ se vor bucura de o deplină şi complectă libertate a esercitiuluĭ şi practiceĭ esterióre a cultelor lor şi nu se va putea aduce nicĭ o pedică fie în organisaţiunea erarchică a diferitelor comuniunĭ, fie în raporturile lor cu capiĭ lor spiritualĭ.“

Caratheodory-paşa citesce uă propunere relativă la încărcarea principatuluĭ cu o parte a datorieĭ publice ottomane.

„Muntenegrul va lua în sarcina sa o parte din datoria publică a Statuluĭ proporţională cu veniturile teritorielor ce 'ĭ ar fi definitiv anexate.“

La uă observaţiune a comitelui Şuvalow, primul plenipotenţiar ottoman ḑice că propunerea nu are în vedere de cât districtele de curênd anexate Muntenegrului.

Lord Salisbury citesce projectul articolului adiţional următor:

„Toţi locuitorii teritoriului anexat Muntenegrului 'şi vor conserva proprietăţile şi aceĭ carĭ 'şi vor fixa reşedinţa lor personală afară din principat, vor putea să 'şi conserve aci imobilele lor arendându-le saŭ făcêndu-se să fie administrate de alţiĭ.

Uă comisiune turco-muntenegréuă va fi însărcinată de a regula, în curs de treĭ anĭ, tóte afacerile relative la modul de înstrăinare, de esploatare saŭ de us pe comptul Sublimeĭ-Porţi, a proprietăţilor Statului şi fondaţiunilor pióse (Vakuf).“

Comitele Şuvaloff cere în acest articol suprimarea stipulaţiuneĭ relativă la proprietăţi, stipulaţiune ce nu se găsesce în documentele analoge privitóre la celelalte principate. Preşedintele observând că în adevĕr congresul trebue să trateze de o potrivă situaţiunĭ semene, Lord Salisbury este de idee că propunerea sa ar putea fi supusă comisieĭ de redacţiune, care să priméscă însărcinarea de a o generalisa.

Congresul aprobă acéstă procedură şi trece la alineatul 2 al articolului II.

Comitele Andrassy observă că acest alineat şi cele care urmézā nu maĭ aŭ raţiune de a fi, uă dată independenţa proclamată. Ele privesc raporturile Muntenegrenilor cu Pórta, carĭ nu pot fi regulat de congres. Acestea sunt nisce afaceri speciale principatului, şi în carĭ, în ceea ce privesce, Austro-Ungaria nu este nicĭ de cum dispusă a accepta arbitragiul eventual ce 'l deferă alineatul 4. Excelenţa Sa adaogă că este de un interes general ca Statele recunoscute independente să devie stăpâne pe destinele lor şi să înveţe a trăi din propria lor esistenţă. Numaĭ câştigând convicţiunea că sunt responsabile de politica lor şi că vor culege fructele bunelor relaţiunĭ tot aşa cum vor suferi consecinţele relelor raporturĭ; se va da acestor ţĕrĭ şi statelor limitrofe garanţia uneĭ coesistenţe posibile. Excelenţa Sa cere dară suprimarea tutor acestor alineate.

Plenipotenţiariĭ Rusieĭ consimt la acésta.

Caratheodory-Paşa doresce menţinerea în principiŭ a alineatului 2, care supune legilor şi autorităţilor locale pe Muntenegrenii şedĕtorĭ în imperiul Otoman şi demonstră necesităţile practice speciale carĭ fac indispensabile, pentru folosul chiar al locuitorilor Muntenegrului stabiliţi în Turcia, dispoziţiunile al căror obiect sunt eĭ.

Congresul, unindu-se cu acéstă opiniune, decide ca al 2 alineat să fie trămis comisiuneĭ de redacţiune, şi ca al 3 şi al 4 să fie suprimate.

Al 5 alineat relativ la evacuarea teritoriului Otoman de către trupele Muntenegrului este obiectul a diverse observaţiunĭ din partea plenipotenţiarilor francesĭ, carĭ cer menţinerea luĭ, şi a comitelui Şuvalow care de şi doresce viŭ grabnica evacuare a teritoriului Turc, este însă contrariŭ, în principiŭ, termenelor indicate cu uă precisiune adesea irealisabilă.

Mehemed-Ali Paşa obiectézā că Muntenegrenii neavênd bagage şi alte „impedimente“ pot prea lesne părăsi teritoriul Otoman în termenul fixat.

Plenipotenţiarul Rusieĭ insistând, comitele de Launay propune de a înlocui termenul de 10 ḑile indicat în articol prin cuvintele: „în cel maĭ scurt termen posibil“ comitele Andrassy ḑice să se pună „20 ḑile saŭ şi maĭ curênd de este posibil.“

Congresul admite trămiterea cestiuneĭ la comisiunea de redacţiune.

Preşedintele constată că Inalta Adunare a terminat tótă ordinea sa de ḑi. Pentru viitórea şedinţă, fixată pe mâne, Marţi 2 Iulie, la ordinea de ḑi este navigaţiunea Dunăreĭ, indemnitatea de resbel şi, de se va presenta, raportul comisiuneĭ de delimitare.

Şedinţa se ridică la 5 ore.

Semnaţi: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. v. Hohenlohe. Andrassy, Karolyi, Haymerle, Wandington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Şuvalow, P. d'Oubril, Al. Caratheodory, Mehemed-Ali, Sadulah,*

Anexa 1 la protocolul 10.

Fruntarie pentru Muntenegru.
(Carta Statului-Major Austriac)

Noua fruntarie va pleca de la culmea munteluĭ Ilino-Brdo la Nord de Klobuk și se va ține pe înălțimele ce mărginesc Trebisnica, în direcțiunea Pilatoveĭ, lăsând acest sat în partea Muntenegruluĭ. De aci fruntaria va merge pe înălțimĭ în direcțiunea Nord, la uă distanță de aprópe 6 kilometri de drumul: Bilec, Korilo, Gacho, pênĕ la trecătórea dintre Somino-Planina și muntele Curilo. Ea va continua apoĭ către Est prin Vratkovitsi, lăsând acest sat de partea Herzegovineĭ, pênĕ la muntele Satitsno, de unde se va întórce către Nord, trecênd între satele Ravno și Zanjevina și apoĭ pe dealurile orientale (muscelele) ale munților Lebersnik și Volujak, lăsând basinul Sugeska Herzegovineĭ, pênĕ la Piva la aprópe 10 kilometri de junctiunea eĭ cu Tara. Din acest punct fruntaria va sui Piva și va străbate muntele aprópe de satul Nedvine pentru a atinge Tara, în susul căria se va sui pênĕ la Mojkovac. Apoĭ va urma culmea déluluĭ pênĕ la Sitzkojezero de unde se va confunda cu vechia graniță pênĕ la satul Zabrdje. Din acest punt noua fruntarie se va dirige prin vêrfurile munților către Paklen, de unde va merge d'alungul vêrfuluĭ mareĭ catene a munților Albaneză, formând împărțirea apelor între Lim de uă parte și Droc, precum și Cieona (Iem) de alta. Ea va urma apoĭ limitele actuale între tribul Kuci-Drekalovicĭ d'uă parte și Kutska-Kraina, precum și triburile Klementi și Grudi de alta, pênĕ în câmpia Podgoriței, de unde se va dirige spre Plavnica, lăsând de partea Albanieĭ triburile muntene Klementi, Grudi și Hoti. Apoĭ, traversând lacul, fruntaria va trece aprópe de mica insulă (ostrovul) Gorice-Topal, de unde va străbate muntele, spre a ajunge la mare, la Vadul-Cruceĭ, lăsând Albanieĭ districtul Dulcigno.

La Nord-Vest acest litoral va fi limitat de uă linie care va trece de la țĕrm între satele Susana și Zubci, spre a se termina la punctul estrem Sud-Est al fruntarieĭ actuale a Muntenegruluĭ pe Vrsula-Planina.

Anexa 2 la protocolul 10.

Alipirea Antivaruluĭ și a litoraluluĭ sĕŭ de Muntenegru va fi consimțită cu condițiunile următóre:

Ținuturile situate la Sudul acestuĭ teritoriŭ, dupe delimitarea conținută în anexa No. 1, pênĕ la Bojana, coprinzêndu-se și Dulcinjo, vor fi restituite Turcieĭ.

Comuna Spika pênĕ la limita septentrională a teritoriuluĭ precisat în descrierea detaliată a fruntarielor va fi incorporată Dalmației.

Muntenegrul se va bucura de libertatea de navigațiune pe Boiana.

Muntenegrul nu va putea avea bastimente de resbel nicĭ pavilion de resbel maritim.

Portul Antivarĭ și tóte apele Muntenegrene vor remâne închise bastimentelor de resbel streine.

Fortificațiunile esistente pe teritoriul Muntenegrean vor fi dărâmate și nu se vor maĭ putea redica altele nouĭ.

Poliția maritimă și sanitară, atât la Antivarĭ cât și în tot lungul cósteĭ Muntenegruluĭ, va fi făcută de Austro-Ungaria cu vase ușóre de cóstă.

Muntenegrul va adopta legislațiunea maritimă în vigóre în Dalmația. Din parte'ĭ Austro-Ungaria se angajează a acorda protecțiunea sa consulară pavalionuluĭ de comerț Muntenegrean.

Muntenegrul va trebui să se înțelégă cu Austro-Ungaria asupra dreptuluĭ de a construi și întreține prin mijlocul nouluĭ teritoriŭ Muntenegrean un drum de fer.

Pe aceste căĭ uă deplină libertate de comunicațiune va fi asigurată.

PROTOCOLUL Nr. 11.

Ședința din 2 Iulie (20 Iunie) 1878.

Presenți:

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bulow, principele de Hohenlohe-Schillingsfurst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marquisul de Salisbury, lordul Odo Russel.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorceacoff, comitele Șuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru-Caratheodory-Pașa, Mehemed-Ali-Pașa, Sadullah-Bey.

Ședința se deschide la 3 ore fără un quart.

Comitele Șuvaloff cere congresului de a lua o hotărîre asupra unei cestiuni relativă la lucrările comisiunei de delimitare. Fixarea fruntarielor Serbiei și Muntenegrului a fost încredințată acestei comisiuni care speră că va fi, cât mai curênd, în stare de a presinta resultatul studielor sale; dară delimitarea Bulgariei, indicată, pentru liniele sale generale, în documentul citit de lordul Salisbury în a 4-a ședință și acceptat de congres, ea n'a fost trămisă comisiunei de delimitare. Excelența Sa esprimă dorința ca acest document să fie încredințat comisiunei care să fie autorisată a statua asupra datalielor, și apoi să supună congresului resultatul deliberărilor sale.

După un schimb de idei din care resultă că comisiunea e gata a se însărcina cu acéstă lucrare, care de altramintele nu este de cât uă cestie de formă, președintele constată că congresul lasă comisiunei grija de a prepara delimitarea fruntariei bulgare.

La ordinea dilei este discuțiunea articolului XII și XIII din tratatul de la San-Stefano relative la Dunăre și la fortereță. Președintele dă citire articolului XII și baronul de Haymerle presintă Inaltei Adunări projectul următor de redacțiune nouă a acestui articol:

„1. Spre a asigura, prin o nouă garanție, libertatea de navigațiune pe Dunăre, tótă partea fluviului plecând de la Porțile de Fer pênă la vĕrsarea sa în Marea-Négră este declarată neutră. Insulele situate în acest percurs și la guri (insulele Șerpilor) precum și țĕrmurile rîului sunt coprinse în acéstă neutralitate.

Prin urmare, fortificațiunile ce să găsesc pe dînsele vor fi rase, și nu va fi permis de a se rădica altele nouĭ. Tóte bastimentele de resbel sunt escluse din partea susdisă a fluviului, afară de bastimentele uşóre destinate la poliția fluvială și la serviciul vămilor. Vasele staționare la guri sunt menținute, dară nu vor putea să se urce în susul fluviului mai departe de Galați.

2. Comisiunea europeană a Dunărei-de-Jos este menținută în funcțiunile sale, pe cari le va esercita începênd de la Galați pênă la Mare. Durata sa se va prelungi și după anul 1883, pênĕ la încheerea unui nou acord. Drepturile, obligațiunile și prerogativele sale sunt conservate neatinse. Imunitățile de care se bucură stabilimentele sale, lucrările și personalul sĕŭ, în virtutea tratatelor esistente, sunt confirmate.

In esercițiul funcțiunilor sale, comisiunea europeană va fi independentă de autoritatea Statului de al căruia teritoriŭ ține Delta-Dunărei; ea 'și va avea semnalele și insemnele proprii pe bastimentele și stabilimentele sale; ea 'și va numi și plăti singură funcționarii. Obligațiunile sale financiare vor fi objectul unui nou reglement, și statutul organisațiunei sale va fi supus unei revisuiri, spre a fi pus în armonie cu circumstanțele cele nouĭ.

Afară de Statele ce iaŭ parte la comisiunea europeană în virtutea tratatului din Paris, România va fi representată în sânul ei prin un delegat.

3. Regulamentele de navigațiune și de poliție fluvială în jos de Porțile-de-Fer vor fi conforme cu cele ce aŭ fost saŭ vor fi introduse de comisiunea europeană pentru percursul din jos de Galați. Un comisar delegat de comisiunea europeană va veghia la esecutarea acestor reglemente. In percursul dintre Porțile-de-Fer și Galați, comerciul și navigațiunea nu vor fi lovite de nici uă taxă specială ce ar avea de efect de a favorisa comerciul și comunicațiunile de pe uscat în prejudiciul celor de pe fluviŭ.

4. Ca modificațiune a articolului VI al tratatului de la Londra din 13 Martie 1871, esecutarea lucrărilor destinate a face să dispară obstacolele, ce Porțile-de-

Fer și cataractele opun navigațiunei, este încredințată Austro-Ungariei. Statele țermurene ale acestei părți de fluviŭ vor acorda tóte facilitățile ce ar putea fi cerute în interesul lucrărilor.

Dispositiunile articolului VI din tratatul precitat relative la dreptul de a percepe ună taxă provisorie, destinată a întâmpina cheltuelele lucrărilor în cestiune, sunt menținute în favórea Austro-Ungariei.“

Lord Salisbury aderă la principiele generale desvoltate în acéstă propunere, dară el observă că acest text constitue ună legislațiune întrégă ce nu se póte accepta în detaliele sale la prima lectură. Excelența Sa consideră cestiunea ca fórte importantă și ar dori să fie discutată de congres, dară într'ună ședință ulterióră.

Președintele crede că numerósele detalie atinse de propunerea citită sunt în afară de sarcina congresului. Plenipotențiarii sunt adunați spre a accepta, respinge saŭ înlocui articolele tratatului de la San-Stefano, dară o reglementare așa de desvoltată a unui punct special — (de și, pe cât póte judeca de la prima vedere, este dispus a 'l accepta dispositiunile)— 'i pare că nu este în atribuțiunile înaltei adunări.

Baronul de Haymerle observă că propunerea austro-ungară conține mai multe principie esențiale: 1 neutralitatea Dunărei până la Porțile-de-Fer; 2 permanența comisiunei europene; 3 participarea României la lucrările acestei comisiuni; 4 atribuțiunea Austro-Ungariei singure a lucrărilor de făcut la Porțile-de-Fer.

Comitele Șuvaloff consideră ca și președintele că acéstă legislațiune nu ar putea fi discutată de congres în detaliele sale, dară el crede că trebue a semnala de acum că nu înțelege ideia capitală; ce trebue să se înțélgă prin neutralisare? care 'i va fi întinderea și în ce scop este cerută acéstă mĕsură?

Lord Salisbury crede că Rusia fiind de aci 'nainte țermurénă a Dunărei, un element nou se află introdus în cestiunile privitóre la navigațiunea fluviului. Dispositiuni speciale sunt trebuincióse comerciului și Excelența Sa doresce ca congresul să rețină cestiunea amânênd totuși discuțiunea ei până ce puterile se vor uni în privința procedurei ce trebue urmat.ă

Președintele crede că póte menține la ordinea ḑilei discuțiunea art. XII și XIII și comitele Andrassy este de părere că în adevĕr nu este contradicțiune între propunerea austro-ungară și aceste articole. Excelența Sa o consideră ca un amendament făcut necesar prin nona situațiune ce resultă din atribuirea Dobrogei Românilor, a Basarabiei Rușilor, etc.

Președintele emite ideia că mai multe principie ar putea fi estrase din propunere și presentate votului congresului.

Principele Gorceacoff reamintesce că tratatul de la Paris a confirmat actele tratatului din Viena asupra libertății navigațiunei fluviale și că, conform declarațiunilor plenipotențiarilor Rusiei dintr'ună ședință precedinte, retrocedarea Basarabiei n'ar putea esercita nici o influență asupra libertății fluviului. Alteța Sa nu 'și póte dară esplica necesitatea unor noue dispositiuni în acéstă cestiune.

Principele de Bismack repetă că congresul nu are de discutat cestiunile de detaliŭ asupra cărora puterile interesate ar putea lesne să se înțelégă între dênsele. Alteța Sa stărue în a cugeta că propunerea austro-ungară ar trebui să fie trămisă saŭ la comitetul de redacțiune, saŭ referită plenipotențiarilor Austro-Ungariei, cari să estragă dintr'ênsa principiele de căpetenie, singurele susceptibile de a fi votate de congres.

Acéstă ultimă opiniune, sprijinită de D. d'Oubril, este acceptată de congres, D-ni plenipotențiari ai Rusiei observând însă că adesiunea lor la remanierea projectului de către colegii lor austro-ungari nu implică nici de cum consimțimêntul lor la principiele propunerei.

Președintele continuă citirea articolului XII, și congresul decide, dupe observațiunea lordului Salisbury și a baronului Haymerle, ca cuvintele: „Imperiul Rus“ să fie adaogate la enumerațiunea Statelor riverane. Inalta Adunare, după citirea celui de al 2-lea aliniat al aceluiași articol, recunósce că România va trebui să fie de aci înainte representată în comisiunea europeană.

Congresul trece la articolul XIII.

Președintele declară că nu vede verĭ-un interes european în acéstă decisiune, i în ceea ce privesce mai cu sémă despăgubirea atribuită particularilor ce aŭ suferit din faptul resbelului, lord Salisbury crede acéstă indicațiune prea vagă, spre a figura într'un tratat. Excelența Sa propune suprimarea articolului.

Comitele Șuvaloff, nu face nicĭ uă obiecțiune la acésta, sub condițiunea expresă că nu va resulta nicĭ uă obligațiune pentru Rusia.

Caratheodory-pașa este asemenea de idee de a se suprima acest articol, spre a se evita complicațiunĭ inutile, și congresul, dându'șĭ consimțiuêntul la acéstă propunere, trece la discuțiunea articolului XIX, relativ la indemnitatea de resbel.

Președintele înainte de a da citire acestuĭ articol, dice că remâne bine înțeles că discuțiunea nu se va face astădĭ asupra dispositiunilor ulterióre în Asia, ci numaĭ asupra indemnităților propriŭ dișă, adică asupra celor doŭe aliniate ce termină articolul. Prima frasă a aliniatului C, fiind relativă la cestiunea teritorială, este lăsată d'uă parte, și ordinea de dĭ nu se aplică de cât la urmarea aliniatului ast-fel concepută: „cât despre restul indemnităților, afară de cele dece milióne de ruble, modul de plată al acesteĭ sumĭ și garanția de dat pentru acea plată, vor fi regulate printr'uă înțelegere între guvernul imperial al Rusieĭ și acela al M. S. Sultanului.“

Lord Salisbury relevă importanța cuvintelor „garanția de dat pentru acea plată“ și Excelența Sa adaogă că dacă acéstă garanție ar trebui să fie uă indemnitate teritorială, plenipotențiariĭ Mareĭ-Britanie s'ar opune formal la una ca acésta.

Principele Gorceacoff declară, în numele guvernului sĕŭ, că cestiunea garanției remâne în adevĕrŭ, de regulat între Rusia și Pórtă, dar că expresiunea indicată de principele Gorceacoff nu implică nicĭ uă achisițiune teritorială.

Președintele întrebând daca acéstă declarațiune care va trebui înserată în protocol și de care congresul ia act, satisface pe înalta adunare, și lord Salisbury exprimând, din parte'ĭ dorința de a sci care ar fi atunci garanția indemnităților, principele Gorciacow repetă că acéstă garanție va depinde de aranjamentele Rusieĭ, cu guvernul Sultanului, dar va fi regulată în afară de orĭ-ce achisițiune teritorială.

Caratheodory-pașa citesce cŏnsiderațiunile următóre:

„Plenipotențiariĭ otomanĭ aŭ datoria de a atrage în mod de tot particular atențiunea înalteĭ adunărĭ asupra stipulațiunilor tratatului de San-Stefano, privitóre la indemnitatea de resbel. Eĭ rógă maĭ 'nainte de tóte congresul de a lua în considerațiune că resbelul ce se termină n'a avut de causă violarea de către Turcia a vreunuĭ angagiament ce acéstă putere ar fi contractat facĭă cu Rusia. Cabinetul din St. Petersburg declarând resbelul spre a se supune sentimentului cărui ținea a'ĭ da satisfacție, marele și strălucitele avantagie ce el a repurtat și resultatele ce a obținut constitue cu prisos uă compensațiune a silințelor și sacrificielor pecuniare ce guvernul imperial al Rusieĭ a avut negreșit în vedere maĭ din 'nainte.

Fără a insista asupra precedentelor ce istoria cea maĭ recentă a Rusieĭ chiar, ar putea să le ofere și carĭ sunt viĭ în memoria tutulor membrilor congresuluĭ, plenipotențiariĭ otomanĭ, referindu-se la dispositiunile tratatului de la San-Stefano relative la plata uneĭ indemnităților de resbel, cred că nu ar avea de cât să invóce explicațiunile ce guvernul imperial al Rusieĭ a bine-voit să dea asupra acestuĭ punct spre a proba că în cugetul cabinetului din St-Petersburg chiar posibilitatea pentru Turcia de a plăti indemnitatea de resbel este pusă la serióse îndoelĭ. De altă parte, s'aŭ semnalat în mod evident gravele inconveniente ce ar resulta din esistența uneĭ creanțe a căreĭ realisare n'ar putea de cât să fie lăsată în zădărnicire.

„De fapt, resbelul din urmă a causat Turcieĭ perderĭ incalculabile. Fără a vorbi de finanțele Statului, a cărora situațiune e cunoscută, desolațiunea în care se găsesc orașele și satele Turcieĭ din Europa și din Asia este póte fără esemplu în istorie. De unde Turcia ar scóte astădĭ resursele ce 'ĭ-ar fi indispensabile pentru a face față

cheltuelilor celor mai urgente servicie, spre a nu lăsa pe creditorii sĕi fără nici uă consolaţiune, spre a implini, în marginea posibiluluĭ, uă simplă datorie de umanitate către mulţime de fiinţe remase lipsite de strictul necesariŭ şi spre a întimpina asemenea serviciul uneĭ indemnităţĭ de resbel? Nu vorbim de îmbunătăţirile de făcut, îmbunătăţirĭ a căror extremă urgenţă se recunósce şi de guvernul imperial tot aşa de bine ca şi de Europa, şi carĭ tóte ar cere nouĭ cheltuelĭ. Dar, afară de aceste îmbunătăţirĭ, trebue să se facă faciă cheltuelilor inexorabile ale timpuluĭ presinte. Tóte puterile recunosc că Turcia nu le póte întâmpina chiar cu preţul celor maĭ marĭ sacrificie; cum ar putea ea dérsă'şĭ ia asupra plata uneĭ indemnităţĭ de resbel? Guvernul imperial al Rusieĭ care cunoscea acéstă situaţiune a cerut teritoriŭ în Europa şi în Asia spre a ţine loc de cea maĭ mare parte a îndemnităţiĭ ce el o calculase ca fiindu'ĭ datorită.

„Facilităţile ce congresul a găsit pentru arangiamentul de ordine europénă privivitor la Dobrogea şi Basarabia aŭ avut de bază uă scădere importantă din indemnitatea de resbel. De şi cestiunea Asieĭ nu a fost încă tratată în congres, se póte dice de acum că şi din acéstă parte Rusia va câştiga teritorie, carĭ, luând de normă estimarea cabinetuluĭ din St-Petersburg, chiar, vor representa sume enorme.

„Daca se maĭ cer încă şi alte plăţĭ, plenipotenţiariĭ otomanĭ aŭ datoria de a declara că nu véd nicĭ cum de unde Turcia ar putea să le scótă fără a aduce vătămare condiţiunilor celor maĭ esenţiale ale funcţionăreĭ guvernuluĭ sĕŭ.

„Eĭ se rógă ca congresul să bine-voiască a lua în consideraţiune că daca, pentru a se satisface plata uneĭ indemnităţĭ de resbel, s'ar crea Turcieĭ uă situaţiune financiară intolerabilă, uă asemenea decisiune nu nnmaĭ ar ruina populaţiunile pentru carĭ Europa arétă interes, dar în acelaşĭ timp ar lucra contra ideiĭ ce a fost esprimată relativ la conservarea autorităţiĭ guvernuluĭ otoman, şi la care Alteţa Sa primul plenipotenţiar al Rusieĭ a dat, într'una din precedentele şedinţe, uă adhesiune aşa de explicită.“

Comitele Şuvaloff ḑice că s'a silit a se abţine pênĕ acum de a reveni, împreună cu D-niĭ plenipotenţiarĭ otomanĭ, asupra trecutuluĭ, dar că în presenţa observaţiunilor citite de Caratheodory-paşa este de datoria sa de a eşi din tăcerea ce a păstrat. D. prim-plenipotenţiar al Turcieĭ a afirmat că ultimul resbel n'a fost provocat de nicĭ uă violare a arangiamentelor anterióre. Comitele Şuvaloff menţine din contră că resbelul a fost consecinţa violăriĭ constante şi ḑilnice a dispositiunilor convenite şi maĭ cu sémă a obligaţiunilor contractate de Pórtă în 1856, la congresul de la Paris. Rusia a stat multă vreme spectratrice pasivă a acestor violărĭ; ea a păstrat tăcerea, dar a fost silită să intervie în facia unor evenimente deplorabile, ce aŭ mişcat'o, tot ast-fel cum aŭ mişcat şi pe Europa întrégă. Cât despre sentimentele la carĭ Caratheodory-paşa a făcut alusiune, atribuindule causele resbeluluĭ, cuvintele sale pot da loc la uă falsă interpretaţiune. Rusia nu a făcut un resbel de aspiraţiunĭ saŭ de sentimente; ea nu a avut de cât un singur scop, acela de a veni în ajutorul populaţiunilor creştine şi de ale asigura uă sórtă maĭ bună. In fine, D. prim-plenipotenţiar otoman a enumĕrat sacrificiele ce resbelul a costat pe Turcia: comitele Şuvaloff se mărginesce în a observa ca Rusia 'şĭ a impus asemenea grele sacrificie. Expunerea D. plenipotenţiar otoman e tardivă; era datoria Turcieĭ de a'şĭ calcula mijlócele şi sarcinele ce'şĭ impunea, înainte de a respinge protocolul din Londra.

Lord Salisbury ar dori să atragă atenţiunea colegilor sĕĭ din Rusia asupra inconvenientelor uneĭ indemnităţĭ ce întrece resursele debitoruluĭ. El consideră că uă condiţiune ce nu póte fi împlinită nu ar putea face alt de cât a aduce complicaţiunĭ în Europa. Excelenţa Sa se întrébă, de alt-fel, prin ce mijlóce Rusia speră a obţine esecuţiunea uneĭ clause la prima vedere irealisabilă.

Principele Gorceacoff respunde că nu póte intra în discuţiunea acestuĭ din urmă punct, reservat înţelegeriĭ ce trebue să se stabilésca între Impĕratul, Augustul seŭ stăpân, şi guvernul Sultanuluĭ. Şi ar puté

cineva, apoĭ, pune aceiașĭ întrebare pentru toțĭ ceilalțĭ creditorĭ aĭ Turcieĭ.

Comitele Șuvaloff recunósce că sunt maĭ multe interese europene de ocrotit în cestiunea indemnităților, și că Europa este în drept a se preocupa de forma regulăriĭ eĭ. Excelența Sa este în putință de a declara, în numele guvernuluĭ sĕŭ, că în nicĭ un cas acéstă îndemnitate nu va fi convertită într'uă achisițiune teritorială. Acest prim punct fiind fixat, comitele Șuvalow vine la drepturile guvernelor frances și engles pentru imprumuturile ce ele aŭ garantat.

Declarând că situațiunea, în cea ce privesce aceste imprumuturĭ, va remâne aceaș ca și înainte de resbel, D. plenipotențiar al Rusieĭ crede că vine încă uă dată în întâmpinarea dorințelor Europeĭ, cât despre întrebarea lorduluĭ Salisbury relativă la mijlócele de care Rusia are intențiunea de a usa pentru a fi plătită de datoria sa, ar trebui pentru a respunde la acésta, sə procédă la uă esaminare complectă a stăriĭ financiare a Turcieĭ: Excelența Sa se va mărgini în a observa că modul de percepere al impositelor în Turcia este dintre cele maĭ insuficiente. S'aŭ scris volume în acéstă privință, și se vede din ele că a treia parte numaĭ din suma plătită de contribuabilĭ intră în tesaurul otoman. Acéstă a treia parte formésă resursele budgetare ale Turcieĭ, cu acéstă a treia parte 'șĭ întâmpina ea cheltuelele. Daca în viitor uă maĭ bună administrațiune financiară ar face ca să intre în tesaur, chiar numaĭ cea de a doua treime din impositele plătite de populațiunĭ, acésta ar îndoi resursele Turcieĭ și ar oferi pentru Rusia un mijloc de plată la care 'ĭ-ar fi imposibil să renunțe în vederea unor eventualităților fericite carĭ s'ar putea ivi în maniarea finanțelor otomane.

Lordul Salisbury declară, în numele guvernuluĭ sĕŭ, că nu admite ca Rusia, găsindu-se creditóre în virtutea tratatuluĭ din San-Stefano, să pótă lua un rang de preferență înaintea vre-unuia din creditoriĭ Turcieĭ, ale căror tilluri aŭ uă dată anterióră resbeluluĭ.

Principele Gorccacoff respunde că el a voit numaĭ să vorbéscă de uă situațiune analogă.

Președintele ia act, în numele congresuluĭ, de declarațiunile făcute de către plenipotențiariĭ ruș, și carĭ trebuesc a fi textual înserate în protocol. El crede că regularea ulterióră a cestiuniĭ póte fi lăsată spre uă înțelegere între ambele State interesate.

Comitele Corti reamintesce că, conform cuvintelor comiteluĭ Șuvaloff, déca indemnitatea de 300 milióne de ruble este confirmată de un vot al congresuluĭ, acéstă sumă nu ar putea să se bucure de nicĭ un drept de preferință asupra împrumuturilor garantate de Francia și Englitera. Excelența Sa observă că sunt alte împrumuturĭ negarantate séŭ alte datoriĭ carĭ nu sunt maĭ puțin demne de interes, și el crede că póte opina, că declarațiunea rusă se întinde la toțĭ creditoriĭ Turcieĭ.

Comitele Șuvaloff ḑice că nu a examinat acéstă dificultate, dar crede că satisface pe primul-plenipotențiar al Italieĭ afirmând într'un mod general că, în cestiunea financiară, Rusia îșĭ propune de a respecta legalitatea, adică orĭ-ce hypotecă anterióră.

D. prim-plenipotențiar al Francieĭ constată că comitele Șuvaloff a făcut douĕ declarațiunĭ: prima, afirmă că în nicĭ un cas, iudemnitatea nu va fi convertită in sporire teritorială; a doua, că Rusia nu va aduce nicĭ uă vătămare intereselor celor douĕ categoriĭ de împrumuturĭ, garantate séŭ de drept comun. D. Waddington ia act de aceste declarațiunĭ, a căror importanță pentru posesoriĭ de titlurĭ ale datorieĭ otomane o constată, și ar dori sĕ primésc uă declarațiune analogă și din partea plenipotențiarilor otomanĭ.

Caratheodory-Pașa, reamintind observațiunile ce a presentat congresuluĭ la începutul ședințeĭ asupra greutățiĭ situațiuniĭ în carə se găsesce guvernul, adaugă că, daca s'ar putea crede că odată scăderile de care e vorba făcută, Turcia ar fi în posițiune de a plăti uă indemnitate Rusieĭ, discuțiunea ar avea uă utilitate practică. Dar Excelența Sa trebue să recunósc că nu este ast-fel, și că, ținêndu-se tot-odată sémă de îmbunătățirile și re-

sursele nouĭ ce s'ar putea ivi, aceste progrese vor cere un timp considerabil. Turcia e totuşĭ datóre de a face faţă la cheltuelĭ absolut urgente, în urma unuĭ resbel care a sleit tóte sorginţele séle de veniturĭ. In faţa uneĭ posiţiunĭ atât de deplorabile, cum ar putea guvernul sĕŭ plăti vre-uă indemnitate, orĭ cât de bune condiţiunĭ i s'ar pune? Cum ar putea fi vorba pentru dênsul de a însemna ordinea în care ar trebui să figureze, în seria datorielor Statuluĭ, indemnitatea indicată de tratatul de la Sau-Stefano? Pentru aceia a cerut dênsul ca congresul să recunóscă imposibilitatea pentru Pórtă de a lua un angajament ce ea nu ar putea ţine.

Preşedintele ḑice că Turcia nu ia acum angajamente. Angajamentul a fost luat la San-Stefano.

D. Waddington insistă spre a obţine de la D. prim-plenipotenţiar otoman un respuns precis la întrebarea sa, care avea în vedere, nu indemnitatea de desbătut între Rusia şi Turcia, ci pe creditoriĭ anterioriĭ. Primul-plenipotenţiar al Francieĭ, reamintind declaraţiunea comiteluĭ Şuvaloff în cea ce privesce pe Rusia, întrébă din noŭ déca Pórta este dispusă a da aceleaşĭ asigurărĭ şi a declara că intenţiunea eĭ este de a respecta în viitor tóte angajamentele séle financiare şi maĭ ales hypothecele afectate la garanţia diverselor împrumuturĭ.

Caratheodory-Paşa ḑice că guvernul otoman a ţinut tot-d'a-una a'şĭ împlini angajamentele şi că a fost silit să ia aranjamente particulare numaĭ în faţa unor necesităţĭ absolute. De sigur, Pórta are cea maĭ vie dorinţă de a da satisfacere drepturilor câştigate, şi nu va cruţa nicĭ uă siliuţă spre a obţine acest resultat în limita puterilor séle. Dar el se teme ca singură ideea uneĭ indemnităţĭ pecuniare ce ar apĕsa asupra Turcieĭ, să nu'ĭ paralizeze silinţele şi creditul.

La observaţiunile reînoite ale D. de Waddington, care doresce să priméscă un respuns asupra intenţiunilor Porţiĭ în privinţa hypothecelor afectate la împrumuturĭ, Caratheodory-Paşa ḑice că Pórta va face tot posibilul spre a'şĭ împlini angajamentele, şi adaugă că, spre a fi în stare să dea uă declaraţiune maĭ precisă, el trebue să priméscă instrucţiunile guvernuluĭ sĕŭ.

Baronul de Haymerle, în numele creditorilor austro-ungarĭ aĭ Turcieĭ, asociându-se cu observaţiunile presintate de primul plenipotenţiar al Italieĭ, comitele Şuvaloff respunde că Rusia n'a reservat de cât drepturile de hypothecă, că ea va face tocmaĭ ca şi pentru uă datorie particulară şi nu are a se preocupa de naţionalitatea creditorilor Turcieĭ.

Preşedintele resuméză discuţia. Plenipotenţiariĭ Rusieĭ aŭ dat satisfacere interesuluĭ politic şi un respuns de care congresul a luat act. Drepturile posesorilor de titlurĭ ale datorieĭ otomane fiind fost susţinute de Marea-Britanie şi Francia, declaraţiunile Rusieĭ relative la prioritatea hypothecelor aŭ părut asemenea satisfăcĕtóre. Fondul lucrurilor este déră regulat, şi nu maĭ rĕmâne de cât uă cestiune de redacţie de care plenipotenţiariĭ interesaţĭ se pot preocupa în vederea protocoluluĭ.

Principele Gorceacoff repetă că indemnitatea de resbel nu va afecta nicĭ de cum interesele creditorilor Porţiĭ.

D. Waddington adaugă că scopul principal al discuţiuneĭ presente era de a lua act de declaraţiunile rusă şi otomană.

Preşedintele facĕnd alusiune la cuvintele pronunţate în cursul şedinţeĭ de comitele Corti, ar voi să constate că stipulaţiunile relative la indemnitatea de resbel nu aŭ a fi *confirmate* de congres.

D. prim-plenipotenţiar al Italieĭ întrébă, déca aceste stipulaţiunĭ nu vor face parte din noul tratat, şi preşedintele respunde că nu trebuesc a fi inserate în tratat, congresul ne putĕnd fi garantul comptabilităţiĭ Porţiĭ.

Congresul decide ca al 2-lea alineat (*d*), relativ la cele 10 milióne de ruble reclamate ca despăgubire pentru supuşiĭ şi instituţiunile ruse în Turcia, privesce pe cele douĕ State interesate, ci nu pe Europa. Este dar înţeles că cele douĕ aliniate *c* şi *d*, cari termină articolul XIX al tratatuluĭ, nu vor fi înserate în fiitorul tratat.

Principele Gorceacoff doresce să a-

dauge, ca lămurire, că guvernul sĕŭ a interdis positiv de a se admite la beneficiul acelor 10 milióne pe supușiĭ ruși angajaț în fondurile turce.

Ordinea de ḑi este terminată. Diverse obiecte fiind propuse pentru ordinea de ḑi următóre, congresul, în urma propuneriĭ comiteluĭ de Saint-Vallier, decide de a regula ast-fel ședința viitóre : 1. examinarea resultatuluĭ lucrărilor comisiuniĭ de delimitare : acest resultat supus votuluĭ congresuluĭ va fi apoĭ trămis comisiuneĭ de redacțiune; 2. amendamentul austro-ungar asupra Dunăriĭ; 3. articolul XXII din tratatul de la San-Stephano relativ la religioșiĭ ruși și la călugăriĭ din muntele Athos; 4. afacerile Greciеĭ.

Ședința se ridică la 4 ore și jumĕtate.

Semnați : *v. Bismarck*, *B. Bülow*, *C. F. v. Hohenlohe*, *Andrassy*, *Karolyi*, *Haymerle*, *Waddington*, *St. Vallier*, *H. Desprez*, *Beaconsfield*, *Salisbury*, *Odo Russell*, *L. Corti*, *Launay*, *Gortchacow Șnvalow*, *P. d'Oubril*, *Al. Caratheodory*, *Mehemed-Ali*, *Sadullah*.

PROTOCOLUL Nr. 12.

Ședința din 4 Iulie (22 Iunie) 1878.

Eraŭ de față :

Pentru Germania principele de Bismark. D. de Bülоff, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marquisul de Salisbury, lordul Odo-Russell.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorceacoff, comitele Șuvaloffĭ, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru Caratheodory-pașa, Mehemed-Ali-pașa, Sadoullah-Bey.

Ședința se deschide la 2 și jumĕtate ore.

Protocolul No. 10 este adoptat.

Președintele face mențiune despre lista petițiunilor cu No. 9, și maĭ cu sémă despre comunicarea adresată congresuluĭ de către D. Ristitch, făcêndu-ĭ cunoscut că principele Milan l'a autorisat a declara că guvernul Sêrb, la cea d'ântêiŭ ocasie, după încheierea păceĭ, va oborî pe calea legală cea din urmă restricțiune, adusă stăreĭ evreilor din Serbia. Alțeța Sa fără a voi să esamineze cestiunea, observă că cuvintele „calea legală“ par a fi uă reservă pe care o pune înaintea înalteĭ adunăriĭ. Prin ipele de Bismark crede de a sa datorie să constate că nicĭ într'un cas acéstă reservă n'ar putea să infirme autoritatea decisiunilor congresuluĭ.

Președintele facênd apel la comunicările ce D-niĭ plenipotențiarĭ vor crede de datoria lor se presint., primul plenipotențiar al Turcieĭ reamintește că, în a 8 ședința, președintele a declarat că protocolul remâne deschis pentru a primi nouile instrucțiunĭ ce guvernul otoman va da reprezentanților sĕĭ, în privința ocupăreĭ Bosnieĭ și a Herzegovineĭ. Aceste instrucțiunĭ fiind înaintate plenipotențiarilor Turcieĭ, Escelența Sa crede de datoria sa să le aducă la cunoscința Inalteĭ adunăriĭ, și decĭ dă citirea următóreĭ declarațiunĭ :

„Guvernul imperial otoman a luat în seriósă considerațiune opiniunea emisă de către congres relativă la mijlócele carĭ ar putea inființa pacificațiunea Bosnieĭ și Herzegovineĭ: să încrede cu totul, și în reservă de a se înțelege în acéstă privință direct și maĭ înainte cu cabinetul de la Viena.“

Președintele constată că acordul stabilit în sânul congresuluĭ, asupra cestiuneĭ Bosnieĭ și Herzegovineĭ este complect și definitiv.

La ordinea ḑileĭ este esaminarea lucrărilor a comisiuneĭ de delimitare.

Baronul de Haymerle face cunoscut Inalteĭ adunăriĭ că s'a stabilit înțelegerea în comisiunea de delimitare, asupra fruntarilor Muntenegruluĭ, și dă citire următoruluĭ document, destinat a fi basa lucrărilor comisiuneĭ speciale.

„Noua fruntariă pornesce de la Ilino-Brdo la méḑă-nópte de Klobuk pe Trebisnica spre Grancarevo ce rămâne Her-

zegovinei, apoĭ sue cursul acestuĭ riŭ pênĕ la un punct situat la un kilometru, în josul confluentului Tpelică și de acolo se unesce prin cea maĭ scurtă linie, cu înălțimele care țărmuresc Trebisnica. Va merge apoĭ spre Pilatova, lăsând acest sat Muntenegrului. D'acolo, va urma prin înălțimele spre méḑă-nópte la uă distanță aprópe de 6 kilometre de calea Bilek-Korito-Gacko, pênĕ la cóma dintre Somina-Planina și muntele Curilo, de unde se va îndrepta spre răsărit prin Vratkovicĭ, lăsând Herzegovinei acest sat, pênĕ la muntele Orline. De la acest punct, frontaria,— lăsând Ravno Muntenegrului.— va merge d'adreptul spre nord nord-est, trecênd prin Înălțimele Lebersnikului și Volujakului, apoĭ se va coborî prin cea maĭ scurtă linie pe Piva, pe care o trece, și se va împreuna cu Tara, trecênd între Crkvice și Nedine. De la acest punct va sui Tara pênĕ la Mojkovac, de unde va urma creștetul contra fortului pênĕ la Siskojezero, de la care punct se va confunda cu vechea frontarie pênĕ la satul Sekulare. De aci, nona frontarie va merge prin creștetul de la Mokra-Planina, lăsând satul Mokra Muntenegrului, de unde se va împreuna în punctul 2166 (harta austriacă), urmând lanțul principal și conformându-se cu linia împărțireĭ apelor, între Lim de uă parte și Drinul, precum și Cievna (Zem) de cea-altă.

Va urma apoĭ hotarele actuale între seminția Kuci-Drekalovici pe de uă parte și Kucka-Krajna, precum și seminție Klementi și Grudi pe de alta, pênĕ la câmpia Podgoritzeĭ, de unde se va îndrepta spre Plavnica, lăsând Albanieĭ seminție Klementi, Grudi și Hoti.

Apoĭ va strebate lacul lângă ostrovul Gorica-Topal, și, de la Gorica-Topal, frontaria va merge d'a dreptul spre vêrful creștetului, de unde va urma linia împărțireĭ apelor între Megured și Kalimed, lăsând Mrkovie Muntenegrului și împreunându-se cu marea Adriatică la V. Kruci.

La nord-est, acest litoral va fi mărginit de uă linie care va trece din cóstă printre satele Susana și Zubci, spre a ajunge căpătâiul estrem sud-est al actualeĭ frontariĭ a Muntenegrului pe Vrsuta-Planina.

Anexarea Antivarului și a litoralului către Muntenegru va fi consimțită sub următórele condițiuni:

Țările situate la apusul acestuĭ teritoriŭ, după delimitarea conținută în presentul protocol pênĕ la Boyana, împrenună cu Dulcinjo, vor fi înapoiate Turcieĭ.

Comuna Spizza, pênĕ la hotarul septentrional al teritoriului precisat prin descripțiunea detaliată a frontarielor, va fi incorporată Dalmațieĭ.

Muntenegrul se va bucura de libera navigațiune pe Boyana. Pe tot cursul Bojaneĭ nu va fi nicĭ uă întărire, afară din cele necesare la apĕrarea locală a cetățeĭ Scutarĭ și care nu vor întrece distanța de 6 kilometre a acestuĭ oraș.

Muntenegrul nu va putea să aibă bastimente de resboiŭ nicĭ pavilion de resboiŭ maritim.

Portul Antivari și tóte apele muntenegre vor fi închise bastimentelor de resboiŭ a tutulor națiunilor.

Întărirele esistente între lac și litoral pe teritoriul muntenegrean, vor fi dărâmate și altele nu vor putea fi ridicate.

Poliția maritimă și sanitară, atât în Antivari cât și d'a lungul cósteĭ Muntenegrului, vor fi esercitate de către Austro-Ungaria prin bastimente ușóre care vor apăra țĕrmurile.

Muntenegrul va adopta legislațiunea în vigóre în Dalmația. Pe de uă altă parte Austro-Ungaria se făgăduesce a construi și întreține uă linie de drum de fer prin nouĭ teritoriŭ muntenegrean.

Pe aceste căĭ uă deplină libertate de comunicațiune va fi asigurată.

Escelența Sa adaogă, că dicênd că frontaria trebuesce să trécă la uă distanță de aprópe 6 kilometre de calea Bilekului, comisiunea a înțeles că acéstă distanță póte fi schimbată, după trebuințele geografice, de la 3 pênĕ la 10 kilometri, dêră că trebue să se ție în sémă acest principiŭ, că linia trebue să trécă prin creștetul munților și ast-fel calea sus menționată (Bilek-Korito-Gacko pênĕ la cómă între Somina-Planina și muntele Curilo) să nu fie dominată.

D. plenipotențiar al Austro-Ungarieĭ constată și dênsul că plenipotențiariĭ Ru-

sieĭ, fiind de părere că vecinătatea fruntarieĭ lângă Dinos ar putea să compromită siguranța Podgoriței și că ar fi necesar de înlătura fruntaria la uă distanță de 8 pênĕ la 10 kilometre de Podgorița, propun în schimb uă rectificare de fruntarie în favórea Albanieĭ, plecând de la Mokra saŭ de maĭ departe în linie dréptă, pênĕ la numĕrul 2166 a harteĭ austriace. Comisiunea européná a delimităreĭ va fi însărcinată de a studia pe loc décă acéstă depărtare de la fruntariă póte fi făcută și de a regula cestiunele teritoriale care ar putea resulta din acéstă rectificare în dauna Clementilor. Se înțelege de sine că, décă în sênul comisiuneĭ nu se stabilesce un acord asupra acesteĭ cestiunĭ, linia hotărîtă de tratat rĕmâne tot aceeașĭ.

Comitele de Launay reamintesce că, atuncĭ când a avut loc în sênul comisiuneĭ de delimitare discuțiunea asupra paragrafuluĭ relativ la Spizza, dênsul a întrebat motivele și valórea acesteĭ alipirĭ. Italia, avênd și dênsa a apĕra în Adriatica marĭ interese, a dorit lămurirĭ ulterióre în acéstă privință, orĭ-cât de restrins ar fi fost întinderea teritoriuluĭ încorporat cu Dalmația.

Baronul de Haymerle nu să hesită a repeta esplicațiunele ce a dat în acéstă privire D-luĭ plenipotențiar al Italieĭ. Teritoriul anexat este mic: are aprópe uă jumĕtate saŭ treĭ sferturĭ de leghe pătrată de întindere și uă populațiune de aprópe 350 de familiĭ; în ceea-ce privesce motivele carĭ aŭ povĕțuit pe guvernul Austro-Ungar, ele constaŭ în considerațiune, că posesiunea Spizzeĭ, care domină Antivari, póte singură să asigure și să înlesnéscă scopul Austro-Ungarieĭ, de a veghia ca portul Antivari și litoralul sĕŭ să păstreze un caracter pur comercial.

Mehemet-Ali-Pașa anunciă că a trămis comisiuneĭ de delimitare asupra aceluiașĭ subiect următorul document:

„Mehemet-Ali-Pașa are onóre să supue Alteței Sale președinteluĭ și Escelențiilor membrilor comisiuneĭ de delimitare, considerațiunele și reservele ce ĭ aŭ dat tragerea noueĭ linieĭ fruntarie a Muntenegruluĭ, precum a fost adoptată de către comisiunea sus menționată. Escelența Sa rógă pe Alteța Sa președintele să binevoéscă a anexa aceste observațiunĭ și reserve, la raportul ce va fi adresat congresuluĭ în acéstă privință. Pentru ca lucrările congresuluĭ se constitue uă operă de pace și de unire statornică n'ar trebui să se eviteze de a se pune, fără uă necesitate absolută, popóre de rasă și de religie diferite sub dominațiunea uneĭ rase strĕine? Plenipotențiarul otoman propune, prin urmare ca, pentru a mări teritoriul actual al Muntenegruluĭ, să nu i se dea de cât teritoriĭ a cărora locuitoriĭ ar fi de aceeașĭ rasă, și maĭ toțĭ de aceeașĭ religie ca Muntenegrul; dênsul consideră ca uă nedreptate anexarea către Muntenegrul a unor ținuturĭ locuite de Albanesĭ musulmanĭ și catolicĭ, precum sunt districtele Plava, Gussinje și Antivari. Excelența Sa crede că ar fi fost maĭ nemerit de a se mărgini în spre Albania a ceda Muntenegruluĭ teritoriul Kuci Drekalovicĭ și cursul Moraca pênĕ la lacul Scutari, lăsând Turcieĭ cazasele albanese Plava și Gussinje, precum și orașul Podgoritza cu un raion suficient pentru apărare.

Tot acelĕșĭ argumente pot fi invocate pentru ne deslipirea Antivaruluĭ de la Albania.

Turcia neopuindu-se să se cedese Spiza Muntenegruluĭ, acest principat va avea ast-fel un liber acces la mare, și posesiunea Antivaruluĭ, care va fi pentru Turcia uă perdere fórte simțitóre, nu ĭ este necesară.

In ce privesce cazasul Kolaschin, locuit exclusivamente de către musulmanĭ-bosniacĭ, Excelența Sa propune să se lase Turcieĭ, din punctul de vedere al importanțeĭ sale strategice. N'ar avea să facă nicĭ uă objecțiune décă pentru cazasele Kolachin, Plava, Gussinje, Podgoritza și Antivari, s'ar da Muntenegruluĭ un equivalent despre Herzegovina.

Plenipotențiarul otoman adaugă că colegiĭ sĕĭ și dênsul aŭ referit guvernuluĭ lor pentru a cere instrucțiunĭ în privința hotaruluĭ adoptat de majoritatea comisiuneĭ.“

Carath eodory-Pașa rógă pe congres să ia act de acéstă declarație. Excelența Sa adaogă că, asupra unor punctuĭ speciale

din documentul austriac, este dator a referi încă guvernului său.

Președintele ḑice că plenipotențiarii otomani vor putea presinta mai pe urmă aceste observațiuni înaintea comisiunei de redacțiune căreia se va trămite raportul comisiunei de delimitare, și Alteța Sa constată tot ună-dată acordul Inaltei adunări asupra fruntarielor Muntenegrului.

Congresul trece la cestiunea Dunărei și la esamenul textului restrins în care D-nii plenipotențiarii austro-ungari, conform decisiunei luată în ședința trecută, au fost siliți să îngrădéscă principiile precedentei lor propuneri, înserată în protocolul No. 11.

Comitele Șuvaloff anunță că, din partele, plenipotențiarii rusi au preparat asupra acestei cestiuni propunerea următóre, căreia Exelența Sa 'i dă citire:

„1. Pentru a învesti cu ună nouă garanție libera navigațiune a Dunărei, recunoscută ca un interes european, principiile proclamate prin actul final al congresului din Viena, de la 1815, și aplicate Dunărei prin tractatele de la 1856 și 1871, se confirmă și sunt menținute în deplina și întréga lor vigóre, sub garanția tutulor puterilor.

2. Fortificațiunile ridicate d'a lungul fluviului, de la Porțile-de-Fer pênă la gurele Dunărei, vor fi dărămate și nu se vor mai putea ridica alte. Tóte bastimentele de resboiu sunt escluse de pe dênsul afară de cele ușóre, destinate pentru poliția fluvială și serviciul vămilor. Cele staționare la gurele fluviului sunt menținute déră nu vor putea să urce rîul mai în sus de Galați.

3. Comisiunea europeană este menținută în funcțiunile sale. Tóte convențiile internaționale și tóte actele ce garantéză drepturile, prerogativele și obligațiunile sale sunt confirmate.

„4. Actul public, din 2 Noembre 1865, relativ la organisarea ei, va fi revisuit pentru a putea fi pus în armonie cu circumstanțele actuale. Acéstă lucrare va fi încredințată unei comisiuni speciale în care vor fi admiși comisari din partea tutulor statelor mărginașe, și acéstă lucrare va fi supusă la cercetarea și la sancțiunea representanților puterilor semnătóre.“

Președintele observă că este ună mică diferință între acéstă propunere și aceia depusă de către plenipotențiarii austro-ungari.

D. d'Oubril ḑice că represintanții Rusiei aŭ avut scopul de a evita amenuntele și de a se mărgini la espunerea principielor.

Baronul de Haymerle arată diferințele între textul austro-ungar și acel citit de comitele Șuvalow. Excelența Sa semnalézá mai ales în lucrarea sa fixarea Galațului ca punctul pênă la care se vor putea întinde acțiunea comisiunei europeană a Dunărei, mĕsurile de surveghiere ce propune pentru poliția fluviului, în fine nouele dispositiuni relative la Porțile-de-Fer. Aceste modificațiuni aduse la un tratat solemn par Excelenței Sale a nu putea fi hotărîte de ună comisiune specială, dară consacrate de autoritatea congresului.

După ună schimbare de idei între plenipotențiarii asupra adoptărei formei de discuțiune în privirea celor două texte și a competinței congresului, Inalta Adunare decide, după propunerea președintelui, sprijinită de D-nii Waddington și comitele de Saint-Vallier, că mai întâiu se va da citire documentului coprinḑênd principiele propunerei austro-ungare: și că, în scopul de a stabili un acord între cele două texte, un plenipotențiar austro-ungar și un plenipotențiar rus se vor întruni împreună cu unul din colegii lor, în timpul unei suspendări de ședință.

Baronul de Haymerle și D. d'Oubril sunt desemnați pentru pregătirea acestei înțelegeri, cu concursului comitelui de Saint-Vallier.

După ună observațiune a lordului Salisbury relativă la interesul ce ia Englitera în cestiunile de navigațiune a Dunărei de jos, principele de Bismarck ḑice că opiniunea care înfățiosézá Dunărea ca ună mare arteră a comerciului german cu orientul se résămă pe ună ficțiune, căci navele germane venind din susul Ratisbonei nu cobóră Dunărea pentru exportarea mărfurilor în orient.

Președintele citește apoi resumatul articolelor presentate de D. Baron Haymerle

Art. I. „Libertate de navigaţiune. Escluderea bastimentelor de resboiŭ pe tot cursul Dunăreĭ între porţile de Fer şi gurele sale. (Adoptat.)“

Art. II. „Prelungirea duratei comisiuneĭ europene internaţionale, întinderea competinţeĭ sale pênă la Galaţĭ, independinţa sa de puterea teritorială şi admisiunea a unuĭ comisar român.“

D. d'Oubril observând că guvernul sĕŭ are să objecte asupra pasagiuluĭ relativ la prelungirea durateĭ comisiuneĭ europene, D. Desprez propune să se indice că durata însemnată comisiuneĭ „va putea fi prelungită“ şi D. Waddington rĕspundênd D-luĭ d'Oubril arată avantagiul textuluĭ austriac, care permite comisiuneĭ de a urma prin *tacită reconducţiune*.

Prima frasă a articoluluĭ este reservată pentru deliberările comitetuluĭ sus menţionat: finitul articoluluĭ este adoptat.

Art. III. „Conformitatea reglementelor de navigaţiune şi poliţieĭ fluviale pe tort percursul, în josul Porţilor de Fer.“

D. d'Oubril consideră că acéstă dispositiune prejudică situaţiunea ţermurenilor.

Comitele Andrassy insistă asupra utilităţeĭ practice de a pune în principiŭ unitatea reglementelor de navigaţiune.

Art. III. Este şi dênsul reservat pentru acordul ulterior între plenipotenţiarĭ.

Art. IV. „Substiţiunea Austro-Ungarieĭ la puterile ţermurene în privinţa dispositiunilor ale art. VI a tractatuluĭ de la Londra din 13 Martie 1871 în privinţa lucrărilor la porţile de Fer şi la cataracte.“ (Adoptat.)

Preşedintele constată acordul asupra art. I şi IV, precum şi asupra aliniatuluĭ al 2-lea al articoluluĭ II; primul aliniat al acestuĭ din urmă articol şi art. III vor fi discutate între plenipotenţiariĭ desemnaţĭ, în timpul uneĭ suspendărĭ de şedinţe ce va avea loc dupe terminarea ordineĭ de ḑi.

Congresul trece la art. XXII al tratatuluĭ de la San-Stephano relativ la eclesiastĭ ruşĭ şi călugărĭĭ din muntele Athos.

Marchisul de Salisbury reamintesce că înaintea şedinţeĭ, a distribuit colegilor sĕĭ ună propunere ţinênd a înlocui art. XXII cu dispositiunile următóre:

„Toţĭ locuitorĭĭ imperiuluĭ Otoman în Europa, de orĭ-ce religie, se vor bucura de ună complectă egalitate de drepturĭ. Eĭ vor putea concura la tóte posturile publice, la funcţiunĭ şi onorurĭ şi vor fi admişĭ chiar a da mărturiĭ înaintea tribunalelor.

„Esercitiul şi practica esterióră a tutulor cultelor vor fi cu totul libere şi nicĭ ună piedecă nu se va putea aduce, fie în organisarea ierarchică a diferitelor confesiunĭ, fie în raporturile lor cu şefiĭ spiritualĭ.

„Eclesiastiĭ, pelerinii şi călugărĭĭ de orĭce naţionalitate, călătorĭ saŭ aşeḑaţĭ în Turcia din Europa, saŭ din Asia, se vor bucura de ună deplină egalitate de drepturĭ, avantagiĭ şi privilegiĭ.

„Dreptul de protecţiune oficială este recunoscut representanţilor diplomaticĭ şi agenţilor consularĭ aĭ puterilor, în Turcia, atât în privinţa persónelor sus menţionate cât şi în privinţa posesiunilor lor, stabilimentelor religióse, de bine-facere şi altele în locurile sfinte şi aiurea.

„Călugărĭĭ munteluĭ Athos vor fi menţinuţĭ în posesiunile lor şi avantagiile de maĭ înainte şi se vor bucura, fără escepţie de ună egalitate de drepturĭ şi de prerogative.“

Lordul Salisbury esplică că, cele douĕ prime aliniate ale acesteĭ propunerĭ arăt aplicaţiunea în imperiul Otoman a principielor adoptate de Congres, dupe cererea Francieĭ, în ceea ce privesce Serbia şi România; cele treĭ din urmă aliniate aŭ de scop să întindă la eclesiastiĭ tutulor naţiunilor beneficiul stipulaţiunilor artic. XXII, specialmente la eclesiastiĭ ruşĭ.

Preşedintele observă şi dênsul că înţelesul propunereĭ englese este de a substitui creştinătatea întrégă uneĭ singue naţiunĭ şi începe citirea documentuluĭ prin aliniate:

Asupra aliniatuluĭ întêiŭ, Caratheodory-Pacha ḑice că, fără îndoială, Turcia primesce principiile propunereĭ, dér Excelenţa Sa n'ar voi să fie considerate ca ună inovaţiune, şi dă citire, în acéstă privinţă, următóreĭ comunicărĭ, ce a primit din partea guvernuluĭ sĕŭ:

„In faţa declaraţiunilor făcute în sênul congresuluĭ în diferite circumstanţe în favórea toleranţeĭ religióse, sunteţĭ autorisaţĭ a declara, din parte-ne, că părerea

Sublimeĭ-Porți, în acéstă privință, să acordă cu totul cu aceea urmărită de către Europa. Tradițiunile séle cele maĭ statornice, politica sa seculară, instinctul popolațiunilor séle, în fine, tóte o împing la acésta. In tot imperiul, milióne de supușĭ aĭ Sultanuluĭ sunt de religiunile cele maĭ diferite și niminea n'a fost stingherit în credința sa și în exercițiul cultuluĭ séŭ. Guvernul este decis să menție, în tótă rigórea sa, acest principiŭ și dându'ĭ tótă extensiunea ce compórtă."

Primul plenipotențiar al Turcieĭ ar dori, prin urmare, déc㠠congresul se unesce cu propunerea englesă, să fie cel puțin constatat în text că principiile de care este vorba sunt conforme cu cele carĭ inspir pe guvernul séŭ. Excelența Sa adaugă că contrariŭ cu ceea ce să petrecea în Serbia și în România nu se găsesce în legislațiunea imperiuluĭ nicĭ o inegalitate séŭ incapacitate sprijinită pe motive religióse și cere să se adauge câte-va vorbe pentru a se arĕta că acéstă regulă a fost tot-déuna aplicată în imperiul otoman, nu numaĭ în Europa, dér și în Asia. Congresul ar putea să adauge spre exemplu : „conform cu declarațiunile Turcieĭ și cu dispositiunile anterióre ce afirmă că voesce să mențiă."

Lordul Salisbury n'are a objecta nimic la cererea luĭ Caratheodory-Pacha, observând dér că aceste dispositiunĭ se pot găsi în declarațiunile Porțeĭ, dér că n'aŭ fost observate, în tot-d'a-una în practică. Cu tóte aceste, Excelența Sa nu se opune ca comitetul de redacțiune să fie invitat a însera adăogirea reclamată de plenipotențiariĭ otomanĭ.

După uă discuțiune asupra cuvintelor „în Europa" pe carĭ Caratheodory-Pacha propune a le înlocui cu „în Europa" și în Asia, congresul decide că desemnarea specială a Europeĭ va fi ștérsă, și că aliniatu să fie trimes la comitetul de redacțiune cu recomandație de a se ține în sémă declarațiunile Sublimeĭ-Porți.

Aliniatele 2 și 3 sunt adoptate fără modificațiunĭ.

Asupra aliniatuluĭ al 4-lea, Caratheodory-Pașa arată că dreptul de protecțiune oficială este recunoscut prin cuvintele „posesiunile" eclisiastilor, etc. dar E. S. cere stergerea cuvêntuluĭ „posesiunĭ" sprijinindu-se pe protocolul de la 1868, relativ, la dreptuĭ de proprietate a streinilor, și care esclude orĭ ce protecțiune specială asupra imobililor. Dacă imobilile eclesiastice, supuse în virtutea protocoluluĭ de la 1868, la juridicțiunea locală, s'ar găsi, prin termenele aliniatuluĭ al 4-lea, puse tot-d'uă-dată sub protecțiunea oficială a representanților diplomaticĭ și agenților consulari, ar resulta marĭ dific ultățiĭ administrative și judiciare.

D. d'Oubril dice că cuvêntul „posesiuneĭ" se găsesce în textul tractatuluĭ de la San-Stefano.

Caratheodory-Pașa insistând asupra dificultăților practice ce ar întêmpina aliniatul ast-fel conceput, principele de Bismark reamintește că privilegiul despre care este vorba este într'adevĕr acordat ecclesiastilor ruși prin tractatul de la San-Stefano și întrébă dacă Turcia preferă să întindă acest avantagiŭ la tóte puterile.

Mehemed-Ali-Pașa dice că juridicțiunea otomană, în materie de imobile, a fost condițiunea recunóscereĭ dreptuluĭ de proprietate în Turcia pentru strĕini. Daca se va restabili protecțiunea consulară pentru câte va imobile, dreptul de proprietate póte fi contestat.

Comitele Corti fără să se opuie la suprimarea cuvêntuluĭ „posesiunĭ", socotesce că s'ar putea adaoga la articol numaĭ „în conformitate cu legile și convențiunile în vigóre."

După observațiunile reiterate a plenipotențiarilor, congresul consimte la stergerea cuvêntuluĭ „posesiunĭ."

D. Waddington, asupra linieĭ din urma aliniatuluĭ 4, crede de datoria sa să se reamintéscă drepturile dobândite de Francia și observă, almintrelea, că s'aŭ făcut din partea guvernuluĭ reserve esprese, înaintea întrunireĭ congresuluĭ, în ceea ce privesce locurile sfinte.

Președintele constată că aceste reserve aŭ fost făcute de Francia, ca condițiune a participăreĭ sale la congres, și că observațiunea D-luĭ Wadington este cu totul fundată.

Comitele Andrasy adaogă că ele aŭ fost

într'adevĕr presentate de la început guvernuluĭ Austro-Ungar, care a dat consimţimêntul sĕŭ asupra lor.

Primul plenipotenţiar al Francieĭ ar dori să se ia în sémă drepturile Francieĭ chiar în aliniatul prin care s'ar constata menţinerea *statuluĭ-quo*.

Preşedintele propune să se adaoge „fără vĕtămarea drepturilor dobêndite de Francia.“

Principele Gorceacow esprimă dorinţa că *statu-quo* să fie indicat ca menţinut de tóte puterile.

D. Waddington supune congresuluĭ nrmătórea redacţiune cu care trebue să se sfârşéscă aliniatul al 4.

„Drepturile dobêndite de Francia sunt cu totul reservate şi este bine înţeles că nicĭ uă atingere nu se va putea face *statuluĭ quo* din locurile sfinte.“

Acéstă propunere este adoptată cu unanimitate. Ea va trebui să fie înserată în aliniatul al 4, care este asemeuea adoptat.

D. D'oubril cere, ca, în aliniatul al 5, în urma cuvintelor „călugări Munteluĭ Athos“ să se adaoge acestea: „orĭ-care ar fi locul originelĭ.“ Se adoptă aliniatul al 5, cu acéstă adăogire.

După cererea maĭ multora plenipotenţiarĭ, cestiunea grécă care era la ordinea ḑileĭ, nu se discută în şedinţa de adĭ.

Lord Salisbury propune discuţiunea art. XVI a tractatuluĭ de la San-Stefano relativ la Armenia. Escelenţa Sa ar fi gata să priméscă cele treĭ din urmă rênduriale acestuĭ articol care ţintesce la îmbunĕtăţirile şi reformele ce se acordă Armenilor, déca congresul ar pronunţa supresiunea celor treĭ d'întêiŭ rênduriĭ carĭ par a subordona evacuarea trupelor ruse, concesionneĭ acestor reforme de către Sublima Pórtă. De alt-fel lordul Salisbury ar propune apoĭ un articol special, în privinţa Armenilor, comitele Şuvalow, fără să insiste asupra uneĭ discuţiunĭ, la care nu este astădĭ pregătit, s'ar teme cu tóte acestea ca evacuarea trupelor ruse, déca va avea loc înaintea stabilireĭ îmbunĕtăţirilor făgăduite, să nu fie semnalul unor turburărĭ serióse. Decĭ cere a se amâna orĭ-ce observaţiune pênĕ când congresul se va ocupa maĭ cu desĕvârşire de cestiunea Armenieĭ.

Şedinţa este suspendată pentrn uă jumĕtate de oră pentru conferinţa particulară a plenipotenţiarilor însărcinaţĭ cu regularea înţelegereĭ asupra câtor-va puncturĭ relative la navigaţiunea Dunăreĭ.

La redeschiderea şedinţeĭ, D. d'Oubril dă citire următóreĭ redacţiunĭ, asupra căria s'aŭ înţeles representanţiĭ Austro-Ungarieĭ şi Rusĭ

Aliniatnl I al articoluluĭ II:

„Un an înaintea espirăreĭ termenuluĭ însemnat durateĭ comisiuneĭ europene, puterile se vor înţelege asupra prelungireĭ şi modificaţiunilor ce vor judeca necesare la art. III;

„Reglementele de navigaţiune şi de poliţie fluvială de la Porţile de fer pênĕ la Galatz, vor fi elaborate de către comisiunea europénă, asistată de delegaţiĭ Statelor ţermurene, şi puse în conformitate cu acele care aŭ fost saŭ vor fi introduse, pentru percursul în josul Galaţuluĭ“.

Congresul aderă la acéstă redacţiune.

După uă observaţiune a comiteluĭ Şuvalow, relativă la articolul II, comitele de Saint-Vallier ḑice că principiul singur a fost votat, că forma este reservată comisiuneĭ de redacţiune şi că s'a învoit numaĭ a se constata utilitatea uneĭ înţelegerĭ, înaintea espirăreĭ termenuluĭ hotărât pentru durata comisiuneĭ europene.

Viitórea şedinţă este fixată pe mâine la orele 3, la ordinea ḑileĭ este discuţiunea asupra afacerilor Grecescĭ, amânată în şedinţa de la 29 Iunie.

Şedinţa se ridică la orele 5.

Semnaţĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. v. Hohenlohe, Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Şuvalow, P. d'Oubril, Al. Caratheodory, Mehemed-Ali, Sadullah.*

PROTOCOLUL Nr. 13

Şedinţa din 5 Iulie (23 Iunie) 1878.

Erau de faciă:

Pentru Germania, principele de Bismarck D. de Bülow, principele de Hohenlohe Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria, comitele Audrassy, comitele Karolyi, baronul de Hay.

Pentru Francia, D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britaniă, comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russell.

Pentru Italia, comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia, principele Gorceacoff, comitele Şuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia, Alexandru Caratheodory-Paşa, Mehemed-Ali-Paşa, Sadoullah-Bey.

Şedinţa se deschide la orele 3 şi jumĕ.

Protocolul No. 11 este adoptat.

Preşedintele face menţiune despre petiţiunele resumate în lista No. 8.

La ordinea dilei este articolul XV al tratatului de la San-Stephano.

Primul-plenipotenţiar al Franciei cere a face congresului uă comunicare prealabilă.

D. Waddington, maĭ 'nainte de a trata asupra objectului ce are în vedere, ţine a asigura pe colegiĭ sĕĭ otomanĭ că, în circumstanţele de faciă, 'şĭ face uă scrupulósă datorie de a nu pronuncia ver-un cuvênt ce ar putea atinge legitimele D-lor suscetibilităţĭ, de aceia se va feri de orĭ-ce consideraţiune retrospectivă asupra causelor din care s'a născut rĕul a căruia tămăduire este în cestiune. — Singura sa dorinţă, aceeaşĭ ca a tutulor plenipotenţiarilor, este de a pune un capĕt situaţiunei turburătóre d n Orient, de a prevedea şi întâmpina dificultăţile ulterióre prin întocmirea unei stărĭ de lucrurĭ dăinuitóre şi de a ţine în sémă diferitele interese ce sunt strîns legate în peninsula Balkanică.

Dérĕ printr'aceste interese, cele ale raseĭ helenice sunt de uă mare importanţă: D. primim-plenipotenţiar al Franciei este convins că, pe câtă vreme Sublima-Pórtă nu le va satisface într'un mod îndestulător, va rĕmâne espusă, spre fruntaria sa, la turburărĭ carĭ se vor produce necontenit. Excelenţa Sa crede că concesiunile făcute în acest sens vor profita guvernului otoman, şi este convins că Pórta nu respinge ideea de a intra în negociaţiunĭ cu Grecia în vederea unei rectificărĭ a fruntarielor. Regularea acestor neîncetate dificultăţĭ este, în adevĕr, pentru Turcia uă condiţiune de siguranţă şi de prosperitate interióră, căcĭ pe câtă vreme vor dura aceste turburărĭ, desvoltarea resurselor sale va fi paralisate.

In ce privesce pe Grecia, scopul congresului nu este, fără îndoială, de a satisface aspiraţiunile excesive a cător-va organe ale opiniunei helenice, dérĕ D. Waddington cugetă că ar fi equitabil şi politic alipindu'i-se populaţiunĭ ce vor fi uă putere pentru dênsa, şi carĭ sunt pentru Turcia uă causă de slăbiciune. In acéstă ordine de ideĭ, Excelenţa Sa reamintesce opiniunea unuĭ principe, căruia la 1830 i se oferise coróna Greciei, şi care, d'atuncĭ, chemat la cărma unuĭ alt Stat, a dobêndit, prin înţelepciunea sa, uă mare autoritate în Europa: acest principe considera că Grecia nu va putea trăi în condiţiunile teritoriale ce i se făcuse, maĭ cu sémă fără golfurile Arta şi Volo împreună cu teritoriele mărginaşe, şi esperienţa a arătat cât de esactă era acéstă apreciaţiune. Cu hotarele actuale Grecia nu póte prospera; guvernul sĕŭ nu póte popri dificultăţile şi conflictele ce se ivesc periodicesce la fruntariă, şi condiţiunile economice în care se află ţara nu o înlesnesc să îndestuleze sarcinile ce aŭ tóte statele civilisate.

Primul plenipotenţiar al Franciei crede că îndatoréză d'uă-potrivă interesele celor doue state, propunênd congresului să indice, într'un mod general, şi fără să atingă suveranitatea Porţeĭ, hotarele ce ar dori să se însemneze Greciei. Autoritatea înalteĭ adunărĭ europene ar da amborlor guverne otoman şi grecesc, forţa morală necesară, celuĭ d'întâiŭ pentru a consimţi la concesiunĭ oportune, celuĭ d'aldouilea, pentru a se împotrivi la cererĭ peste mĕsură. Dérĕ pentru a atinge acéstă ţintă, Excelenţa Sa crede că trebue, pe d'uă parte, să cérĕ de la Turcia sacrificiĭ imposibile, pe d'alta, să facă apel la moderaţiunea Greciei. Primul plenipotenţiar al

Francieĭ a crediut déră util să însemneze, ca basă pentru negociaţiuni, uă linie generală arătând, tot-uă-dată, Turcieĭ mĕsura intenţiilor Europeĭ şi Grecieĭ, limite peste care nu póte să trécă. Acesta este scopul următóreĭ resoluţiuni ce are onóre a supune deliberărilor congresuluĭ în înţelegere cu primul plenipotenţiar al Italieĭ:

„Congresul invită pe Sublima-Pórtă a se înţelege cu Grecia în privinţa uneĭ rectificărĭ de fruntarie în Tesalia şi Epir, şi este de părere că acéstă rectificare ar putea să se întindă pe valea de la Salamiryas (vechiul Penens), d'alungul cósteĭ Măreĭ Egee, şi pe aceea de la Kalamas înspre Marea Ionică.

Congresul este încredinţat şi va stabili uă înţelegere între părţile interesate pentru acésta. Cu tóte acestea, pentru înlesnirea negociaţiunilor, puterile sunt gata se ofere celor două părţĭ mijlocirea lor directă.“

Primul-plenipotenţiar al Italieĭ doresce să adauge la argumentele desvoltate cu eloquenţă de D. Waddington câte-va cuvinte pentru a susţine uă propunere ce intereséză prea mult causa păceĭ europene.

Pentru ca opera congresuluĭ să pótă avea miḍlóce de lungă durată, ar trebui să dispară, pe cât se póte, causele viitórelor conflicte. Este de prisos de a reaminti aci durerósele complicaţiunĭ ce s'aŭ ivit, în timpul din urmă, între Turcia şi Grecia. Trebue să căutăm miḍlocul de a preveni pe viitor asemenea primejdiĭ. Acest resultat trebue să intereséze pe Turcia maĭ mult încă de cât pe cele-alte puterĭ. După ce Peninsula Balkanilor a fost teatrul unor dureróse evenimente, Turcia trebuesce să doréscă fórte pacea şi liniscea. Insă este chip de îndoială ca uă înţelegere sinceră să pótă fi stabilită între Turcia şi Grecia, fără a se face óre-care concesiunĭ aspiraţiunelor acestia din urmă. Guvernul regeluĭ şi naţiunea italiană se intereséză mult de acéstă cestiune, şi plenipotenţiariĭ Italieĭ sunt interpreţi acestor simţiminte, adresând plenipotenţiarilor Turcieĭ un apel amical în sensul propunereĭ ce a fost supusă congresuluĭ.

Preşedintele ḍice că acéstă propunere va fi esaminată tot într'uă vreme cu art. XV al tratatuluĭ de la San-Stefano: Alteţa Sa crede că trebue ca ea să fie supusă votuluĭ Inalteĭ Adunărĭ, după votul definitiv a acestuĭ articol, discutat deja în şedinţa a noua.

Primul plenipotenţiar otoman, referindu-se la documentul citit într'uă şedinţă anterióră de către delegaţiĭ guvernuluĭ helenic, dă citire următórelor consideraţiunĭ:

„După ce delegaţiĭ helenĭ aŭ fost ascultaţĭ, acéstă Inaltă Adunare a decis a reţine numaĭ declaraţiunea D-luĭ Delyannis.

„Referindu-se, déră, la conţinutul acesteĭ declaraţiunĭ, plenipotenţiari otomanĭ vor constata că Grecia n'a ridicat înaintea congresuluĭ nicĭ uă plângere în contra Turcieĭ, şi că nicĭ n'a căutat a lua de basa acţiuneĭ sale, pe lângă marele puterĭ, un principiŭ óre-care a dreptuluĭ care dirige raporturile a două State independente între dênsele.

„D. delegat helenic a espus că, din causa numĕruluĭ mare a persónelor originare din provinciile otomane limitrofe, ce sunt stabilite în Grecia, mişcările a căror teatru sunt adesea aceste provinciĭ otomane isbesc tare în regatul Grecieĭ, şi că resultă, în relaţiunile dintre cele două State, uă încordare ce ar dispare, déca s'ar satisface dorinţele ce a emis şi care ĭ par conforme cu interesele Europeĭ şi ale Turcieĭ.

„Impărtăşind opiniunea D-luĭ delegat elenic asupra caracteruluĭ ce trebue să preside în raporturile celor două State, plenipotenţiari otomanĭ cred că resultatul dorit n'ar putea să fie asigurat, pe câtă vreme nu se va renunţa la ideile ce în aparenţă aŭ fost sugerate în acéstă privire.

„Mişcările la care s'a făcut alusiune aŭ a avut cause independente de acţiunea Turcieĭ. Acela de la 1854 coincidéză cu rĕsboiul din Crimeea, acela ce s'a terminat acum, se scie bine, că era uă contraciocnire a evenimentelor ce aŭ frământat Turcia europénă pênĕ la porţile Constantinopoluluĭ, şi în ce privesce insurecţiunea Creteĭ de la 1866, să scie în ce chip ea a fost stâmpărată, îndată după încetarea

relaţiunelor diplomatice şi comerciale între cele două State.

„Déră, cu tóte că aceste mişcări aŭ avut ast-fel origină că totul nu independentă de voinţa Turciei, acésta n'a făcut totuşi mai puţin, de cât tot ce depindea de dênsa, pentru a preserva, relaţiunile séle oficiale cu regatul elenic consecuenţe ce ar fi putut aduce avênturi cărora Grecia n'ar fi fost în stare se opuie resistenţa cerută. Ar fi déră de prisos de a insista mai mult pentru a arĕta, că cererea delegaţiilor elenici nu se légă prin vre-un punct nici cu scopul ce 'şi propune congresul, nici cu ideile ce 'l cârmuescŭ. Oportunitatea saŭ convenienţa de a se anexa provinciile unui Stat vecin nu pare a fi un motiv suficient. Nu s'ar putea susţine déră că Grecia nu posedă un teritorŭ. destul de mare pentru populaţiunea ce are Marea ce o înconjóră din tóte părţile 'i ofera mijlócele unei desvoltări nelimitate. Turcia din parteĭ ţine să 'şi conserve aceste provinciĭ, a cărora populaţiuni 'i sunt legate, şi pe carĭ ideia anexărei lor la Grecia le-a îngrijit, dupe cum lesne se póte convinge din petiţiunele sub numerile 15, 19 şi 23 care s'aŭ presintat la congres.

„Din punctul de vedere a păcei generale Alteţa Sa a esprimat cu ocasiunea condiţiunei acordată delegaţilor unui alt Stat, întinderea ce se póte acorda cererei elenice, déră, într'un ordin de idei mai restrêns, nu s'ar putea perde din vedere influenţa ce faptul singur a ascultărei acordat D. delegat elenic, póte exersa asupra spiritelor. Mai multe simtome concuréză să se dea acestei idei uă importanţă reală.

„Grecia procedéză la înarmări; contractéză împrumuturi; şi plenipotenţiarii otomani nu să îndoesc că marele puteri vor da cabinetului de la Athena sfaturi de natură a întări pe guvernul elenic în dispoziţiunea sa de a menţine bune relaţiuni cu imperiul otoman„.

Preşedintele procedéză la citirea art. XV, rugând pe colegiĭ sĕĭ să presinte, asupra fie-căruia aliniat, observaţiunele ce ar putea să 'l privéscă.

Aliniatele I şi II sunt aprobate fără discuţiune.

Asupra al. III Lordul Salisbury cere ca dupe cuvintele „comisiunei speciale, în care elementul indigen mai ales va participa, vor fi însărcinate . . . " să se însere cuvintele urmĕtóre: „de către Sublima Pórtă".

Congresul dă asenţimêntul sĕŭ asupra acestei modificaţiuni, şi preşedintele observă că, într'uă şedinţă trecută, Inalta Adunare a decis a înlocui, tot în acelaşi aliniat, cuvintele „guvernul imperial al Rusiei" prin urmĕtórele "comisiunea europénă„.

Art. XV, ast-fel amendat, este adoptat în întregul sĕŭ. Congresul trece apoi la propunerea plenipotenţiarilor Franciei şi ai Italiei.

Comitele Andrassy declară că adera cu totul la acéstă propunere.

Lordul Beaconsfield doresce, înainte de a se hotărî de congres cestiunea importantă ce 'i s'a supus, să presinte orĭ-care observaţiuni în scop de a preveni uă eróre ce ar putea aduce declaraţiunea delegaţilor elenici. Excelenţa Sa constată că Englitera a insistat tot-d'auna pe lêngă Grecia şi Turcia în vederea menţinerei unui bun acord, neapĕrat trebuincios, după sine, pentru a cumpăni influenţa unei a treia rase, aceea, care turburând pacea, a condus la întrunirea congresului. Mai întâiŭ, aceste sforţări a Mărei-Britanie aŭ fost înlesnite de amêndouĕ părţile. Déră cele două ţĕri se găséŭ în facia unei mari dificultăţi, fruntaria insuficientă şi imperfectă de la 1831: pentru orĭ-care om de Stat competent, acéstă fruntarie este un pericol şi un desastru, atât pentru Turcia cât şi pentru Grecia; conformaţiunea sa încuragiază tâlhăriele şi tâlhăriele aduc negreşit agitaţiuni în provinciele limitrofe. La începutul rĕsboiului din urmă, pe când s'aŭ speriat locuitoriĭ din districtele vecine cu fruntariele, Englitera a făcut observaţiuni Turciei, care le-a ascultat cu favóre; déră Escelenţa Sa regretă de a adăoga că, astă-dată, Grecia nu s'a purtat tot aşa; bunele sfaturi ale Engliterei n'aŭ putut prevala la Athena împotriva opiniunei contrarie, şi ast-fel s'aŭ ivit grave dificultăţi. Lordul Beaconsfield crede, cu tóte acestea, de a sa datorie să adaoge că insurecţiunea din Epir şi din Tesalia n'a

fost aprinsă de guvernul grec, care, din contra, conform consilielor date de Englitera, s'a silit să o stingă. Englitera a dat, de alt-fel să înţelégă guvernuluĭ de la Athena că nu trebue să se întemeeze pe spoirĭ teritoriale.

Excelenţa Sa, căutând motivele acesteĭ atitudinĭ, cugetă că trebuesc atribuite falseĭ ideĭ ce s'a ivit, asupra principielor carĭ vor cârmui congresul după încheiărea tratatuluĭ de la San-Stefano. Uă opiniune grecită atribuia congresuluĭ intenţiunea de a procede la împărţéla unuĭ Stat îmbătrânit, éră nu de a întări, cum a şĭ făcut înalta Adunare, vechiul Imperiŭ pe care 'l considera necesar pentru menţinerea păceĭ. Intr'adevĕr, adese-orĭ-după un mare rĕboiŭ, se produc schimbărĭ teritoriale: Turcia nu este singurul Stat european care a suferit perderĭ; Englitera a perdut şi dênsa provinciĭ la carĭ ţinea fórte mult şi a cărora perdere este simţitóre pentru dênsa încă adĭ; aceste învoelĭ şi retrocedărĭ nu pot fi numite împărţelĭ, şi decĭ guvernul grec se înşală cu totul asupra vederilor Europeĭ. Excelenţa Sa respinge cu acéstă ocasiă insinuaţiunile uneĭ părţĭ din presă care a cualificat de împărţire decisiunea congresuluĭ asupra Bosnieĭ şi Herzegovineĭ. Din contra, acéstă decisiune a fost luată tocmaĭ pentru a înlătura o împărţire. Trecutul istoric o justifică în destul; Bosnia părăsită, ne avênd nicĭ un element de bună cărmuire, înconjurată de State independente saŭ semi-independente, ar fi devenit peste puţină vreme teatrul unor lupte sângeróse. In vederea acesteĭ situaţiunĭ, Marea-Britanie a făcut apel la o putere vecină, tare şi interesată la menţinerea păceĭ: Europa, împărtăşind aceiaşĭ ideiă, a însărcinat pe Austro-Ungaria cu ocuparea şi administraţiunea Bosnieĭ; Excelenţa Sa reaminteşce că, în multe rîndurĭ, saŭ în ţĕrile vecine, saŭ în altă parte, Austria a fost însăcinată cu aceiaşĭ misiune, prin urmare, iniţiativa luată de Marea-Britaniă nu probéză că favoriséză vre-o împărţire.

Vorbind iar de Grecia, lordul Beaconsfield dice că nimenea n'ar putea să aibă vr'o îndoială asupra viitoruluĭ acesteĭ ţĕrĭ, că statele, ca şi indivizĭ carĭ aŭ un viitor, aŭ mijlóce să aşcepte. Dar, tot-d'o-dată, Excelenţa Sa este convinsă că Grecia şi Turcia vor proceda la rectificarea fruntarielor lor, că ast-fel se vor înlătura causele de neunirĭ şi de turburărĭ, şi se va asigura uă pace temeinică. Primul plenipotenţiar al Mareĭ-Britaniĭ adaogă că nu ar voi să recomande, pentru a atinge acest scop, mĕsurĭ coercitive: pentru sine, Sultanul, esperimentat prin nenorocirĭ aşa de marĭ, merită mult respect şi simpatiĭ: Excelenţia Sa crede însă că ocasiunea ar trebui să'ĭ serve pentru a esprima într'un mod fóea, ferm ideea că uă rectificare de fruntariă ar fi nu punct de înaltă politică favorabilă la prosperitatea celor două state. Lordul Beaconsfield consideră că linia propusă de d. prim-plenipotenţiar al Francieĭ póte da loc la discuţiune; dar unanimitatea fiind de dorit maĭ înainte de tóte, Excelenţa Sa va retrage orĭ-ce obiecţiune înaintea unuĭ vot unanim din partea celor-l-alte puterĭ. Primuĭ-plenipotenţiar al Mareĭ-Britaniĭ terminând, dice că speră şi chiar că este convins că Sultanul va da uă soluţiune echitabilă în cestiunea fruntarielor.

Principele Gorceacoff dice că în principiŭ, nu esistă o mare deosebire între propunerea francesă şi argumentele presentate de primul plenipotenţiar al Mareĭ Britaniĭ. Lordul Beaconsfield recunósce, ca şi D. Waddington, că uă înţelegere asupra uneĭ îmbunătăţirĭ a fruntarielor este de interes urgent; afară de câte-va deosebirĭ de amĕnunte asupra atribuţiunilor teritoriale, ideea-mamă este tot aceiaşĭ, şi Alteţa Sa ĭ dă adesiunea sa.

Comitele Şuvaloff voia să presinte uă observaţiune asupra elocinteluĭ discurs al D-luĭ prim-plenipotenţiar al Mareĭ-Britaniĭ. Principele Gorceacoff a constatat în trecut, sincerile simpatiĭ ce are Rusia pentru guvernul şi populaţiunile elenice. Rusia doresce, tot-d'o-dată, bunele relaţiunĭ între naţionalităţile grécă şi otomană. Dar Lordul Beaconsfield a declarat că înţelegerea între Grecĭ şi Turcĭ este necesară pentru a împedica o altă naţionalitate,—aceea ce a fost maĭ ales obiectul deliberărilor congresuluĭ, adică populaţiunile slave, — de a turbura pacea europénă. Comitele Şuvaloff nu póte fi de aceiaşĭ pă-

rere; dênsul afirmă că populaţiunile slave nu vor maĭ turbura pacea, îndată ce Europa le va înzestra cu instituţiunĭ care vor garanta viaţa şi proprietăţile lor şi care vor asigura prosperitatea lor. Excelenţa Sa consideră că acéstă nouĕ situaţiune, iar nu o înţelegere între Grecĭ şi Turcĭ în dauna Slavilor, va fi garanţia păcеĭ europene.

Propunerea D-lor plenipotenţiarĭ francesĭ şi italienĭ fiind supusă votuluĭ Inalteĭ Adunărĭ, Caratheodory-Paşa declară că nu are cunoscinţă despre învoirea guvernuluĭ sĕŭ asupra propoşiţiunilor de rectificare ce i-se făcuse maĭ 'nainte. Se crede dar în drept de a reserva cu totul în acéstă privinţă părerea guvernuluĭ sĕŭ.

Preşedintele ḑice că, în circumstanţa de faciă, plenipotenţiariĭ otomanĭ aŭ drept cuvênt să se abţină trebuind să ascepte nouĭ instrucţiunĭ. Alteţea Sa constată, almintrelea, că puterile, afară de Pórtă, a căruia învoire este reservată, primesc propunerea în unanimitate.

Comitele de Saint-Vallier presintă, în numele plenipotenţiarilor Austro-Ungarieĭ şi Francieĭ, propunerea următóre:

„Populaţiunile miridite vor continua a se bucura de privilegiile şi imunităţile ce posed *ab-antiquo.*“

Lordul Salisbury crede că ar fi primejdios de a se sancţiona privilegiĭ rĕŭ definite şi a da usurilor forţa unuĭ angajament internaţional.

Comitele de Saint-Vallier ḑice că propunerea austriacă şi francesă nu modifică de loc situaţia anterióră, raporturile între guvernul otoman şi Miridiţiĭ aŭ fost, totd'auna, stabilite pe basa imunităţilor şi privilegielor şi cere numaĭ menţinerea lor.

Mehemed-Ali-Paşa observă că faciă cu seriósele reforme ce Sultanul 'şĭ propune a acorda, privilegiele, imunităţile şi usurile escepţionale ale evuluĭ mediŭ, vor dispare. Aceste schimburĭ vor fi graduali, fără îndoélă, şi *statu-quo* va subsista câtva timp, déră Excelenţa Sa n'ar voi ca guvernul sĕŭ să fie silit a 'l prelungi într'un chip nemărginit, chiar după ce vor stabili reformele.

Baronul de Haymerle insistă în favórea propuneреĭ a căruia object este numaĭ menţinerea uneĭ autonomiĭ seculare, ale căria principale puncte le arétă Excelenţa Sa. Inalta Adunare este favorabilă autonomiilor, şi Miridiţi merit maĭ cu sémă buna sa voinţă.

Mehemed-Ali—Paşa persistând a arăta inconvenientele privilegiilor ce aparţin seminţielor albanese, comitele de Saint-Vallier repetă că, când e vorba să apere uă transformare considerabilă în Peninsula Balkanilor, plenipotenţiariĭ austro-ungarĭ şi francesĭ aŭ crеḑut necesar de a asigura populaţiunile miridite cerênd, pentru dênsele, menţinerea pură şi simplă a *statuluĭ-quo.*

Sadullah-Bey este de părere că acceptând acéstă propunere, congresul va fi în contra-ḑicere cu art. XV care stipula reforme: şi nu ar fi óre să le anuleze de la început, proclamâudu-se menţinerea a *statu-quo.*

Intre plenipotenţiariĭ ottomanĭ şi comitele de Saint-Vallier are loc un schimb de ideĭ, dupe care plenipotenţiariĭ otomanĭ declară că pentru moment, nicĭ uă schimbare nu se va aduce situaţiuneĭ munteluĭ miridit.

Faţă cu acéstă afirmaţiune, constatată de preşedinte şi despre care congresul ia act, pleuipotenţiariĭ austro-ungarĭ şi francesĭ cer inserţiunea, în protocol, a propuneреĭ lor, urmată de declaraţiunea plenipotenţiarilor otomanĭ, pe care o socotesc ca uă satisfacţiune îndestulătóre pentru scopul ce aŭ în vedere.

Ordinea ḑileĭ pentru viitórea şedinţă, s'a fixat pe mâine 6 Iulie: cestiunele privitóre la teritoriul Asieĭ şi strâmtorile.

Şedinţa se rădică la orele 5.

Semnaţĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. v. Hohenlohe, Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Şuvalow, P. d'Oubril, Al. Caratheodòry, Mehemed-Ali, Sadullah.*

PROTOCOTUL Nr. 14.

—

Şedinţă din 6 Iulie (24 Iunie) 1878.

Presenţi:

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. de Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie comitele de Beaconsfield, marquisul de Salisbury, lordul Odo Russell.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorceacoff, comitele Şuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru-Caratheodory-Paşa, Mehemed-Ali-Paşa, Sadullah-Bey.

Şedinţa se deschide la 2 şi jumătate ore.

Protocolul No. 12 este adoptat.

Preşedintele face menţiune de petiţiunile din lista No. 10 şi relevă mai cu sémă pe aceia a lui Malcom-Khan, ministrul Persiei, cerênd a fi admis la congres când se va statua asupra cetăţei Kothur.

Alteţa Sa cerênd în acéstă privinţă avisul Inaltei Adunări, lord Salisbury esprimă opiniunea că Malcom-Khan ar trebui ascultat, şi principele Gorciacow declară că nu are obiecţiuni de făcut. Plenipotenţiarii dau consimţimântul lor şi preşedintele anunţă că ministrul Persiei va fi invitat a veni Luni în sânul congresului.

La ordinea ţilei sunt cestiunile privitóre la teritoriul din Asia. Aceste cestiuni sunt tratate în art. XVI, XVIII şi XIX (aliniatul *b*) ale tratatului de la San-Stefano. Preşedintele crede că articolele XVI şi XIX trebuesc a fi singure discutate astăţi, articolul XVIII relativ la cetatea Kothur remânênd reservat pentru şedinţa la care va asista Malcom-Khan.

După dorinţa lordului Salisbury, congresul decide a se ocupa mai întêiu de art. XIX aliniatul *b*, privitor la Ardahan şi Kars.

Lord Salisbury, lăsând la uă parte redacţiunea delimitării indicată în articolul XIX şi ale cărei numeróse detalie i par a fi mai util discutate în conferinţele particulare ale plenipotenţiarilor special interesaţi, atinge pe dată principiul chiar al anexării Ardahanului şi Karsului. După părerea Excelenţiei Sale, achisiţiuni atât de considerabile ar sdruncina puterea şi prestigiul Sublimei Porţi în Asia şi ar face fórte îndoiósă menţinerea liniscei în aceste ţinuturi. Fără a insista asupra unei tese ce i pare evidentă, lord Salisbury în trébă pe plenipotenţiarii ruşi, déca consideraţiunile ce representanţii Engliterei aŭ invocat în convorbirile lor particulare cu Excelenţele Lor aŭ modificat determinaţiunilor de a reţine fortereţele Kars şi Ardahan, în casul când Rusia ar crede că trebue să stăruéscă în acéstă hotărîre, lord Salisbury declară că ar reserva pentru Englitera dreptul de a ocroti interesele sale şi influenţa sa asupra populaţiunelor prin mijlóele ce ea va crede convenabile.

Primul plenipotenţiar al Rusiei pronunciă cuvintele următóre:

„Mulţămită spiritului de conciliaţiune şi concesiunilor reciproce din carî în consciinţă reclam şi eŭ uă mare parte în numele Rusiei, opera congresului a progresat către scopul sĕŭ, acela al unei păci care este cerută de interesele Europei întregi şi care ar fi singură demnă de ómenii eminenţi întruniţi la Berlin.

Şedinţa de astă-ţi este consacrată unui object a cărui soluţiune equitabilă, strĕină de micele pasiuni, ar corona opera ce urmărim.

Concedăm Erzerum, Bajazid şi valea Alaşkerd. Aceste din urmă duoĕ puncte fac drumul caravanelor şi principala cale comercială către Persia.

Sunt încă autorisat a declara că usând de dreptul sĕŭ de suveranitate Augustul meŭ stăpân va declara Batumul port franc. Acésta corespunde intereselor materiale ale tutulor naţiunilor comerciale şi mai cu sémă póte celor ale Mariei-Britanie, al cărei comerciŭ ocupă cel mai mare numĕr de vase.

Termin reînoind speranţa că în şedinţa de astă-ţi vom face un imens pas către înaltul scop al întrunirei nóstre".

Preşedintele constată importanţa comu-

nicaţiuneĭ ce primul plenipotenţiar al Rusieĭ face în numele guvernuluĭ sĕŭ: abandonul Bajaziduluĭ şi a văeĭ Alaşkerd şi maĭ cu sémă constituirea Batumuluĭ în port franc, formézĕ nisce modificaţiunĭ considerabile tratatuluĭ de la San-Stefano. Altéţea Sa adaogă că concesiunea din urmă înlesnesce evacuarea Batumuluĭ şi schimbul acesteĭ cetăţĭ cu Erzerumul. Principele de Bismarck ar fi fericit ca guvernul britanic care are marĭ interese în acele ţinuturĭ, să fie satisfăcut prin acel aranjament şi că s'ar realisa un progres decisiv în sensul păceĭ, déca congresul, înţelegêndu-se astădĭ asupra acestuĭ punct important, n'ar maĭ avea să se preocupe de cât de detalie.

Principele Gorceakoff dorind a cunósce opiniunea înalteĭ adunărĭ, preşedintele face apel la apreciarea plenipotenţiarilor Mareĭ-Britanie.

Lord Beaconsfield a ascultat comunicaţiunea Principeluĭ Gorceakoff cu un mare interes: el cugetă ca şi Altéţea Sa că acéstă concesiune spontanee a M. S. Imperatoruluĭ Rusieĭ se recomandă celeĭ maĭ serióse consideraţiunĭ a congresuluĭ. In momentul când înalta adunare se apropie de termenul lucrărilor sale şi când toţĭ plenipotenţiariĭ se silesc a resolve dificultăţile de detaliŭ ce subsistă încă, plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britaniĭ sunt fericiţĭ a constata, din partea unuĭ puternic suveran, un demers împăciuitor de aşa de mare valóre. Uă asemenea propunere, chiar de nu ar veni din partea uneĭ puteri aşa de direct interesată şi de la un om de Stat atât de esperimentat ca Altéţea Sa, pare, în orĭ-ce cas, de natură a aplana unul dintre cele maĭ marĭ obstacole la uă solnţiune dorită de tótă Europa.

Primul plenipotenţiar britanic consideră ca uă fericită idee aceea de a transforma, la finele unuĭ mare resbel, uă cetate contestată într'un port franc şi într'un intreposit comercial pentru tóte naţiunele. Excelenţia Sa aprobă cu totul şi acceptă acéstă propunere, şi de şi dorinţa Engliterei a fost ca acéstă cetate întărită, care n'a fost luată, să rĕmâe sub suveranitatea Sultanuluĭ, lord Beaconsfield consideră ca uă soluţiune avantagiósă ca acest port să devină, în interesul prosperităţeĭ Rusieĭ, Turcieĭ şi tuturor popórelor, un centru comun pentru energia lor combinată şi pentru spiritul lor de interprindere. Excelenţia Sa repetă, totuşĭ, că ar fi preferit ca Batumul, devenind port liber, să nu fie coprins în teritorinl rus; plin de încredere în declaraţiunile Impĕratuluĭ Rusieĭ, lord Beaconsfield vede, fără îndoială, în avantagele libertăţeĭ acestuĭ port, uă compesare la uă anexare pe care el nu ar putea'o aproba, dérĕ nu póte evita de a dice că este penibil de cugetat, că pe când se felicită de crearea unuĭ port franc, trebue să se preocupe, în acelaşĭ timp, de mijlócele de a preveni, saŭ cel puţin, de a restrânge cercul unor noniĭ turburărĭ. Provincia Batum, în adevĕr, nu este satisfăcută a deveni posesiune rusă; ea se află încă în mânile unor populaţiunĭ ce se cred în stare de a o apĕra şi întrebuinţarea forţeĭ ar putea în acéstă circumstanţă, provoca grave pericole. Excelenţia Sa doresce ca, pe când va sancţiona propunerea graţiósă a Impĕratuluĭ Rusieĭ, congresul să esprime tot-uă-dată dorinţa ca tóte mĕsurele necesare să se ia spre a evita deordinĭ ale căror consecinţe ar fi deplorabile. Spre acest sfârşit, ar trebui să se aibă legitime prevenințe pentru uă valorósă populaţiune care s'a arĕtat cu tărie contrarie nonluĭ regim ce congresul voesce a'ĭ impune. Excelenţia Sa insistă ca principiele şi consideraţiunile etnografice carĭ aŭ adjutat pe înalta adunare de a concilia interesele divergente ale naţionalităţilor din Turcia de Europa, să nu fie perdute din vedere în ceea ce privesce Turcia asiatică. Lord Beaconsfield crede că nu este timp de perdut spre a se adopta dispositiunĭ propriĭ ale preveni. El se mărginesce în a indica Inalteĭ Adunărĭ uă stare de lucruri ce nu ar putea fi remediată de influenţa uneĭ singure puteri. Excelenţa Sa acceptă voios crearea unuĭ port franc la Batum, dérĕ ar dori ca congresul să esamineze amĕnuntele acesteĭ hotărârĭ preocupêndu-se de necesitatea de a preveni conflictele: este de datoria representanţilor marilor puterĭ, tóte interesate în cestiune, de a lua precauţiunĭ contra eventualităţeĭ unuĭ asemenea pericol.

Preşedintele, după acest discurs, recunósce un progres considerabil către uă în-

ţelegere. Acordul stabilit între Rusia şi Anglia asupra Batumuluĭ, ridicat de Rusia în port franc, este un resultat de mare valóre. Este adevĕrat că primul plenipotenţiar al Mareĭ-Britanie pare încă preocupat de óre-carĭ pericole, carĭ ar putea ameninţa liniscea populaţiunilor din acele ţinuturĭ şi prin urmare a păceĭ europene. Déră Alteţea Sa speră că aceste pericole ar fi lesne de evitat prin nisce dispoziţiunĭ de detaliŭ şi póte că s'ar putea remedia esaminându-le maĭ de aprópe, déca plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britanie ar bine-voi să dea asupra temerilor lor esplicaţiunĭ maĭ desvoltate. Cele-alte puterĭ ar putea şi ele atuncĭ indica espedientele ce ele ar avea în vedere. In resumat, principele de Bismarck crede că Inalta Adunare se felicită de a găsi distanţa între representanţiĭ Rusieĭ şi Anglieĭ maĭ mică de cât se temea, şi a vedea în acéstă bună voinţă reciprocă un noŭ motiv de a spera într'uă fericită soluţiune care va fi primită cu bucuriă de Europa întrégă.

Comitele Andrassy a ascultat cu mulţămire declaraţiunile Principeluĭ Gortchakow şi el crede că transformarea Batumuluĭ în port franc este un avantagiŭ evident pentru tóte puterile europene. Primul plenipotenţiar al Austo-Ungarieĭ, reamintind precedente ce aŭ avut bune resultate, opinéză ca şi lord Salisbury că intrevorbirĭ particulare între representanţiĭ celor duoĕ puterĭ maĭ special interesate, ar putea aplana dificultăţile ce se opun încă la uă înţelegere ce el o doresce din tótă inima. Excelenţa Sa declară că acceptă maĭ d'inainte resultatul convorbirilor ce se vor urma între cele duoĕ puterĭ.

D. prim plenipotenţiar al Francieĭ n'are nicĭ uă obiecţiune de ridicat în privinţa declaraţiunilor ce aŭ fost făcute şi se mărginesce numaĭ în a constata acordul ce este pe cale de a se stabili.

Comitele Corti nu póte de cât să se asocieze în numele Italieĭ la cuvintele colegilor sĕĭ şi exprimă speranţa că înţelegerea nu va întâlni prea marĭ dificultăţĭ.

Caratheodory-paşa se reservă, de va fi trebuinţă, a reveni asupra cestiuneĭ când va fi putut aprecia maĭ bine caracterul şi ţinta punctelor ce plenipotenţiariĭ britanicĭ aŭ în vedere.

Preşedintele recitesce pasagiul art. XIX care face objectul discuţiuneĭ: luând în consideraţiune, etc. „Imperatorul Rusieĭ consimte a înlocui plata celeĭ maĭ marĭ părţĭ din sumele enumerate în paragraful precedinte prin cesiunile teritoriale următóre“..... Aci sunt trecute cesiunile din Europa asupra cărora s'a pronunciat deja, apoĭ vin cesiunile din Asia consemnate în aliniatul *b*:

„Ardahan, Kars, Bajazid şi teritoriul pênĕ la Saganlugh“. Alteţea Sa reamintesce că chiar de acum Rusia consimte a nu coprinde în cesiunĭ Bajazidul şi teritoriul pênĕ la Saganlugh.

Comitele Şuvalow ḑice că ar fi maĭ esact de a suprima cuvintele: „pênĕ la Saganlugh“ şi de a resuma ast-fel concesiunile ruse, carĭ sunt: Bajazid şi tótă valea Alaşkerd, sub reserva că Turcia va restitui districtul Kothur Persieĭ.

Congresul studiază pe charta presentată de comitele Şuvalow, liniele esacte ale concesiunilor ruse. Preşedintele constată că transformarea Batumuluĭ în port franc este deja primită, şi tot asemenea este cât privesce punctele indicate de comitele Şuvaloff. Cât despre traseul esact al linieĭ de fruntarie, Alteţea Sa crede că acéstă lucrare nu póte fi făcută de congres şi trebue reservată uneĭ comisiĭ specială competentă.

Lord Salisbury declară că a avut objecţiunĭ la maĭ multe puncte din art. XIX al tratatuluĭ. Excelenţa Sa se temea maĭ ântêiŭ că posesiunea Batumuluĭ să nu fie un pericol pentru libertatea măreĭ Negre. Concesiunea graţiósă oferită astă-ḑĭ de Rusia, déca dênsul o înţelege bine, 'ĭ pare că depărtéză acéstă temere. Apoĭ ocuparea Bajaziduluĭ 'ĭ da temerea că calea comercială a Persieĭ să nu fie interceptată: Excelenţa Sa constată asemenea că, în facia concesiuneĭ văeĭ Alaşkerd, aceste temerĭ nu maĭ sunt justificate. 'I rĕmâne încă datoria de a reaminti interesele uneĭ viteze naţionalităţĭ musulmane care refusă dominaţiunea rusă. Excelenţa Sa insistă asupra avantagelor unor convorbirĭ particulare spre a resolve ultimele dificultăţĭ de detaliŭ ce maĭ subsistă.

Principele Gorccacoff ḑice că ar preferi uă discuţiune în congres şi că dênsul e

gata să respundă îndată la obiecţiunile ce ar presenta plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britanie.

Principele de Bismarck se asociază la cererea lorduluĭ Salisbury, careĭ pare justificată prin numerósele detaliĭ ale cestiuneĭ ce nu ar putea fi discutate în şedinţă plenară. El va consulta însă asupra acestuĭ punct opiniunea congresuluĭ.

Principele Gorceacoff espune că sunt două categoriĭ de cestiuni: primele, carĭ sunt technice şi aŭ de obiect determinarea limitelor definitive, nu pot, în adevĕr, fi resolvate în congres şi tratatul din San-Stefano, a indicat maĭ dinainte că vor trebui să fie supuse uneĭ comisiuni speciale. In cât privesce pe cele d'a doua categorie, Alteţa Sa mulţumesce lorduluĭ Beaconsfield că a respuns cu atâta lealitate la observaţiunile sale: D. prim plenipotenţiar al Angliеĭ s'a mărginit însă în a'şĭ esprima temerile relative la siguranţa populaţiunilor. Dĕră principele Gorceacoff 'sĭ esplică maĭ pucin obiecţiunile lorduluĭ Salisbury şi rógă pe Exelenţa Sa să bine-voéscă a determina maĭ lămurit nelinistele ce a enunciat.

Lord Salisbury ḑice că a voit să vorbéscă de naţionalitatea Lazilor, carĭ nu voesc că priméscă dominaţiunea rusă, şi ale căror repugnanţe ar putea aduce pe viitor grave încurcăturĭ.

Ŭă discuţiune se angagéză între principele Gortchacow, lord Salisbury şi Mehemed-Ali-Paşa, asupra numĕruluĭ Lazilor din Lazistan, populaţiune ce primul plenipotenţiar al Rusieĭ, după nisce date pe carĭ dênsul se oferă a le comunica, ḑice că nu trece peste 50,000 de suflete, pe când plenipotenţiariĭ Angliеĭ şi Turcieĭ o estiméză la 200,000 indivizĭ.

Preşedintele, observând că acéstă cestiune secundară nu intereséză opera păceĭ, insistă ca plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britaniĭ şi Rusieĭ să se înţelégă asupra acestuĭ punct şi asupra celor-lalte objecte speciale ceĭ despart, în convorbirile particulare. Acéstă procedură este admisă d'ŭă-parte şi d'alta, şi congresul decide d'a astepta resultatul acestor explicaţiunĭ mutuale spre a continua esaminarea articoluluĭ XIX.

Inalta Adunare trece la articolul XVI, relativ la Armenĭ, şi de care a fost deja vorba într'ŭă şedinţă precedentă.

Lord Salisbury a depus, în acéstă privinţă ŭă propunere care a fost împărţită plenipotenţiarilor. Escelenţa Sa cere suprimarea primelor liniĭ ale art. XVI pênĕ la cuvêntul „ţéra", şi ar dori să adaoge la fine frasa următóre:

„Ea se va înţelege în urmă cu cele şése puterĭ semnatare asupra ţinteĭ acestuĭ angagiament şi mĕsurelor necesare spre a'l pune în esecutare."

Escelenţa Sa adaogă că interesele Armenilor trebnesc ocrotite, şi că scopul propunereĭ séle este de a le da speranţe de îmbunătăţirĭ imediate, precum şi de progrese în viitor.

Caratheodory-paşa admite că, în resbelul din nrmă, triburile nesupnse aŭ suscitat marĭ desordinĭ; dĕră Pórta, îndată ce a fost informată, a luat mĕsurĭ spre a le pune nn capăt. Propunerea lorduluĭ Salisbury pare a se referi la mĕsurĭ ulterióre. Caratheodory-paşa ar voi să se ţină în sémă de dispositiunile ce Pórta a adoptat, şi să se adaoge la paragraf cuvintele următóre: „Pórta va comunica celor şése puterĭ resultatnl mĕsurilor ce aŭ fost deja luate în acéstă privinţă." Acéstă adiţiune, satisfăcênd tot-ŭă-dată pe guvernul otoman, ar complecta şi sensul textnluĭ presentat de plenipotenţiariĭ englezĭ.

Comitele Şuvaloff preferă redacţiunea lorduluĭ Salisbury. Déca Pórta a luat mĕsurĭ ce nu aŭ fost puse în practică, este inntil de a le menţiona.

Preşedintele observă că este póte dificil de a pune în practică nisce mĕsurĭ represive printre triburile independente, şi Alteţa Sa se îndoesce de eficacitatea practică a articoluluĭ propus de lordul Salisbury.

Caratheodory-paşa insistând asupra adiţiuneĭ ce a indicat, lord Salisbury cere a se amâna discuţiunea spre a se face órecare modificare în textul primitiv.

Cestiunea este amânată pentru ŭă şedinţă viitóre.

Congresul trece la cestiunea strîmtorilor

Lord Salisbury declară că, déca achisiţiunea Batumuluĭ ar fi fost menţinută în

nisce condițiuni cari ar fi amenințat libertatea mărei Negre, Anglia nu s'ar fi putut angagia, față cu cele-alte-puteri, de a'și interdice intrarea în acéstă mare. Dară Batumul, fiind declarat port franc și comercial, guvernul engles va reînoi angajamentele, cu modificările impuse de decisiunile deja luate de congres.

Principele Gorceacoff, observând că în nici un chip aceste pericole nu s'ar fi putut ivi, de óre-ce Rusia nu are bastimente în marea Négră, este și dênsul de părere ca legislațiunea actuală să nu fie modificată.

Resultă din discuțiunea ce se angajéză între plenipotențiarii Marii-Britanii, Rusiei și Franciei, asupra caracteruluĭ *statu-quo ante*, că congresul înțelege prin acéstă expresiune ordinea de lucruri stabilită de declarațiunea din 1856 și de art. II al tratatuluĭ de la Londra din 13 Martie 1871 căruia se dă citire.

Comitele Șuvalow crede că congresul nu are să discute asupra acestuĭ punct actele din 1856 și 1871. Ce cere Rusia? Ea cere numaĭ *statu quo ante* pentru strîmtorĭ. Marquisul de Salisbury face ca *statu quo* se depindă de condițiunile posesiuneĭ Batumuluĭ de către Rusia. Ar fi lesne de probat că Batumul nu constitue uă amenințare pentru nimenĭ, și că posesiunea acestuĭ port nu ne este necesară de cât spre a asigura comunicațiunile nóstre cu marele teritoriŭ ce Rusia posedă deja pe acéstă parte a litoraluluĭ mărei Negre și spre a'și asigura comerciul. Escelența Sa constată că declarațiunea libertățeĭ portuluĭ a trebuit să depărtese ultimele îndoelĭ. Acest port va deveni un punct important pentru comerciul lumeĭ întregĭ; el n'ar putea fi uă amenințare pentru strîmtorĭ, și totul consiliéză, prin urmare, menținerea *statuluĭ quo*.

Lordul Salisbury înțelege că Batumul nu va fi de cât un port comercial, și astfel acceptă în principiŭ *statu quo ante* pentru strîmtorĭ.

In urma uneĭ observațiuni a luĭ Caratheodory-Pașa relativă la oportunitatea de a declara că Bulgaria nu va avea forțe navale în marea Négră, ca consecință a *statuluĭ quo ante* admis în acest moment, rămâne înțeles că Bulgaria fiind principat tributar și neavênd pavilion de resbel, nicĭ uă dispositiune nouă nu póte fi înserată în acéstă privință.

Președintele constată consimțimântul unanim al Inalteĭ Adunărĭ la menținerea *statuluĭ quo ante* în cestiunea strîmtorilor Dardanelelor și Bosforuluĭ.

Președintele dă citire articoluluĭ XXIV, și congresul recunósce că, după declarațiunea precedentă, nu are să discute prima frasă a acestuĭ articol relativă la deschiderea strîmtorilor. Cât despre a doua frasă, care privesce blocurile fictive, primul plenipotențiar al Italieĭ observând că acéstă stipulațiune nu este de cât reproducțiunea principiuluĭ declarațiuneĭ din Paris cu data din 16 Aprilie 1856. Caratheodory-Pașa constată că acest pasagiŭ n'are nicĭ uă utilitate practică, de óre-ce Pórta e legată prin declarațiunea din Paris.

Președintele adaogă că pentru acest motiv congresul nu se va ocupa de acea frasă. Congresul nu are decĭ a revisui acel articol, și se mărginesce a menține *statu quo ante* ca suficient.

Alteța Sa citesce apoĭ articolul XXV, care este privitor la evacuarea Turcieĭ de Europa și de Asia de către trupele ruse. Principele de Bismarck crede că cele două puterĭ beligerante statuând în mod regulat asupra acestuĭ punct, congresul trebue să considere acest arangiament ca strict bilateral.

Primul plenipotențiar al Franciei supune în acéstă privință, uă dorință a sa colegilor sĕĭ din Rusia: Escelența Sa în trébă daca nu le-ar fi posibil de a face uă declarațiune constatând că guvernul rus se va sili, spre a libera pe România de sarcinele ce ar resulta dintr'uă ocupațiune prelungită, de a face evacuarea pe calea Dunăreĭ și Varneĭ.

Comitele Șuvaloff rĕspunde că propunerea făcută de primul plenipotențiar al Franciei nu ar putea să aibă un caracter absolut. Ar fi vorba numaĭ de a alege calea pe mare maĭ bine de cât pe cea de uscat. Escelența Sa este gata a rĕspunde acesteĭ dorințe, dar declarațiunea sa trebue a fi subordonată uneĭ grabnice evacuărĭ a Varneĭ de către trupele turce.

Daca plenipotenţiariĭ otomanĭ bine-voesc a declara în congres că nu maĭ e niciĭ un obstacol la evacuarea imediată a acesteĭ fortereţe, Comitele Şuvalow e gata a rĕspunde la cererea primuluĭ plenipotenţiar al Franciеĭ.

Caratheodory-Paşa cere amînarea uneĭ cestiunĭ asupra căreia nu este în stare de a da un rĕspuns precis.

D. Waddington observă că nu a presentat nă propunere, ci un simplu apel la buna-voinţa Rusieĭ, în casul când circumstanţele ar permite de a evacua teritoriul otoman fără a trece prin România.

Comitele Şuvalow ar satisface cu fericire dorinţa D-luĭ Waddington şi regretă că D. prim plenipotenţiar otoman nu póte astădĭ da informaţiunile necesare decisiuneĭ guvernuluĭ rus.

Caratheodory-paşa întrebând déca aliniatul 3, al articoluluĭ XXV, relativ la evacuarea Asieĭ, va fi înserat în noul tratat, preşedintele ḑice că acéstă inserţiune nu pare necesară, de óre-ce nu e vorba de cât de uă stipulaţiune între Turcia şi Rusia: evacuarea din Europa a fost singură objectul unuĭ arangiament european.

Alteţa Sa constată că ultimele articole ale tratuluĭ din San-Stefano (XXVI XXVII, XXVIII şi XXIX), nu sunt de cât stipulaţiunĭ locale şi militare, şi esprimă speranţa că, în viitórea şedinţă, congresul, informat de resultatul întrevorbirelor ce trebuesc a se stabili asupra cestiunelor reservate între plenipotenţiariĭ ruşĭ şi engleziĭ, va putea termina examinarea cestiuneĭ asiatice.

Principele de Hohenlohe, ca preşedinte al comisiuneĭ de delimitare, cere ca, la ordinea de ḑi a şedinţeĭ viitóre, să se pună un raport al acesteĭ comisiunĭ asupra unor cestiunĭ carĭ nu pot fi resolvate de cât de plenum congresuluĭ.

Comitele Şuvaloff espune că, pentru diverse teritoriĭ, atât din Europa cât şi din Asia, ca ĭ nu aŭ fĕcut objectul deliberărilor speciale ale înalteĭ adunărĭ, nicĭ uă îmbunătăţire a sórteĭ populaţiunilor chreştine n'a fost stipulată espres. Tratatul de la San-Stefano, creând uă mare Bulgarie, nu avea în vedere în art. XV de cât populaţiunile grece şi câte va teritoriĭ ce ar fi putut scăpa atenţiuneĭ.

Situaţiunea s'a schimbat: crearea uneĭ Rumeliĭ restrânsă lasă la uă parte maĭ multe populaţiunĭ chreştine carĭ ar putea să nu fie asimilate nicĭ cu reformele ce e vorba de a se întroduce în Rumelia orientală, nicĭ cu cele ce tratatul din San-Stefano proectézĕ pentru provinciele grece.

Sórta chreştinilor din Orient constituind una din principalele preocupaţiunĭ ale Europeĭ şi congresuluĭ, Escelenţa Sa ar voi să spere că stipulaţiunile art. XV se vor întinde şi la tóte populaţiunele chreştine din peninsula Balkanilor, pentru carĭ nu este stipulată nicĭ uă organisaţiune specială.

Principele de Bismarck crede că congresul 'şĭ-a apropriat art. XV în totalitatea sa şi că el l întinde în principiŭ la tóte părţile imperiuluĭ. S'ar putea, cu tóte acestea, reserva, la trebuinţă, a ceste cestiunĭ de detaliŭ uneĭ întrunirĭ diplomatice viitóre.

Comitele Şuvaloff afirmă că este fericit de a vedea constatându-se că stipulaţiunile art. XV se aplică la tóte părţile Turcieĭ de Europa carĭ n'aŭ un regulament special.

Comitele Andrassy este de acord cu plenipotenţiariĭ Rusieĭ asupra necesităţeĭ de a se îmbunătăţi sórta chreştinilor, déră Escelenţa Sa nu crede că constituţiunĭ gata maĭ d'inainte ar fi cel maĭ bun mijloc de a atinge acest scop. Diplomaţia trebue să se mărginéscă în a stabili principiele şi să se păzéscă de a intra în detaliŭ carĭ sunt adesea un pericol pentru populaţiunĭ.

Caratheodory-paşa cere ca congresul să ia în consideraţiune peteţiunea înscrisă sub No. 49, în lista No. 10, şi în care Prea Sânţia Sa Părintele Gherasim, archiepiscop al Filadelfieĭ, tratézĕ cestiunea bunurilor închinate din România. Escelenţa Sa se reservă de a supune congresuluĭ uă propunere formală în acéstă privinţă.

Şedinţa se rădică la 5 ore.

Semnaţĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. de Hohenlohe. Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gorceakoff, Schouvaloff, P. d'Oubril. Al. Caratheodory, Mehemed-Ali, Sadoulah.*

PROTOGOLUL Nr. 15

—

Şedinţa din 8 Iulie (26 Iunie) 1878

Presenţĭ :

Pentru Germania principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie marquisul de Salisbury, lord Odo Russell.

Pentru Italia comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorceacoff, comitele Şuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia Alexandru Caratheodory-Paşa, Mehemed-Ali-Paşa, Sadullah-Bey.

Şedinţa se deschide la 2 ore şi jumĕtate.

Protocolul No. 13 este adoptat.

Preşedintele face menţiune de petiţiunile din lista No. 11.

La ordinea ḑilĕĭ este articolul XVIII al tratatuluĭ de la San-Stephano relativ la cetatea Khotur şi la rectificarea fruntarieĭ turco-persiană. Acest articol este ast-fel conceput :

„Sublima Pórtă va lua în seriósă consideraţiune opiniunea emisă de comisariĭ puterilor mediatrice în privinţa posesiuneĭ cetăţeĭ Khotur, şi se angajéză a face să se esecute lucrările delimităreĭ definitive a fruntarieĭ turco-persiane.“

Preşedintele opinéză că acum e timpul, conform decisiuneĭ luată de congres în ultima sa întrunire, de a asculta pe representantul M. S. Şahul Persieĭ.

Excelenţa Sa Malcom-Khan este introdus, şi preşedintele ’l rógă să comunice congresuluĭ observaţiunile guvernuluĭ sĕŭ în privinţa articoluluĭ XVIII al tratatuluĭ din San-Stephano.

Malcom-Khan ḑice că nu are nicĭ uă comunicare de făcut, dérā că doresce numaĭ să cunóscă decisiunea congresuluĭ.

Principele de Bismarck observă că Inalta Adunare n'a luat încă nicĭ uă resoluţiune, dérā a voit să se asigure décă restituirea cetăţeĭ Khotur ar fi primită de M. S. Şahul.

Malcom-Khan se declară autorisat de guvernul sĕŭ a accepta cu recunoscinţă restituirea districtuluĭ Khotur: el se referă, pentru întinderea teritoriuluĭ, la delimitarea făcută de comisiunea anglo-rusă. Excelenţa Sa adaogă câte-va consideraţiunĭ asupra situaţiuneĭ fruntarieĭ persiane de la Bajazid pênĕ la Muhamera şi rógă pe înalta adunare de a ţine în sémă dorinţa guvernuluĭ sĕŭ de a se pune de congres un termen dificultăţilor neîncetat renăscênde. Guvernul persian se supune maĭ d'inainte la arbitragiul ce s'ar fixa de Inalta Adunare.

Preşedintele crede că congresul va face totul spre a aduce uă înţelegere între Turcia şi Persia cu ocasiunea cetăţeĭ Khotur.

Malcom-Khan se retrage şi, preşedintele rugând pe plenipotenţiariĭ ruşĭ de a face cunoscută opiniunea lor asupra articoluluĭ XVIII, comitele Şuvaloff doresce să determine esact caracterul actual al cestiuneĭ. In negociaţiunile ce aŭ avut loc între Rusia şi Turcia dupĕ încheerea tratatuluĭ din San-Stephano, Rusia a consimţit să înapoeze Sublimeĭ Porţĭ Bajazidul şi Valea Alaşkerd, dérā stipulând, ca schimb, restituirea teritoriuluĭ Khotur. Aşa că Khotur este înapoiat Şahuluĭ cu titlu de schimb. Cât despre delimitare, nu esistă nicĭ uă dificultate, de óre-ce Malcom-Khan a declarat că acceptă pe aceea a comisiuneĭ anglo-ruse. Comitele Şuvaloff nu póte de cât să sprijine, alt-fel, ḑorinţa Persieĭ de a ajunge cât maĭ curând posibil la regularea fruntarielor sale.

Preşedintele întrébă déca s'a făcut verĭ-uă propunere în afară de menţinerea pură şi simplă a art. XVIII.

Citirea notelor adresate de Malcom-Khan congresuluĭ stabilesce că ministrul Şahuluĭ, din parteĭ, n'a presintat nicĭ uă propunere.

Comitele Şuvaloff nu este de opiniune de a se menţine pur şi simplu articolul. Excelenţa Sa repetă că situaţiunile respective s'aŭ schimbat de la tratatul de San-Stephano încóce: este vorba acum, din partea Turcieĭ, nu de „a lua în seriósă consideraţiune“ ci de a esecuta un angaja-

jament, un schimb, şi acest caracter al cestiuneĭ trebue să fie indicat limpede într'uă nouă redacţiune.

Principele de Bismarck esprimând dorinţa de a sci daca plenipotenţiariĭ ruşĭ doresc să se însărcineze cu acea redacţiune, şi lord Salisbury cerênd pentru acéstă lucrare, concursul plenipotenţiarilor englesĭ de uă potrivă interesaţĭ în cestiune din punctul de vedere al comerciuluĭ Persieĭ, comitele Şufaloff anunciă că la viitórea şedinţă va presenta un noŭ articol, după ce se va fi consultat cu colegiĭ sĕĭ din Anglia.

Preşedintele constată că principiele articoluluĭ XVIII sunt confirmate, sub reserva complimentuluĭ ce trebuesc a prepara plenipotenţiariĭ Angliеĭ şi Rusieĭ.

Caratheodory-Paşa ḑice că, pentrn ceea ce 'l privesce, nu ar avea nicĭ uă schimbare de propus la art. XVIII. Dênsul nu are cunoscinţă de negociaţiunile posterióre tratatuluĭ de San-Stefano, la care a făcut alusiune comitele Şouvalow, că va solicita asupra acestuĭ punct instrucţiunile guvernuluĭ sĕŭ: dar că totuşĭ plenipotenţiariĭ otomanĭ sunt la dispoziţia comiteluĭ Şuvaloff pentru redacţiunea nouluĭ articol, pe cât va fi vorba de a se confirma decisiunea dată de comisiunea mixtă în privinţa cesiuneĭ districtuluĭ Khotur.

Preşedintele aminteşte că, în şedinţa precedentă, congresul pusese la ordinea ḑileĭ de astă-ḑĭ, resultatul întrevorbirilor complimentarie asupra diferitelor cestiunĭ de detaliu relative la cetatea şi portul Batum. Plenipotenţiariĭ interesaţĭ nefiind încă în putinţă de a face cunoscute decisiunile lor, cestiunea e amânată pentrn şedinţa viitóre.

Procedând la punctul următor al ordineĭ de ḑi, preşedintele observă că lord Salisbury s'a angagiat a comunica înalteĭ adunărĭ resultatul uneĭ înţelegerĭ ulterióre cu plenipotenţiariĭ otomanĭ asupra redacţiuneĭ articoluluĭ XVI privitor la Armenĭ.

Lord Salisbury dă citire redacţiuneĭ concertată între plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britanie şi aĭ Turcieĭ.

Sublima Pórtă se angagiază a realisa, ră nicĭ uă întârḑiere, îmbunătăţirile şi reformele cerute de trebuinţele locale în provinciele locuite de Armenĭ şi a garanta siguranţa asestora contra Kurḑilor şi Circasienilor. Ea va da cunoscinţă în mod periodic de mĕsurile luate în acest scop puterilor carĭ vor veghia la acésta.

Congresul dă consimţimêntul sĕŭ acestuĭ articol.

Preşedintele ḑice că, în ultima şedinţă Caratheodory-Paşa a supus congresuluĭ o moţiune relativă la petiţiunea archiepiscopuluĭ Gherasim asupra monastirilor închinate: Textul aceleĭ moţiunĭ este:

„Considerând că diferendul între sântele locurĭ din Orient şi România, relativ la bunurile închinate, care, conform termenilor protocólelor conferinţelor marilor puterĭ ţinute la Paris în 1858, 1859 şi 1861 şi ale conferinţeĭ întrunită ad-hoc la Constantinopole în 1864, trebuia să fie regulat pe cale de arbitragiŭ, este pênĕ astăḑĭ încă nerezolvat:

„Plenipotenţiariĭ otomanĭ rógă pe acéstă Inaltă Adunare, să bine-voéscă a lua în consideraţie memoriul sântelor locurĭ din Orient înscris pe lista petiţiunilor presentate congresuluĭ la No. 49, şi prin care petiţionariĭ se referă la congres spre a se fixa un termen pentru punerea în practică a arbitragiuluĭ şi să se numéscă un superarbitru la cas de divergenţă.“

Primul plenipotenţiar al Turcieĭ declară că dênsul nu a formulat uă propunere propriŭ ḑisă, dar că este gata a 'şĭ apropria conclusiunile memoriuluĭ adresat Inalteĭ Adunărĭ de sântele locurĭ. Excelenţa Sa atrage atenţiunea congresuluĭ asupra deplorabileĭ situaţiunĭ a sântelor locurĭ ortodoxe, care reclamă punerea în esecutare a aranjamentelor luate de conferinţa ţinută la Paris în 1858, arbitragiul şi numirea unuĭ super-arbitru prevĕḑute de protocolul din 30 Iulie 1858. Dênsul déră se referă congresuluĭ pentru numirea unuĭ superarbitru.

Preşedintele esprimă îndoielele sĕle asupra competinţeĭ înalteĭ adunărĭ în acéstă cestiune streină în ea însă-şĭ tratatelor din 1856 şi 1871 şi celuĭ de la San-Stefano. Ar dori totuşĭ să recomande atenţiuneĭ colegilor sĕĭ şi întrébă dacă vre-unul din plenipotenţiariĭ are de presentat nis-

careva observaţiunĭ în acéstă privinţă.

Lord Salisbury ar fi dispus să insiste, dar Excelenţa Sa nu vede care ar fi sancţiunea uneĭ decisiunĭ a congresuluĭ în acéstă materie, din momentul ce independenţa Românieĭ nu ar atârna de la acéstă condiţiune.

Principele de Bismarck ḑice că, în calitate de representat al Germanieĭ, este de părerea lorduluĭ Salisbury, şi nu cunósce în adevĕr, nicĭ un mijloc de coerciţiune ce congresul ar putea esercita în acéstă afacere.

Caratheodory-Paşa mulţămesce preşedinteluĭ că a presentat Inalteĭ Adunărĭ acéstă cestiune. Excelenţa Sa crede că este de dorit ca acéstă dificultate să priméscă uă soluţiune spre a preveni discuţiunĭ ulterióre între România şi Pórtă. Primul plenipotenţiar otoman cere, cel puţin, în casul când Inalta Adunare n'ar crede de trebuinţă a esamina afacerea, cestiunea să pótă fi tratată în afara congresuluĭ de către puterĭ.

Principele de Bismarck ḑice, că în adevĕr acesta ar fi singurul chip realisabil de a trata cestiunea şi crede că colegiĭ sĕĭ vor consimţi a scri guvernelor lor în acest sens.

Comitele Şuvaloff amintesce că propunerea plenipotenţiarilor francesĭ relativă la libertatea religiósă şi la diversele garanţiĭ acordate tutulor cultelor a creat un drept noŭ aplicabil tutulor principatelor şi care autorisă pe ceĭ interesaţĭ a susţine la timp şi loc justele lor reclamaţiunĭ.

Preşedintele este de acord asupra acestuĭ punct cu plenipotenţiariĭ Rusieĭ: Alteţa Sa este de opiniune, în general că s'ar putea întroduce în tratat un articol care ar da puterilor representate în congres sarcina de a veghea, fie prin representanţiĭ lor la Constantinopoli, fie prin altĭ delegaţĭ, asupra esecuţiuneĭ diverselor dispositiunĭ la carĭ se fac alusiune. Cestiunea sântelor locurĭ ar putea să intre şi ea în acest control. Principele de Bismarck adaogă, cu cousimţimêntul Inalteĭ Adunărĭ, că în ceea ce privesce acéstă din urmă cestiune, se va nota în protocol că representanţiĭ puterilor suut gata a referi guvernelor lor în acéstă privinţă şi a recomanda solicitudineĭ lor esaminarea acesteĭ afacerĭ, saŭ pe vechele base, saŭ pe acele ce vor resulta din deliberaţiunile congresuluĭ.

La ordinea ḑilĕĭ vine raportul comisiuneĭ de delimitare.

Principele de Hohenlohe, preşedintele comisiuneĭ, indică maĭ întêiŭ traseul fruntarieĭ de nord a principatuluĭ Bulgarieĭ care urmézĕ ţĕrmul drept al Dunărĭĭ de la vechia fruntarie a Serbieĭ pênĕ linia determinată de congres într'uă şedinţă precedentă, şi care plécă de la un punct spre rĕsărit de Silistra pênĕ la Mangalia, la marea Négră. Punctul de la rĕsăritul Silistreĭ nu este încă fixat, dar nu este vorba de uă linie strategică: acésta este uă concesiune făcută Românieĭ, şi traseul esact al acesteĭ concesiunĭ rĕmâne reservat.

Comitele Şuvaloff amintesce că, în adevĕr, nu este aci vorba de uă linie strategică. Plenipotenţiariĭ ruşĭ aŭ sporit teritoriul acordat Românieĭ; s'a luat decisiunea ca uă linie, plecând de la rĕsăritul Silistreĭ şi mergênd la Mangalia, care ar fi coprinsă în teritoriul romîu, să servéscă de limită a posesiunilor române în Dobrogea. Acésta este o cestiune de bună credinţă; punctul important fiind numĕrul de elemente române de coprins în Bulgaria, acéstă linie trebue a fi trasă cu îngrijire şi ar putea fi confiată uneĭ comisiunĭ europene.

Comitele Andrassy ḑice că, cele douĕ puncte extreme fiind fixate, detaliele trebuesc, în adevĕr, lăsate uneĭ comisiunĭ.

Principele Hohenlohe, observă că nu se póte încă precisa punctul extrem din partea Silistreĭ, dar că comisiuuea a indicat ca acest puuct să fie locul unde s'ar putea stabili un pod peste Dunăre la rĕsăritul Silistreĭ, pod care ar lega cele douĕ ţĕrmurĭ române ale fluviuluĭ.

Comitele Şuvaloff admiţênd că un pod ce ar uni amêndouĕ ţĕrmurile Dunărĭĭ era necesar, şi baronul de Haymerle adăogênd că, după părerea experţilor, uu singur punct în împregiurimĭ este propice la construcţiunea unuĭ pod, preşedintele întrébă déca congresul acceptă 1 linia fruntarieĭ de nord a Bulgarieĭ; 2 linia Silistreĭ pênĕ la Mangalia; 3 lăsarea detalielor peutru studiele uneĭ comisiunĭ europene.

Inalta Adunare dă consimțimêntul sĕŭ acestor propuneri cari reguléză limitele de nord ale principatului.

Principele Hohenlohe trece la traseul fruntarieĭ de la vest. Ea trebue să urmeze, de la Racoviţa, pe Dunăre, vechia fruntarie orientală a Serbieĭ pênĕ la Stara Planina.

Acéstă linie este acceptată de congres.

Principele de Hohenlohe expune, apoĭ, fruntaria de sud, ast-fel cum s'a fixat de comisiunea de delimitare, în termeniĭ următorĭ:

„Fruntaria începe de la gura şi sue thalwegul rîuleţuluĭ unde se găsesc satele Hodzakiöj, Selam-Kiöj, Aivadsik, Kulebe-Sudzuluk; strebate oblic valea Deli Kamtsık trecêud la sud de Belibe şi de Kemhalik şi la nord de Hagimahala tăind valea Deli Kamtsik la $2^1/_2$ kilometre în sus de Cengel; se sue pe vêrful munteluĭ la un punct situat între Tekenlik şi Aidos-bredza şi merge pe Karnabad-Balcan, Prisevica-Balcan, Kasan-Balcan la nord de Kotel pênĕ la Demir-Kapu. De la Demir-Kapu ea va urma crésta Balcanilor pênĕ la piscul Kosica.“

Congresul adoptă acéstă linie pênĕ la Kosica.

Principele de Hoheulohe indică că de la acest punct înainte, delimitarea sangiaculuĭ Sofieĭ a întêlnit dificultăţĭ în sînul comisiuneĭ. Majoritatea s'a pronunţat pentru traseul urmĕtor:

„Fruntaria părăsesce crésta Balcanuluĭ la piscul Kosika, se cobóră către sud între satele Pirtop, lăsat Bulgarieĭ, şi Duzanci lăsat Rumelieĭ orientale, pênĕ la pîrîul Tuzlu-Dere, urméză acest curs de apă pênă la juncţiunea luĭ cu Topolnika, apoĭ acest rîŭ, pênĕ la confluenţa sa cu Sonovskio Dere, lăsând Rumelieĭ Orientale o zonă de uă raḍă de două kilometre în susul acestuĭ confluent, se sue érăşĭ între pîrîele Sinovskio Dere şi Kamenica urmând linia împărţireĭ apelor, spre a se întórce către vest la înălţimea Voinjak şi a ajunge drept la punctul 875.

„Linia de frontieră taiă apoĭ, în linie dréptă, capul bazinuluĭ pîrîuluĭ Ichtiman Dere, trecênd între Bogdina şi Karaula spre a se uni cu linia împărţiriĭ apelor, ce separă basiuele Isker şi Marica între Kpe murli şi Hadzilar, urméză acéstă linie apiscurile Velina Mogila, piscul 1098, Zmailica Vrh, Sumnatica şi atinge limita administrativă a sangiaculuĭ între Sivri Tas şi Cadir Tepe.

„Nu se vor putea ridica întăririĭ într'o raḍă de ḍece kilometre împrejurul Samokovuluĭ.

„De la Cadir Tepe, linia fruntarieĭ se dirige către sud-vest urmând linia de împărţire a apelor între basinele Mesta Karasu, de o parte, şi Struma Karasu de ceal-altă parte, trecênd pe crestele munţilor Rhodopelui, numite Demir Kapu, Iskof Tepe, Kadimesar Balcan şi Aji Gedik pênă la Kapetnik Balcan, şi se confundă ast-fel cu vechia graniţă administrativă a sangiaculuĭ Sofieĭ.

„De la Kapetnik Balcan, linia graniţeĭ este iudicată de linia împărţireĭ apelor între văile Rilska reka şi Bistrica reca, şi urmésă ast-fel muscelul numit Vodenica Planina spre a descinde în valea Struma la confluentul acestuĭ rîŭ cu Rilska reca, lăsând satul Baracli de partea Turcieĭ. Ea se reurcă atunci la sud de satul Jelesnica spre a atinge, pe linia cea maĭ scurtă, catena Golema-Planina la piscul Gitka şi a se uni aci cu vechia fruntarie administrativă a sangiaculuĭ Sofieĭ, lăsând, totuşĭ, de partea Turcieĭ totalitatea basinuluĭ Suha reca.

„De la muntele Gitka, fruntaria se dirige către muntele Crni vrh prin munţiĭ Carvena Jabuka, urmând vechia limită administrativă a sangiaculuĭ Sofieĭ în partea superióră a basinelor Egri-Su şi Lebnica, se urcă cu acésta pe crestele Babinapolana şi ajunge la muntele Crni-vrh.

„De la muntele Crni-vrh, linia graniţeĭ se contopesce cu limita administrativă, ce separă sangiacurile Nisch şi Sofia urmând linia impărţiriĭ apelor între Struma şi Morava, pe piscurile munţilor Streser, Vilo Golo, Mesid, Ravnasiva, Ogorelica, Kosturnica şi Lubas pênĕ la Grotoska Planina.

„Incepênd de la acéstă catenă, ea descinde către nord-vest urmând, la distanţă de două kilometre aprópe, ţĕrmul stîng al Dioljanskei-reka şi al Lukivichei

reca, taie, la 1,000 de metri la nord-vestul satuluĭ Segusa, calea de la Sofia la Pirot, se dirige în linie dréptă către Vidlik Planina şi, de acolo, pe muntele Radocina din catena Kodza Balcan, lăsând Serbieĭ satul Doikinci şi Bulgarieĭ satul Senakos.

„Din vêrful munteluĭ Radocina, fruntaria înaintésă către vestul cresteĭ Balcanilor prin Ciprovek-Balkan şi Stara-Planina, pênê la vekia fruntarie orientală a principatuluĭ Serbieĭ aprópe de Kula Smiljeva Cuka.“

Principele de Hohenlohe terminând acéstă expunere, adaogă că nu s'a putut lua uă hotărîre în privinţa acestuĭ traseŭ, de óre ce plenipotenţiariĭ Rusieĭ n'aŭ găsit în acéstă delimitare uă compensaţie suficientă pentru părţile ce fuseseră deslipite de sandjac la est şi la sud.

Preşedintele regretă că membriĭ comisiuneĭ nu s'aŭ putut înţelege asupra acesteĭ cestiuniĭ şi esprimă părerea ca congresul să o decidă prin majoritate de voturĭ.

Comitele Şuvaloff reamintesce că congresul, într'una din primele sale şedinţe, a admis în unanimitate ca sandjacul Sofieĭ să fie încorporat principatuluĭ Bulgarieĭ, sub reserva rectificăreĭ strategice a fruntarielor. Când acéstă cestiune s'a transmis esaminăreĭ specialiştilor tutulor puterilor, eĭ aŭ înţeles că era vorba de a alege între maĭ multe creste de munţĭ pe acelea carĭ ar corespunde maĭ bine la trebuinţele apĕrăreĭ. Acésta nu a fost opiniunea oficerilor de stat-major englezĭ; eĭ aŭ cerut a restrânge frontiera dincóce de catena de munţĭ şi aŭ schimbat, cu acest chip, uă rectificare strategică într'uă cesiune teritorială.

Plenipotenţiariĭ Rusieĭ, inspirându-se în discuţiune de un spirit de conciliaţiune, aŭ admis linia ce a întrunit sufragiele majorităţeĭ comisiuneĭ, déră eĭ aŭ făcut acésta sub reserva de a primi un equivalent în traseul fruntarielor occidentale ale sandjaculuĭ.

Equivalentul ce li s'a propus nu li s'a părut suficient, căcĭ abia făcea cât jumĕtate din ceea-ce Bulgaria perdea de altă parte.

Excelenţa Sa reamintesce Inalteĭ Adunărĭ că ea a consimţit în unanimitate la încorporarea sandjaculuĭ Sofieĭ în Bulgaria, şi plenipotenţiariĭ Rusieĭ ţin espres a'l menţine, déca nu în limitele sale administrative actuale, cel pucin în dimensiunile teritoriale în care a fost concedat.

Prin urmare, comitele Şuvalow se rógă ca congresul să bine-voéscă a statua, în principiŭ, asupra uneĭ sporirĭ de teritoriŭ în partea despre apus a sandjaculuĭ Sofieĭ.

Lord Salisbury esplică că Anglia a consimţit la cedarea sandjaculuĭ Sofieĭ către Bulgaria, şi Rusia a consimţit a se ceda Turcieĭ ce'e două văĭ Struma şi Mesta-Karasu. Uă esaminare maĭ aprofundată a făcut să se véḑă că uă parte a văeĭ Struma se găsea coprinsă în sandjacul Sofieĭ. Acésta a fost causa reclamaţiuneĭ delegaţiler britanicĭ, carĭ aŭ cerut uă rectificare în fruntariele de sud ale sandjaculuĭ.

Comitele Şuvalow respunde că, déca plenipotenţiarul britanic se basézĕ pe acéstă consideraţiune, dênsul 'i va opune un alt argument. Congresul a decis ca sandjacul Sofieĭ să fie schimbat, cu „condiţiunea ca valea Struma să fie esclusă din el şi din Rumelia orientală.“ Prin urmare, acéstă vale nu póte fi revendicată de plenipotenţiarul engles, căcĭ ea stă esclusă din Rumelia, orĭ aparţinênd sandjaculuĭ Sofieĭ, orĭ rĕmânênd separată de dênsul.

Baronul de Haymerle ţine a reaminti că plenipotenţiariĭ austro-ungarĭ n'aŭ rădicat dificultăţĭ în privinţa sandjaculuĭ Sofieĭ. Numaĭ în ce privesce compensaţiunea cerută de plenipotenţiariĭ ruşĭ, aŭ insistat representanţiĭ austro-ungarĭ ca Bulgaria să nu se maĭ întindă la nord, şi aŭ propus ca equivalentul să fie luat maĭ bine din caza Djuma de cât din Pirot.

Mehemed-Ali ḑice că, în realitate, Bulgaria a obţinut tot sandjacul Sofieĭ, afară de rectificările strategice prevĕḑute, şĭ că protocolul primitiv a fost esecutat cuvênt cu cuvênt. Excelenţa Sa crede deci inutil de a maĭ concede ceva Bulgarieĭ din spre Serbia.

Comitele Şuvaloff insistă ca Bulgaria să obţină un equivalent suficient din spre Serbia.

Preşedintele cere ca plenipotenţiariĭ

ruşĭ să determine esact „equivalentul ce eĭ reclamă.

Principele de Hohenlohe crede că trebue a adăoga că comisiunea a propus, în unanimitate, de a se da principatuluĭ bulgar nă cale militară, afară de equivalentul pe care Rusia 'l găsesce insuficient. Acéstă propunere a fost formulată în aceştĭ termenĭ:

„In cas de resbel şi chiar în cas când Serbia ar conserva neutralitatea, acest principat va putea fi invitat de a permite trupelor şi convoiurilor bulgare libera trecere pe linia dintre Vidin şi Sofia, pe drumul de la Sofia la Pirot şi din acest punct la Vidin, prin trecĕtórea Sf. Nicolae. Serbia nu va putea să refuse acésta, şi aceste trecerĭ nu vor fi considerate ca uă violare a stăreĭ de neutralitate.“

Comitele Şuvaloff ḑice că reserva făcută de comisiune spre a asigura uă liberă trecere în favórea Bulgarieĭ, probésă pênĕ la ce punct fruntaria occidentală a Bulgarieĭ este pucin satisfăcĕtóre, de óre-ce e vorba de a se da Bulgarilor posibilitatea uneĭ retrageri, garantându-li-se uă cale militară prin Serbia. Preşedintele întrebând care era equivalentul reclamat de Rusia în favórea Bulgarieĭ, Excelenţa Sa se conformézĕ acesteĭ dorinţe, formulând uă propunere care ar putea, tot-uă-dată, să înlăture divergiņţele ce esistă între plenipotenţiariĭ austro-ungarĭ şi ruşĭ. După părerea plenipotenţiarilor austro-ungarĭ, cele douĕ puncte Pirot şi Trn ar trebui să aparţină Serbieĭ, pentru că populaţiunea din ele e serbă. Plenipotenţiariĭ ruşĭ nu împărtăşesc acéstă opiniune şi consideră cele douĕ districte sus menţionate ca douĕ centrurĭ bulgare. D. Ristiĉ a insistat mult asupra alipireĭ de Serbia a punctelor Pirot şi Trn, pretinḑênd că, déca dorinţele populaţiuneĭ ar fi consultate, ea s'ar fi declarat în favórea alipireĭ eĭ de Serbia. Comitele Şuvaloff n'ar fi cedat asupra acestuĭ punct, şi, fără a se face partisanul sufragiuluĭ universal, ar fi cerut, în fine, ca cestiunea să fie reservată uneĭ comisiunĭ europene care să decidă, la facia loculuĭ şi după interesele populaţiuneĭ, déca Pirot şi Trn vor trebui să ţină de Serbia saŭ de Bulgaria.

Petiţiunile presentate de locuitorĭ în favórea uneĭ anexărĭ serbe n'aŭ nicĭ uă valóre în ochiĭ comiteluĭ Şuvaloff; spre a demonstra pucina lor consistenţă, este de ajuns a constata că aceste localităţĭ sunt astăḑĭ ocupate de trupele serbe şi că mitropolitul bulgar, care representa interesele acesteĭ naţionalităţĭ, a fost esilat de principele Serbieĭ.

Totuşĭ, spre a ajunge la uă conclusiune practică, şi spre a resolve, prin aceiaşĭ dispositiune, cestiunea compensaţiuneĭ şi divergiņţa de opiniunĭ ce esistă cu privire la Pirot şi Trn, dênsul oferă un compromis; el cere ca Trn, să fie incorporat Bulgarieĭ şi lasă Pirotul Serbieĭ.

Preşedintele, resumând discuţiunea, şi propunerea făcută de comitele Şuvalow, esprimă dorinţa de a se stabili uă înţelegere pe basele acestea.

Comitele de Saint-Vallier constată că comitele Şuvaloff a indicat uă transacţiune ce va permite comisiuneĭ de delimitare de a formula, în acéstă privinţă, uă propunere ulterióră asupra căreia congresul va avea să se pronunţe. Excelenţa Sa crede, încă, că înalta adunare fiind de acord asupra celeĭ maĭ marĭ părţĭ din fruntaria de Sud a Bulgarieĭ, de la mare pênĕ la Samakow, ar putea să'şĭ esprime imediat votul asupra acesteĭ liniĭ, reservând partea ce se află încă în discuţiune pentru uă altă şedinţă în care congresul se va pronuncia în cunoscinţă de causă, după presentarea unuĭ raport complimentar al comisiuneĭ.

Preşedintele adoptă opiniunea votăreĭ punctelor deja dobêndite, déră nu este de părere a se lăsa cele-alte puncte la decisiunea comisiuneĭ. Alteţa Sa propune ca congresul să decidă astăḑĭ chiar asupra cestiuneĭ Pirotuluĭ şi Trnuluĭ, lăsându-se însă comisiuneĭ dreptul de a statua asupra detalielor.

Baronul de Haymerle şi lordul Salisbury opinézĕ că comisiunea ar trebui să fie autorisată a decide, asupra acestor detaliĭ, prin majoritate de voturĭ.

Principiul atribuţiuneĭ Pirotuluĭ Serbieĭ şi a Trnuluĭ Bulgarieĭ este acceptat de congres, care admite asemenea ca comisiunea, fără a maĭ referi Inalteĭ Adu-

nări, să pótă statua asupra detalielor priu majoritate de voturi.

Principele de Hohenlohe espune că representanții engresi, în sînul comisiunei, ar dori să adaoge pe lîngă linia Balkanilor ună rază strategică de 5 chilometri. Acésta cerere nu s'a primit de comisiune, déră acésta a adoptat ună resoluțiune care consistă în a se adăoga la ultimul aliniat al propunerei engleze inserată în protocolul No. 4, pagina 3, resoluția următóre:

„Comisiunea europeană va lua în considerațiune necesitatea pentru M. S. Sultanul de a 'și putea apéra fruntariele Balcanilor în Rumelia Orientală".

Acest adaus fiind primit de congres, președintele supune la sufragiele Inaltei Adunări traseul fruntarielor bulgare, afară de cestiunile de detaliu privitóre la Pirot și Trn, cari rémân a fi hotărâte de către comisiunea de delimitare. Acest traseu este adoptat în unanimitate.

Principele de Hohenlohe trece la fruntaria Rumeliei orientală și dă citire propunerei următóre presintată de comisiune:

1. Fruntaria de Sud a Rumeliei orientale.

Cu începere de la râul Arda, lîngă satul Adacali, fruntaria se urcă pe crésta munteluĭ Bestepe-Dagh pe care o urméză pênă la un punct situat pe Mariția, la 5 kilometre mai sus de podul Mustafa-Pașa, se sue către Nord pe linia de împărțire a apelor între Demirhanli Dere și micele afluente ale Maritzei, pênă la Kŭdeler Bair. De acolo ea strébate Valea-Tundza, îndreptêndu-se direct către Böjük Derbend, pe care il lasă la Nord împreună cu Sudzak. De la Böjük Derbend, ea reia linia împărțirii apelor între afluentele Tundza la Nord și Marica la Sud, pênă în dreptul punctului Kaibilar, care rémâne la Nord, trece la Sud la Almali, între basinul Marica la méđă-ḑi și diferitele cursuri de apă cari se dirig drept către Marea-Négră, între satele Belevrin și Alatli, urméză la Nord de Karanlik crestele Vosna, Luvak, Sw. Ilia, linia ce separă apele râului Dukir de cele ale râului Karagac Sw, și ajunge la marea-Négră între cele două râuri cu acest nume.

Plecând de la râul Arda, fruntaria de apus va urma traseul de la San-Stephano, adică munții Isiklar, Karakolas, Cepelŭ, Esek-Kulaghi, Balcanii Negri (Kara Balcan) pênă la muntele Krusevo.

2. Fruntaria occidentală a Rumeliei din spre vilaetul Saloniculuĭ.

„Fruntaria occidentală a Rumeliei se separă de aceea a Bulgariei la muntele Cadir Tepe, din catena Rhodope, urmênd linia împărțiriĭ apelor dintre basinele Marica și afluenții sĕĭ de ună parte, și Mesta Karasu și afluenții acestuia de alta, și se dirige către Sud-Est și Sud pe culmea munților Despoto-Dagh, către muntele Krusevo (punctul de plecare al liniĭ traseuluĭ de la San Stephano.)"

Congresul aprobă, fără discuțiune, acésta delimitare.

Principele de Hohenlohe dă apoi citire proiectuluĭ de delimitare următor pentru Serbia, primit de majoritatea comisiunei:

„Traseul va urma fruntaria actuală prin thalwegul Drinei, lăsând principatuluĭ Mali-Zwornic și Sakhar."

Ea va urma apoi în lungul vechei limite a principatuluĭ pênă la Kopaonik, de care se va deslipi la piscul Kanilug. De acolo ea se va confunda cu limita occidentală a sangiaculuĭ Nis pênă la satul Koncul, pe Morava, trecênd mai întêiŭ prin crésta déluluĭ Sud al Kopaonikuluĭ, apoi prin Marica și Mrdar Planina (formând împărțirea apelor între basinul Ibar și Sitnica de ună parte, și Toplika de alta) lăsând debușeul Sud al defileuluĭ Prepolak Turciei pênă la munte le Djak, întorcându-se apoi către Sud prin crésta împărțiriĭ apelor dintre Brevenica și Medvedja-Bjeka, lăsând tot basinul Medvedja Sêrbiei, de unde se va coborî într'ună direcțiune Est între satele Petrilja si Dukat, spre a strebate rîul Medvedja și a se urca pe crésta Goljak-Planina (formând împărțirea apelor între Kriva-Rjeka de ună parte, și Poljanika, Veternica și Morava de alta) de unde va descinde într'ună direcțiune Sud la Koncul pe Morava, lăsând acest sat Sêrbiei. Din acest punct fruntaria va urma thalwegul Moraviei pênĕ la Lusan, lăsând acest sat Turciei — de unde se va dirige prin Bovovce și Novo-Selo — lăsând aceste

sate Turciei — pênĕ la culmea munteluĭ Kujan. Din acest punct, fruntaria se va contopi din noŭ cu limita administrativă meridională şi orientală a sangiaculuĭ Nis, formând împărţirea apelor între basinele Vardar, Struma, Isker şi Lom de oparte, şi Morava şi Timok de alta.

Acéstă limită administrativă este maĭ cu sémă marcată prin créstа S. Ilia-Planina, vîrful munteluĭ Kljac, créstа Babina-Glava, culmea munţilor Crni-Vrh, unde se confundă cu fruntaria occidentală a Bulgarieĭ indicată maĭ sus.

Alteţa Sa, după terminarea acesteĭ citiriĭ, espune douĕ dificultăţĭ ce s'aŭ ivit în sînul comisiuneĭ: una cu privire la defileul Prepolak, alta relativă la districtul Vranja. In ceea ce se atinge de Prepolak, delegaţiĭ austriacĭ iĭ lăsaseră Turcieĭ: comisia militară însă propunênd de a se acorda Sêrbilor uă rază de uă mie de metre la Sud de Prepolac, delegaţiĭ turcĭ s'aŭ opus. Cestiunea n'a fost decisă: cât despre districtul Vranja, majoritatea comisieĭ erea de părere de a'l lăsa Sêrbilor, déră acest sentiment a întâlnit opositiunea delegaţilor turcĭ şi englesĭ.

Mehemed-Ali-Paşa indică, pe cartă, inconvenientele atribuţiuneĭ către Sêrbia a Vranjieĭ: uă dată defeleurile acesteĭ regiuni trecute, nu se maĭ presintă nicĭ un obstacol pênĕ la Uskub. Excelenţa Sa declară déră că Vranja este necesar linieĭ de apărare a imperiuluĭ şi insistă, însă, ca Prepolac să fie lăsat Turcieĭ.

Comitele Şuvaloff se mărgineşce în a face cunoscută atitudinea comisarilor ruşĭ în sînul comisiuneĭ: eĭ aŭ abandonat delimitarea de la San-Stephano spre a primi delimitarea propusă de Austro-Ungaria, şi, cât despre cele douĕ cestiunĭ supuse în acest moment congresuluĭ, eĭ s'aŭ dat în partea majorităţeĭ experţilor.

Comitele de Saint-Vallier observă că ar fi esenţial ca să se lase Sêrbieĭ cetatea Vranja, importantă pentru principat din punctul de vedere al populaţiuneĭ. Excelenţa Sa nu crede alt-fel că Sublima-Pórtă s'ar putea plânge de combinaţiunea adoptată, avantagiósă Turcieĭ care reintră în posesiunea Djumeĭ şi a părţiĭ de Sud a sangiaculuĭ Sofieĭ.

Preşedintele punênd la vot cestiunea de a se sci décă Prepolac va remâne Turcilor saŭ Sêrbilor, plenipotenţiariĭ Germanieĭ, Austo-Ungarieĭ, Franceĭ, Mareĭ-Britanie, Italieĭ şi Turcieĭ sunt de părere de a lăsa acest punct Turcieĭ: plenipotenţiariĭ Rusieĭ declară că primesc votul majorităţeĭ.

Preşedintele consultă apoĭ înalta adunare în privinţa Vranjeĭ. Plenipotenţiariĭ Germanieĭ, Austro-Ungarieĭ, Franceĭ şi Rusieĭ sunt de părere ca acest district să fie anexat Serbieĭ; plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britanie, Italieĭ şi Turcieĭ să pronunciă ca el să remână Sublimeĭ-Porţĭ.

Principele de Bismarck constată resultatul votuluĭ şi propune Inalteĭ Adunăriĭ de a se adopta totalitatea traseuluĭ fruntarielor Sêrbieĭ, alipindu-se Prepolac Turcieĭ şi Vranja Sêrbieĭ

Caratheodory-Paşa declară că dênsul trebue să ascepte în privinţa Vranjeĭ instrucţiunile guvernuluĭ sĕŭ.

Lord Salisbury reclamând din noŭ contra cesiuneĭ Vranjeĭ, care ĭ pare pericolósă pentru Turcia, refusă de a consimţi, în aceste condiţiunĭ, la traseul fruntarielor sêrbe.

In facia acesteĭ declaraţiunĭ, preşedintele recunósce că, dacă va fi menţinută, ar trebui să constate, cu părere de rĕŭ, amânarea regulăreĭ acesteĭ cestiunĭ pênĕ la un acord ulterior.

Comitele de Saint-Vallier, insistă, din noŭ, ca oraşul Vranja să fie lăsat Sêrbieĭ, şi, într'un scop de conciliaţiune, el propune uă linie de transacţiune care să fie stabilită la Sud şi în apropriere de Vranja; oraşul şi populaţiunea ar ţine de principatul sêrb, pe când Turcia ar afla, în întinderea de teritoriĭ ce i s'ar acorda, condiţiunile de siguranţă ce ea reclamă. Acéstă propunere dă loc la un noŭ schimb de ideĭ, şi congresul decide că comisia de delimitare va avea să determine, la Sud de Vranja, traseul uneĭ liniĭ care, lăsând oraşul de partea Sêrbieĭ, să dea Turcieĭ spaţiul necesar spre a'şĭ asigura apărarea posesiunelor.

Preşedintele pune apoĭ la vot stabilitatea traseuluĭ fruntarielor sêrbe, care se adoptă de congres. Alteţa Sa constată cu mulţumire acest resultat şi adaogă că pro-

tocolul remâne deschis pentru instrucțiunile cerute de plenipotențiariĭ otomanĭ.

Remâne, apoĭ, bine înțeles că tóte cestiunile tratate de comisiunea de delimitare sunt înaintate comisieĭ de redacțiune pentru detaliele de formă.

Principele Gorceacoff dă citire comunicăreĭ următóre:

„In momentul când înalta adunare, întrunită la Berlin sub auspiciele M. S. Impĕratuluĭ Germanieĭ, are să termine opera de pacificare ce a întreprins, plenipotențiariĭ Rusieĭ cred a corespunde sentimentelor sale esprimând urarea ca acéstă operă, împlinită într'un spirit de conciliațiune, să asigure Europeĭ uă pace solidă și durabilă.

Rusia este particular interesată în acésta. Ea a făcut marĭ sacrificiĭ în timpul resbeluluĭ; a făcut și maĭ marĭ, cu scopul de a se restabili pacea și a se menține înțelegerea européna. Ea este în drept de a spera că, cel puțin, aceste sarificiĭ nu vor fi gratuite și că opera, ale căreĭ fundamente s'a pus, nu va remâne sterilă din lipsă de esecuțiune, precum aŭ fost precedentele încercărĭ de pacificarea Orienatuluĭ. Ea nu póte admite perspectiva reînoireĭ criselor penibile, asemene cu aceia căreĭ congresul din Berlin este chemat 'ĭ pune un capĕt. Plenipotențiariĭ Rusieĭ sunt convinșĭ că acesta este și cugetul înalteĭ adunărĭ, care nu ar voi să ridice un edificiŭ efemer, care ar expune pacea Orientuluĭ și a Europeĭ la nouĭ pericole.

In acéstă convincțiune, plenipotențiariĭ Rusieĭ aŭ ordinul de a întreba congresul, înainte ca el să punĕ căpĕt lucrărilor sale, carĭ sunt principiele și modul cu carĭ 'și propune el a asigura esecutarea înaltelor sale decisiunĭ.

Președintele dice, că acéstă comunicare va fi pusă la ordinea de ḑi a viitóreĭ ședințe, fixată pe mâne, care va maĭ coprinde și regularea punctelor reservate în cestinnea Batumuluĭ, rectificarea fruntarieĭ teritoriuluĭ Khotur, și uă comunicare asupra stăreĭ lucrărilor comitetuluĭ de redacțiune.

Ședința se ridică la 6 ore:

Semnațĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. v. Hohenlohe, Andrassy. Karolyi, Heymerle, Waddington St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti Launay, Gortchacow, Schouvaloff, d'Oubril, Al Caratheodory, Mehmed-Ali, Sadoulah.*

PROTOCOLUL Nr. 16.

Ședința de la 9 Iulie (27 Iunie) 1878.

Erau de față:

Pentru Germania, prințul de Bismarck, D. de Bülow, prințul de Hohenlohe, Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria, comitele Andrassy, comitele de Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia, D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentrn Anglia, comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russel.

Pentru Italia, comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorceacoff, comitele Șuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia, Alexandrn Caratheodory-Pașa, Mehemed Ali-Pașa, Sadullah-Bey.

Ședința se deschide la 2 și jumĕtate.

Protocolul No. 14 este adoptat.

La ordinea ḑileĭ este redactarea definitivă a art. XVIII a tractatuluĭ de la San Stefano, relativ la teritoriul de la Khotur și la fruntaria turco-persană.

Comitele Șuvalow citesce projectul de articol, următor, asupra căruia plenipotențiariĭ Mareĭ-Britaniĭ și aĭ Rusieĭ s'aŭ învoit, și care urmézĕ a fi trămis comisiuneĭ de redacțiune, décă va fi primit de către congres:

Valea Alaschkerduluĭ și orașul Bayazid, a căror anexiune la Rusia a fost primită de către M. S. Sultanul, prin art. XIX al tractatuluĭ de la San Stefano, remânând în posesiunea Turcieĭ, guvernul Rusieĭ și al Turcieĭ aŭ convenit, prin ur-

mare, ca Sublima Pórtă, în schimbul acelor teritorii, se restitue la rêndul eĭ Persieĭ, orașul și teritoriul de la Khotur, întocmaĭ cum a fost delimitat de către comisiunea mixtă Anglo-Rusă.

Caratheodory-Pașa declară că plenipotenți rii otomanĭ nu aŭ primit încă instrucțiunile lor.

Din observațiunile schimbate în acéstă privință, între comitele Andrassy, lordul Salisbury, Caratheodory-Pașa și comitele Șuvalow, resultă că traceul propus pentru teritoriul de la Khotnr este acelaș a căruĭ delimitare a fost indicată, acum câțĭ-va anĭ, de către comisiunea Anglo-Rusă.

Congresul, maĭ 'nainte de a se pronuncia, ce·e a se amâna resolvarea cestiuneĭ pentru a doua ḍi, pênĕ ce se va comunica respunsul definitiv al Porțeĭ.

Președintele întrébă décă acordul s'a stabilit între plenipotențiariĭ englesĭ și rușĭ, asupra învoelilor privitóre la Batum, asupra cărora trebuiaŭ să se înțelégă în ședința precedentă.

Lordul Salisbury regretă că nă n înțelegere asupra tracenluĭ linieĭ de fruntarie a survenit tocmaĭ la urmă, și pnne în întârdiere acordul între ambele pnteri.

Prințul Gortchacow ḍice că în ceeea ce'l privesce personal, nu este în divergințe de opiniuni cu lordul Salisbnry asupra circonscripțiunilor teritoriale. Primul plenipotențiar al Rnsieĭ a lnat pe respnndera sa personală de a primi nn traceŭ noŭ asupra cărnia convenise cu primul plenipotențiar al Mareĭ-Britaniĭ. Alteța Sa citesce, în acéstă privință, declarațiunea nrmătóre:

Plenipotențiariĭ Rnșĭ aŭ adus deja la cunoscința congresuluĭ, că Imperatorele, Augustnl lor stăpân, are intențiunea de a face din Batum un port liber. Sunt autorisațĭ de a adaoge că intențiunea Majestățeĭ sale este încă de a face din acel port un port esențialmente comercial.

Lordul Beaconsfield împărtășesce cu totul ideile exprimate în docnmentnl citit acum de principele Gorceacoff, și prețuesce tare spiritul sincer de conciliațiune de care Alteța Sa a dat probă în convorbirile privitóre la districtele în cestiune.

Primul plenipotențiar al Mareĭ-Britaniĭ a fost animat de aceleașĭ simțiminte. Cât pentrn neînțelegerea asupra linieĭ de fruntarie, Excelența Sa propune de a încredința discuțiunea punctelor in litigiŭ comisiuneĭ de delimitare și speră că nu va maĭ fi nicĭ uă dificultate.

Președintele regretă că nu s'a putut stabili acordul direct, și se teme că, avênd recurs concesiuneĭ, să nu fie mijlocul cel maĭ repede de a regu la acéstă afacere.

Principele Gorceacoff explică din noŭ, că tracenl ce propusese și indicase pe hartă, constitue uă concesiune însemnată, de adăogat la acele la care Rnsia consimțise deja. D-sa era antorisat a crede că nicĭ uă dificultate nn ar maĭ fi snrvenit, relativ la linia maĭ 'nainte de Olti ce primise sub respunderea sa personală, și asupra căreia D-sa se închipuise că părțile interesate căḍuse cu totnl de acord.

Președintele propune că cel pnțin asupra consimțimêntuluĭ puterilor, comisiunea de delimitare, dacă dênsa urmézĕ a fi sesisată de acest diferent, să pâșéscă înainte în lucrările sale fără a maĭ recurge la concursnl unor oficerĭ specialĭ, și să decidă reḍămêndu-se pe majoritatea sufragiilor.

Acéstă propunere este primită în unanimitate de către congres.

Președintele ia act de acéstă decisiune și la observațiunea lui Caratheodory-Pașa relativă la Valea-Alachkerdulnĭ, rĕspunde că Alachkerdul este afară din cestinne; comisiunea nu va avea dară altă îndatorire de cât a se ocupa cu traceul linieĭ de Olti.

Inalta Adunare trece la declarațiunea presintată de către prințnl Gortchacow, în ședința precedentă.

Primul plenipotențiar al Turcieĭ nu 'șĭ esplică bine ținta aceluĭ document. Principiile și modurile menite a asigura resoluțiunile congresuluĭ, aŭ fost deja indicate în cursul deliberaținnilor înalteĭ adunărĭ; uă parte din decisiunile congresulnĭ, nrmézĕ a se esecuta imediat; cele-l'alte părțĭ privesc pe nisce comisiunĭ speciale instituite cn atribuțiunĭ definite; tóte garanțiile necesariĭ aŭ fost prin urmare deja date. Semnătura tratatuluĭ de pace supune de almintrelea într'un mod solemn

la cea mai strictă obligaţiune stipulaţiunile prevĕdute într'ênsul. Comisiunile complectéză tóte acele garanţii, şi Excelenţa Sa nu vede ce alte condiţiuni s'ar mai putea cere. Guvernul ottoman a asigurat congresul că va pune în esecutare în cel mai scurt timp resoluţiunile Inaltei Adunări. Caratheodory-Paşa crede că nouĕ dispoşiţiuni ar putea fi causa unor complicaţiuni şi dificultăţi contrarii scopuluĭ ce şi Rusia a declarat că voesce să atingă.

Principele Gorceacoff nu înţelege oportunitatea objecţiunilor primuluĭ plenipotenţiar ottoman, Alteţa Sa nu vede de cât folóse dând tóte garanţiele cele mai nemerite unuĭ tratat făcut de ómeniĭ ceĭ mai eminenţi aĭ Europeĭ şi care nu urmézĕ a rĕmâne literă mórtă. Este important ca stipulaţiunile unuĭ asemenea act să fie respectate: lordul Salisbury simţea odinióră necesitatea pentru Europa, de a supraveghea esecutarea reformelor în Turcia; dară încă esecutarea unuĭ tratat ce în curênd se va semna în Berlin nu trebue, óre să devie objectul uneĭ supravegherĭ continue. Alteţa Sa de almintere lea nu ţine mai mult la un termen saŭ la un altul al declaraţiuneĭ sale: tot ceea ce doresce Rusia, este ca punerea în practică a stipulaţiunilor tratatuluĭ să coprindă garanţiĭ—aci este uă cestiune de demnitate pentru Inalta Adunare.

Principele de Bismarck ḑice că discuţiunea s'ar uşura prin uă propunere formală ce ar presinta plenipotenţiariĭ ruşi.

Principele Gorccacoff rĕspunde că ar fi gata să cérĕ de la puterile ce iaŭ parte la congres, garantarea colectivă a esecutăreĭ resoluţiunilor Inaltei Adunări.

Principele de Bismarck rĕspunde că nu i s'a dat mandatul de a esprima în acéstă privinţă, în calitate de preşedinte, opiniunea congresuluĭ: D-sa nu póte vorbi de cât în numele Germanieĭ. In consecinţă, după părerea sa, este evident că, dacă puterile se înţeleg asupra unor cestiunĭ carĭ preocupă Europa de aprópe un secol, şi carĭ mai cu sémă de 20 anĭ încóce deştéptă solicitudinea sa, dênsele nu aŭ intenţiunea de a lucra în zadar, şi că tóte trebuesc să supravegheze şi să controleze esecutarea unor stipulaţiunĭ carĭ formézĕ un tot, din care nu se póte primi uă parte şi refusa cea l'altă; Alteţa Sa însă nu crede ca fie-care Stat isolat să fie obligat să intervină pentru esecutarea acestor învoirĭ, şi că póte esista uă garanţie solidară şi colectivă; în acéstă ordine de ideĭ cel puţin se pune Alteţa Sa, pentrua privi situaţiunea Germanieĭ. Principele de Bismarck nu crede că se póte afla uă formulă menită de a da Europeĭ asigurările cele mai absolute că nu se mai vor ivi evenementele carĭ aŭ mişcat'o, şi, admiţênd chiar ca puterile să se angajeze solidaricesce ca să useze de forţă la trebuinţă, ele s'ar espune să provóce între dênsele cele mai grave disimţimente. Scopul congresuluĭ este numaĭ de a face uă operă humană, supusă, ca orĭ-ce alta, fluctuaţiuneĭ evenementelor. Alteţa Sa s'a temut, la început, când pentru prima óră, s'a citit declaraţiunea rusă, ca nu cum-va cererea principeluĭ Goceacoff, să trécă peste resursele congresuluĭ. In urma esplicaţiunilor date însă de primul plenipotenţiar al Rusieĭ, principele de Bismarck s'a convins că prinţul Gorceacoff ar fi mulţumit cu uă redactare indicând că obligaţiunile într'unite şi consemnate tóte în tractatul viitor, vor forma uă întocmire la a căria esecutare representanţiĭ puterilor de la Constantinopole vor veghia, reservêndu-se de a avisa, în casul când acéstă esecutare ar fi defectósă saŭ întârdietóre. Alteţa Sa nu presupune ca prinţul Gorceacoff să aibă în vedere nisce stipulaţiunĭ menite a regula esecutarea unor angajamente reciproce, precum, de esemplu, evacuarea fortăreţelor şi a teritorielor, de óre-ce neesecutarea acestor clause de către una din puterile interesate ar avea de consecinţă din partea celeĭ l'alte neesecutarea clauselor corespondinte; primul plenipotenţiar al Rusieĭ a avut mai ales în vedere stipulaţiunile înalteĭ adunărĭ relative la protecţiunea chreştinelor; dar principele de Bismarck nu crede ca congresul se pare de mai 'naintea presupune că resoluţiunile luate solemn, de tótă Europa unită, nu s'ar esecuta. Ar trebui să aşteptăm ocasiunea uneĭ infracţiunĭ pentru a ne îngriji, şi în casul acesta, puterile prevenite de către representanţiĭ lor

la Constantinopole s'ar putea înțelege spre a face un apel la nouĕ întruniri diplomatice. Dacă însă, guvernul rus ar insista pentru introducerea în tractat a unui articol special stabilind că puterile să aibă de mai 'nainte dreptul de a controla prin agenții lor, esecutarea resoluțiunilor înaltei adunări, principele de Bismarck, în ceea ce 'l privesce personal, nu are nimic de dis.

Primul plenipotențiar al Rusiei răspunde că prințul de Bismarck a interpretat bine înțelesul propunerei sale. D-sa doresce în adevĕr ca un articol înserat în tractat să esprime; că esecutarea decisiunilor congresului să fie pusă sub supravegherea Europei întregi. Alteța Sa observă însă că sarcina de a semnala infracțiunile comise ar trebui să incumbe nu numai representanților la Constantinopole dară și guvernelor chiar: dacă tractatul conține espresiuni conceptate în sensul cuvintelor principelui de Bismarck, plenipotențiarii Rusiei nu vor insista.

Comitele Șuvaloff dice că plenipotențiarii Rusiei aŭ avut mai cu sémă în vedere de a evita greșelele carĕ aŭ urmat tratatul de la 1856.

Diferiții articoli stipulând îmbunătățiri pentru populațiunile chreștine din Imperiul otoman, nu aŭ fost puși în esecuțiune. Ceea ce a causat Europei frequente străgăniri, resbelul, și în fine, reuniunea congresului, asemenea dificultăți nu ar mai trebui să se presinte încă nă dată.

Excelența Sa ia act cu plăcere de cuvintele pronunciate de către primul plenipotențiar al Turciei carele a declarat că semnătura tratatului de la Berlin va da sancțiunea cea mai solemnă și cea mai obligatorie stipulațiunilor sale. Acest caracter solemn și obligatoriu, cată a fi afirmat de plenipotențiarii Rusiei. Adaogând că articoli tratatului formézĕ un tot la a cărui esecutare puterile 'și reservă dreptul de a supraveghia, principele de Bismarck a esprimat sentimentul de care a fost inspirată Rusia, în declarațiunea sa. Rĕmên acum de căutat mijlócele practice pentru a esercita acest control.

Președintele constată că acéstă propunere urmézĕ a fi pusă din nou în cestiune când plenipotențiarii rușĭ vor presinta la urmă redactarea aceleĭ propuneri.

Caratheodory-Pașa mulțumesce comitelui Șuvaloff pentru apreciarea bună-viitóre ce Excelența Sa a dat cuvintelor, pronunciate de către D-sa. Primul plenipotențiar al Turciei va desvolta ideea sa când congresul se va ocupa cu discuțiunea articolului în cestiune; D-sa însă insistă, de acum, a spune că tóte puterile ce iaŭ parte la un tractat trebuesc să fie pe un picior de perfectă egalitate pentru tóte obligațiunile sale, că un tratat urmézĕ a fi, în adevĕr, obligatoriŭ, pentru tóte statele ce pun semnătura lor pe dênsul. Excelența Sa să referă la observațiunile precedente și repetă că nouĕ stipulațiuni de control ar fi zadarnice și chiar susceptibile de a aduce dificultăți serióse.

Președintele dice că este preferabil de a amâna acéstă discuțiune, pênĕ în momentul când plenipotențiariĭ Rusiei vor face uă propunere în sensul care a fost indicat mai înainte

Principele de Hohenlohe, în calitate de președinte al comisiunei de delimitare, reamintesce că congresul 'a lăsat acestei comisiuni sarcina de a decide, prin majoritatea votuurilor, asupra fruntarielor Sandjakului-Sofiei și a districtului Vranja. Alteța Sa supune înaltei adunări resoluțiunea următóre relativă la Sandjakului-Sofiei și adoptată de către comisiune în unanimitate:

Linia de fruntarie între Serbia și Bulgaria se légă cu linia deja admisă, la un chilometru de Segusa, spre Nord-Vest, merge în linia directă spre muntele Stol, și de aci, prin linia de separațiune a apelor între Morava și Sukowa-de-Sus, cu afluenții sĕi, se împrenună trecênd prin Descani-Kladanke, Drainika-Planina, Darkowska-Planina, Crna-Trava și Gacina, cu înălțimele, la Mecsid-Planina.

Cât pentru Vranja, comisiunea a decis, cu nă majoritate de 5 glasuri, contra 2, ceea ce urmézĕ:

„Avênd de punct de plecare, înălțimele de la Poljanika, fruntaria merge prin *contrefortul* Karpinei-Planina, pênĕ la confluentul numit Kojuska, împrenună cu Morava, trece Morava și apucă în sus, prin linia

de împărțirea apelor între pârîul Kojska și pîrîul care se scurge în Morava, lângă Neradovce, spre a se uni cu Planina Sv. Ilija, în sus de Trgoviste. De aci, ia d'alungul înălțimea de la SV Ilija, pênă la Kljne și trecênd prin punctele indicate pe harta de la 1516 și 1547, și prin Babina Gora, ajunge la Crni-vrh.

Congresul sanționésă aceste două resoluțiuni; dar, asupra uneĭ observațiuni a luĭ Caratheodory-Pașa, remâne bine înțeles că protocolul stă deschis pentru instrucțiunile ce plenipotențiariĭ otomaniĭ astept în fie-care moment de la Portă.

La ordinea ḑileĭ este uă comunicare a comisiuniĭ de redacțiune.

D. Desprez, raportor al comisiuneĭ, reamintesce că președintele congresuluĭ, în ședința precedentă, a manifestat dorința de a cunósce starea lucrărilor comisiuneĭ de redacțiune și planul general ce dânsa 'l și propune a urma, în distribuirea materiilor. Escelența sa espune că lucrările sunt fórte înaintate. Comisiunea astéptă, pentru a le termina, ca să i se înaintese raporturile comisiuniĭ de delimitare, atât pentru Europa cât și pentru Asia, și diferitele projecte de stipulațiuniĭ pentru Asia.

Cât pentru plan, comisiunea putea se alégă, saŭ ordinea adoptată la San-Stefano, saŭ ordinea lucrărilor congresuluĭ. Dânsa s'a mărginit în acéstă din urmă distribuțiune, și prin urmare, articoli tractatuluĭ vor fi distribuiți în modul următor: 1 Bulgaria, 2 Rumelia orientală, 3 provinciile chreștine din Turcia Européna, 4 Muntenegro, Serbia, România, Dunărea, 5 Asia. Vor urma apoĭ diferitele clause generale care ating întregul împeriŭ otoman. Escelența se adaogă că acéstă espunere trebue complectată prin mențiunea că tractatele de la Paris, de la 30 Martie 1856 și acel de la Londra de la 13 Martie 1871 sunt menținute în tóte părțile unde dispositiunile lor nu vor fi modificate saŭ abrogate prin tractatul viitor.

Președintele punênd întrebarea daca considerațiunile ce D. Desprez a citit și care nu privesc de cât planul general, la redacțiunea tractatuluĭ corĕspund cu intențiunile adunăriĭ, Lordul Salisbury - ridică objecțiuni contra dispositiuneĭ generale care menține tractatele anterióre, fără a precisa într'un mod maĭ esact, punctele modificate prin învoirile actuale. Escelența Sa nu găsesce maĭ cu sémă acéstă decisiune suficientă, în privința strâmtorilor.

D. Desprez observă că redactarea propusă ocrotesce statul quo, și comitele Corti judecă acéstă redacțiune cu atât maĭ mult oportună cu cât dânsa consacrează acest principiŭ de drept public care ḑice că or ce clausă neabrogată, remâne în vigóre.

Resultă din discuțiunea ce se ridică asupra acestuĭ punct și la care iaŭ parte Lordul Salisbury, D. Desprez, comitele Andrassy, principele de Hohenlohe și președintele, că majoritatea congresuluĭ este favorabilă redacțiuneĭ propuse, și recunósce, în maĭ multe din dispositiunile sale, maĭ cu sémă în cea ce priveste navigațiunea Dunăreĭ, etc., tractatul de la Paris subsistă; că, pe de altă parte, principiul stabilit de art. 2 al tractatuluĭ de Londra este menținut în tótă integritatea sa.

Lordul Salisbury insistând asupra acestuĭ din urmă punct, D. Desprez observă că redacțiunea comisiuniĭ citésă într'adins tractatul de la Londra împreună cu cel de la Paris, și președintele opinésă asemenea că tractul de la Londra, departe de a fi atins, este din contra confirmat prin mențiunea de care este vorba.

Comitele de Launay crede că ar fi preferabil să nu aibă loc uă discuțiune generală și să încépă pe rând, discuțiunea fie căruĭ articol.

Președintele observă că de alt mintrelea nu a pus în discuțiune, în momentul de față, dispositiunile tractatuluĭ, dar singur plannl general de urmat de către comisiunea de redacțiune. Alteța Sa adaogă că privesce ca deja obținut consimțimentul înalteĭ adunăriĭ la planul presentat de către D. Desprez, care arată 1° că noul tractat primesă tractatele de Paris, Londra și San-Stefano, și 2° că redacțiunea nouluĭ tractat va urma ordinea de materiĭ observată în discuțiunea congresuluĭ.

D. d'Oubril ḑice că relativ la redactarea tractatuluĭ, plenipotențiariĭ Ruși do-

resc a presinta propunerea următóre pe care o și citesce:

„Tractatul de la San-Stefano fiind numaĭ preliminar, și prefacerile teritóriale carĭ aŭ fost stipulate într'însul fiind modificate și supuse la sancțiunea Europeĭ, nu s'aŭ prevĕḑut într'însul termenĭ pentru remitere celor interesaț̆ĭ a teritoriilor deslipite de imperiul otoman dar carĭ se aflaŭ încă ocupate de trupele turcestĭ.

Astă-ḑĭ însă când marele puterĭ aŭ căḑut de acord asupra nouilor delimitărĭ, pare dar urgent a se fixa termenul necesar pentru punerea în vigóre a celor stabilite de către congres.

Inalta adunare înțelegêndu-se asupra epocelor la care teritoriile ce vor fi restituite M. Sale Sultanuluĭ, urmésă a fi evacuate, devine necesar de a stipula asemenea că localităț̆ile carĭ urmésă a fi deslipite de imperiul otoman și carĭ se află încă în mâinele Porți, se fie evacuate și date în primirea celuĭ în drept, la date determinate.

Fixarea acelor date, pentru fie-care cas special, ar putea se incumbe comisiunĭ de redacțiune.

Mehmed-Ali-Pașa citesce apoĭ următórea propositiune.

„Plenipotențiarĭ otomanĭ atrag atențiunea înalteĭ adunărĭ asupra art. X al tractatuluĭ de la San-Stefan ›, a căruĭ stipulațiunĭ sunt indispensabile a se menține, pentru partea Sanḑjakuluĭ Sophieĭ care se va uni cu principatul Bulgarieĭ, de óre ce configurarea terenuluĭ se opune la formarea altor linĭ de comunicațiune de cât acelea carĭ esistă între Kazasurile de Rahmonli, Ichtiman și Bazardjik pe de uă parte, și Kazasurile de Pristine și Uskup pe de alta.“

Președintele observă D-luĭ plenipotențiar otoman, că congresul a luat deja uă decisiune asupra cestiunĭ care face objectul acestuĭ document, dar că cu tóte acestea, propunerea se va imprima și se va pune la ordinea ḑileĭ ședințeĭ viitóre.

Ședința se ridică la 5 ore fără un ¼.

Semnaț̆ĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. de Hohenlohe, Andrassy, Karolyi, Haymerle, Waddington, St. Vallier, H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Schouvaloff, P. d'Oubril, Al. Caratheodory, Mehemed Ali, Sadoullah.*

PROTOCOLUL Nr. 17.

Ședința din 10 Iulie (28 Iunie) 1878.

Presenț̆ĭ:

Pentru Germania, principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria, comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia, D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russell.

Pentru Italia, comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia, principele Gorceacoff, comitele Șuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia, Alexandru Carathéodory-Pașa, Mehemed-Ali-Pașa, Sadoullah-Bey.

Ședința se deschide la 3 ore.

Se face mențiune despre lista petițiunilor No. 12, la ordinea ḑileĭ este maĭ întêiŭ rĕspunsul ce trebue să facă plenipotențiarĭ otomanĭ, după instrucțiunile ce aŭ cerut Porțeĭ, în privința noueĭ redacțiunĭ a art. XVIII, relativ la orașul și la teritoriul Khotour și care a fost aprobat de congres în ședința de erĭ.

Carathéodory-Pașa reînoind declarația făcută încă în ședința trecută, ḑice că de óre ce linia de fruntarie a teritoriuluĭ de cedat a fost trasă de comisarĭ anglo-ruș̆ĭ, n'are să objecte nimic la redacțiunca presentată de comitele Șuvaloff.

Congresul ia act de acest rĕspuns, și trece la reglementarea cestiunilor de detaliŭ, relative la fruntariele districtuluĭ

Batum, ce se trămisese comisiuneĭ de delimitare.

Principele de Hohenlohe, preşedintele comisiuneĭ de delimitare, dă citire documentuluĭ următor:

Comisiunea a decis să tragă fruntaria de la apusul Batumuluĭ precum urmézĕ: ea va pleca de la fruntaria rusă fixată prin tractatul de la San-Stephano la méḑă-nópte de Kharda şi la apusul Artvinuluĭ. Va merge drept spre râul Tchurukh, trecênd d'alungul spre rĕsăritul Aschmichenuluĭ, mergênd da dreptu spre apus pentru a se lipi de fruntaria rusă fixată în tratatul de la San-Stephano la apusul Narimanuluĭ, lăsând oraşul Olti Rusieĭ. De la punctul indicat lêngă Nariman, fruntaria se va îndrepta spre rĕsărit, va trece prin Tebrenek, ce rĕmâne Rusieĭ, pênă la Pennek-Tchai. Va merge d'alungul acestuĭ râŭ până la Bardouz, apoĭ se va îndrepta spre apus, lăsând Bardouz şi Yénikoeĭ Rusieĭ şi se va împreuna cu linia fixată prin tractatul de la San-Stephano, la Zivin-Kalé.

Principele de Bismarck constată că congresul sancţionézĕ resultatul deliberărilor comisiuneĭ.

La ordinea ḑileĭ este apoĭ propunerea citită în şedinţa trecută de D. d'Oubril, şi relativă la unele ţinuturĭ ocupate de trupele turce a căror evacuaţiune nu s'a săvârşit încă.

Principele de Bismarck crede că congresul nu póte să fixeze de cât un principiu general, şi că indicarea termenilor pentru evacuare trebuesce reservată unia din comisiunile speciale. Plenipotenţiariĭ Rusieĭ ar purtea să formulese acest principiŭ?

Lordul Salisbury este de părere ca, pentru pământurile cedate Rusieĭ de către Turcia, evacuarea trupelor otomane trebuia să aibă loc în acelaşĭ timp, când se va efectua evacuarea pământurilor otomanĭ de către trupele ruse.

Comitele Şuvaloff observă că cestiunea ridicată de către propunerea rusă nu este uă cestie generală; ea a fost motivată prin dispositiunile luate şi care tóte ţintescŭ la evacuarea trupelor Rusieĭ, fără să fie vorbă de reciprocitate: Serbiĭ şi Muntenegreniĭ sunt ast-fel siliţĭ a evacua teritoriul otoman fără ca trupele otomane să fie întru nimic obligate. Pentru a înălţura inconvenientele ce ar putea eşi dintr'uă asemenea stare de lucruri plenipotenţiariĭ aŭ presintat cererea lor, dér plenipotenţiarul Rusieĭ nu póte primi interpretaţiunea Lorduluĭ Salisbury, adică că trupele turce n'ar trebui să evacueze, de cât după plecarea trupelor ruse. In acéstă ordine de ideĭ Rusia ar da tot, fără să priméscă nimic. D. Şouvaloff nu póte consimţi la acésta şi pentru a da un esemplu, trupele ruse nu vor evacua Erzerum, pênĕ când guvernul rus nu va avea în posesiunea sa oraşul Batum.

Preşedintele crede că decisiunea congresuluĭ trebuie să fie îndreptată numaĭ către teritorele Muntenegruluĭ şi Serbieĭ, ocupate de forţele turcescĭ, şi care vor fi deşertate pe când trupele serbe şi muntenegrene vor evacua teritoriul otoman. După Alteţa Sa acéstă combinare ar putea înlătura inconvenientele despre care e vorba.

Caratheodory-Paşa, făcênd alusiune la dificultăţile ce s'ar putea întêmpina în localităţile de la fruntarie, despre naţionalitatea cărora este încă îndouélă, crede maĭ preferabil ca aceste amĕnunturĭ să fie lăsate la aprecierea comisiuneĭ europene, care va fi însărcinată cu linia despărţitóre.

Preşedintele objectézĕ că întrunirea comisiuneĭ şi lucrările sale vor avea trebuinţă de maĭ multe luniĭ, pe câtă vreme aci este vorba de evacuărĭ ce trebuesc a fi făcute în câte-va săptĕmânĭ: uă evacuare simultaneă nu 'ĭ pare dificilă într'uă ţară unde nu sunt cetăţĭ, lăsând cu tóte acestea comisiuneĭ, sarcina de a regula la urmă, delimitarea precisă.

Caratheodory-Paşa cere să se dea trupelor otomane un timp maĭ lung de cât trupelor muntenegrene, carĭ n'aŭ nicĭ un fel de greutăţĭ.

D. d'Oubril respunḑênd că într'adevĕr, asupra punctelor unde se vor face inventare, s'ar putea da câte-va ḑile maĭ mult, preşedintele propune de a se hotărî în principiŭ că, evacuarea va fi simultaneă, afară de punctele unde vor fi arhive, arsenale, etc.; comisiunea de redacţiune, însărcinată cu formula resoluţiuneĭ congre-

sulu, va fi invitată a ţine în sémă acéstă din urmă consideraţiune.

Inalta Adunare 'şi dă consimţimêntul la acéstă propunere şi trece la moţiunea plenipotenţiarilor otomani, relativă la menţinerea articolului X a tractatului de la San-Stefano.

Lordul Salisbury sprijină moţiunea plenipotenţiarilor otomani şi insistă asupra necesităţei de a lăsa Porţei calea militară stipulată într'acest tractat.

Comitele Şuvalow se referă la declaraţiunele presentate de preşedinte în şedinţa trecută în privinţa acestei propuneri care aduce érăşi pe congres la un punct hotărît de mai 'nainte. Art. X este anulat şi numai suferă nici uă discuţiune. Excelenţa Sa n'are, de alt-fel nici uă objecţiune de principiu în contra cererei plenipotenţiarilor otomani susţinută de lordul Salisbury şi crede că guvernul séu va fi dispus a da instrucţiuni oficiărilor séi, pentru a lua în consideraţiune interesul semnalat.

Uă discuţiune se angajă în acéstă privinţă între Mehemed-Ali, comitele Şuvaloff şi lordul Salisbury, din care resultă că plenipotenţiarii ruşi, împotrivitori reînoirei discuţiunei, ar acorda bucuros Porţei uă trecétóre pe la punctul desemnat, adică prin apusul sandjakului Sofiei.

Preşedintele constată că propunerea otomană este admisă în principiu, adică că Turcia va avea calea militară în cestiune: amănuntele, şi traseul se vor trămite la negocierile comisiunei europene cu autorităţile locale.

Caratheodory-Paşa citesce moţiunea următóre:

„Rusia va lua asupra sa partea datoriei publice otomană în raport cu teritórele ce sunt anexate teritoriului rus în Asia.“

Comitele Şuvaloff réspunde că se credea fundat a considera ca admis că, déca este repartiţie de datorii pentru teritórele ce se deslipesc prin calea învoelei, donaţiunei sau schimbului de la pământul din care făceau parte integrantă, ea nu póte esista acolo unde este cucerire. Excelenţa Sa adaogă că Rusia este cuceritóre şi deci n'ar putea nici decum fi solidară cu datoria Turciei.

Principele Gorceakoff declară că opune cererei lui Caratheodory-paşa refusul cel mai categoric şi nici nu póte să ascundă mirarea ce 'i inspiră.

Preşedintele, faciă cu opiniunea plenipotenţiarilor Rusiei, recunósce că este imposibil să dea urmare propuneréi otomane.

Primul plenipotenţiar al Rusiei reamintesce că, în ultima şedinţă, a consimţit, potrivit cererei preşedintelui, a da uă formulă mai scurtă propuneréi în privinţa sancţiunei decisiunilor congresului. Alteţa Sa a pregătit o nouă redacţiune pe care o citesce:

„Europa dând sancţiunea cea mai solemnă şi cea mai obligatorie stipulaţiunilor tratatului de la Berlin, Inaltele părţi contractante consideră întregul articolelor actului de faciă, ca formând un total de stipulaţiuni, a căria aplicaţiune se îndatoresc a controla şi surveghea insistând asupra unei esecuţiuni conformă cu intenţiunile lor.

„Ele 'şi reservă dreptul de a se înţelege, la trebuinţă, asupra mĕsurilor în stare de a asigura un resultat care nici interesele generale ale Europei, nici demnitatea marelor puteri n'ar putea lăsa să fie invalidat“.

Principele Gorceakoff adaogă că acest articol intră pe cât se póte, în vederile indicate de congres.

Preşedintele socotesce că ideea esprimată în partea cea d'ântêiu a documentului ce s'a citit, va fi aprobată de congres în întregul ei. Consideraţiunile ce coprinde aŭ fost de alt-fel formulate de Caratheodory-Paşa în termene analóge. Déră ar putea să nu fie tot aşa pentru sfêrşitul sĕu, şi Alteţa Sa ar fi de părere ca propunerea rusă să fie despărţită şi să devie ast-fel objectul a două voturi succesive.

Principele Gorccacoff ne opunêndu-se la acest mod de procedare, preşedintele mai citesce prima parte a documentului rus pênĕ la cuvintele „conform cu intenţiunile lor.“

Lordul Salisbury întrebând déca termenele acestei propuneri implică necesitatea de a întrebuinţa uă forţă streină la cas de neesecutare a tractatului, declară că după părerea lui n'ar putea fi ast-fel. După părerea preşedintelui, puterile să angajéză numai la uă privighere activă care va fi ur-

mată, la trebuință, de ună acțiune diplomatică. A doua parte a documentuluĭ reserva, într'adevĕr, puterilor facultatea de a se înțelege asupra mĕsurilor uneĭ acțiunĭ ulterióre, déră fără să oblige pe verĭ una dintr'ênsele.

Comitele Andrassy se asociasă cu ideea principeluĭ de Bismarck. El n'are să obiecteze nimic la înțelesul primeĭ părțĭ a documentuluĭ rus; déră Excelența Sa ar dori să se evite orĭ-ce espresiune de neîncredere și crede că este greŭ de a trata în congres ună cestiune de redacțiune. Un comitet ad-hoc ar putea găsi maĭ lesne ună formulă satisfăcĕtóre.

Principele Gorceacoff dice că are în vedere numaĭ, în acéstă redacțiune, menținerea demnitățeĭ stipulațiunilor Europeĭ. El doresce să fie bine stabilit că congresul n'a făcut ună operă efemeră. Alteța Sa reamintesce că esperiența trecutuluĭ trebue să încurajeze pe înalta adunare spre a da ună sancțiune decisiunilor sale.

Lordul Salisbury ar regreta că ună asemenea declarațiune să fie inserată in tractat și cere ca propunerea rusă să fie maĭ întêiŭ tipărită, pentru a se putea esamina cu ună maĭ întinsă atențiune.

Tipărirea este hotărâtă și cestiunea amânată pentru ședința viitóre.

Comitele Șuvaloff cere a supune la aprobarea congresuluĭ ună propunere ce ĭ-a fost suscitată de un simțimênt pe care îl vor înțelege și aprecia toțĭ colegiĭ sĕĭ și pe care o esprimă fără nicĭ ună intențiune ascunsă de strategie saŭ alta.

Urméză textul:

„Este în lanțul Balkanilor un punct care a fost teatrul unor lupte eroice; în istorie se găsesc lupte de felul acesta, éră nu maĭ superióre. Nicĭ-ună-dată virtuțile militare și patriotice al cărora simbol este drapelul, nu s'a vĕdit cu ună maĭ mare energie.

Aceea ce dic se aplică d'ună potrivă la ambele părțĭ. Asemenea lupte lasă dupe dânsele, stima reciprocă și respectul ce se țin de memoria miilor de Rușĭ și de Turcĭ a căror óse albesc strâmptórea Schipceĭ.

Cerem înalteĭ adunărĭ să dea ună dovadă de respect bravilor ce dorm la Schipka, făcênd din acest punct un glorios cimitir unde nu se vor maĭ aședa bateriĭ și unde nicĭ ună-dată tunul nu va maĭ resuna.“

Caratheodory-Pacha mulțumesce comiteluĭ Șuvaloff, în numele guvernuluĭ Otoman, de espresiunile conținute în acéstă propunere, apoĭ venind la obiectul ce E. S. are în vedere, primul plenipotențiar Otoman voesce a constata că, nicăerĭ respectul pentru morțĭ nu este maĭ mare de cât în Orient. Nicĭ ună-dată guvernul Otoman n'a ridicat vreĭ-ună objecțiune în contra construireĭ de cimitire saŭ de capele funerare. Dacă este vorba numaĭ de a face un cimitir pentru soldațiĭ căduțĭ, E. S. consimte cu totul la acest project; dară, totună-dată, Caratheodory-Pașa a observat în documentul citit de comitele Șuvaloff ună espresiune din care ar putea nasce dificultățĭ; plenipotențiarul Rusieĭ a cerut ca Schipka să fie schimbată într'un „glorios cimitir.“ Fără îndoială, guvernul Otoman nu face nicĭ ună obiecțiune la construirea unuĭ cimitir aprópe de Schipka, dară Caratheodory-Pacha, trebue să reserve opiniunea Sublimeĭ-Porțĭ pentru desemnarea precisă a loculuĭ indicat de plenipotențiarul Rusieĭ.

Comitele Suvaloff dice că avea speranța ca propunerea sa să fi fost maĭ complect apreciată de plenipotențiariĭ Turcĭ. E. S. scia că Sublima-Pórtă va acorda un loc pentru cimitir, dér ce doresce este ca Schipka să fie încongiurată, óre-cum. de un cerc ce va delimita comisiunea Europeană, pentru ca trupurile soldaților ce aŭ căduț în aceste lupte marĭ să se odihnéscă pe un pămênt neutru. Ce e maĭ mult, este vorba aci de ună eventualitate, căcĭ fruntariile nu sunt încă trase; nu este de loc dis că posițiea Schipceĭ trebue să aparție maĭ mult Rumelieĭ orientale, de cât provincieĭ Bulgaria.

Mehemed-Ali-Pașa cere să se adauge: „afară de necesitățile strategice de la Schipka.“

Președintele dice că ideia plenipotențiarilor rușĭ va avea simpatia tutulor ómenilor care țin a păstra sfânta memorie a compatrioților căduțĭ pe câmpul de bătae; ea va fi înțelésă de guvernele ce cunosc tot respectul reciproc ce națiunele civilisate acord morților lor și scumpelor lor amintirĭ: Alteța Sa considerá

oportun ca să se hotăréscă uă stipulaţiune pentru ocrotirea mormintelor numeroşilor bravĭ soldaţĭ, şi că congresul esprimă dorinţa de a vedea pe guvernul otoman că primesce uă propunere atât de conformă cu simţimêntul Europeĭ. Principele de Bismarck, făcênd alusiune la nenorocitele stipulaţiunĭ ce s'aŭ produs, în altă vreme, în lipsa de clause diplomatice în privinţa mormintelor militare, este de părere, că înalta adunare ar putea, déca plenipotenţiariĭ otomanĭ nu sunt autorisaţĭ a'şĭ da consimţimêntul, fără nicĭ uă restricţiune, asupra proiectuluĭ ce s'a presintat, să declare în protocól că se asociază cu ideea esprimată de plenipotenţiariĭ Rusieĭ şi că o recomandă comisiuneĭ europene însărcinată de a esamina la faţa loculuĭ mĕsurile de luat pentru a săvârşi acéstă ideiă.

Congresul acceptă acéstă propunere.

Plenipotenţiariĭ otomanĭ cerênd uă modificaţiune de redacţiunea la care comitele Şuvalov nu crede că póte consimţi, principele de Bismarck consideră ca inutil, în adevĕr, de a schimba redacţiunea primitivă, faţă cu adhesiunea dată de înalta adunare la resoluţiunea ce s'a presintat. Alteţa Sa constată, decĭ, că congresul să încrede în simţimentele Sublimeĭ-Porţĭ şi aştéptă cu confienţă aranjamentele ce se vor lua de către comisiunea europeană în înţelegere cu guvernul otoman. Caratheodory-Paşa se asociază la aceste sentimente.

Preşedintele invită pe raportorul comisiuneĭ de redacţiune a citi lucrarea preparatorie a tractatuluĭ.

D. Desprez face cunoscut înalteĭ adunărĭ că textul preambululuĭ nu este încă fixat, dar va fi supus în şedinţa viitóre. Excelenţa Sa dă citire articolelor relative la Bulgaria, şi reaminteşce maĭ multe observaţiunĭ presintate în sênul comisiuneĭ, cu ocasiunea discuţiuneĭ preliminare, asupra art. 1 care stipuléză „un guvern creştin“ Caratheodory-paşa a întrebat décă era necesar să se însereze negreşit uă clausă asupra unuĭ punct necontestat; comisiunea a credut de datoriă să se menţie în unanimitate textul. Cu ocasiunea lucrăreĭ art. 3, care determină condiţiunele alegereĭ principeluĭ Bulgarieĭ, lordul Odo Russel a exprimat ideea că ar fi póte maĭ preferabil ca demnitatea princiară să fie hereditară. După uă discuţiune, acéstă opiniune s'a respins, Excelenţa Sa n'a insistat şi redacţiunea primitivă a fost menţinută Asupra articoluluĭ al 5, a căruia obiect este egalitatea drepturilor şi libertatea cultelor, s'aŭ ivit dificultăţĭ de redacţiune: acest articol într'adevĕr este comun pentru Bulgaria, Muntenegrul, Serbia, România şi comisiunea trebuia se găséscă o singură formulă pentru atâtea situaţiunĭ diferite; era greu, maĭ ales de a coprinde într'ênsa istrailiţiĭ din România a cărora situaţiune este nedeterminată, în ceea ce privesce naţionalitatea. Comitele de Lannay, în scopul de a preveni uă neînţelegere, a propus în cursul discuţiuneĭ, înserarea următóreĭ frase: „istrailiţiĭ din România, pe cât nu sunt de uă naţionalitate streină, dobândesc, fără împotrivire, naţionalitatea română.

Principele de Bismarck semnaléză inconvenientele ce ar putea să se ivéscă din modificaţiunea resoluţiunelor adoptate de congres şi care aŭ fost basa lucrărilor comisiuneĭ de redacţiune. Este necesar ca congresul să se opue la orĭ ce tentativă de revenire asupra fonduluĭ.

D. Desprez adaugă că comisiunea a menţinut redacţiunea primitivă, care 'ĭ pare că póte să concilieze tóte interesele ce sunt în causă, şi că D. de Lannay a cerut numaĭ inserţiunea moţiuneĭ sale la protocol.

Principele Gorceacofi reamintesce observaţiunile ce a presintat, într'uă şedinţă trecută, în privinţa drepturilor politice şi civile ale israeliţilor din România. Alteţa Sa nu voesce să renoiască objecţiunile sale, dară ţine să declare din nou că nu împărtăşasce, asupra acestuĭ punct, opiniunea enunţată în tractat.

D. Desprez dă citire art. VI prin care sunt regulate administraţiunea provisorie a Bulgarieĭ şi relaţiunile comisaruluĭ Imperial ottoman, cu comisarul Imperial rus.

Lordul Salisbury cerênd uă esplicaţiune complimentară asupra întindereĭ drepturilor comisaruluĭ ottoman, la casul uneĭ neînţelegerĭ cu comisarul rus, D. Desprez, reamintând termenile însuşĭ a articoluluĭ, rĕspunde că funcţionarul ottoman, precum şi consuliĭ delegaţĭ de puterĭ, sunt puşĭ

pe lângă comisarul rus având controlul asupra funcționăreĭ administrațiunei. Președintele adaogând că comisarul ottoman va putea presenta reqnete, înaintea representanților puterilor semnatare, lordul Salisbury doresce ca acéstă esplicațiune să fie înserată în protocol, și comitele de Saint-Vallier observă că sfârșitul articolului 6 regulézá tocmaĭ casul prevĕḑut de D. plenipotențiar al Engliteriei.

Articolele VII, VIII, IX, X nu aduc nicĭ nă observațiune, asupra art. XI care tractézá despre dĕrămarea vechilor cetățĭ, nă discuțiune se rădică în privirea termenului de acordat pentru esecutarea acesteĭ clause. După propunerea comitelui Andrassy, congresul înlocuesce vorbele „în cel maĭ scurt timp posibil“, cu acestea: „ în an saŭ maĭ curând dacă se póte.“

D. Desprez trece la citirea dispositiunilor relative la Rumelia orientală.

Caratheodory-Pașa presintă câte-va observațiunĭ asupra menținereĭ espresă a religiunei creștine a guvernului. E. S. face alusiune la principiul egalitățeĭ drepturilor consacrat de către congres, și crede că acéstă clausă nu este conformă cu simțimêntul manifestat, în termenĭ generalĭ, de către înalta adunare. Primul plenipotențiar al Turcieĭ nu crede de alt-fel că religia guvernului ar fi fost hotărîtă a nume de congres.

Președintele constată că înalta adunare, conservând în acéstă privință, dispositiunele tractatului de la San-Stefano, le a sancționat într'un chip implicit. Alteța Sa insistă asupra necesităței de a nu ridica objecțiunĭ retrospective în privința decisiunilor deja luate de congres.

Cele-alte articole relative la Rumelia și la paragrafele asupra Muntenegrului nu daŭ loc la nici nă observare speială.

D. Desprez citesce capitolul Serbieĭ. In privința capitalisăreĭ tributului principatului, principele Gorceakoff arată importanța acesteĭ cestiunĭ, asupra căreia plenipotențiarĭ rușĭ ar avea să presinte objecțiunĭ. Principele de Hohenlohe, Baronul de Haymerle și D. d'Oubril anunțând de altmintrelea, că aŭ reservat în acéstă privință hotărîrea guvernelor lor, congresul decide de a pune acéstă cestiune la ordinea ḑileĭ a ședințeĭ viitóre.

Articolele asupra navigațiunei pe Dunăre nu provócă nicĭ nă observațiune. Asupra articolului relativ la Bosnia și Herzegovina, plenipotențiariĭ otomanĭ declară că se refer la comunicarea ce aŭ avut onórea de a face congresului, în numele guvernului lor.

Asupra paragrafului relativ la libertatea de religiĭ, comitele Corti observă că: în discuțiunea ce a avut loc în congres în acéstă privință, maĭ mulțĭ plenipotențiarĭ aŭ cerut că *statul-quo* să fie menținut, nu numaĭ pentru Francia, dar chiar pentru tóte puterile în locurile sfinte. Excelența Sa propune dar să se adaoge un aliniat concepnt în sensul acesta.

Președintele reamintind reservele ce Francia a formulat primind invitațiunea la congres, reserve ce aŭ condus la redacțiunea articolului, cere nă menținne espresă despre dreptnrile Franciei, observă că a dona parte a paragrafului stabilind "că nu se póte atinge de loc la *statul-quo* în locurile sfinte“ satisface ideea D-lui prim-plenipotențiar al Italieĭ.

Comitele Corti, facă cu acéstă declarațiune, cere numaĭ ca observațiunea sa să fie înserată în protocol.

Președintele exprimă D-lui Desprez mulțumirile congresului pentru lucrarea despre care Excelența Sa a dat citire, și ședința se ridică la orele 6.

Semnațĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, C. F. V. Hohenlohe, Andrassy, Karolyi‘ Haymerle, Waddington, St. Vallier. H. Desprez, Beaconsfield, Salisbury, Odo Russell, L. Corti, Launay, Gortchacow, Schouwaloff, P. d'Oubril, Al. Caratheodory, Mehemet-Ali, Sadoulah.*

PROTOCOLUL Nr. 18.

Ședința de la 11 Iulie (29 Iunie) 1878.

Presențĭ:

Pentru Germania, principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe Schilingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria, comitele An-

drassy, comitele Carolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia, D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie, comitele de Beaconsfield, marchisul de Salisbury, lord Odo Russell.

Pentru Italia, comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia, principele Gorceacoff, comitele Şuvaloff, D. d'Oubril.

Pentru Turcia, Alexandru Carathéodory-paşa, Mehemed-Ali-paşa, Sadulah-Bey.

Şedinţa se deschide la 3 ore.

Se face menţiune de lista petiţiunilor No. 13.

Protocólele 15 şi 16 sunt aprobate.

La ordinea ţilei este propunerea plenipotenţiarilor ruşi, imprimată şi distribuită conform decisiunei luată de către congres, în şedinţa precedentă.

Comitele Andrassy este de părere ca să se scurteze acest document. Primul aliniat terminându-se ast-fel: „a supraveghia punerea în vigóre“, ar satisface îndestul pe plenipotenţiarii Austro-Ungariei. Al douilea aliniat s'ar putea înţelege ca uă lipsă de încredere din partea congresului, în resultatul lucrărilor sale. Excelenţa Sa ar dori asemenea ca primul cuvênt „Europa“ să fie înlocuit prin Inaltele Părţi contractante şi ar privi de prisos a se adăoga cuvintele „dând sancţiunea lor cea mai solemnă şi cea mai obligatorie.“ Excelenţa Sa propune redactarea următóre: „Inaltele Părţi contractante privesc totalitatea articolelor presentului act ca formând un întreg de stipulaţiuni a căror punere în vigóre ele iau însărcinarea de a o controla şi priveghea“.

Lordul Salisbury nu'şi esplică scopul propunerei rusesci. Excelenţa Sa nu cunósce sancţiune mai „solemnă“ şi mai „obligatoriă“ de cât semnătura guvernului séu, şi preferă a nu primi un angajament care i se pare sau zadarnic, de óre-ce este evident că Marea-Britanie ţine la esecutarea acestui tractat, sau avênd uă semnificaţie a căreia ţintă este prea puţin definită.

Principele de Bismarck întrébă pe Signoria Sa daca manifestéză uă egală aversiune pentru textul modificat de către primul-plenipotenţiar al Austro-Ungariei, care resumă propunerea, dându'i uă formă mai simplă. Alteţa Sa crede că n'ar fi inutil de a exprima că congresul se angajéză a supraveghea şi controla punerea în esecutare a lucrărilor sale şi că uă asemenea declaraţiune nu ar conţine nimic de neusitat.

Primul plenipotenţiar al Rusiei observă că marchisul Salisbury a exprimat ideea guvernului rus, declarând că guvernul Britanic ţine la esecutarea stipulaţiunilor consacrate prin semnătura sa. Alteţa Sa reamintind observaţiunea prinţului de Bismarck în şedinţa precedentă, este de părere ca congresul ar putea *despărţi votul*, şi să decidă de acum, asupra întêiei părţi a propunerei, privită ca esenţiala demnităţei Inaltei Adunări de către plenipotenţiarii Rusiei.

Preşedintele aderă şi astă-ţi încă la ideea de a vota separat primul aliniat. Ca representant al Germaniei, Alteţa Sa ar fi dispus a primi şi secundul aliniat, déră se teme ca cele-alte Puteri să nu împărtăşéscă de o potrivă acest simţimênt. D-sa priveşce de altmintrelea, redacţiunea Austro-Ungară ca mai practică şi crede mai cu sémă că cuvintele: *solemnă şi obligatorie* să esprime uă idee prea evidentă prin ea însăşi, pentru ca să fie necesar de a o afirma.

Prinţul Gorceacoff nu ar consimţi la acéstă din urmă modificare. D-sa repetă că sentimentul de demnitate al adunărei trebue să fie esprimat într'un mod fórte categoric.

Comitele Şuvaloff crede că nu esistă nici uă desbinare asupra fonduluí chiar al ideei. Comitele Andrassy şi prinţul de Bismarck a recunoscut şi unul şi altul că sancţiunea dată de congres tratatului este *solemnă şi obligatorie*. Lordul Salisbury a declarat că semnătura Mărei-Britanie este menită a constitui un angajament de aceiaşi ordine. Excelenţa Sa nu 'şi ar esplica cum congresul s'ar popri a întrebuinţa espresiuni cari corespund în adevĕr cu ideea sa. D-sa propune deci redacţiunea următóre:

„Inaltele Părţi contractante dând sancţiunea lor solemnă şi obligatorie stipula-

ţiunilor tractatului de la Berlin, privesc totalitatea articolelor presentului act ca formând un întreg de stipulaţiuni a căror punere în vigóre ele iaŭ angajamentul de a o controla şi priveghea.“

Caratheodory-paşa reamintesce esplicaţiunile ce deja a presintat în acéstă privinţă: Pórta consideră de sigur semnătura ca obligatorie şi se vede ţinută într'un mod strict şi positiv, a pune în esecutare angajamente ce a subscris cu acelaş titlu ca cele-alte Puteri semnatare a tratatului. Déră redacţiunea documentului rus impune tutulor părţilor contractante, îndatorirea mutuală de a controla esecutarea stipulaţiunilor tractatului. Pórta s'ar vedea ast-fel obligată a admite în interiorul séŭ controlul, şi a controla la rêndul séŭ alte State de asemenea angajate. Excelenţa Sa pune înainte dificultăţile acestei sarcine, şi adaogă că Pórta este gata a esecuta tractatul, în ceea ce o privesce, déră că refusă de a esercita un control saŭ de a se supune la acest control, considerând că acéstă obligaţiune este nouă şi de o prea mare greutate pentru un guvern care nu reclamă nici sarcina, nici beneficiul acestei obligaţiuni.

Principele Gorceacoff dice că rĕspunsul Sublimei Porţi nu este în contradicţiune cu ideea de care a fost inspiraţi plenipotenţiarii Rusiei, spre a face propunerea lor, şi primul aliniat în întregul séŭ, conform cu declaraţiunile lui Caratheodory-Paşa s'ar putea primi de către representanţi Rusiei.

Principele de Bismarck resumând discuţiunea dice că tótă cestiunea constă în a sci daca convine de a se insera un articol special, saŭ de a considera semnătura tractatului ca ună obligaţiune formală căreia nu i trebue nici ună confirmare. Primul plenipotenţiar otoman socotesce după cum se vede, că formula propusă inspiră neîncredere uneia din părţile contractante care nu s'ar conforma tractatului; Alteţa Sa, în ceea ce o privesce, nu împărtăşesce asemenea temeri.

Comitele Andrassy menţine redacţiunea ce a propus, şi ridică nouĭ objecţiuni contra cuvintelor „insistând asupra esecutărei“ carĭ i se par prea aspre, şi „intenţiunile lor“ carĭ i se par vagĭ, de óre ce este vorba nu de „intenţiuni“ dar de „stipulaţiuni.“

Principele Gorecacoff dice că a primit din partea Imperatorului, Augustul séŭ stăpân, ordinul espres de a presinta ună propunere menită a sancţiona actele congresului. Alteţa Sa consideră ideea Suveranului séŭ ca cu totul conformă cu demnitatea înaltei adunări.

D-sa consimte însă a modifica óre-care espresiuni, fără a adera cu totul la testul propus de către comitele Andrassy, şi propune congresului redacţiunea comitelui Şuvaloff.

Preşedintele propune congresului acéstă nouă redacţiune. Plenipotenţiariĭ Austro-Ungariĭ nu fac objecţiuni. Plenipotenţiariĭ Franciei, Mareĭ-Britanieĭ şi Italieĭ, reservă voturile lor. Plenipotenţiariĭ Turciei declară că nu aŭ nimic de adăogat la declaraţiunile ce aŭ facut. Plenipotenţiariĭ Germaniĭ primesc propunerea ruséscă.

Preşedintele constată că documentul presentat de către plenipotenţiariĭ Ruşiĭ, nu a obţinut învoirea congresului şi procedésă la vot asupra propuneriĭ comitelui Andrassy.

Plenipotenţiariĭ Franciei, Mareĭ-Britanie şi Italieĭ, stărnesc a nu da voturile lor, plenipotenţiariĭ turcĭ resping acel text şi plenipotenţiariĭ ruşi menţin propunerea lor.

Comitele Corti observă că Inalta Adunare împărtăşesce sentimentul prinţului Gortchacow, asupra necesităţeĭ de a asigura deplina esecutare a tractatului, dér plenipotenţiariĭ Italieĭ şi aceĭ din colegiĭ lor carĭ împreună cu dênşiĭ 'şi aŭ reservat votul lor, privesc ca suficiente declaraţiunile ce aŭ fost făcute în numele Sublimeĭ Porţi, de către Caratheodory-Paşa.

Primul plenipotenţiar al Franciei, propune congresului de a lua unmaĭ act de declaraţiunea lui Caratheodory-Paşa, formulele presentate de către prinţul Gorceacoff şi comitele Andrassy, par Excelenţeĭ Sale conceptate în termenĭ prè vagĭ, saŭ nu adaogă nimic la autoritatea tratatului, saŭ sunt prea întinse pentru scopul ce aŭ. Congresul cerênd Turciei ca să consimtă la însemnate sacrificiuri, a-

vut în vedere să apere de orĭ-ce atingere suveranitatea Sultanuluĭ în întregul redus dar compact a provincielor care de acum înainte vor compune Imperiul Sĕŭ. Redacţiunea însă, propusă înalteĭ adunărĭ, pare să coprindă un fel de tutelă permanentă, impusă guvernuluĭ otoman; tractatul ce puterile vor sub-semna, conţine un numĕr fórte însemnat de clause carĭ ar putea da loc în viitor, sub acţiunea unuĭ control cernt de Congres, la nă mulţime de pretexturĭ pentru nă ingerinţă continuă în tóte actele sĕvêrşite de Sublima Pórtă. Interesul guvernuluĭ turcesc, avantagiul sĕŭ evident este de a executa riguros şi fără prejudecare tóte decisiunile Congresuluĭ. Excelenţa Sa crede că puterile urmézĕ a lua act de declaraţiunile făcute acum de Turcia, prin organul primuluĭ sĕŭ plenipotenţiar, şi fără a merge maĭ departe, maĭ 'nainte de a se îndroi de intenţiunile sale manifestate cu glas tare, a ascepta ca dênsa să se pună la lucru, de óre-ce nu aŭ dreptul să presupună că guvernul otoman nu ar voi saŭ nu ar putea să execute stipulaţiunile la care a consimţit. Primul plenipotenţiar al Franciеĭ ar înţelege chiar anevoe că s'ar putea adăoga un act atât de solemn prin el însuşĭ, nă sancţiune saŭ inutilă saŭ periculósă. S'ar admite póte uă asemenea decisiune, daca ar fi vorba de a crea un drept special de supraveghiere pentru unele din stipulaţiunile determinate, dar a inaugura un drept de control general asupra unuĭ numĕr atât de întins de clause, carĭ prin importanţa lor nu se potrivesc unele cu altele, ar fi periculos pentru viitor, şi Congresul apucând acéstă cale, ar introduce elemente de discordie între puterile carĭ aŭ lucrat împreună la nă operă de pace şi de concordie.

Principel Gorceacoff menţine că propunerea Sa este în raport cu declaraţiuile primuluĭ plenipotenţiar al Turcieĭ. Alteţa Sa nu'şĭ esplică pentru ce óre sancţiunea indicată este contrarie Porţeĭ otomane: dênsa se aplică de nă potrivă şi celor-alte părţĭ contractante; Rusia, de esemplu, s'ar supune şi dênsa ca şi Pórta, şi admite fórte bine pentru dênsa supravegherea şi controlul puterilor.

Comitele Şuvaloff, revenind la discursul D-luĭ Waddington, face menţiune de cestiunea ridicată asupra sacrificiilor ce Congresul ar voi să céră Turcieĭ; acele sacrificiĭ nu sunt opera Congresuluĭ, ci consecinţa resbelului. Din contra, înalta adunare a tratat într'un mod favorabil pe Pórta otomană care de sigur a câscigat maĭ mult de cât a perdut prin nouile stipulaţiunĭ. Cât pentru ingerinţa de care a vorbit primul plenipotenţiar al Franciеĭ, comitele Şuvaloff declară că Rusia nu voesce a se amesteca în afacerile Turcieĭ, îndată ce stipulaţiunile tratatuluĭ vor fi esecutate; déră pênĕ atunci, este amestec şi dânsul resultă cu drept cuvênt din decisiunile congresuluĭ. Se póte óre susţine că nu esistă amestec în afacerile Turcieĭ, pe câtă vreme comisiunĭ europene se găsesc încă în Rumelia, în provinciile grecescĭ, în Armenia etc? Comitele Şuvaloff este de acord cu D. Waddington, sperând că peste curênd nu va maĭ esista nicĭ un amestec: cât pentru present, Escelenţa Sa 'l privesce ca indispensabil, ca fiind resultatul congresuluĭ şi pe câtă vreme vor fi în fiinţă comisiunĭ europene, este evident că va trebui să se supra-vegheze şi controlese situaţiunea. Acest drept fiind stabilit, plenipotenţiariĭ Rusieĭ nu vĕd pentru ce nu s'ar chiăma lucrurile cu numele lor, şi pentru ce óre s'ar refusa controlul şi supra-vegherea cernută.

D. Waddington voiesce să se mărginéscă în a observa că comisiunile europene aŭ un object precis şi definit, pe când propunerea rusă nu conţine un scop clar determinat.

Preşedintele constată că propunerea rusă şi amendamentul austriac care corespundea cu acea propunere, nu aŭ fost primite de congres şi că resultatele discuţiuneĭ sunt prin urmare faptele carĭ vor fi indicate în protocol, adică propunerea însăşĭ, respunsul Porţeĭ şi decisiunea congresuluĭ de a lua act de declaraţiunile primuluĭ-plenipotenţiar otoman.

Inalta Adunare trece la cestiunea relativă la tributul Romănieĭ şi Serbieĭ, reservată în şedinţa precedentă.

Preşedintele reamintesce că cestiunea este pusă precum urmézĕ: D-nul întêiŭ ple-

nipotenţiar al Turcieĭ a presentat congresuluĭ două propunerĭ: una în şedinţa de la 28 Iunie (protocolul No. 8) relativă la Serbia, cea altă în şedinţa de la 1 Iulie (protocol 10) relativă la România: Excelenţa Sa cere ca tributurile plătite pênĕ acum Sublimeĭ Porţĭ de către aceste ţĕrĭ să fie capitalisate şi că valórea lor să se verse în casele tesauruluĭ otoman. Congresul a înaintat aceste propunerĭ comisiuneĭ de redacţiune, fără a se pronuncia definitiv asupra cestiuneĭ de principiŭ. Comisiunea propune acum un project de redacţiune ast-fel conceput:

„Tributul Serbieĭ, (Românieĭ) se va capitalisa şi representanţiĭ puterilor la Constantinopoli vor fixa la cât se va urca acéstă capitalisare, în unire cu Sublima Pórtă.“

Maĭ 'nainte ca congresul să se pótă pronuncia asupra acesteĭ redacţiunĭ, dênsul va urma să statuese daca, în principiŭ ţĕrile vor trebui să priméscă sarcina capitalisăreĭ tributuluĭ ce nu li s'a fost impus de cât tratatul de la San-Stefano.

Lordul Salisbury consideră dificultatea sub un punct de vedere îndouit: sunt aci două censtiunĭ, acea a tributuluĭ însuşĭ şi aceea a *interesuluĭ* creditorilor Porţiĭ. In ceea ce privesce tributul, Excelenţa Sa vede că nu a fost rescumpărat prin marĭ sacrificiurĭ şi prin însemnate victoriĭ din partea principatelor: daca ar fi în realitate Româniĭ şi Sêrbiĭ, ceĭ cu viictoriile, tributul ar fi anulat, dar Rusia este care a făcut cheltuelile şi a biruit pe Pórtă, şi Excelenţa Sa nu vede motivul pentru care perderea tributuluĭ ar fi impusă Turcieĭ. Primul-plenipotenţiar al Mareĭ-Britanie adaogă că pe de altă parte, tributul este uă parte a garanţieĭ creditorilor Porţeĭ, şi că acéstă garanţie nu s'ar putea lua acelor creditorĭ.

Principele Gorceacoff se pronuncie cu totul în contra opiniuneĭ care a fost esprimată. Când independenţa Românieĭ şi a Serbieĭ aŭ fost proclamate, nu s'a vorbit de capitalisarea tributuluĭ. Alteţa Sa consideră dar că principatele sunt scutite de orĭ-ce obligaţiune afară de părţile teritoriuluĭ care constituesc uă sporire şi carĭ vor fi încărcate cu uă parte din datorie. Intr'uă altă ordine de ideĭ, primul-plenipotenţiar al Rusieĭ socotesce că, în casul când principatele ar fi nevoite să capitalisese tributul, ele ar găsi cu greŭ sumele necesariĭ şi că angagiamentele ce ar lua le ar causa cheltuelĭ superióre tributuluĭ ce ar fi rescumpărat.

Comitele Şuvaloff credea pênĕ acum că acéstă cestiune a fost decisă cu ocasia declaraţieĭ independenţeĭ, şi pentru acest motiv, nu a presentat în acéstă privinţă nicĭ uă observaţiune. Cu cât Excelenţa Sa consideră însă cestiunea, cu atât 'ĭ se pare just că principatele să ia sarcina datoriilor în parte pentru teritoriele acum concedate, şi cu atât maĭ multe 'ĭ s'ar părea nedrept ca dênsele să fie constrânse la capitalisarea tributuluĭ în mare guvernuluĭ turc. Uă decisiune luată în sensul acesta ar pune pe ambele principate şi pe Pórtă în situaţiunea acelor State carĭ negociază uă afacere financiară pe baza uneĭ rescumpĕrărĭ de tribut, acordată în schimbul independinţeĭ; déră nu este ast-fel, de óre-ce independinţa este resultatul nu al uneĭ învoirĭ, déră al resbeluluĭ. Lordul Salisbury a dis că nu armatele române şi serbe n'aŭ înaintat pênĕ sub zidurile Constantinopoluluĭ, ci armata rusă, şi că cele d'ântâiŭ nu aŭ avut succese de înregistrat. Comitele Şuvaloff constată că aceste armate aŭ avut succese serióse: cea d'ântâiŭ a luat cu asalt maĭ multe redute la Plevna, şi cea d'a doua a ocupat şi ocupă încă uă parte din teritoriul otoman. In acéstă condiţiune, déca principatele ar trebui să cumpere cu banĭ independinţa lor, ar rĕmânea să se scie ce aŭ câscigat în resbel. Comitele Şuvaloff se vede déră nevoit de a reaminti, precum a şi făcut'o într'uă şedinţă precedentă, că Rusia a propus în protocolul de la Londra un act fórte moderat, că Turcia a respins acest act şi că urméză a suferi consecinţele refusuluĭ sĕŭ.

Primul-plenipotenţiar al Francieĭ aderă la opiniunea primuluĭ-plenipotenţiar al Rusieĭ. In ceea-ce privesce maĭ cu sémă pe România, pare imposibil de a'ĭ cere capitalisarea tributuluĭ; tratatul de la San-Stefano nu numaĭ că nu pomenesce de dênsul, déră încă recunósce dreptul Românilor la uă indemnitate de resbel, sub

ce titlu s'ar impune un sacrificiu României care a luat ună parte strălucită la resbel? Serbia se află asupra acestui din urmă punct în aceleaşi condiţiuni aprópe: plenipotenţiariĭ Franciei vor vota în contra capitalisăreĭ tribuţului.

Comitele Saint-Vallier adaogă: sub reserva că teritoriele concedate vor avea ună sarcină proporţională a datorieĭ.

Comitele Andrassy face alusiune la art. 5 al tratatului de la San-Stefano, care a fost reamintit acum şi care tratéză despre ună indemnitate ce rĕmâne a se desbate între România şi Turcia, ḑice că congresul a rĕmas străin de acéstă stipulaţiune şi la ună cerere analogă făcută de către Serbia, déră că capitalisarea tribuţului ar aduce dificultăţi, discuţiunĭ ce este preferabil a înlătura, şi plenipotenţiariĭ austro-ungarĭ votéză în acelaşĭ sens ca plenipotenţiariĭ francesĭ.

Preşedintele observă că unanimitatea congresului ar fi necesară pentru a se stabili obligaţiunea rescumpĕrăreĭ tribuţului, déră că voturile ce s'a dat arată, într'un mod suficient, că ună majoritate chiar ar fi contra acesteĭ decisiunĭ. Alteţa Sa trebue să considere cestiunea ca regulată şi comisiunea de redacţiune va avea îndatorirea să suprime articolul projectului sĕŭ, relativ la capitalisarea tribuţurilor române şi serbe.

Primul plenipotenţiar al Italieĭ presintă congresului, în numele colegilor sĕĭ aĭ Franciei, Mareĭ-Britanieĭ şi Italieĭ, declaraţiunea următóre spre a fi înserată în protocol:

„Puterile representate în congres sunt de părere de a recomanda Sublimeĭ Porţĭ instituirea la Constantinopoli a uneĭ comisiunĭ financiare, compusă de ómenĭ specialĭ, numiţĭ de guvernele respective, şi care ar fi însărcinată de a esamina reclamaţiunile purtătorilor de titluri a datorieĭ otomane şi de a propune mijlócele cele maĭ nemerite spre a le da satisfacţiunea compatibilă cu sitnaţiunea financiară a Sublimeĭ Porţĭ."

Caratheodory-paşa ḑice că guvernul sĕŭ va avea cea maĭ mare îngrijire de cestiunea financelor, căcĭ este de datoria şi de interesul Porţeĭ de a face tot posibilul pentru a îmbunătăţi sitnaţiunea lor. Diferitele propuneri presentate înaintea congresului de către plenipotenţiariĭ otomanĭ pentru tribut, partea proporţională a datorieĭ etc., dovedesc solicitudinea din partea guvernului turc pentru interesele creditorilor sĕĭ. Déră nu ar putea primi declaraţiunea plenipotenţiarilor Franciei, Mareĭ-Britanieĭ şi Italieĭ, în termenii în care este concepută.

Caratheodory-paşa, fără a putea încă precisa condiţiunile saŭ epoca uneĭ învoeli, arată că creditoriĭ Porţeĭ cantă ună înţelegere între dênşiĭ şi guvern, care, din partea sa, se va sili a'ĭ satisface în mĕsura resurselor sale.

Preşedintele întrebând daca cele-alte puteri aderă la propunerea citită de către comitele Corti, în numele colegilor sĕĭ, aĭ Franceĭ, Mareĭ-Britanieĭ şi Italieĭ, plenipotenţiariĭ austro-ungarĭ şi aĭ Rusieĭ declară că consimt la acéstă propunere. Principele de Bismarck face aceeaşĭ declaraţiune în numele Germanieĭ. Alteţa Sa constată că documentul se va insera în protocol şi că congresul ia act de acéstă declaraţiune.

Congresul trece la raportul comisiuneĭ de delimitare asupra frunteriĭ asiatice.

Principele de Hohenlohe citesce documentul următor:

Comisiunea are onóre de a supune congresului decisiunea următóre:

Plenipotenţiariĭ Britanieĭ ne dând consimţimêntul lor la delimitarea ce plenipotenţiariĭ ruşĭ aŭ propus congresului pentru valea Alach-Kerdului, resultă din acésta că plenipotenţiarul britanic se basézĕ pe ună delimitare care a fost comunicată guvernuluĭ sĕŭ de către ambasadorul Rusieĭ la Londra. Acest din urmă primesce delimitarea pe care a fost însărcinat să comunice, şi înapoézĕ fruntariile tractatului de la San-Stefano pênĕ la punctele, spre Vest, Karangan şi Kessa dogh.

Comisiunea de delimitare ia act de acéstă declaraţiune a D-lui representant al Rusieĭ, în virtutea căreia linia uneĭ fruntariĭ între Rusia şi Turcia va porni de la un punct spre Vest al satului Karangan, va trece în linie dréptă la satul Medjingert: de la Medjingert, va urma ună linie dréptă

la culminea munteluĭ Kasadogh, şi de aci va porni de a lungulŭ linieĭ de despărţire a apelor, între afluenţiĭ Aroxuluĭ, la Nord, şi aceĭ aĭ Menodeĭ-Su, la Sud pênĕ la fosta fruntarie a Rusieĭ.

Comisiunea de delimitare neposedând nicĭ cunoscinţa terenuluĭ, nicĭ hartele şi documentele necesarĭ spre a statua asupra dificultăţilor ce s'aŭ produs, în comisiunea specială militară, între delegaţiĭ englesĭ şi ruşĭ, propune de a se amâna soluţiunea diferenduluĭ neînţelegereĭ şi de a înainta traseul maĭ precis al linieĭ Alach-Kerduluĭ uneĭ comisiunĭ militare compusă de un oficiăr rus, de un oficiăr otoman, şi de un oficiăr engles.

Comitele Şuvaloff aduce la cunoscinţa congresuluĭ că, din causa deosebireĭ ce esistă în hartele geografice pentru valea Alach-Kerduluĭ, uă înţelegere urmézĕ a se stabili maĭ târdiŭ la facia loculuĭ între comisariĭ ruşĭ şi turcĭ. Lordul Salisbury dorind ca un delegat engles să 'ĭ însoţéscă, comitele Şuvalow a consimţit la acésta. Lordul Salisbury adaogă că de altminterea nu este nicĭ uă objecţiune în contra admitereĭ delegaţilor a altor puterĭ.

Comitele Şuvalov rĕspunse că nu este loc de a trămite uă comisiune europénă spre a face delimitărĭ de fruntarie în Asia.

Nicĭ uă observaţiune presentându-se în privinţa delimităriĭ în Asia, preşedintele declară că acordul ce s'a făcut este primit de congres.

Maĭ nainte ca înalta adunare să continuese ordinea ţileĭ, Caratheodory-Paşa cere inserţiunea, la finitul articoluluĭ asupra Bosnieĭ şi Herzegovineĭ, citit în şedinţa de erĭ, a cuvintelor următóre: Guvernele Austro-Ungarieĭ şi Turcieĭ se reservă a se înţelege asupra detaliuluĭ.

Comitele Andrassy nefăcênd nicĭ uă objecţiune, acest adaos de cuvinte este primit de congres şi imediat inserat în articolul de care este vorba.

Preşedintele invită pe D. Desprez, raportorul comisiuneĭ de redacţiune, ca să termine citirea projectuluĭ de tractat, începută în şedinţa de erĭ.

D. Desprez indică maĭ nainte că s'a ţinut compt în paragrafele adiţionale de decisiunele luate erĭ de Inalta Adunare, relativ la termenele fixate pentru evacuare în Muntenegru şi în Serbia: un alt paragraf suplimentar a fost pus în capitolul Dunăreĭ în privinţa faruluĭ insuleĭ Şerpilor.

Excelenţa Sa, după ce a citit aceste diverse dispositiunĭ, citesce apoĭ restul projectuluĭ de tractat.

Articolul relativ la reglementul ce rĕmâne a se elabora pentru provinciile creştine din Turcia Europénă, pusă sub administraţiunea directă a Porţeĭ, este objectul uneĭ discuţiunĭ între lordul Salisbury, Caratheodory-Paşa şi D. Desprez, în privinţa analogieĭ ce rĕmâne a se stabili între acest reglement şi acel care este deja în vigóre în Creta. Resultă dintr'acésta că dênsa nu se va aplica şi la regimul financiar şi că cuvintele următóre, precum propune comisiunea de redaţiune, se vor adăoga articoluluĭ primitiv „deosebindu-se ceea ce privesce scutirile de imposite acordate Creteĭ.“

Paragraful relativ la mediaţiunea puterilor în casul când Turcia şi Grecia nu ar parveni să se înţelégă pentru rectificarea fruntariilor indicată în protocolul 13, dă loc la uă cerere de amânare din partea Caratheodory-Paşa. Excelenţa Sa adaogă că ascéptă instrucţiunĭ de la Pórtă pentru a doua ḑi.

Preşedintele ḑice că paragraful de care este vorba, esprimă uă dorinţă a congresuluĭ, éră nu uă resoluţiune la care Pórta este rugată a consimţi. Puterile se mărginesc a exprima că sunt animate de dorinţa de a vedea reuşind negociaţiunile, şi asupra acestuĭ punct, nu pare ca Pórta să aibă uă opiniune de dat, nicĭ uă decisiune de luat, în congres.

D. Desprez citesce articolele, asupra Asieĭ a căror câte-va detaliurĭ topografice nu vor putea fi redigeate într'un mod definitiv, maĭ nainte ce comisiunea de redacţiune se fi primit textul comisiuneĭ de delimitare.

Citirea paragrafelor relative la Khotur şi la Armenia nu este urmată de câte de observaţiunĭ de formă. Asupra paragrafuluĭ relativ la tratatele de Paris şi de Londra, lordul Salisbury reamintesce că la prima vedere a manifestat, într'uă şedinţă precedentă, óre-care temerĭ asupra redactă-

reĭ acestuĭ articol. Aceste temerĭ aŭ dispărut acum în parte, prin esplicările ce aŭ luminat congresul. Escelenţa Sa se mărginesce astădĭ a cere inserţiunea la protocol a declaraţiuneĭ următóre, care nu angagiasă de cât guvernul sĕŭ:

„Considerând că tractatul de la Berlin va schimba uă parte însemnată a învoirilor sancţionate de tractatul de Paris din 1856, şi că interpretarea art. 2 al tractatuluĭ de Londra care depinde de tractatul de la Paris, póte fi ast-fel supus la contestărĭ.

Eŭ declar, din partea Angliеĭ că obligaţiunile Majestăţeĭ Sale Britanice concernênd închiderea strîmtorilor, se mărginesc la un angageament către Sultanul de a respecta în acéstă privinţă, determinaţiunile independente de Majestatea Sa, conform cu spiritul tractatelor esistente.„

Comitele Şuvaloff 'şĭ reservă dreptu de a face a se însera în protocol uă contradeclaraţiune, décă este loc a o face.

Terminându-se citirea projectuluĭ de tractat, D. Desprez aduce la cunoscinţa congresuluĭ projectul de preambul.

Congresul adoptă redacţiunea acestuĭ project, aprobat în întregul sĕŭ, şi citit acum de către D. Desprez. Uă a doua citire a projectuluĭ complectat prin amănuntele ce lipsesc încă, şi dresat, articol pe articol, va avea loc în şedinţa următóre.

Comitele Şuvaloff aduce la cunoscinţa înalteĭ adunărĭ că lordul Salisbury a primit telegrame carĭ indic cele maĭ deplorabile desordine în districtele Rhodopuluĭ; dupe aceste informaţiunĭ uă populaţiune de maĭ mult de uă sută miĭ de ómenĭ s'ar găsi într'uă complectă anarhie: sate ar fi fost arse, masacrate, violenţe şi excese grósnice ar fi fost comise. Escelenţele Lor cred că este vreme a se pune un termen cât maĭ neîntârdiat unor asemenea atrocităţĭ. Comitele Şuvaloff observă că localităţile de care este vorbă nu sunt în circonscripţiunea comandantuluĭ cap al armateĭ ruse şi crede împreună cu lordul Salisbury, că ar fi oportun de a trămite la facia loculuĭ comisarĭ europenĭ carĭ ar fi însărcinaţĭ de a provoca adaptarea unor mĕsurĭ represive.

Comitele Şuvaloff este de părere că guvernele ar putea invita pe representanţi lor la Constantinopoli de a desemna delegaţi.

Preşedintele întrébă care ar fi puterea esecutivă a acestor comisarĭ.

Comitele Şuvaloff rĕspunde că nu póte se o arate acum, déră că în lipsa trupelor rusescĭ, trebue să se spere pe concursul autorităţilor locale.

Principele Gorceacoff este de părere că îndeplinind misiunea ce li-se va încredinţa, comisari aŭ de asemenea îndatorirea de a verifica esactitatea evenimentelor semnalate lordului Salisbury.

In urma maĭ multor părerĭ schimbate între câţĭ-va plenipotenţiarĭ, Comitele Saint-Vallier citesce un project de resoluţine redigeat în acord cu marchisul de Salisbury şi ast-fel conceptat:

„Plenipotenţiariĭ puterilor întruniţĭ la congresul din Berlin, miscaţĭ de evenimentele aduse la cunoscinţa unor dintre dênşi asupra suferinţelor actuale a populaţiunilor Rhodopuluĭ, şi a localităţilor vecine, sunt de părere că ar fi de recomandat ambasadorilor la Constantinopoli a se înţelege cu Sublima-Pórtă, pentru trămiterea imediată a uneĭ comisiunĭ europénă însărcinată de a verifica la facia loculuĭ, gravitatea faptelor şi de a căuta a da un remediŭ uneĭ asemenea stare de lucrurĭ, pe cât s'ar putea.„

Acest project de resoluţiune este primit în unanimitate de congres

Preşedintele observă, cu asentimentul general, că membriĭ înalteĭ adunărĭ, adoptând acéstă resoluţiune strĕină objectuluĭ resoluţiunilor-lor, se conduc nu ca membri aĭ congresuluĭ, déră ca representanţĭ aĭ guvernelor respective.

Şedinţa se ridică la 5 ore şi $^1/_3$.

Semnaţĭ: *v. Bismarck*, *B. Bülow*, *Hohenlohe*, *Karolyi*, *Waddington*, *St. Vallier*, *Odo Russel*, *Launay*, *Gortceacoff*, *P. d'Oubril*, *Al. Caratheodory*, *Sadullah*.

PROTOCOLUL Nr. 19

Şedinţa din 12 Iulie (30 Iunie) 1878

Presenţĭ:

Pentru Germania, principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe Schillingsfürst.

Pentru Austro-Ungaria, comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia, D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britania, marchisul de Salisbury, lordul Odo Russell.

Pentru Italia, comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia, principele Gorceacoff, comitele Şuvaloff, D. d'Oubrill.

Pentru Turcia, Alexandru Caratheodory Paşa, Mehemed-Ali-Paşa, Sadoullah-Bey.

Şedinţa se deschide la orele 3.

Protocolul No. 17 se adoptă.

Se face menţiune de lista petiţiunilor No. 14.

La ordinea ḑilei este raportul complementar al comisiunei de redacţiune.

D. Desprez ḑice, că comisiunea a citit din noŭ întregul tractat şi a ridicat objecţiunĭ asupra art. II, relativ la delimitarea Bulgarieĭ. Paragraful acestuĭ articol, cu No. 3, care implică pentru trupele şi convoiurile bulgare libera trecere pe linia de etape între Vidin şi Sofia, prin calea Sofieĭ la Pirot şi de la acest punct la Vidin, prin cóma Sântuluĭ Nicolae, pare inadmisibilă. Comisiunea propune de a'l suprima, congresul neputênd să prevaḑă casul când Bulgaria ar declara rĕsboiŭ Turcieĭ.

Acéstă observaţiune bine primită de înalta adunare, D. Desprez adaogă că al douilea aliniat al aceluiaşĭ paragraf, care admite în principiŭ facultatea pentru Turcia de a se servi de calea militară, prin teritoriul apusan a sandjakuluĭ Sofia. a lăsat indecisă pe comisiune, căcĭ nu s'a putut stabili acordul asupra acestuĭ punct.

Comitele Şuvaloff reamintesce că plenipotenţiariĭ Rusieĭ aŭ acceptat principiul de trecere; instrucţiunĭ se vor da în acest sens oficiărilor ruşĭ, conform protocoluluĭ XVII; dĕră Excelenţa Sa este contra redacţiuneĭ articoluluĭ ce dă indicaţiunea esactă a linieĭ de trecere.

Preşedintele consideră, că este, într'adevĕr, primejdios de a delimita într'un articol de tractat uă cale militară pe un pămênt pucin cunoscut şi pe uă chartă care nu póte fi de uă absolută esactitate. Acéstă delimitare ar putea fi vătămătóre, chiar acelora ce se vor servi de dênsa. Alteţa Sa citesce din noŭ pasagiul protocoluluĭ al XVII-lea, unde se află resumatul discuţiuneĭ, şi crede că, conform cu decisiunile luate atuncĭ de congres, linia trebue lăsată negociărilor de la facia loculuĭ. Nomenclatura aliniatuluĭ al 2-lea din § al 3-lea, ar trebui dĕră să dispară, şi ar fi oportun de a lăsa să subsiste numaĭ principiul uneĭ căĭ militare ce se va acorda Turcieĭ.

Principele de Hohenlohe propune să se ţină în sémă numaĭ espresiunile protocoluluĭ şi să se suprime indicaţiunile precise, ce sunt la sfârşitul aliniatuluĭ.

Comitele Şuvaloff cere suprimarea întreguluĭ paragraf al 3-lea, căcĭ aliniatul al 2-lea a fost concedat de dênsul numaĭ în vederea aliniatuluĭ 1, acordând Bulgarieĭ uă cale de etape.

Lordul Salisbury ḑice că dĕcă s'ar conserva aliniatul I s'ar vedea nevoit să declare la protocol, din partea Englitereĭ, că nicĭ uă dispositiune din tractat nu recunósce Bulgarieĭ dreptul de pace şi de resboiŭ.

Comitele Şuvaloff observă că tocmaĭ pentru înlăturarea acestor dificultăţĭ propune suprimarea întreguluĭ paragraf 3.

După observaţiunĭ făcute de comitele Launay, lordul Salisbury şi comitele Şuvalow, congresul decide suprimarea paragrafuluĭ 3, din articolul al II-lea al proiectuluĭ de tractat, plenipotenţiariĭ Rusieĭ declarând pe altă parte că obligaţiunile ce aŭ primit la protocolul XVII în privinţa căeĭ militare consimţită Turcieĭ, îşĭ conservă tótă valórea lor.

Este bine înţeles că acelaşĭ pasagiŭ inserat ca articolul XXXVI, relativ la delimitarea Sêrbă, va fi şi dênsul suprimat.

Caratheodory-Paşa, referindu-se la articolul XXIV care privesce rectificarea fruntarielor Grecieĭ şi mediaţiunea even-

tuală a puterilor, adaogă că Pórta care nu 'şĭ dăduse consimţimêntul la propunerea de rectificare a fruntarielor îşĭ reservă de a întreţine pe cabinetele semnatare asupra adevěrateĭ situaţiune a cestiuneĭ elene. Excelenţa Sa cere ca cuvêntul „mediaţiune“ să fie înlocuit prin „bune oficiĭ.“

D. Desprez reamintesce că cuvêntul „mediaţiune“ adoptat de comisiune este conform termenelor protocoluluĭ No. 13.

Comitele de Launay declară că substituţiunea cerută de Caratheodory-Paşa ar micşora însemnarea şi ţinta propuneriĭ plenipotenţiarilor francesĭ şi italienĭ şi decisiuneĭ luată de Inalta Adunare.

Preşedintele observă că acest articol nu este de nicĭ un interes peutru plenipotenţiariĭ otomanĭ, pe cât timp nu este vorba de cât despre intenţiunile a şése puteri ce vor rěmâne în tot-d'a-una libere de a se înţelege între dênsele a supra acestuĭ punct fără concursul Turcieĭ.

D. Desprez reluând espunerea dispositiunilor tractatuluĭ încă contraversate, citézĕ objecţiunile formulate de plenipotenţiariĭ Turcieĭ contra celor din urmă rênduriĭ a aliniatuluĭ al 2-lea din articolul XXXVI astfel redactate: „lăsând Sêrbieĭ la apusul satuluĭ Prepolak uă zonă de 1000 de metri împrejur.“

Caratheodory-Paşa şi Mehemed-Ali-Paşa cer ca trecětórea Prepolac să fie menţinută teritoriuluĭ otoman.

Comitele de Saint-Vallier reamintesce că congresul a hotărât, conform părereĭ comisiuneĭ de delimitare, că se va ţine în sémă reclamaţiunea rădicată de plenipotenţiariĭ otomanĭ, în privirea întindereĭ de uă mie metri lăsată Sêrbieĭ, la apusul Prepolakuluĭ, în projectul comisiuneĭ militare.

Dér̆ă, chiar după termenele protocoluluĭ, congresul n'a voit să întindă concesiunea dincolo de întórcerea pură şi simplă la linia austriacă, adică lăsarea zoneĭ de 1000 metri, şi resultă că Prepolak este lăsat Turcieĭ, dér̆ă n'a fost nicĭ ua dată cestia de a coprinde trecětórea situată în dărăt de acest oraş, aceea ce ar fi lăsat fruntaria despre méd̆ă-nópte în maĭ mult de cât congresul înţelesesę.

Preşedintele declară că este imposibil de a reveni asupra acesteĭ decisiuniĭ: Alteţa Sa adaogă că comisiunea era însărcinată numaĭ a redacta decisiunele luate, ér̆ă nu de a le revisui.

Principele de Hohenlohe ḑice că uă notă pusă în josul paginеĭ 2 a protocoluluĭ de tratat indică ca „tóte desemnările locurilor sunt luate de pe harta statuluĭ-major austriac.“ Acéstă anotaţiune n'ar putea să figurese în tractat, dér̆ă acéstă esplicaţiune fiind fórte importantă, Alteţa Sa este de părere că să fie menţionată în protocol.

Preşedintele sprijină acéstă observaţiune, pe care o aprobă congresul.

D. Desprez ḑice că projectul n'a întîmpinat objecţiuniĭ de cât asupra articoluluĭ relativ la delimitarea fruntarielor din Asia, asupra cărora plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britanieĭ şi aĭ Rusieĭ nu s'aŭ învoit cu totul.

După uă discuţiune asupra acestuĭ punct, între comitele Şuvalow şi lordul Salisbury, congresul hotărasce că, în timpul uneĭ suspendărĭ de şedinţă, vor avea loc convorbirĭ între plenipotenţiariĭ Mareĭ-Britanieĭ, Rusieĭ şi Turcieĭ, pentru regularea definitivă a amĕnuntelor acesteĭ delimitărĭ.

Şedinţa este întreruptă.

La renoirea şedinţeĭ, comitele Şuvaloff anunţă că representanţiĭ celor treĭ puterĭ s'aŭ înţeles asupra ultimuluĭ aliniat al articoluluĭ 59 şi suprimarea articoluluĭ 60.

Preşedintele constată că s'a terminat redacţiunea tractatuluĭ.

Alteţa Sa atrage apoĭ atenţiunea colegilor sĕĭ asupra cestiuneĭ de a se sci în ce formă şi la ce timp se va comunica tratatul ţĕrilor interesante ce n'aŭ luat parte la congres, adică Grecia, Persia, Muntenegrul şi principatele declarate independente.

După schimbul ideilor ce a avut loc în acéstă privinţă, înalta adunare decidă ca comunicarea într'un mod oficial nu va avea loc de cât după schimbul ratificărilor tractatuluĭ: congresul consideră întradevĕr că tractatele dobêndesc valórea lor definitivă nu prin semnătură ci prin ratificările lor. Congresul, admiţênd cu tóte a ste că ar fi dificil de a aştepta ratificările pentru a însciinţa Statele în cestiune despre dispositiunele luate în privinţa lor, decidă,

după propunerea principelui de Bismarck, că președintele este autorisat a face cunoscut, îndată după semnătură Statelor interesate, decisiunele luate în privința lor printr'uă redacțiune autentică, déră comunicată într'un mod oficios. Alteța Sa va comunica într'un mod oficial tractatul complect acestor State, după schimbarea ratificărilor.

Inalta Adunare hotărasce încă că schimbul ratificărilor indicate în projectul tractatului, trebuind să aibă loc în termenul de 4 septămâni, trebue să se facă în termen de 3 septămâni: articolul din urmă va fi déră ast-fel conceput „în termenul de 3 septămâni și mai curând, décă este putință.“ Remâne înțeles că evacuarea teritorielor stipulate din ḑioa semnăturei nu vor fi esecutorie de cât din ḑioa ratificărei, și că acésta din urmă dată va fi substituată la aceea a semnăturei în tóte pasagiile tractatului unde să fixase ḑioa semnăturei, ca puntul termenului acordat interesaților.

Comitele Șuvaloff reamintind că declarația făcută în ședința trecută de lordul salisbury în privința strêmtórelor. cere inserțiunea la protocol, a unei declarațiuni tot în aceeași privință presentată de ple-Snipoențiarii Rusiei :

„ Plenipotențiarii Rusiei, fără a'și putea da uă dréptă socotélă asupra propunerei D-lui al douilea plenipotențiar al Mărei-Britanie privitóre la închiderea strâmtorelor, cer numai din parte-le inserarea în protocol a observațiunei că după părerea lor, principiul închiderei strâmtorilor este un principiu europén, și că stipulațiunele încheeate în acésta privință la 1841, 1856 și 1871, confirmate adi prin tractatul de la Berlin, sunt obligatóre pentru tóte puterile, conform cu spiritul și cu întocmirea tractatelor esistente nu numai în ceea ce privesce pe Sultan, déră și în cât privesce pe puterile ce aŭ semnat aceste transacțiuni.“

Lordul Salisbury face cunoscut congresului că, conform decisiunei luată eri de represen ații puterilor, a invitat pe ambasadorul Mărei-Britanie la Constantinopoli a se înțelege cu colegii sĕi în privința comisarilor ce sunt să se trămită la Rhodop.

Comitele Andrassy, D. Waddington, comitele Corti, principele Gorceacoff și principele de Bismarck anunciă că aŭ dat tot acelești instrucțiuni representanților guvernelor lor la Constantinopoli.

Congresul fixâ pe mâne Sâmbătă, 13 Iulie, semnătura solemnă a tractatului.

Ședința se ridică la orele 5.

Semnați: *v. Bismarck*, *B. Bülow*, *Hohenlohe*, *Karolyi*, *Waddington*, *Saint-Vallier* *Odo Russel*, *Launay*, *Gorceakoff*, *P. d'Oubril*, *Al. Caratheodory*, *Sadullah*.

PROTOCOLUL Nr. 20

—

Sedinia din 13 (1) Iulie 1878

Presenți:

Pentru Germania, principele de Bismarck, D. de Bülow, principele de Hohenlohe-Schillingsfürd.

Pentru Austro-Ungaria, comitele Andrassy, comitele Karolyi, baronul de Haymerle.

Pentru Francia, D. Waddington, comitele de Saint-Vallier, D. Desprez.

Pentru Marea-Britanie, comitele de Beaconsfield, marquisul de Salisbury, lord Odo Russel.

Pentru Italia, comitele Corti, comitele de Launay.

Pentru Rusia principele Gorceacoff, comitele Șuvalow, D. d'Oubrill.

Pentru Turcia, Alexandru-Carateodory-Pașa, Mehemed-Ali-Pașa, Sadullah-Bey.

Ședința se deschide la 3 ore.

Președintele observă că protocolul 18 a fot distribuit, și că protocolul 19 va fi în mânile D-lor plenipotențiari, în cursul ḑilei. Cele două protocóle vor fi déră esaminate de toți membrii înaltei adunări. Déră fiind că nu va mai fi posibil de a strânge tóte iscăliturile pentru copiele definitive, principele de Bismarck propune ca D-nii plenipotențiari, cari ar pleca înainte de a iscăli, să autorise pe Exelențiile Lor D-nii ambasadori, acreditați la Berlin, de a iscăli ultimele protocóle în numele lor.

Acéstă propunere este primită.

Președintele invită pe plenipotențiarĭ să bine-voéscă a proceda la iscălirea tractatuluĭ.

Comitele Andrassy pronunciă cuvintele următóre:

Domnilor,

In momentul când silințele nóstre aŭ de resultat uă înțelegere generală, ne-ar fi imposibil de a nu aduce omagiŭ eminentuluĭ om de Stat, care a dirigiat lucrările nóstre.

El a avut neîncetat în vedere asigurarea și consolidarea păceĭ. El 'șĭ-a dat tóte silințele spre a concilia divergințele și a pune cât se póte maĭ repede capĕt nesiguranțeĭ ce apĕsa atât de greŭ asupra Europeĭ.

Mulțumită înțelepciuneĭ, neobositeĭ energiĭ cu carĭ președintele nostru a dirigeat lucrările nóstre, el a contribuit cu mult la grabnica reușită a opereĭ de pacificațiune ce am întreprins în comun.

Sunt déră sigur de a avea sentimentul unanim al acesteĭ Inalte Adunărĭ, propunêndu-vĕ de a oferi Alteței Sale principeluĭ de Bismarck gratitudinea nóstră cea maĭ căldurósă.

In momentul de a ne despărți, cred că corespund încă maĭ bine sentimentelor înalteĭ adunărĭ, exprimând respectuósa nóstră recunoscință Inalteĭ bune-voințe și grațióseĭ ospitalităților, al căror object am fost noĭ din partea M. S. Imperatoreluĭ Germanieĭ și augusteĭ familiĭ Imperiale.

Principele de Bismarch respunde:

„Cuvintele pronunciate de comitele Andrassy în numele acesteĭ Inalte Adunărĭ m'aŭ atins adânc. Mulțumesc din inimă congresuluĭ că a bine-voit a se asocia la dênsele, și exprim tótă recunoscința mea colegilor meĭ, pentru indulgența și bunele simțiminte ce 'mĭ-aŭ arătat în tot timpul lucrărilor nóstre. Spiritul de conciliațiune și de bună-voință mutuală, de care aŭ fost însuflețițĭ toțĭ plenipotențiariĭ, 'mĭ-aŭ înlesnit uă sarcină pe care, în starea sănĕtățeĭ mele, abia speram a o putea duce pênĕ la sfêrșit. In acest moment când congresul, spre mulțumirea guvernelor representate și a Europeĭ întregĭ, ajunge la resultatul sperat, vĕ rog să'mĭ păstrațĭ uă bună amintire: cât despre mine, memorabila epocă ce se termină în acest moment, 'mĭ va remâne neștérsă din minte.“

Congresul purcede la semnarea celor șépte exemplare ale tractatuluĭ.

Actul acesta fiind îndeplinit, președintele reia cuvêntul în aceștĭ termenĭ:

„Constat că lucrările congresuluĭ sunt terminate.

Socotesc ca uă ultimă datorie a președinteluĭ, de a exprima mulțumirile congresuluĭ acelora din plenipotențiarĭ carĭ aŭ făcut parte din comisiunĭ, în special D-luĭ Desprez și principeluĭ de Hohenlohe. Mulțumesc asemenea în numele înalteĭ adunărĭ secretariatuluĭ pentru zelul ce a depus, și care a contribuit la înlesnirea lucrărilor congresuluĭ. Asociez în espresiunea acesteĭ recunoscințe pe funcționariĭ și oficieriĭ carĭ aŭ luat parte la studiele speciale ale înalteĭ adunărĭ.

„Domnilor, în momentul de a ne despărți, nu mĕ tem a afirma că congresul a bine meritat de la Europa. Déca ne a fost peste putință de a realisa tóte aspirațiunile opiniuniĭ publice, istoria, în tóte casurile, va da dreptate intențiunilor nótre, operiĭ nóstre, și plenipotențiariĭ vor avea consciința de a fi înapoiat și asigurat, în limitele posibiluluĭ, pacea Europeĭ așa de grav amenințată. Acest resultat nu va putea fi micșorat prin nicĭ uă critică pe care spiritul de partită o va putea inspira publicităților. Am ferma speranță că înțelegerea Europeĭ, cu ajutorul luĭ Dumnedeŭ, va remâne durabilă, și că relațiunile personale și cordiale carĭ, în timpul lucrărilor nóstre, s'aŭ stabilit între noĭ, vor întări și consolida bunele raporturĭ dintre guvernele nóstre.

Mulțămesc încă uă-dată colegilor meĭ de bună voința lor către mine, și, conservând acéstă impresiune de înaltă gratitudine, ridic ultima ședință a congresuluĭ.“

Plenipotențiariĭ se despart la 5 ore.

Semnațĭ: *v. Bismarck, B. Bülow, Hohenlohe, Karolyi, Waddington, St. Vallier, Odo Russel, Launay, Gortceacoff, P. d'Oubril, Al. Caratheodory, Sadullah.*

ERATA

La pagina 10, articolul 45, rêndul 7 al acestuĭ articol în loc de: *cu braţul Kilieţ*, se va citi: *cu talvegul braţuluĭ Kilieţ.*